ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 50/2019
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ
19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެއްތިރީސްވަނަ ޖަލްސާ
1440 L 6
7 އޯގަސްޓު 2019
(ބުދަ ދުވަސް)
ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:01
ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 14:27

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު)
19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެއްތިރީސް ވަނަ ޖަލްސާ
7 އޯގަސްޓު 2019 (ބުދަ ދުވަސް)
1. ދުޢާ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم، الحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا وعلى آله وصحبه ومن وااله. މަޖިލިސް
ފެށުނީ.
2. ހާޒިރީ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއީ 7 އޯގަސްޓު 2019 ވީ ބުދަ ދުވަސް. 6 ޛުލްޙިއްޖާ 1440 ވަނަ ދުވަސް. މިއީ، ނަވާރަވަނަ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ތެއްތިރީސްވަނަ ބައްދަލުވުން. މި ވަގުތު މަޖިލީހަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 43 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
3. އެޖެންޑާ އި ޢު ލާން ކުރުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަދުގެ އެޖެންޑާ އަކީ، އޖ.33/2019/
4. ރިޔާސަތުން އަންގާއެންގުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެ ވުން:
އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެށުމުގެ ކުރީގައި ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ރޭގެ
ވަގުތެއްގައި ވަނީ އިންޑިއާގެ ކުރީގެ ޚާރިޖީ ވަޒީރު ސުޝްމާ ސުވަރާޖު ދެމިއޮތުމުގެ އާލަމަށް ދަތުރުކުރައްވާފަ.
1

ސުޝްމާ ސުވަރާޖު އަވަހާރަވީއިރުގައި އުމުރުފުޅުން 67 އަހަރު. އެ ބޭފުޅާއަކީ ، އިންޑިއާ ކަނޑުގަ ޔާއި ،
އެތެރެވަރީގަޔާ އި އަދި މުޅި ދުނިޔޭގެ ސިޔާސީ މަޝްރަޙުގައި ދުނިޔޭގެ ސުލްޙަ ބެލެހެއްޓުމުގައި ، ހަމަޖެހުން ގެނައުމުގައި
ނުހަނު ގިނަ ޙިކުމަތްތެރި، ހިތްވަރުގަދަ ސިޔާސީ މަސައްކަތްތައް ކުރައްވަމުން ގެންދަވާފައިވާ ބޭފުޅެއް. ހަމައެކަނި
އިންޑިއާގެ ސިޔާސީ މަޝްރަޙެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރަހައްދާއި، މުޅި ދުނިޔޭގެ އެކިއެކި ކަންކަމުގައި ސިޔާސީ
ކަންކަމުގައި ސުޝްމާ ސުވަރާޖުގެ ބައިވެރިވުމާއި ، އަދި އެ ބޭފުޅާ ނެރުއްވާފައިވާ ނަތީޖާތަކަކީ މިއަދުގެ ދުނިޔެ ދަންނަ
ވަރަށް ރަނގަޅު ހަގީގަތްތަކެ އް. ސުޝްމާ ސުވަރާޖު އަވަހާރަވިއިރުގައި ދަރިކަނބަލަކާ އަދި ފިރިކަލުން ހުންނަވާ.
އަޅުގަނޑުމެން އެދެނީ، އެ ބޭފުޅާގެ ޢާއިލާއަށް ހިތްވަރު ލިބުމަށް. އަދި އަޅުގަނޑުމެން އެދެނީ، އެ ބޭފުޅާގެ ޢާ އިލާއަށް
ތަނަވަސް ދުވަސްތަކަކަށް. މި މަޖިލީހުގައި މާދަމާ 2:45 ގައި އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ޔޫރަޕިއަން ޔޫނިއަންގެ ހައި
ރެޕްރެޒެންޓޭޓިވް އޮފް ދަ ޔޫނިއަން ފޯ ފޮރިން އެފެއާޒް ފޯ ސެކިއުރިޓީ ޕޮލިސީ ފެޑްރިކާ މޮގްރިނީ ވަޑައިގަންނަވާނެ.
އަދި އަޅުގަނޑުމެންނާ ވާހަކަފުޅު ވެސް ދައްކަވާނެ. ފެޑްރިކާ މޮގުރިނީ ވަޑައިގަންނަވާ ބައްދަލުވުމަށް، ބޭރު
ދައުލަތްތަކުގެ ސަފީރުންނާއި، ރާއްޖޭގެ ކުރިއަށް ތިއްބެވި ވިޔަފާރިވެރިންނާއި، އަދި ފުލުހުންނާއި ސިފައިންގެ
އިސްބޭފުޅުންނާއި، ވަޒީރު ބޭފުޅުންނާއި އަދި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ބޭފުޅުންނަށް ވަނީ ދަޢުވަތުދެވިފަ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް
ބޮޑަށް އެދެން ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ލީޑަރުން މެޑަމް މޮގް ރިނީ ވަޑައިގަންނަވާއިރުގައި މަރުޙަބާ ދެންނެވުމުގައި ވެސް
ބައިވެރިވެ ވަޑައިގަތުމަށް.
5. ސުވާލު
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެ ވުން:
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ފުރަތަމަ މަސައްކަތަށް އަޅުގަނޑުމެން އެނބުރޭއިރު އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ މަރުޙަބާ
ދަންނަވަން، ޓްރާންސްޕޯޓު މިނިސްޓަރު ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވަޑައިގެން އެބަ އިންނެވި. މިނިސްޓަރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
މަރުޙަބާ! މިނިސްޓަރު ވަޑައިގެން އެ އިންނެވީ، ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު، މިނިސްޓަރާ
ސުވާލުކުރެއްވުމަށް ސުވާލު ފޮނުއްވާފައިވާތީވެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރަށް. މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓާ ކުރައްވާ ސުވާލު ، ކުރެއްވުމަށް.
اله
ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު ޖާބިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރާއްޖޭގެ މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަނަށް މަރުޙަބާ
ދަންނަވަން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން. އިއްޒަތްތެރި މިނިސްޓަރު ވަރަށް ޙިކުމަތްތެރިކަމާއެކު ޓެކްސީ ޑްރައިވަރުންގެ
2

މައްސަލަ ޙައްލުކޮށްދެއްވީތީ މި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު
ސުވާލައިގެން ކުރިއަށްދާނަން. އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން ބޭނުންވާ ސުވާލަކީ، ކީއްވެގެންތޯ ސްޓިކާ ޖަހަން މި ޖެހުނީ ؟
ރައީސް އިބްރާހިމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވަޢުދުވެފައިވަނީ ޖާގަ ދައްކާފައޭ ސްޓިކާ ޖަހާނީ. އިއްޒަތްތެރި މިނިސްޓަރު؛
އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން މި ސުވާލުގެ ޖަވާބު ދެ ސުވާލެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފޮނުވާފަ އި މި އޮތީ. ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް
އެއްގަމު އުޅަނދު ޕާކުކުރާ ފަރާތްތަކާ މެދު ފިޔަވަޅު އަޅުއްވަމުންގެންދަވާއިރު ، މަގުތަކުގައި އެއްގަމު އުޅަނދު
ޕާކުކުރެވޭނެ ރަނގަޅު އިންތިޒާމުތަކެއް ހަމަޖައްސައިދެއްވުމަކީ ރައްޔިތުންނަށް ދައުލަތުން ވެވަޑައިގަންނަވާފައިވާ
ވަޢުދެއް ކަމުން، މި ދަތި ޙައްލުކުރުމަށް ދައުލަތުން ގެންގުޅުއްވާ ސިޔާސަތަކީ ކޮބައިތޯ؟ އެހެންވީމާ، މި ދެ ސުވާލަށް
ޖަވާބު ލިބުމުން، ދެން އިތުރު ސުވާލައިގެން އަޅުގަނޑު ކުރިއަށްދާނަން. އަދިވެސް އެއް ފަހަރު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަން ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ال سالم عليكم ورحمة هلا. މި
އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން މިފަދަ ފުރުސަތެއް އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ކަމަށްޓަކައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި
ދަންނަވަން. ތޮއްޖެހިފައިވާ މާލޭގެ މަގުތަކަށް ފަސޭހަ ބަދަލުތަކެއް ގެންނެވުމަށް މި ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑު އިސްކަމެއް
ދެއްވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެގޮތުން، އެންމެ މުހިންމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އެއްގަމު އުޅަނދު ޕާކުކުރުމުގެ
މައްސަލައަށް އަވަސް ޙަ އްލެއް ހޯދައިދިނުމުގެ ގޮތުން މާލޭގެ އެކި ސަރަހައްދުތަކުގައި ވަނީ ޕާކުކުރާނެ ސަރަހައްދުތަކެއް
ޤާއިމުކުރެވިފަ. އަދި މިއަހަރުގެ ނިޔަލަށް މާލޭގެ އެކި ސަރަހައްދުތަކުގައި މޮޓޯ ސައިކަލަށް އެއް ހާހާއި ފަނަރަ
ސަތޭކައާ ދެމެދުގެ އަދަދެއް ހަމަޖެއްސުމަށް ނިންމާފައިވާއިރު، ހަތަރު ފުރޮޅުލީ އުޅަނދުތަކަށް ސަތޭކައަށްވުރެ ގިނަ
ޕާކިންގ ސްލޮޓު ހަމަޖެހިގެންދާނެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން. މާލޭގައި މިހާތަނަށް ޕާކިންގ ޒޯނުތަކެއްގެ ގޮތުގައި
ތައްޔާރުކުރެވިފައިވާ ތަންތަނަކީ ؛ މަޖީދިއްޔާ ސްކޫލު ކުރިމަތި، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ ކައިރީގައި އޮތް ޕާކިންގ ޒޯން،
ވެލާނާގޭ ކައިރީގައި އޮތް ޕާކިންގ ޒޯން، އެމް.އެމް.އޭ ކައިރި އަދި މާފަންނު ސަހަރާ ކައިރީގައި އޮތް ޕާކިންގ ޒޯން.
މާލޭގައި ޕާކުކުރާނެ ބިލްޑިންގ ނުވަތަ ޕާކުކުރާނެ ތަންތަން ހެދި ނަމަވެސް، މާލޭގައި ޕާކިންގއަށް މުޅިން ޙަ އްލު
ލިބިގެންދާނީ މާލޭގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވޭ އުޅަނދުފަހަރު ކޮންޓްރޯލްކުރެވިގެން ކަމުގައި ދަންނަވަން. އަދި މުޅި މާލޭގެ
ދުއްވާ އެއްޗެހީގެ ތޮއްޖެހުން ކުޑަކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކެބިނެޓު ލެވެލްގައި މަޝްވަރާކުރުމަށް ކަރުދާހެއް އަޅުގަނޑު ވާނީ
3

ހުށަހަޅާފަ. އެ ކަރުދާހުގައި ވަރަށް ތަފުސީލުކޮށް ޓްރެފިކުގެ މައްސަލައާއި އެކަމުގެ ޙައްލު ހުށަހެޅިފައިވާނެ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ވެލާނާ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓުގަ އި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް ހިލޭ ޕާކުކުރެވޭނެ އިންތިޒާމެއް
އެއަރޕޯޓުގައި ހަމަޖެހިގެންދިއުމާއެކު، މާލޭގެ ބޮޑު ތަކުރުފާނުމަގުގައި ޕާކުކުރާ ވެހިކަލްތަކުގެ އަދަދު ވަނީ ވަރަށް
ބޮޑުތަނުން މަދުވެފަ. އެގޮތުން، އެއަރޕޯޓުގެ ދެ ސަރަހައްދަކުން މޮޓޯ ސައިކަލް ޕާކުކުރާނެ 1692 ޖާގަ
ހަމަޖެހިފައިވާއިރު، ހަތަރު ފުރޮޅުލީ އުޅަނދު ޕާކު ކުރުމަށް ވަނީ 47 ޖާގަ ކަނޑައެޅިފަ. މީގެއިތުރުން، އެކިއެކި
ބޭނުންތަކަށް އެއަރޕޯޓަށް ވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް ޕާކިންގ ފީއެއް ދެއްކުމަށްފަހު، ޕާކުކުރެވޭނެ އިންތިޒާމުތައް
ވެސް ހަމަޖެހިފައިވާ ވާހަކަ މި ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އާދަކާދަ ހުންނަ
ގޮތުން ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް އެ ބޭފުޅަކު ދާ ތަނެއްގެ ކުރިމަތީގައި ޕާކުނުކުރެވޭ ނަމަ، ޕާކިންގ ޒޯނަކަށް ބެލުމެއްނެތި
ޕާކުކުރަމުންދިއުމަކީ މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުންދާ ހަގީގަތެއް. އަދި އެކަން އެގޮތަށް ކުރުމުގެ ސަބަބުން
އެކަމުގެ އުނދަގޫކަން ހުރިހާ ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ކުރިމަތިވާކަމީ ތިޔަ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ވެސް ގަބޫލުފުޅުކުރައްވާނެ ކަމެއް ކަމާ މެދު އަޅުގަނޑު ޝައްކެއް ނުކުރަން. އަދި އެއްގަމު ދަތުރުފަތުރުގެ ގާނޫނަކީ
ވެސް ތަންފީޒުކުރަންޖެހޭ ގާނޫނަކަށް ވާއިރު، ގާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ޕާކުކުރާ ފަރާތްތަކާ ދޭތެރޭގައި އަޅަން
ކަނޑައަޅާފައިވާ ފިޔަވަޅުތައް ވަކި ގަވާއިދަކުން ވަނީ އާ އްމުކުރެވިފަ. އެހެންކަމާއެކު އާ އްމު ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތާ
ގުޅޭ ގޮތުން ކޮންމެހެން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް ނާޅައި ދޫކޮށްލުމަކީ ވެސް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ކަމުގައި ނުފެންނާތީ،
ފުލުހުން ސްޓިކާ ޖަހަމުންގެންދަނީ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ޕާކުކު ރުމުގެ ސަބަބުން ގިނަ ބަޔަކަށް ދަތިވާ ގޮތަށް ޕާކުކޮށްފައި
ހުންނަ އެއްގަމު އުޅަނދުތަކުގައި ކަމުގައި ތިޔަ އެންމެހައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ދަންނަވަން. އަދި މި ކަންކަމަށް
ދާއިމީ ޙައްލެއް ހޯދުމަށް ކުރެވޭނީ ކޮންކަންތައްތަކެއްތޯ ބަލައި، އިތުރަށް ދިރާސާ ކުރަމުންދާ ވާހަކަ ވެސް މި
ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ އިތުރު
ސުވާލުކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، މި އިތުރު ސުވާލުކުރުމުގެ ފުރު ޞަތު މިހާރު މި ވަނީ ހުޅުވަ އިލެވިފަ. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ
ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރަށް.
اله
ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު ޖާބިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މިނިސްޓަރުގެ އަރިހުން އަޅުގަނޑު ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، މިއީ ދެން ހަމަ މިއަދުގެ ސުވާލާ ގުޅޭ
ސުވާލެއް. ރާއްޖޭގައި ވެސް، ދުނިޔޭގެ ތަހުޒީބުވެފައިވާ ޓްރާންސްޕޯޓު ނެޓްވޯކެއް މާލޭގައި ޙާއްސަކޮށް ޓްރޭން ލައިނަކާ
4

އެއްޗެހި އަޅަން ވިސްނާ ވަޑައިގަންނަވަންތޯ؟ މި ހާލަތުން އަރައިގަތުމަށްޓަކައި ކޮބައިތޯ ދުނިޔޭގެ ތަހުޒީބު ޤައުމުތަކާ
އެއްވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަމުންތޯ ދަނީ؟ އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން، އިއްޒަތްތެރި މިނިސްޓަރުގެ ޒަމާނީ ހުނަރުވެރި
ވިސްނުމާއެކު ރާއްޖެ މި ނޫން އެހެން ދަރަޖައަކަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި ކުރާންޖެހޭ މަސައްކަތް މިހާރު
ވިސްނާވަޑައިގެންފައި ކަން. ތި ވިދާޅުވަނީ ހިސްޓްރިކަލީ ކަންތައް އޮންނަ ގޮތް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކޮށްފިން، ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތައް ރަނގަޅުވާކަން. މިނިސްޓަރު މި ސުވާލުގެ ޖަވާބަށް ސްޕެސިފިކްކޮށް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު ޖަވާބުދެއްވަން ބޭނުންވެވަޑައިގަންނަވަން ބޭނުންވާ މިންވަރަކަށް
ޖަވާބުދެއްވުން އެދެން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަން ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަނޑަށް ވުރެ
ބޮޑަށް މިކަންތައްތަކު ގެ ތަޖުރިބާ މަނިކުފާނުގެ ހުންނާނޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، ރާއްޖެއަކީ ކުޑަކުޑަ ޤައުމެއް
ކަމާއި އަޅުގަނޑުމެން ޑިވެލޮޕިންގ؛ ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ ޤައުމެއްކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި ރާއްޖޭގައި
ޚާއްޞަކޮށް މާލޭގައި މަގުތަކާއި އެއްޗިހި ބިނާވެފައިހުރީކީ، ނޫނީ ބިނާކޮށްފައި ހުރީކީ ޕާކިންގއަށް ތަންތަން ދީގެން
ރާވައި، އިންތިޒާމުކޮށް މި ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓޭނެ ގޮތަކަށް ނޫންކަމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. އެކަމަކު
ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ސަރުކާރުގެ އަމާޒަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭނުމަކީ
ރައްޔިތުންނަށް ލުއިފަސޭހަކުރުމަށްޓަކައި ކުރެވޭނެ ހުރިހާ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ކުރިއަށް މި އޮތް ދުވަސްތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ވީވަރަކުން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޕާކިންގ ޖާގައާއި އަދި އެހެނިހެން ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނަށް ފަސޭހަކުރުމަށްޓަކައި ކުރަމުންގެންދާނެކަން.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މީކާއީލު އަޙްމަދު ނަސީމް.
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މީކާއީލު އަޙްމަދު ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
5

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކަނޑައެޅިގެން ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ޕާކުކޮށްފައި ހުންނަ ނަމަ، ސްޓިކާ ޖެހުމަކީ ހަމަ
އެންމެ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން ކުރެވެންވާނީ ހަމަހަމަ
އުސޫލެއްގެ ތެރެއިން ކަމަށް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް އެބަ ގަބޫލުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރަކަށް
އައިސް ވަރަށް އާ އްމުކޮށް ފެންނަ ކަމެއް، އާއްމު ފަރާތްތަކުން ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކިރިޔާ ވެސް ލައިނުން ބޭރުވާ ހިނދު،
އެބޭފުޅުންގެ ވެހިކަލްތަކުގައި ސްޓިކާ ޖެހޭއިރު، މިއީ އެކަމަކު ގަރާޖުތަކުން ހަމަ މަގު ފުރެންދެން ބަހައްޓާފައި ހުންނަ
ވެހިކަލްތަކުގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް ސްޓިކާ ނުޖެހޭކަމީ ވަރަށް ގިނަ އާއްމު ރައްޔިތުން ފާހަގަކުރާ ކަމެއް. އެހެންކަމުން،
މިއީ އެއްވެސް ވަރަކަށް އިއްޒަތްތެރި މިނިސްޓަރުގެ ވުޒާރާއިން ބައްލަވާ ކަމެއްތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަން ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަނޑުމެން
ސްޓިކާ ޖަހަމުންދާ ތަންތަން؛ ޕޮލިހުން މިއަދު ސްޓިކާ ޖަހަމުންދަނީ އަޅުގަނޑު ކުރިންވެސް ދެންނެވި ފަދައިން،
ރައްޔިތުންނަށް އުނދަގޫވާ ގޮތަށް ޕާކުކޮށްފައި ހުންނަ ވެހިކަލްތަކުގައި. އެގޮތުން މިހާރު ސްޓިކާ ޖަހާ ތަންތަން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ މަޢުލޫމާތަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. މިސްކިތްތަކަށް ވަދެ ނިކުތުމަށް ދަތިވާ ގޮތަށް
ޕާކުކޮށްފައި ހުންނަ އެއްގަމުއުޅަނދު. ކަފިހުރަސް ނުވަތަ ދުވާރުމަތީގައި ބަހައްޓާފައި ހުންނަ އެއްގަމުއުޅަނދު. މަގު
ނުވަތަ ގޯޅިކަންމަތީގައި ބަހައްޓާފައި ހުންނަ އެއްގަމުއުޅަނދު. ސްކޫލްތަކަށް އަންނަ ދަރިވަރުން ނުވަތަ ބެލެނިވެރިންނަށް
ދަތިވާ ގޮތަށް އެ ސަރަހައްދުތަކުގައި ބަހައްޓާފައި ހުންނަ އެއްގަމު އުޅަނދު. ހޮސްޕިޓަލްތަކަށް ވަދެނިކުތުމަށް ދަތިވާ
ގޮތަށް ބަހައްޓާފައި ހުންނަ އެއްގަމު އުޅަނދު. ބޭންކުތަކަށް ވަދެނިކުތުމަށް ދަތިވާ ގޮތަށް ބަހައްޓާފައި ހުންނަ
އެއްގަމުއުޅަނދު. ބޮޑުތަކުރުފާނުމަގުގެ ތާރުއަޅާފައިވާ ސަރަހައްދުގައި ބަހައްޓާފައި ހުންނަ އެއްގަމު އުޅަނދު. ފުލުހުން
ކޯނު ނުވަތަ ބެރިކޭޓު ބަހައްޓާފައި ހުންނަ ސަރަހައްދުގައި ބަހައްޓާފައި ހުންނަ އެއްގަމުއުޅަނދު. ޑަބަލްލައިން ދަމާފައި
ހުންނަ ތަނުގައި ބަހައްޓާފައި ހުންނަ އެއްގަމުއުޅަނދު. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީއަށް.
6

މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަރުޙަބާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. ސަރުކާރުން ދައްކަވާފައިވޭ، ޕާކިންގ ބިލްޑިންގ
ހެދުމުގެ ވާހަކައެއް. ކިހާހިސާބެއްގައި މިކަން ފެށޭނެތޯ އާއި ނިމޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭތޯ؟ އަދި ދެންމެ ވަޒީރު
ވިދާޅުވެއްޖެ، އެތެރެކުރެވޭ ވެހިކަލްތައް ކޮންޓްރޯލްކުރެވިގެން މެނުވީ، ޕާކިންގއަށް ޙައްލެއް ނުލިބޭނެ ކަމަށް.
ގެންގުޅުއްވާ ސިޔާސަތުގެ ކުޑަމިންވަރެއް ނަމަވެސް ހާމަކޮށްލެވިދާނެތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަނަށް ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ޕާކިންގ ބިލްޑިންގަށް ވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުކުރެވިފައޭ އިނގޭތޯ.
އެގޮތުން، އަޅުގަނޑުމެން 3 ބިލްޑިންގެއް އަޅަން ބަޖެޓުކުރެވިފައިވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރާ ގޮތުގައި މި
3 ބިލްޑިންގ އެޅުމާ ގުޅިގެން ވެސް މާލޭގެ މިއަދުގެ ހާލަތަށް ފުދޭވަރެއްގެ ބޮޑު ބަދަލެއް އަންނާނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ގައްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ޒާހިރަށް.
ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު ، މަރުޙަބާ! އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ފަހަރެއްގައި
ކުޑަކޮށް މިއަދުގެ މައުޟޫޢާ ގުޅުންމެއް ނެތި ހިނގައިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ކޮށްލާނަން. މާވަރުލު
އެއަރޕޯޓަކީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް މުހިންމު ތަނަކަށް ވެފައި އޮތީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޑިވެލޮޕްމަންޓް އޮތީ މި އެއަރޕޯޓާއި ގުޅިފައި ކަމަށް ވާތީ، މި އެއަރޕޯޓުގެ ނިމުމުގެ ނޫނިއްޔާ މަސައްކަތުގެ ތަފްސީލެއް
ދެވިދާނެތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
7

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނުގުޅޭ ސުވާލުކުރެއްވި އިރުގައި އެހެން ވިދާޅުނުވެ ކުރެއްވި ނަމަ، ކަނޑައެޅިގެން
ވިދާޅުވެއްޖެ މި ނުވެސް ގުޅޭނެ ކަމާއި، އަދި ތިމަންނާއަށް ކުރެއްވެން ނެތް ސުވާލެއް ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު
ކޮންމެވެސް އެހެން ބޭފުޅެއްގެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އެކަމަށް އަލިއަޅުއްވާލަދެއްވެން އޮތް މިންވަރަކަށް
އަލިއަޅުއްވާލަދެއްވުމަކީ އަޅުގަނޑު ހިތުން ގައްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެދިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމެއް.
އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ޢަބްދުاަلهއށް.
ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، މާލޭގެ ބައެއް މަޝްހޫރު ގޭގެއިން އެބަހުރި 1400 އިން 1800 އިން ކާރުގެ ހުއްދަ ދީފައި
ގަރާޖު ސިޓީއަށް. އެކަން އެގޮތަށް އޮންނައިރު، ކީއްވެގެންތޯއޭ ރާއްޖެތެރެއަށް ނިސްބަތްވާ މީހުންނަށް އެ ހުއްދަ
ނުލިބެނީ؟ މިގޮތަށް މި ކަންތައްތައް އޮތިއްޔާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޕާކިންގ މައްސަލައަށް ޙައްލެއް ލިބޭނެތޯއޭ؟ ގަރާޖު
ހުއްދަ އެގޮތަށް އޮންނަ އެއްވެސް ގެއަކަށް ކާރުތައް ނުއެއް ވައްދާ. މަގުމަތީގައި ހުރިހާ ކާރުތައް ޕާކު ކޮށްފައި ހުންނަނީ.
އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައްތަކަށް ޙައްލެއް ހޯދަން ކޮންކަމެއްތޯ ކުރައްވަނީ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު އަޅުގަނޑު ވެސް ސިއްސައިގެންދިޔައީ ސާދަ ސަތޭކަ ކާރު މާލޭ ގެއެއްގައި
ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާތީވެ. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރަށް ޖަވާބުދެއްވެން އޮތް ނަމަ، ޖަވާބުދެއްވުން އެދެން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަނަށް ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރީގެ މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލަށް އަޅުގަނޑު ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ޖަވާބެއް
އަރުވާނަން. މާވަރުލު އެއަރޕޯޓާ ބެހޭ ގޮތުން ކުރެއްވި ސުވާލަށް އިނގޭތޯ. މާވަރުލު އެއަރޕޯޓް މި އަހަރުގައި
ނިންމުމަށް ނިންމޭތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ބޮޑު ޓާގެޓަކީ. ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރަމުން މި ގެންދަނީ. ހަމަ ވަކި
އެ އެއަރޕޯޓެއް ނޫން ދަންނަވަން އޮތީ ، ހުރިހާ އެއަރޕޯޓެއް ވެސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނިސްބަތްވާ ވަރަށް ބައިވަރު
އެއަރޕޯޓްތައް އޮތްކަން މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، މި އަހަރުގެ
ނިންމުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުނިމުނު ނަމަވެސް، ހަމަ ޔަޤީނުންވެސް މިއަންނަ އަހަރުގެ ފެށުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެއަރޕޯޓް ނިންމާފައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާގައި ހަމަގައިމު ވެސް ކުރިއެރުން ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަމޭ. ދެން އޭގެއިތުރަށް ދެންމެ ކުރެއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލަށް އަޅުގަނޑު ޖަވާބެއް
8

އަރުވާނަން. ވަރަށް ބޮޑު ތެދުފުޅެއް؛ ޓްރާންސްޕޯޓް އޮތޯރިޓީގެ ތެރެއިން ހަގީގަތު ގައި ވެސް ތިވިދާޅުވި ކަހަލަ ވަރަށް
ދެރަ ނިކަމެތި ހާދިސާތައް ހިނގާފައި އެބަހުރި. ވޭތުވެދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ޓްރާންސްޕޯޓް އޮތޯރިޓީގެ ތެރެއިން ގަވާއިދާ
ޚިލާފަށް ކުރެވިފައި ހުރި ކަންތައްތައް ވަރަށް ގިނަ. އެންމެހައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ގަބޫލުފުޅުކުރައްވާނެ
ފަދައިން، އަޅުގަނޑު ވެސް މި މަޤާމާ ހަވާލުވި ފަހުން، އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހަމަ ތިބޭފުޅުން އަލަށް ހަވާލުވި ފަދައިން
އަޅުގަނޑަށް ވެސް ޖެހޭނީ އެތަނެއްގައި ހުރި މައްސަލަތައް ފުރަތަމަ ބަލައި ދިރާސާކޮށް، އެ ކަންތައްތައް
ކުރިއަށް ގެންދާނެ މަގެއް ހޯދަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، އެގޮތަށް ދިމާވެފައި ހުރި މައްސަލަތައް އަޅުގަނޑުމެން
މިހާރު ބަލަމުންދާ ވާހަކަ. އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި މިގޮތަށް މި މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް ކުރެވޭނެ ހުރިހާ ކަމެއް
ވެސް ކުރާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަރުވަން. ޝުކުރި އްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު .އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވެއްޖެ، ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތެކޭ ސްޓިކާ ނުޖެހުން. ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތެއް ނޫން
އެއްކޮށް ސްޓިކާ ނުޖެހުމަކީ. ސަރުކާރުން ވިދާޅުވެފައި އޮންނަނީ، ސިޔާސަތަކަށް ވެފައި އޮންނާނީ ވީހާވެސް ގިނަ
ޕާކިންގ ޒޯނު ހެދުމަށްފަހުގައި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ޕާކުކުރާ ތަންތަނުގައި ސްޓިކާ ޖަހާނެ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އެ ނޫން
ގޮތަކަށް ސްޓިކާ ނުޖައްސަވާނެ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އެކަން ފާހަގަކުރުމަށްފަހު އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ، މިހާރު ތިން
ބިލްޑިންގ ހައްދަވާ ވާހަކަ ވިދާޅުވެއްޖެ. އެ ތިން ބިލްޑިންގ އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ މިހާރު މާލޭގައި ހުރި ޓްރެފިކް
ސާފުކުރުމުގެ ދަތިތަކަށް ޙައްލެއް އަންނާނެތޯ؟ ނޫނިއްޔާ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ފޭސްއައުޓްކޮށްގެން ކިތައް ޕާކިންގ
އިމާރާތް ހައްދަވާނަންތޯ؟ ކިތައް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަނަށް ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
9

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، ތި މަޢުލޫމާތުތައް
އަޅުގަނޑަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފޯރުކޮށްދޭން އަދި ތަންކޮޅެއް އަވަހޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނީ ޕާކިންގ
ބިލްޑިންގތައް ހެދުމަށްފަހު، ނޫނީ ކުރެހިގެން ދިއުމަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިތައް ސްލޮޓްކަން ކިތައް ކާރުކަން
އެތަނަކަށް ވެއްދޭނީ ކަނޑައެޅޭނީ. އޭގެފަހުގައި ހަމަގައިމު ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ސުވާލުކުރައްވައިފި ނަމަ
އަޅުގަނޑުގެ މިނިސްޓްރީން އެ ސުވާލުގެ ޖަވާބު ލިބޭނެ ގޮތް ހަދައިދޭނަން ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ހާރޫނަށް.
މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ހާރޫން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަރުޙަބާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، ނ. އަތޮޅު މާފަރުގައި
އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓެއް ތަރައްޤީކޮށް ނިމި، ޚިދުމަތް ނުދެވި ލަސްވަނީ ކީއްވެގެންތޯއޭ؟ އެ އެއަރޕޯޓަށް
މުވައްޒަފުން ނެގުމަށް އިންޓަވިއުކުރެވުނުތާ ވެސް މިހާރު ތިން މަސްވަރު ވެއްޖެ. އެކަމުގެ އަޕްޑޭޓެއް ދެއްވަފާނަންތޯއޭ؟
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިތާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއް ޒަތްތެރި ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަނަށް ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވީ މާފަރު އެއަރޕޯޓް ދެއްތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމީ މައްސަލައެއް ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
10

ރައީސް ނިސްބަތްވާ ޕާޓީއަށް ނިސްބަތްވާ ބޭފުޅެއްގެ މައްސަލައެއް ވީމަތޯ އެ ސުވާލަށް ޖަވާބު ދެއްވަން ތި ފުރުޞަތު
ދެއްވީ. އިއްޔެގައި އަޅުގަނޑަށް އެ ފުރުޞަތެއް ނުދެއްވި. އަ ޅުގަނޑަކީ މިނިވަން މީހެއް ވީމަ.
ރިތާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭކަށެ އް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަނަށް ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މާފަރު އެއަރޕޯޓުގެ މަސައްކަތް ދޭތެރެއަކުން މަޑުޖެހިގެންދިޔަކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ސަރުކާރު
ބަދަލުވެގެންދިއުމާ ގުޅިގެން އަނެއްކާވެސް ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން ،
މަސައްކަތް ވަރަށް ހަލުވި ގޮތެއްގަ އި ހިނގަ އި، މިހާރު އެއްކޮށް ކަހަލަ ގޮތަކަށް ނިމިފައިވާ ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްލަން.
ބައެއް ކަންތައްތައް ޗެކްލިސްޓު ގައި ހިމެނޭތީ އަޅުގަނޑުމެން މަޑުކޮށްލައިގެން މި ތިބީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ ،
ސެޕްޓެންބަރުގެ ނިޔަލަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއަރޕޯޓް ހުޅުވިގެންދާނެ ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދަށް. އެރުވުމުގެ ކުރިގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ނޫން؛ ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙްސިން ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާ އްމު ރައްޔިތުންގެ ޖީބަށް ލުއި ގޮތްތައް ހޯދައިދިނުމުގެ ގޮތުން ކަމަނާ ވަރަށް
ސާބިތުވެ ހުންނަވައި ކަމަނާގެ ވުޒާރާއިން ތި ކުރައްވާ މަސައްކަތައް ކަމަނާއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.
އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ ، ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ޕާކުކުރެވޭ ފަރާތްތަކުން ދައުލަތައް ދައްކަވާ އުޖޫރަ ކުޑަކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން
ކަމަނާގެ ވުޒާރާއިން އެއްވެސް ކަހަލަ ވިސްނުމެއް ގެންގުޅުއްވަންތޯ؟ ދެވަނަ ސުވާލަކަށް، މާލޭގައި ދުއްވަން
ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައި ، މިހާތަނަށް ތޮއްޖެހިފައި މާލޭގައި ދުއްވަން ރަޖިސްޓްކުރެވިފައިވާ ކާރުގެ ޖުމުލަ އަދަދު އަދި
ސައިކަލު ގެ ޖުމުލަ އަދަދު އެއްވެސް ވަރަކަށް އެނގިލައްވާތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
11

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލް އޭވިއޭޝަނަށް ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، ކޮންމެ
ކަމެއް ވެސް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް، ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ކޮންމެ ފަރާތެއް ކުރިކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އެ ފަރާތަކަށް ގާނޫނީ ގޮތުން ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން އޮންނަ ޕަނިޝްމެންޓެއް ނޫނިއްޔާ އަދަބެއް ލިބެންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެއީ
ޖޫރިމަނާކަމުގައި ވިޔަސް އަދި އެހެން ގޮތަކަށް އެކަން އޮތް ކަމުގައި ވިޔަސް. އަޅުގަނޑަށް ވުރެން ބޮޑަށް ހަމަގަ އިމު
ވެސް މިކަން ތިޔަ ލޮބުވެތި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. އޭގެއިތުރުން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން
އޮތީ، ދެވަނައަށް ތިކުރެއްވި ސުވާލު އަޅުގަނޑަށް އޭގެ ފުރިހަމަ މަޢުލޫމާތު ހިފައިގެނެއް ނޫން އައީ މިއަދުގެ ސުވާލާ
ނުގުޅޭތީ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ސުވާލުގެ ޖަވާބު ބޭނުންނަމަ، އަޅުގަނޑު މިނިސްޓްރީން އަރުވާނަން.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅީ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު ޚައިތަމަށް.
މައްޗަންގޮޅީ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޚައިތަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަރުޙަބާ މިނިސްޓަރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ހަމަ ދެންމެގައި ތި
ވިދާޅުވި ގޮތަށް ބޮޑަށް ހަމަ ގިނަފަހަރު މި ފަރުވާ ކުޑަވެގެން ސްޓިކާ ޖެހިފައި މި ހުންނަނީ އަޅުގަނޑު ވެސް
ވިއްސަކަށް އަހަރު ވެއްޖެ މިހާރު ހަމަ ސައިކަލް ދުއްވާތާ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުގެ އަދި މިހާތަނަށް މިދިޔަ ވިހި އަހަރު
ތެރޭގައި ތިން ސްޓިކާ ޖެހިފައި އޮތީ މުޅި ޖުމުލަ. ދެން އަސްލު ސުވާލަކީ ، މާލޭގައި އެބަހުރި މިދިޔަ ވޭތުވެދިޔަ
އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅާފައި ، ވަރަށް އަގުބޮޑުކޮށް އަޅާފައި ހުރި ބޮޑެތި ޓަވަރުތަކެއް ޕާކިންގ. އެއަށް އެއްވެސް
ޙައްލެއް ގެންނަން ވިސްނަވަންތޯއޭ؟ ކޮންކަހަލަ ޙައްލެއްތޯއޭ ވިސްނަވަނީ ގެންނަން؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު
12

މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލްއޭވިއޭޝަން ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ ވޭތުވެދިޔަ
އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި ތި ވިދާޅުވާ މެކޭނިކަލް ސިސްޓަމުތައް ހެދިގެންގޮސްފައި ހުރީ. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި، ތިޔަ ލޮބުވެތި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އެކަމުގެ ހަގިގަތުގަ އި އެއްވެސް ފައިދާއެއް
ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަކަށް ނުކުރޭ. ގެއްލިގެންދިޔަ ލާރިތަކެކޭ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ. މިއަދު އެ މެކޭނިކަލް
ނިޒާމުތައް ހުރީ ބާ ދަގަނޑަށް ވެފަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް، މިއަދުގެ ސަރު ކާރަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޖެހެނީ ވަރަށް
ބޮޑެތި ޚަރަދުތަކެއް ކޮށްފައި އެ އެއްޗެހިތައް އަނެއްކާވެސް ނަގައި ބޭރުކުރަން. އަޅުގަނޑު ދެންމެ ދެންނެވި ޕާކިންގ
ސްޕޭސް ހެދުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖާގައި ގެ ދަތިކަން ވެސް ހަގީގަތުގައި ވެގެން މި އުޅެނީ މިކަހަލަ ސަބަބުތަ ކާ
ހުރެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، އެކަމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުވެއޭ.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އޮތީ ވަގުތު؛ އަޅުގަނޑުމެން އޮތީ ދެ ސުވާލު، ދެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެރުވުމަށް. އަޅުގަނޑު އެހެންވީމާ،
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމަށް މި ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކަށް ވަނީ، ކަމަނާއަށް އިހުތިރާމާއެކު ދަންނަވަން
ހެލްމެޓް އެޅުއްވުން ފިޔަ ވައި އިތުރު އާ ކަމެއް ކުރެއްވިއްޖެތޯ ޓްރާންސްޕޯޓް މިނިސްޓްރީން؟ އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑު
ކޮށްލަން ބޭނުންވާ ސުވާލަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު ޖަވާބުދެއްވަން ބޭނުންވެވަޑައިގަންނަވާ މިންވަރަކަށް
ޖަވާބުދެއްވުން އެދެން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލްއޭވިއޭޝަން ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ ،
އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަށް އައިސް މިއަދު މި ތިބީކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އާ ކަންތައްތަކެއް ކޮށް، އާ
13

ކަންތައްތަކެއް ދައްކާކަށް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ އެބަޖެހޭ ކޮށްފައި ހުރި، ހާވާފައި ހުރި ހަޑި ވެސް ސާފުކުރަން
ވެސް. މާފުކުރައްވާތި އިނގޭތޯ. ފުރަތަމަ ތަނެއް ސާފުކޮށް ގެން ތަނެއް ރަނގަޅުކޮށްގެން ކުރިއަށް ބައްޓަންކުރެވޭނީ.
އެހެންވީމާ، ރަނގަޅުކުރަން ހުރި އެއްޗެހި މުޑުދާރުވެފައި ހުރި އެއްޗެހި ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ
ކަންތައްތަކުގައި އަޅުގަނޑު އުޅެންހަދައިގެން ހަގީގަތުގައި ވެ ސް ކުރިއަށް ހުރި ކަންތައްތަ ކުގެ ޕްލޭން އަދި ކުރެވެނީ.
އެއްވެސް ކަމެއް ރަނގަޅަކަށް ކުރެވޭ ކަމަކަށް ނުވޭ. ކުރެވޭ ގޮތެއް ނުވޭ. ބަޖެޓަށް އެބަ ބަލަންޖެހޭ. ލާރި އެބަ
ހޯދަންޖެހޭ. ދެން ހުރި ކަންތަ އްތައް ކުރަންޖެހޭ. ހިތާމަޔާ އެއްކޮށް ދަންނަވައިލާނީ، ކުރިއަށް اله ގެ އިރާދަފުޅުން މި
ސަރުކާރުގައި ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ވަރަށް އާ ކަންތަ އްތަކެއް ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިގެންދާނޭ. ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަޅުގަނޑަށް ވެސް އިނގޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރާ އެކުގައި ވަގުތުވާ
ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދާނަން. އަޅުގަނޑަށް މިހާރު އެންމެ ފަހު ފުރުޞަތު އަރުވާން މި ޖެހެނީ ހެންވޭރު
ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމަށް.
ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު އަރިހުން އެދެން، މާލޭގެ ޓެކްސީގެ ކަންތައްތައް
ޙައްލުވެ ގެންދާއިރު ގައި ކަމަނާ ކުރައްވަމުންގެންދަވާއިރުގައި މިހާރުގެ ޓެކްސީ ސެންޓަރުތަކުގެ ވެރިންނާ ވަގުތުވީ
މިންވަރަކުން މަޝްވަރާކޮށްލައްވައިގެން ކުރިއަށް ގެންދެވުން. އެއީ އަލަށް ހުޅުވައިލެއްވި ތިން އެޕެއްގެ ކަންކަން
އައިއިރުގައި ޓެކްސީ ސެންޓަރުތަކުގެ މީހުން ބުނާ ގޮތުން ނަމަ، އެ މީހުންނަށް އެއްވެސް ފުރުޞަތެއް އެ މީހުންގެ
ވިޔަފާރި ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ނެތް ކަމަށް އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވަމުންދާތީވެ ހަމަ ދަންނަވާލީ. އަޅުގަނޑު ވެސް
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ރައްޓެހި ބަޔަކު ގެންގުޅޭ 85 ކާރުގެ ޓެކްސީ ސެންޓަރެއް. އެ މީހުން ވެސް އަޅުގަނޑު ގާތުގައި
އެ ވާހަކަ އެހެން ވިދާޅުވެފައި އޮތީތީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލީ. ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ކަމަނާ
ކުރައް ވާ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގާތުން ބަލަމުންދަނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރަށް.
14

މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ސިވިލްއޭވިއޭޝަން ޢާއިޝަތު ނަހުލާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ ،
ހެލްމެޓެކޭ އެއް ފަދައިން، ޓެކްސީ އެޕްލިކޭޝަން ނޫނީ ޓެކްސީ ކަންތައްތަކުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ޖެހެނީ
ދެކޮޅަށް ތަޅާފޮޅަން އިނގޭތޯ. ރައްޔިތުންނަށް ހެޔޮ ކަންތައްތަކެއް ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި ކިތަންމެ ވަރަކަށް މަގުމައްޗަށް
ނުކުމެ ތަލާފޮޅަންޖެހުނަސް ތަޅާފޮޅަން ތައްޔާރަށް ހުރި ވާހަކަ ދަންނަވަން. ދަންނަވާލަން އޮތީ، އިތުރަށް ދަންނަވާލަން
އޮތީ، ޓެކްސީގެ އެޕްގެ ކަންތައްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ ޓީވީން ލައިވްކުރި ހަނދާން އަޅުގަނޑު ވޭ، ދެ
ޓީވީއަކުން. ޓެކްސީ ފޯރަމޭ ކިޔާ ފޯރަމެއް ބާއްވާފަ. އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ޓެކްސީ ސެންޓަރުގެ ބޭފުޅުންނާއި، ޓެކްސީ
ޑްރައިވަރުންނާއި، އަދި އާއްމު ރައްޔިތުންނާ ބައިވެރިވި. އެ ފޯރަމުގައި ވާހަކަދެކެވިފައި، ޚިޔާލު ބަދަލުކުރެވުނު މި
ހުރިހާ ކަމަކާ ވެސް. އެހެންވީމަ އަޅު ގަނޑު ގަބޫލުކުރާއިރު ވާހަކަދެކެވިފައި އެ އޮތީ. އޭގެފަހުގައި އެޕްލިކޭޝަން
ތަޢާރަފްކުރުމަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފުދޭވަރެއްގެ ދިގު މުއްދަތެއް ދިނިން. އިންޓްރަސްޓް ހުރި ބޭފުޅުންނަށް ހަމަގައިމު
ވެސް ބައިވެރިވެވޭނެހާ ދުވަސް ދިޔަ. އަޅުގަނޑުގެ މަޢުލޫމާތު ކުށަކަށް ނުވާނަމަ، ބައެއް ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުން ހުރީ
އަޅުގަނޑުމެން ވަކި ހިސާބަކުން ހުއްޓައިލާނެ ކަމަށް. އެކަމަކު ވެސް ޓެކްސީގެ ކަންތައްތަކުގައި ސްޓްރައިކްކުރުމާއި
މިކަހަލަ ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑު މެންނަށް އަޑުއިވިގެން މި ދަނީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ، ސްޓްރައިކް ކުރުމާއި،
މުޒާހަރާކުރުމާ އެއީ ގާނޫނުގެ ތެރޭގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް ހުއްދަކުރާ ކަމެކޭ. އަޅުގަނޑު އިހުތިރާމުކުރަމޭ އެކަމަށް.
އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ ، އަޅުގަނޑަކީ ސިޔާސަތު ތަންފީޒުކުރަން ހުރި މީހެކޭ. އެހެންވީމާ، މިއަދުގެ
ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެ އިން ތަންފީޒުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނަށް، ލޮބުވެ ތި ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާނެ
ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ތަންފީޒު ކުރަމުންގެންދާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަދި މި މަޖިލީހަށް ވަޑައިގެން އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޖިލީހަށް ތިޔަ
ދެއްވި ޖަވާބުތަކާއި، އަދި އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރުން ކުރެއްވި ސުވާލުތަކާއި، މި އެންމެ ކަންކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރަށް
ނުހަނު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެން ދުވަހުގެ އިތުރު
މަސައްކަތައިގެން މި ކުރިއަށްދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު އެދިވަޑައިގަންނަވާ ނަމަ، މި ތަޅުމުގައި އިންނެވުމުގެ ފުރުޞަތު
ވަރަށް ފުޅާކޮށް އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ވަ ޒީރުގެ މަސައްކަތްޕުޅު ހުރި ގޮތަކުން އެކަން ނިންމެވުމަށް
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން.
7. ނުނިމި ހުރި މަ ސައްކަތް
15

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަދު މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި އެނބުރެނީ މިއަދުގެ ދެންހުރި މަސައްކަތަށް. މީގެތެރޭގައި އިއްޔެގައި އަޅުގަނޑުމެން
ކުރަމުންދިޔަ މަސައްކަތް، ރޭގައި އެއީ ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ބޭފުޅުން އޮތީ އެ ބިލުގެ ބަހުސްގައި ފުރުޞަތަށް
އެދިވަޑައިގެންފަ. އެހެންވީމާ، އެ ހިސާބުން އަޅުގަނޑު ކުރިއަށްގެންދަން ގަސްތު ކުރަނީ. އެއީ އާސަންދައާ ގުޅޭ ގޮތުން
ތި ބޭފުޅުން ބަ ހުސްކުރައްވަމުންގެންދެވީ. މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ނައިފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމަށް.
ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް، އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތް؛ މާފުކުރައްވާތި! އެންސްޕާގެ
ޚިދުމަތް ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން، ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް ބަދަލުކުރުމަށްޓަކައި ހުށަހެޅިގެން ދިޔަ މި
އިޞްލާޙު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ރަނގަޅު ވިސްނުންފުޅެއްގަ އި ރަނގަޅު ކަންތައްތަކެއް މި އިން ހާސިލުވާނަމަ، ހަމަ
ރަނގަޅު ވިސްނުމެކޭ މިއީ، ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން، ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީއަށް ބަދަލުކުރުން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މީގައި މައްސަލައަކަށް ޖެހެނީ ވަކި ވުޒާރާއެއްގެ ދަށުގައި މި ޚިދުމަތްތައް ހުރެގެނެއް ނޫން. މި ޚިދުމަތްތައް
ނުވަތަ މި ކަންތައްތަކާ ހަވާލުވެގެން ތިބޭ ބައެއްގެ އިޚުލާޞްތެރިކަން ބިނާވެފައި މި އޮންނަނީ ރައްޔިތުންނަށް ވަކިން
ޚާއްޞަކޮށް ދޭ ޚިދުމަތްތައް، އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ދިނުމަށް. ދާދި ދެންމެއަކު މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް
ވަޑައިގެން ދައުލަތުގެ ޓްރާންސްޕޯޓް މިނިސްޓަރު އެ އެއްބަސްވެވަޑައިގަތީ އެ ކަމަނާއާ ހަވާލުކުރެވިފައި ހުރި ނުވަތަ އެ
ކަމަނާގެ މެންޑޭޓުގެ ތެރޭގައި ހުރި އެކަމަނާ ހަވާލުވެވަޑައިގެން ހުންނެވި ވުޒާރާއިން އަދި ރައްޔިތުންނަށް ކަމެއް
ނުކޮށްދެއްވާ ވާހަކަ ވިދާޅުވެފަ އި އެ ވަޑައިގަތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 9 މަސް ވެގެން މި ދިޔައީ. ބޮޑުސިންގާ
ވުޒާރާއެއް ، ރައްޔިތުންގެ އެތަކެއް ކަންބޮޑުވުންތަކެއް އެ ވުޒާރާއެއްގެ ދަށުގައި ހުރި ވުޒާރާއެއް. އެހެންނަމަވެސް ، ހަޑި
ވާހަކަތަކެއް ދައްކަވާފަ އި އެ ވަޑައިގަތީ. ހަޑި ކަންތައްތަކެއް ފިލުވަން އެ ކަމަނާ ވަގުތުތައް، ދުވަސްތައް
ހޭދަކުރައްވަމުންގެންދަވާ ވާހަކަ ވިދާޅުވެ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ކޮންމެވެސް އެއް ބޭފުޅަކަށް
ކަންނޭގެ އަމާޒު ކުރައްވާފައި އެ ވަޑައިގަތީ. މިއީ މި ކަންތައްތައް އޮންނަންވާނެ ގޮތެއް ނޫން. މިއަށްވުރެ މާ ޒިންމާދާރު
ބޮޑުކޮށް މިފަދަ މުހިންމު މަޤާ މުތަކުގައި ތިއްބަވާ، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ވަޒީރުން ފެންވަރުގެ ބޭފުޅުން، ކުންފުނިތަކުގެ
މެނޭޖިންގ ޑިރެކްޓަރުން، ޑިރެކްޓަރުންގެ ބޯޑުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން ޢަމަލުކުރައްވަންވާނީ މި ދަންނަވާ ގޮތަށް
ޒިންމާދާރުކަމާ އެކީގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެންސްޕާގައި އެބަހުރި މައްސަލަތަކެއް. އެންސްޕާގައި އެބަހުރި
ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި މައްސަލަތަކެއް. އެންސްޕާގެ ބޯޑުން ނިންމާ ކަންތައްތަކުގަ އެބަހުރޭ މައްސަލަތަކެއް.
16

ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކަށް އެދުމުން ބޯޑުގަ އި ތިބޭ ބަޔަކަށް ފެންނަ ވަކި މޫނުތަކަކަށް ވަކި މިންވަރަކަށް
ކަނޑައެޅިގެން ގޮސް މި ބަޖެޓު ނުވަތަ އެންސްޕާއަށް ކަނޑައެޅިފައި އޮންނަ ބަޖެޓު އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެގެން އެބަދޭ، މި
ދަންނަވާހެން އެތަންތާނގެ ބޯޑުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ފަރާތްތަކަކަށް ދޭ އެހީގެ
އަދަދުން. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ މި ކަންތައްތައް އެބަޖެހެއޭ ރިވައިސްކުރައްވަން. އެންސްޕާގެ ދަށުން، ވަކިން
ޚާއްޞަކޮށް އާސަންދައާ އެކީގައި އެންޕެނަލްވެފައި ހުންނަ ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ބޭރުގެ ހޮސްޕިޓަލްތައް، އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލާނަން. އެންސްޕާގައި ގިނަ ފަހަރު ޚިދުމަތަކަށް ރައްޔިތަކު މި އެދެނީ، ވަރަށް ގިނަ ފަހަރަށް މި އެދެނީ
ޞިއްޙީ ކަމެއް ނުވަތަ ޞިއްޙީ ކަމެއްގައި އެހީތެރިކަމަކަށް ބޭނުންވާ ފަހަރުފަހަރު އެންސްޕާގެ އެހީތެރިކަމަށް މި
އެދެނީ. މިކަހަލަ ގިނަ ހާލަތްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މި ދެންނެވި ބީދައިން ޢަމަލުކުރެވިގެންދާ ތަން.
ވަކި މޫނުތަކަކަށް ، ވަކި ބަޔަކަށް ބޯޑުގަ އި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން ބޭނުންފުޅުވާ އަދަދަކަށް، ބޭނުންފުޅުވާ މިންވަރަކަށް
ފައިސާގެ އެހީތެރިކަން ދެވެމުންދާ ތަން މި ފެންނަނީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިފިން އާސަންދައާ އެކީގައި އެގްރިމަންޓު
ހެދިފައި ހުރި ހޮސްޕިޓަލްތައް، ކްލިނިކުތައް، ފާމަސީތައް، މި ތަންތަނުން ނާޖާއިޒު ފައިދާތަކެއް މިހާރުވެސް އެބަނަގައޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަންތައް ހުއްޓެން އެބަޖެހޭ. ފާމަސީތަކާއެކީ ހެދިފައި ހުރި އަގުތައް ރި ވައިސްކުރެވެން
އެބަޖެހޭ. ކްލިނިކުތަކާއި، ޕްރައިވެޓް ހޮސްޕިޓަލްތަކާ އެކީގައި ހެދިފައި ހުރި އަގުތައް ރިވައިސްކުރެވެން އެބަޖެހޭ. އަދި
ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ހޮސްޕިޓަލްތަކާ އެކީގަ އި ހެދިފައި ހުރި އަގުތައް އެބަ ރިވައިސްކުރެވެންޖެހޭ. އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަކުރެވޭ، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ބޭރުގެ ހޮސްޕިޓަލްތަކުން ހަދާ ޓެސްޓުތަކަށް، ލެބޯޓްރީ ޓެސްޓުތަކަށް އިންތިހާއަށް ބޮޑު
ހޭދަ ދިވެހި ދައުލަތުން ކުރަންޖެހޭކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި
ކަންތައްތައް ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި، ކުރަންވީ ކަމަކީ މި ދަންނަވާ އަގުތައް ރިވައިސްކުރަންވީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ތަޞައްވުރެއްގެ ތެރެއިން ޞިއްޙީ ނިޒާމު ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކައި، ގިނަ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފަ. ބޮޑެތި ހޮސްޕިޓަލްތައް އެޅިފަ. ރަށްރަށުން އާސަންދަ ލިބޭނެ ފާމަސީތައް ޤާއިމުކުރެވިފަ.
މިތަންތަނުން ދޭ ޚިދުމަތްތައް ރަނގަޅުކުރަންވީ. މި ހޮސްޕިޓަލްތަކުން ދޭ ޚިދުމަތްތައް ރަނގަޅުކުރަންވީ. 25 ބުރީގެ
ހޮސްޕިޓަލެއް އެޅިފަ އި ހުރީތީވެ އެ ހޮސްޕިޓަލަށް ޖޯކުޖެހުމުގެ ބަދަލުގައި، އެތަންތަނުން ރަނގަޅު ޚިދުމަތްތަކެއް ،
އެތަންތަނުން ކުރީގަ އި ގެންގުޅުއްވި ތަޞައްވުރާ އެއްގޮތަށް މިހާރުވެސް މި ދަންނަވާހެން ޚިދުމަތްތަކެއް އެ ތަންތަނުން
ދޭންވީ. ވަކި ސަރުކާރަކުން ކޮށްފައި ހުރި ކަމަކަށް ވީތީވެ، އެ ހޮސްޕިޓަލް ބޭނުންނުކުރަން، އެތަނަށް ޚިދުމަތްތަކެއް
ނުގެންނަން، އެތަނަށް ޑޮކް ޓަރުން ނުގެންނަށް މި ވިސްނުން ދޫކޮށްލާފައި، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ކަމެއް ކޮށްދެވޭތޯ
އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންވީ. ކޮންމެ ސަރުކާރެއް ވެސް އައިއްސަ ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި ހުރި މައްސަލަތައް ބެލުމުގަ އި
ފަސް އަހަރު ހޭދަކުރެވިގެންދާ ނަމަ، ރައްޔިތުންނަށް އެ ކަމުން ވާނޭ ފައިދާއެއް، ރައްޔިތުންނަށް އެކަމުން ލިބޭނެ
17

ލާބައެއް ނޯންނާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިއަދުގެ ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ ވުޒާރާތަކަށް ދަންނަވާލަން، ރައްޔިތުންނަށް
ކޮންމެވެސް ޚިދުމަތެއް ކޮށްދެއްވާށޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ވަޙީދަށް.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިޞްލާޙަށް،އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. އެއާ އެކީގަ އި ޚިދުމަތް ރަނގަޅުކުރަން އެ ވިދާޅުވާ
ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. މިދިޔަ ފަސް އަހަރު ތި ބޭފުޅުން ވިދާޅުވި، ނިއުޔޯކާއި ޕެރިހާ، މި ތަންތަނުގެ
ފެންވަރަށް ރާއްޖެ ގެންދެވި ވާހަކަ. މިހާރު ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ނުލިބިގެން، ދަތިވެގެން އުޅޭ ވާހަކަ ދައްކަވާތީ
އަޅުގަނޑު ކުޑަކޮށް އެބަ ހައިރާންވޭ. ޒިންމާދާރުކަމާ އެކީގަ އި ކަންކަން ކުރައްވާ ވާހަކަ ދައްކަވާ ބޭފުޅުންނަށް
އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ގާނޫނުގެ ނަންބަރު 15/2011؛ އެއީ 2011 ވަނަ އަހަރު ތަޢާރަފުކުރެވުނު
ނިޒާމެއް މިއީ، އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސް ޤަ އުމީ ނިޒާމު ފޯރުކޮށްދިނުން. އޭގެ ކުރީގަ އި 2008ގައި
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމެއް އައުމުގެ ކުރީގަ އި، ބޭސްފަރުވާއަށް ދިވެހި ރައްޔިތުން އުފުލަމުން އައި ތަކުލީފު އެއީ އަޅުގަނޑު
ހިތުން އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކައެއް ނޫން. އަލަން އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ނިޒާމެއް ރާއްޖޭގައި
ޤާއިމުކުރެވި ، ބޭސްފަރުވާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ހިލޭ ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމު ތަޢާރަފުކުރީ
އެމް.ޑީ.ޕީން. އެކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ފަޚުރުވެރިކަމާ އެކީގަ އި އެ ވާހަކަ ދައްކާނަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އާސަންދަ ނާޖާއިޒު ގޮތުގައި މިހާރު ވެސް ބޭނުންކުރައްވާ ކަމަށް އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވާތީ ، އެ ބޭފުޅުން
އަމިއްލައަށް އެބަ އިޢުތިރާފުވޭ މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ނާޖާއިޒުގޮތުގައި އެކަން ހިންގަވާފައި އެބައޮތް
ކަމަށް. ޕާޓީގެ ވަކި ވަކި އެކްޓިވިސްޓުންނަށް، އެ ބޭފުޅުންގެ މެންބަރުން ބޭނުންފުޅުވާ މީހުންނަށް ބޭރު ޤައުމުތަކަށް
ޖައްސާލަން ހާހުން ޑޮލަރު ދިންއިރުގައި ބޮޑެތި ބަލިތަކުގަ އި، އަސްލު އާސަންދަ ޙައްޤުވާ މީހުން ވަރަށް ދަތިއުނދަގޫ
ހާލުގައި އުޅެންޖެހުނުކަން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން، މިދިޔަ ފަސް އަހަރުގެ އެ ބޭފުޅުންގެ ވެރިކަމުގަ އި.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އާސަންދައިގެ ނިޒާމެއް ތަޢާރަފުކުރީމަ މި ބޭފުޅުން ހުސްނުވާ އާސަންދަ ކިޔާފައި
ނަމަށް ބަދަލެއް ގެންނެވީ، ބެޔަސް ނުބެޔަސް ދިހަ ހާސް ދެއްވަން ވަޢުދުވި ފަދައިން. އެހެންނަމަވެސް، ހަގީގަތަކީ މި
ރާއްޖޭގެ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ތާކުން ރަނގަޅު ފަރުވާއެއް ލިބިގެންދިޔަ ތަނެއް ނުފެނުނު. ޞިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރު
18

އިންތިހާއަށް ދަށްވެގެންދިޔައީ. ބޭސްސިޓީ ލިޔެދިނީމާ ރަށުގައި ހުންނަ ފާމަސީއަށް ދާއިރުގައި ކުޑަމިނުން ޕެނަޑޯލް
ގުޅައެއްހާ ހިސާބު ލިބޭކަށެއް ނުހުރޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދިޔައީ، އެ ބޭފުޅުންގެ އެއްކަލަ
މަހާރެހެންދީގެ ޞަދަޤާތު ފައުންޑޭޝަނުން، އެ ބޭފުޅުން ތިއްބަވައިގެން ފޮށިފޮށީގައި ބަންދުކުރައްވައިގެން ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ޕެނަޑޯލް ބައްސަވަމުންދިޔަ ތަން. އެކަމަކު އާސަންދައިގެ ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ،
އެ ޞަދަޤާތު ފައުންޑޭޝަންގެ ހިތާނީ ކޭމްޕަށާއި، އަދި ދުވާ ޓްރެކު ހަދާށާއި، މި ކަންކަމަށް ފައިސާ ހޭދަކޮށް ވަރަށް
ބޮޑެތި ޖަރީމާތައް އާސަންދައިން، ރައްޔިތުން ގެ އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ ނިޒާމު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ހުރި
ފައިސާއިން ވަރަށް ބޮޑެތި އިސްރާފުތައް ކޮށް، ބޮޑެތި ވައްކަންތައް މިކަމުން ވެސް ހިނގަމުންދިޔަ ތަން. އަޅުގަނޑުމެން
އެބަޖެހޭ ވައްކަމުގެ ވާހަކަ މިއިން ކޮންމެ ކަމެއްގައި ދައްކަން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. ދައްކަން
ބޭނުންވާ ވާހަކައެއް ވެސް ނޫން ހަގީގަތުގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާނީ އަނެއްކާވެސް އާ ސަރުކާރުން
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން މިއަށް މި އުޅެނީ ސިޔާސަތުތަކަކާ އެކީގައި މިހާތަނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި ހުރި މައްސަލަތަކާ
އެކީ ގައި ރައްޔިތުންނަށް އިތުރު ލުޔެއް ހޯދައިދޭށޭ. ހަމައެއާ އެކީގައި މި ސަރުކާރުން މިހާރުވެސް އިޢުލާނުކުރައްވާފައި
ވަނީ، ރާއްޖޭގެ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރުމަށް. މާލެއަށް ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް ހޯދުމަށްޓަކައި،
ބަރޯސާވަންޖެހޭ ބަރޯސާވުން ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި، މިހާރުވެސް މި ސަރުކާރުން ވަނީ ރާއްޖޭގެ ފަސް ސަރަހައްދެއްގައި
ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލް އެޅުމަށް އިޢުލާންކުރައްވާފަ. އެއާ އެކީގައި ސަރުކާރުން އަމާޒުހިއް ޕަވާފައި ވަނީ މާލެ އައިސް
އާސަންދައިގެ ދަށުން ބޭސްފަރުވާކުރަންޖެހޭ މިންވަރު 50% ދަށްކުރެވޭނެ ކަމަށް. ހަމަ އެއާއެކީގައި ރާއްޖެއިން ބޭރަށް
ގޮސްގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ، ދިވެހި އެތައް ޢާއިލާއަކުން އުފުލަންޖެހޭ ތަކްލީފުތަކަށް ވެސް ލުއި
ގެނައުމަށްޓަކައި ރާއްޖޭގެ މި ދަރުމަވަންތަ ހޮސްޕިޓަލް ނުވަތަ އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް ހޮސްޕިޓަލަކީ މި ސަރަހައްދުގެ ރަނގަޅު
ފެންވަރެއްގައި ގުނައިލެވޭ ހޮސްޕިޓަލަކަށް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް މި ސަރުކާރުން ދަނީ ކުރައްވަމުން. އަޅުގަނޑުމެން
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ތަޢާރުފުކުރި ނިޒާމެއް، އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޚީ އިންޝުއަރެންސް ޤައުމީ ނިޒާމަކީ .
އަޅުގަނޑުމެން މި ނިޒާމު ދަމަހައްޓާނީ ވެސް، މި ނިޒާމު ކުރިއަރުވާނީ ވެސް. ވަރަށް ބޮޑަ ށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދަށް.
މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާ ގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
19

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ނަށް ތަޢާރުފުކުރެވުނު، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް
ތަޢާރުފުކުރެވުނު ނިޒާމެއް އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް ބަލައި ދިރާސާކޮށް އެ ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދާނެ ގޮތް މިއަދުގެ
ސަރުކާރުން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް އެ ކަންކަން ކުރުއްވާތީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް
ހިތްހަމަޖެހޭ. އާދެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިޖުތިމާޢީ އިންޝުއަރެންސްގެ ކަންތައްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ވަރަށް
ގިނަ ގޮންޖެހުންތަކެއް ދިމާވެފަ. އާދެ! ފޭސްބުކުންނާއި އަދި ޓްވީޓާއިން އަދި ނުވިތާކަށް ބޮޑެތި ކަރުދާސްތައް،
ކަރުދާސް ފޮށިތައް ހިފައިގެން ނިކުމެ އެހީ ހޯދުމަށް ވަރަށް ގިނަ ޢާއިލާތައް ދުވަމުން މި ދަނީ. އާދެ! އެއްވެސް
ބޭފުޅެއްގެ ދަރިއަކު ނިކަމެތި ހާލުގައި ޖެހިގެން އޮންނަ ތަން ފެންނާކަށް އެއްވެސް ބަޔަކު ބޭނުމެއް ނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މި ކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި މިއަދުގެ ސަރުކާރުން އިސްނަންގަވައިގެން މި ކަންކަން ކުރުއްވާތީ އަޅުގަނޑު ހަމަ
އިންތިހާއަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ދާއިމީ އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާ ކުދިންގެ އަދަދު ވަކި ގިނަވަނީކީ ނޫން، އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިއަދު ސޯޝަލް މީޑިއާއި އަދި މުޅި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެ ކަންކަން ފެންނަލެއް ބޮޑުކަމުން، އެ ކަންކަން
ފާހަގަވެގެން އެ ދަނީ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ޒަމާންވެފައި އެދުމަތިވެފައި ތިބި ކުދިންނާއި އަދި ނިއުބޯން ބޭބީން
ނިކަމެތި ހާލުގައި އުޅޭ ތަން ފެނޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އާދެ! އެންސްޕާގެ އިތުރު ޚިދުމަތްތައް ތަޢާރުފުކުރުމުގައި އެ
މަސައްކަތް ކުރެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެއްބާރުލުންދެން. އަދި މިއަށް ވަރަށް ތާއީދު ވެސް ކުރަން.
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމު ވަރުގަދަކުރުމަށްޓަކައި ތެރަޕިސްޓުންނާއި، އަދި
ތެރަޕިސްޓުން ނޫނިއްޔާ އަދި ޑޮކްޓަރުންގެ މި ކަންކަން ބަލައި ދިރާސާކޮށް ، މި ކަންކަން އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އުފައްދާނެ، ބަޔަކު އުފައްދަން އެބަ މަސައްކަތް ވެސް ކުރަންޖެހޭ އަދި. ހަމައެކަނި އެންސްޕާއިން ލާރިތަކެއް ދިނުމެއް
ނޫން. އަދި ބޭރުން ބަޔަކު ގެނެސްގެން ވަޒީފާތަކަކަށް މީހުންތަކެއް ގިނަކުރުމެއް ވެސް ނޫން މިއީކީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެތަކެއް ބަޔަކު ޖީބުން މިހާރުވެސް ދަނީ ހަމަ އެތަކެއް ބައިވަރު ޚަރަދުތަކެއް ބައެއްގެ ކައިރީ
އާދޭސްކުރަމުން. އެދެމުން އަބަދުވެސް މީހުން ކައިރީގައި ލާރިއަށް ސަލާންޖަހަމުންދާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެންނަމުން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރުވެސް މާލޭގައި ކުރެވޭ މިވެނި ކަމެކޭ ކިޔާފައި
އެހީތެރިކަން ބޭރުން ނުލިބޭ އެތައް ކުދިންތަކެއް އެބަ މަހުރޫމްވެގެން އެބަދޭ، އޭގެ އަސްލު ބޭނުންވާ ޖެނުއިން
ކޭސްތަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދާއިމަށް ފަރުވާކުރަންޖެހޭ ކުދިންތަކަށް އަސްލު މީގެ އެހީތެރިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފޯރުކޮށްނުދެވިފައި ހުންނަކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު ސަރުކާރުން
އިސްނަންގަވައިގެން މިކަންކަން ބަލައި، އިތުރަށް ދިރާސާކޮށް މިނިސްޓްރީން އެއް މިނިސްޓްރީއަށް މި ކަންކަން
ގެނައުމުގައި ވެސް އެންމެ އަސްލު އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެންދިޔައީ މިއިން ވެސް މީގައި ސަރުކާރުގެ މުހިންމުކަން މީގައި
އޮތްވަރު. އެ ކަމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ހުށަހެޅިހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކޮށް، މިކަން އަދި
އިތުރަށް ދިރާސާކޮށް ބެލުމަށް ޓަކައި އަދި އިތުރަށް ރާއްޖޭގައި މިފަދަ އެހީތެރިވާ ޞިއްޙީ ނިޒާމުގެ އިތުރަށް،
20

ބޭސްފަރުވާގައި ޑޮކްޓަރުންނާއި ތެރަޕިސްޓުން ހަމަ ރާއްޖޭގައި އިތުރަށް އުފައްދާނެ ނިޒާ މުތަކެއް ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި
ހަމަ އިލްތިމާސްކުރަމުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަކިވެލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހުޅުދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިލްޔާސް ލަބީބަށް.
ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ޕްރޮގްރާމަކީ 2008 ވަނަ އަހަރު
ދިވެހިރާއްޖެއަށް ފުރަތަމަ އަ އި ޑިމޮކްރެޓިކު ވެރިކަމުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ޒަޢާމަތުގައި އެ މަނިކުފާނު
ފެއްޓެވި ވަރަށް މުހިންމު ޕްރޮގްރާމެއް. އެ ޕްރޮގްރާމު ގައި މިއަދާ ހަމައަށް އައިއިރު 2019 ވަނަ އަހަރުގައި ބަޖެޓުގެ
އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބަޔަށް 3.8 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަނޑައެޅިފައިވޭ. މި 3.8 ބިލި އަން މި ވަނީ، މައިގަނޑު 3
ދާއިރާއަކަށް ބެހިފަ. އެއީ އުމުރުން ދޮށީ؛ ދޮށީ އުމުރުގެ މީހުންނަށާއި އަދި އެކިއެކި ގަވާއިދުތަކުގެ ދަށުން ޕެންޝަން
ނަންގަވާ ބޭފުޅުން 1.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުކުރެވިފައިވޭ. އަދި އެންސްޕާ ނޫނީ ޚާއްޞަ އެހީއަށް، ނޫނީ ޚާއްޞަ
ބަލިތަކަށް ދައުލަތުން އެހީދިނުމުގެ ގޮތުން ބަޖެޓުކުރެވިފައިވޭ 1.2 ބިލި އަން ރުފިޔާ. އަދި އާސަންދައަށް
ބަޖެޓުކުރެވިފައިވޭ 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ޚާއްޞަކޮށް ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް އާސަންދައިން ކަވަރުނުކުރެވި ، އަދި ކުއްލިއަކަށް ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތަކާއި ޚާއްޞަ ބަލިބަލީގައި
ދައުލަތުން އެހީދޭންޖެހިފައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް އެހީދިނުމަށާއި، މި ކަންކަމަށް އެވްރެޖުކޮށް މި އޮންނަނީ އެއް
ބިލިއަނާއި 1.2 ބިލިއަން، 1.1 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންނަމަވެސް، 2018 ވަނަ އަހަރު ގެ ބަޖެޓު ބަލައިލާއިރު ޚަރަދު
ހިނގާފައި އެބައޮތް 1.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ. 400 މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރަށް ހިނގާފައި އެބައޮތް. ކިހިނެއްވެގެންތޯ މިދިޔަ
2018 ވަނަ އަހަރު 400 މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރަށް ހިނގާފައި އޮތީ. 400 މިލިއަން ރުފިޔާއަކީ އިއްޒަތްއތެރި ރައީސް
ގާތްގަނޑަކަށް 50 ،40 ބަނދަރު. އެތައް ރަށެއްގެ ނަރުދަމާއެއް. އެތައް ރަށެއްގެ މަގުހެދުން، އެތައް ދަތުރުފަތުރުގެ
ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރެވޭނެހާ ފައިސާ. މި ކަންތައްތައް ކުރަން ހުރި ލާރިން 400 މިލިއަން ރުފިޔާ ކޮންކަމަކަށްތޯ
ޚަރަދުކުރީ ބަލައިލިއިރު މި އޮންނަނީ އޭރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަނބިކަނބަލުންގެ ފައުންޑޭޝަނަކަށް އެއްބައި
ލާރި ދީފަ. އެމަނިކުފާނު ސިޓީއެއް ލިޔުއްވާފައި އެންސްޕާއަށް ފޮނުވީމަ އެތަނުން އެކަންތަކަށް ޚަރަދުކޮށްފަ. އެ ކަމަނާ
ލިޔުއްވާ ނޯޓަކަށް. ވިދާޅުވި ކޮންމެ ދިމާއަކަށް ޚަރަދު ކުރަމުންކުރަމުން 400 މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރަށް ބަޖެޓުން
ޚަރަދުކުރެއްވީ އެކަމުގައި. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. މިއީ ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފުވެރިކަމާއެކީ
21

އެކަމަށް ޙައްޤު އެހީ ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް ކަނޑައެޅިފަ އިވާ ފައިސާ. މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ،
1.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުކުރެވިފައިވާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކަށް ޚާއްޞަ
ބޮޑެތި ބަލިތަކުގައި އެހީ ނުލިބިގެން އެކި މީހުން ސަލާންޖަހާމުންދާ މަންޒަރު. މިކަހަލަ ބޭ ފުޅުންނަށް މީގެ ދަށުން އެހީ
ދެވޭނެ ނިޒާމެއް މިނިސްޓްރީން ޤާއިމުކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް، އަދި އެންސްޕާގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެއަށް ލާންޖެހޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑު މިނިސްޓްރިއަށާއި އެންސްޕާއަށް ގޮ ވާލަން، އެ ބޭފުޅުން އާ ދިރާސާތަކެއް
ކުރުމަށްފަހު، މާލޭގައި ވެސް އަދި ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ވެސް އަދި ސޯޝަލް މީޑިއާތަކުގައި ވެސް އެކި
ގޮތްގޮތަށް ޚާއްޞަ ބޮޑެތި ބަލިތަކުގައި އެހީ ހޯއްދެވުމަށް މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް މިއިން ކަވަރުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް
މި ނިޒާމު ބައްޓަންކުރަންޖެހޭ. ހަގީގަތުގައި މީގެ މައިގަނޑު ބޭނުމަކީ ވެސް، އެ ޢާއިލާތަކަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ
އެހީތެރިކަމެއް ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައިވާ ފައިސާ. އާސަންދައަށް ބަލާއިރު ، އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް ވަރަށް
ފުޅާކޮށް މުޅި ރާއްޖޭގައި އެބަދޭ. މިއަދުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ ރައީސް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ވަޢުދެއް އާސަންދަ ފުޅާކޮށް، ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ދިރިއުޅުއްވާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް
ޚިދުމަތް ލިބޭނެ ވާހަކަ. މިއަށް މިހާރު ވަނީ ސްރީލަންކާއާއި އިންޑިއާ ގައި އެ ޚިދުމަތް ފައްޓަވާފަ. އަދި ވަރަށް އަވަހަށް
މެލޭޝިއާގައި ފައްޓަވާނެ ވާހަކަ ވިދާޅުވެފައިވަނީ. ރަނގަޅު، އެބަހުރި ސިލޯނުގައި އަދި އިންޑިއާގައި މި ޚިދުމަތް
ދޭއިރުގައި ދަތިތަކެއް. ސަރު ކާރުން ދަނީ އެ ދަތިތައް ޙައްލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން. އިތުރަށް އެކަންތައްތައް،
އެތަންތަނުން ދެވޭ ޚިދުމަތް ރަނގަޅުކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ބަލައި ރަނގަޅުކުރަމުން. ހަމަ މިއާ އެކީ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ
ރަށްރަށުގައި އާސަންދަ ޚިދުމަތްދޭއިރު އެބަހުރޭ ދަތިތަކެއް. ސީއެމްބިއުލެންސް މި އޮންނަނީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފްގެ
ދަށުގައި. ބައެއްފަހަރު ބަލި މީހާ އެމަޖެންސީގައި އާސަންދައިގެ ދަށުން، މިސާލަކަށް ހުޅުމީދޫން ހިތަދޫއަށް
ބަދަލުކުރަންޖެހޭ ހާލަތްތަކުގައި ލޯންޗު އަންނައިރު އޮންނަނީ ދެގަޑިއިރު، ތިން ގަޑިއިރުވެފަ. ހަމައެއާއެކީ ހިތަދޫ
ހޮސްޕިޓަލުގައި ދައްކާފައި އޮ ންނަ ހުޅުމީދޫއަށް ބަދަލުކުރަ ންޖެހޭ ޕޭޝަންޓެއް، ހުޅުމީދޫ މަރުކަޒުގައި އެޑްމިޓް ކުރަން
ޑޮކްޓަރު ލަފާދެއްވާ ބަލިމީހެއް ވެސް، އާސައިންދައިގެ ދަށުން ނޫނީ މި ޕްރޮގްރާމުގެ ދަށުން ގެންދެވޭނެ އުސޫލެއް ނޯވޭ.
މިކަހަލަ ކަންތައްތައް އެބަޖެހޭ އާސަންދައިގެ ތެރެއިން ވެސް އަދި އެންސްޕާގެ ތެރެއިން ވެސް ހަމަޖެހޭނެ އުސޫލެއް
ޤާއިމުކުރަން. އެއީ ސްޓްރެޗާ އެއްގައި ގެންނަ މީހަކު ސީއެމްބިއުލެންސްގައި ނޫނީ ނުގެނެވޭ. ގެނެވެން އޮންނަނީ،
ސީއެމްބިއުލެންސް މެދުވެރިކޮށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޕްރޮގްރާމަކީ މުޅި ދައުލަތުގައި ނޫނީ މުޅި ރާއްޖޭގައި
އާއްމުންގެ އިޖުތިމާޢީ ފޭރާން، ނޫނީ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ޕްރޮގްރާމު މުހިންމުވާ ސަބަބަކީ އަންނަން އޮތް ޖީލަށް
ރަނގަޅު، ދުޅަހެޔޮ ޞިއްޙަތަކާއެކީ އަދި އޭގެ އެހީއަށް ބޭނުންވާއިރު ، ދައުލަތް އެހީވާން އޮތްކަން އެ މީހުންނަށް އިނގޭ
ގޮތަކަށް މި ޕްރޮގްރާމް ބައްޓަންވެފައި އޮންނަންޖެހޭ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް...
22

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އއިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ޢަބްދުاله.
ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާސަންދަ ވިޔަސް، އެންސްޕާ ވިޔަސް ، އެހެން ތަނެއް ވިޔަސް ބެލެނިވެރިކަން ބަދަލުކޮށްގެން ޙައްލެއް ނުލިބޭނެ
ކަންނޭނގެ. މިދިޔަ ސަރުކާރުގައި ވެސް ، މި ސަރުކާރުގައި ވެސް މި ފެންނަނީ ސިޔާސީ ވަކި ނުފޫޒު ގަދަ ބަޔަކު
ބޭނުންވީމަ އާސަންދަ ވެސް ވަރަށް ފަސޭހައިން ވެސް ހަމަޖެހޭ. އެންސްޕާ ވެސް ހަމަޖެހޭ. ކުރީ ސަރުކާރުގައި
ވެއްޖެ އްޔާ މުލިއާގެއަށް ދާންޖެހޭނީ ސިޓީ ހިފައިގެން. އެންސްޕާއަކަށް ނޫން. އާސަންދައަކަށް ވެސް ނޫން. އެހެންވީމާ،
މި ކަންތައްތައް ޙައްލުކޮށްދެއްވަންވީ. ނަންބޯޑު ބަދަލުކޮށްގެނެއް އަދި ކަންތައްތަކެއް ޙައްލެއް ނުވާނެ. ދެން މިހާރު
މިނިސްޓަރ އޮފް ހެލްތުގެ ދަށުން ބަދަލުކުރަން މި އުޅެނީ ކުޑަކުއްޖަކު ނުބެލެހެއްޓުން މިނިސްޓްރީއެއްގެ ދަށަށް. ކުއްޖާ
ފިލައިގެންދިޔައިރު ވެސް މިނިސްޓަރަކަށް ނޭނގުނު. އޭގެ ކުރިން އެ މިނިސްޓަރާ ހަވާލު ކުރެވިފައިވާ ކަންތައް ވެސް
ޒިންމާ އަދާނުކުރެވުމުގެ ސަބަބުން އެ ކުއްޖާ މަރުވެގެންދިޔައިރު ވެސް ޒިންމާއެއް ނުނެގެނު، އެކަންތައްތަކަށް ވެސް.
އެހެންވީމާ، އެވަރުގެ މީހެއްގެ ދަށަށް މި ތަންތަން ބަދަލުކޮށްގެން، ކޮން ޙައްލެ އްތޯ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނީ؟ ކޮން
ފައިދާއެއްތޯ ރަ އްޔިތުންނަށް ކުރާނީ؟ އެހެންވީމާ، މިހާރު އޮތް ގޮތަށް އިނދެގެން ވެސް ޚިދުމަތް ބަދަލުކުރެވޭނެ ގޮތެއް
ކަންނޭގެ ބަލަންވީ. އެހެންވީމާ، އެކަންތައްތައް ޙައްލެއް ކޮށްދެއްވަން މަޖިލިސް ތެރެއިން މަސައްކަތެއް ކޮށްދެއްވިއްޔާ
ވަރަށް ރަނގަޅުވާނެ ކަންނޭނގެ. ނަންބޯޑު ބަދަލުކޮށް، ނޫނީ ބެލެނިވެރިކަން؛ ބަފާ ކަށަވަރުނުވާ ދަރިއެއް ގެ ބަފާ
ކަށަވަރުކުރުން ކަހަލަ ކަމެއް ކަންނޭނގެ ކުރަން މިހާރު މި އުޅެނީ. މި ކަންތައްތައް ޙައްލުކޮށްފައި ހިނގާށޭ
ޚިދުމަތްތަކާއިގެން އުޅެން. ކޮންމެހެން ނަންބޯޑުތަކާއި ދެން ހުރި ތަންތަން ބަދަލުނުކޮށް. އެ ޙައްލު ހޯދައިދޭންވީ
ރައްޔިތުންނަށް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙަސަން އަޙްމަދަށް.
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
23

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2011 އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސް ޤާއިމުކުރުމުގެ
ނިޒާމަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބިލަށް އިޞްލާޙުގެނައުމަށް މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހާރޫނަށް ވެސް
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދިވެހި ދައުލަތުން ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ޞިއްޙީ ނިޒާމުގެ
އޮނިގަނޑު، އެ އޮނިގަނޑަށް އެބަޖެހޭ މިއަދު އިޞްލާޙެއް ގެނެއްސަ، އަދި މާދަމާ ވެސް އިޞްލާޙެއް ގެންނަންޖެހިދާނެ.
އެއީ ބަދަލުނުކުރެވޭނެ އެއްޗެ އް ސެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުތައް ބަދަލުވާއިރުގައި ، އެ ވުޒާރާތަކުގެ ނަންތައް
ބަދަލުވާއިރުގައި އެ ވު ޒާރާއެއްގެ ކަންކަން ހަވާލުވެ އޮންނަ ފަރާތަށް ގާނޫނުން އެ ޒިންމާ ދިނީމަހެން އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ އެކަން އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި އެކަން ކުރެވޭނީ. އެހެންނޫނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަކަށެއް އެކަން ސާފުވެގެނެއް
ނުދޭ. އެއްތަނަކަށް ދިޔައީމަ ބުނަނީ މިތަނުގެ ކަމެއް ނޫނޭ. އަނެއް ތަނަކަށް ދިޔައީމަ ބުނަނީ، މިތަނުގެ ކަމެއް ނޫނޭ.
އެހެންވީމާ، ތަރުތީބުވެ، އިންތިޒާމުވެގެން ރައްޔިތަކަށް ދެވޭ ޚިދުމަތެއް ދިނުމަށްޓަކައި މި ސަރުކާރުން މަސައްކަތްޕުޅު
އެ ކުރައްވަނީ. ދިވެހިރާއްޖޭހެ ރަށްތަކަށް މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ދަތުރުފުޅުކުރެއްވިއިރު ވެފައި އޮތް ވަޢުދުފުޅެއް
އެއީ ، ދިވެހިރާއްޖޭ ގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަކީ ދުޅަހެޔޮ ޞިއްޙަތެއްގައި ތިބެންޖެހޭނޭ ރައްޔިތެއް ކަމަށް އެމަނިކުފާނު
ވިދާޅުވި. އޭގެތެރެއިން މިއަދު މި ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނެވި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް މި ނިޒާމުން
ލިބޭނެ ފައިދާތައް ވަރަށް ބޮޑަށް ފެނިގެން އެބަދޭ. މި ނިޒާމު ތަޢާރަފުކޮށްދެއްވީ މިއަދު ރިޔާސަތުގައި އިންނެވި،
މަޖިލީހުގެ ރައީސް. އެ ނިޒާމު ތަޢާރަފުކުރިއިރުގައި ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވި، ކިހިނެއްހޭ ތިކަން ކުރަނީ؟ ކޮންތާކުންހޭ
ފައިސާ ހޯދަނީ؟ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ސިޔާސަތު ތަޢާރަފުކުރީމާ ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވީ ، ބިންބި އުކީމާ ގަސް ފަޅަނީއޭ.
ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރަން ވިދާޅުވީމަ ބުނީ، ކިހިނެއްހޭ މުޅި ރާއްޖޭގައި ދަތުރުފަތުރުކުރަނީ؟ އިންސާނުންގެ
ސިކުނޑިއަށް ވި ސްނައިގެން އެހެން ދުނިޔޭގެ ކަންކަން އިންސާނުން އުޅޭ ގޮތް ބެލީމަ ކަންކަން ކުރެވޭ ގޮތް އެނގެނީ.
ޢިލްމު އުނގެނިގެން، ކަންކަން ދަސްކޮށްގެން. ހަމަ ތިބެފައި ކަމެއް ކުރަން އުޅެނީކީ ނޫން. އަބަދުވެސް މޯލްޑިވިއަން
ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީއަކީ، ޢިލްމީ، ޤާބިލު ބޭފުޅުންގެ ތަނަވަސް ޚިޔާލާއި، ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީވެފައިވާ ޤައުމުތަކުން އެކި
ކަންކަން ދިރާސާކޮށް، ހޯދައިގެން އޭގެ މައްޗަށް ސިޔާސަތުތައް ފަރުމާކޮށްގެން ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައް ޔިތުންނަށް
ޚިދުމަތްކުރަން އަންނަ ބައެއް. މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން؛ މި ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާލަން ބޭނުން،
އަޅުގަނޑު މެންބަރަކަށް ވީމަ، އަޅުގަނޑަށް ގުޅައިގެން ރައްޔިތަކު ކަމެއް ކުރާކަށްނުޖެހޭނެ. ރައްޔިތު މީހާއަށް
އައި.ޑީކާޑު ހިފައިގެންދިޔައިމާ އެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ލިބޭނެ ގޮތް ހޯދައިދެނީ. ކޮންމެ ސަރުކާރެއް އޮތަސް ބައެއް
ކަންކަން ހިނގާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ވެ ސް އިޚްލާޞްތެރިވެގެން ރައްޔިތުންނަށް އެކަމެއް ކޮށްދޭން
އުޅުނީމަ އެކަމެއް ވާނީ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ނޫސްތަކުން ބަލައިލާއިރު ގައި ތާރު ވެސް އަޅާފައި އެބަހުރި އެތަނަށް
ދީފައި އޮންނަ ބަޖެޓުން. އެ ކާކަށް؟ ނުވެސް އިނގޭ. ރޭގަ އި ނޫސް ބަލައިލާއިރު ތާރުއެޅި ވުޒާރާއެއްގައި ހުންނެވި
ބޭފުޅާ ވިދާޅުވީ ، ތިމަންނައަކަށް ނޭނގެއޭ. މިއީ ދައުލަތުގެ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ. މިއިން ކޮންމެ
24

ފައިސާފޮއްޗަ ކަށް ވެސް ވާ ގޮތް ބަލަން އެބަޖެހޭ. މުޅި ދައުލަތް އޮތީ ލޫޓުވައިލާފަ. ބަލާނެ މީހަކު ނެތް. ޒިންމާނަގާނެ
މީހަކު ނެތް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ޓެކްސް ފައިސާއިން ފައިސާ ދެއްކީމަ އެ ފައިސާއަށް ވާ ގޮތް ބަލަން
ސަރުކާރަށް ރައްޔިތުން ހަވާލުކުރަނީ. އޭގެތެރެއިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ގާނޫނުގެ ތެރެއިން
ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ހުރިހާ ޚިދުމަތެއް އޯގާތެރިކަމާއި ކެތްތެރިކަ މާ އެކީގައި ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި މިއަދުގެ ސަރުކާރުން
އެދަނީ މަސައްކަތްޕުޅު ކުރައްވަމުން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމުން އަދިވެސް އެބަހުރި ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ބައިވަރު
ކަންކަން. އެކަން ކުރުމަށްޓަކައި މި ސަރުކާރުން ވެފައި އޮތް ވަޢުދުފުޅެއް އެއީ، ކުދި ހުރިހާ ރަށްރަށެއްގެ ލެބޯޓްރީތައް
ދިރާސާކޮށްފައި، އެ ރަށްރަށަށް ލެބޯޓްރީ ވެސް އެ ކަންތައްތައް އެއް ރަށުން އަނެއް ރަށަށް ދަތުރުނުކޮށް އެ ރަށަކުން
ކުދި ހުރިހާ ޓެސްޓެއް ހެދޭނެ ގޮތަށް އެކަން ކުރަމުން، މަގުފަހިކުރަމުން މި ސަރުކާރުން ދަނީ. ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް
ވާހަކަފުޅުދައްކަވާއިރު ކަންކަން ހަމަ ދިރާސާކޮށްލާފައި، ކަންކަން ހުރީ ކިހިނެއްތޯ ބައްލަވަ އިލައްވާފައި
ވާހަކަފުޅުދެއްކެވީމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ރަނގަޅުވާނެހެން. ހަމަ ކޮންމެ ކަމެއް ސިޔާސީ ނުކޮށް، ހުރިހާ އެންމެންނަކީ
ރައްޔިތުންނަށް ވަފާތެރިކަމާއެކީ ޚިދުމަތްކޮށްފައި، ނިޒާމު ރަނގަޅުކޮށްފައި ، ރައްޔިތުން އުފާވެރި މާޙައުލެއްގައި އުޅެވޭނެ
ގޮތެއް ހޯދައިދޭން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަން މި ޖެހެނީ. އައި.ޑީ ކާޑު ދައްކާލީމަ 1 ލައްކަ ރުފިޔާއިން
ބޭސްކުރެވޭނޭ ބުނީމަ ބުނީ އެއީ އައި.ޑީ ކާޑެއް ނޫންހޭ. ކޮންތާކުހޭ ފައިސާ ހުންނަނީ. އެވަރުގެ ސިކުނޑިއެއް
އިންސާނުންނަށް ނާންނަ ބަޔަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި އެބަ އުޅޭ އަދި ވެސް. އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި
ދަންނަވަނީ. އެހެންވީމާ، މި ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އިރާދަފުޅު ކުރެއްވިއްޔާ މި 5 އަހަރު ނިމޭއިރު، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވެފައިވާ ވަޢުދުތަކުގެ ތެރެއިން، މި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަ އްޔިތުންނަކީ ބާއްޖަވެރިކަމާ
އެކީގައި ފުރިހަމަ ޞިއްޙަތެއްގައި ދިރިއުޅެވޭނެ ރައްޔިތެއް ގެ ގޮތުގައި އިރާދަފުޅު ކުރެއްވިއްޔާ މި ސަރުކާރުން ހަދައިދޭނެ.
މި ސަރުކާރުން ތި ކޮށްދެއްވާ ބުރަ މަސައްކަތަށް ފަށްފަށުން ޝުކުރު ދަންނަވަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ރާޢީއަށް.
މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރާޢީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑަށް 3 މިނެޓުގެ
އިތުރުން ދޮޅު މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް ވެސް އަދި އިތުރަށް ދެއްވެން އޮތިއްޔާ ދެއްވައިފިއްޔާ، އަޅުގަނޑު ވާހަކައެއް
ހިއްސާކޮށްލަންވެގެން އިނގޭތޯ. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި އޮތީ، މި ބިލުގެ މަޤް ޞަދަކީ، މި ހުށަހަޅާފައި އޮތް
25

އިޞްލާޙަކީ މިހާރު އޮތް ގާނޫނުގެ ތެރެއިން ބެލެނިވެރިކަން ބަދަލުކޮށްލުން. ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ މެންޑޭޓުގެ ތެރެއިން
ނަގާފައި މި ލަނީ ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިކަން މި ކުރަނީ ސިސްޓަމެޓިކްކޮށް މި
ކަންތައް ކުރިއަށްގެންދަންވެގެން. ހެލްތު މިނިސްޓްރީއަކީ ކޮންމެ ސަރުކާރެއް އޮންނައިރު ވެ ސް އެންމެ ބުރަބޮޑު، އެންމެ
ރައްޔިތުންގެ ޝަކުވާ ބޮޑު އެއް މިނިސްޓްރީ. އެހެންވީމާ، ލުއިކޮށްލަދިނުމުގެ ގޮތުން ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް މި
ކަންތައް ބަދަލުކޮށްލަދެނީ. އަޅުގަނޑު ބެލިބެލުމުން، އަޅުގަނޑަކީ ވެސް އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތް ކުރާ މީހެއްގެ
ހައިސިއްޔަތުން ، އަޅުގަނޑާ ބައްދަލުވި މުއައްސަސާތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ބަރާބަރު އެއް މުއައްސަސާ މި އެންސްޕާ.
އެ ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތްތައް ވަރަށް ތަފްޞީލުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިޔައިދިން. ވަރަށް ބަރާބަރަށް
މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ބޭފުޅުން. މީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އެ ބޭފުޅުން ދިން މަޢުލޫމާތުގައި ވެއްޖެއްޔާ އަހަރެއްގެ
ތެރޭގައި ވިއްސަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާ އެ ބޭފުޅުން މި ކަންތައްތަކުގައި އެބަ ޚަރަދުކުރޭ. ޚާއްޞަކޮށް
ރެގިއުލޭޓް ކުރަމުންދޭ ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ބޭފުޅުންނާއި ، އަދިވެސް މި ފައިސާ ދަނީ ކިހިނެއްތޯ ވަރަށް ރަނގަޅަށް
އެ ބޭފުޅުން ދަނީ ބަލަމުން. އެހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަޢުރީފު ޙައްޤު މަސައްކަތެއް އެ
ބޭފުޅުން ކުރަމުންދަނީ. ދެން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވި ކަމަކީ ، އެ ބޭފުޅުންގެ މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ވަރަކަށް
ރަބަރަކަށް އިންވެސްޓު ކޮށްފައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ރަބަރަކަށް ވެސް އަދި އެހެން އެއްޗަކަށް ވެސް
އިންވެސްޓު ކޮށްފައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ފުރހަމަ މަސައްކަތްތަކެއް އެ ބޭފުޅުން ކުރަމުންގެންދަނީ. ދެން
އަޅުގަނޑު މިހާރު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތްތައް އިތުރަށް އެބަޖެހޭ ފުރިހަމަކުރަން. ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ
ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކަށް ވެސް މި ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތްތައް އެބަޖެހޭ ފުޅާވެގެންދާން. ދެން ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ
ދަށަށް ބަދަލުވީމާ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ވަރަށް ފުރިހަމަވެގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެއްކެވި ވާހަކަ ވަރަށް ބޮޑަށް ކުށްވެރިކުރަން. މިހާރުގެ ޖެންޑަރ މިނިސްޓަރަކީ ވަރަށް
ޒިންމާނަގާ ޖެންޑަރ މިނިސްޓަރެއް. އެހެންވީމާ، ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް ދިޔައިމަ، އެ ކަމަނާ މިއަށްވުރެ މާ
ފުރިހަމަކޮށް އެކަންތައް ކުރާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޝައްކެއް ވެސް ނެތް. ވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ އެ ކަމަނާގެ ބެލުމުގެ
ދަށުން، އެންސްޕާއަކީ ވަކި ބޯޑެއް އޮވެ، މިނިވަންކޮށް މަސައްކަތްކުރެވޭ ކޮމްޕޯނަންޓެއް. އެހެންވީމާ، މި
ފުރިހަމަވެގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު މި އިޞްލާޙަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ސަޕޯޓުކުރަން. އަދި މި އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުއް ވި
ބޭފުޅާއަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން. މައުޟޫޢުން ބޭރަށް ޖެހިލާފައި އަޅުގަނޑު ބޭނުން މިއަދު އަޅުގަނޑު
މިއީ ހދ. އަށް ނިސްބަތްވާ، މަކުނުދޫ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރެއް ވީމަ؛ ޚާއްޞަކޮށް މިދިޔަ؛ މިއީ ހަމަ
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ އެއްޗެއް. ހދ، ސީދާ ހަމަ ހދގެ ޒުވާނުންނަށް. އެ ބޭފުޅުންގެ ވަރަށް
ކަންބޮޑުވުމެއް ހުރި މި ދޭތެރެއަކުން ސަރުކާރުން އިޢުލާނު ކުރި މާސްޓަރ ޕްލޭނެއް ރިސޯޓު ތަރައްޤީކުރުމުގެ. ދެން
އަޅުގަނޑަށް ވެސް ވަރަށް ގުޅި، ޚާއްޞަކޮށް ހދ.ގެ ޒުވާނުން ވަރަށް ގުޅި. މާ ބޮޑު މާސްޓަރ ޕްލޭނެއް
26

އެކުލަވައިލައިގެން އެބޭފުޅުން ކަންތައް ބޮޑުވެފައި ތިބީ ހދ. އަށް ރިސޯޓު ނައިސްގެން. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އެ
ބޭފުޅުންނަށް ސޯޝަލް މީޑިއާގައި މިނިސްޓަރާ އެއްކޮށް ޖަހައިލާ ފޮޓޯއަކުން، ނޫނީ ޖަހައިލާ ޓްވީޓަކުން ނޫނީ
މިނިސްޓަރު މި ތަނަށް ހާޒިރުކޮށްފައި ސުވާލުކުރީމަ، ރިސޯޓު އެޅިގެންދޭތޯއޭ. އެގޮތަކަށް ނޫން ރިސޯޓު އަޅަނީކީ.
މިހާރުވެސް އެއްވެސް ވަރަކަށް މަނާ ކަމެއް ނޫން އެއީކީ. ހަމަ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރުން ވެސް އިންވެސްޓުކުރަންވީ.
ގެސްޓްހައުސްތައް ވެސް އަޅަންވީ. އެ ސަރުކާރުގައި މަނާކަމެއް ނޫން، ހދ. ގައި ރިސޯ ޓު އެޅުމަކީ. ދެން އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މާސްޓަރ ޕްލޭނަކީ އޭގެތެރޭގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނިގެންދާ ކަމެއް. އެ މާސްޓަރ
ޕްލޭންގެ އިތުރުން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަދި އެބަ އޮތް މާ ބޮޑު މާސްޓަރ ޕްލޭނެއް ޓުއަރިޒަމް ސެކްޓަރާ މެދު. އަދި
އެއަށް ވުރެ ވެސް މާ ބޮޑު މާސްޓަރ ޕްލޭނެއް އެބައޮތް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ ރައީސް، މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ
ސިކުނޑިފުޅުގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހދ. ގެ ޒުވާނުންނަށް ޔަޤީންކަން މިދެނީ މި ފަސް އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު
ތި ބޭފުޅުން ރެކޯޑަށް މީތި ބަހައްޓާތި! ހދ. މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މި ބުނަނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގައި
ރިސޯޓު ހުޅުވިގެންދާނެ. ރިސޯޓުތަކުގައި މަސައް ކަތްކުރާނެ. އެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑު މި ދިނީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރަކީ ކަންތައްތައް ކުރަންވާ ގޮތް އެނގޭ ސަރުކާރެއް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި
ރައީސް، ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ގައްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ޒާހިރަށް.
ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
`.ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ގާނޫނަށް މި
ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. 2008 ވަނަ އަހަރު އެންމެ ފުރަތަމަ އުފެދިގެން އައި
ޑިމޮކްރެޓިކް ސަރުކާރުން ބޭސްސިޓީއަށް ސަލާންޖެހުން ހު އްޓާލަދިން. ރައްޔިތުންނަށް ހިތަށް ފިނިކަމެއް ލިބިގެންދިޔަ.
އެހެންނަމަވެސް ހިތާމަޔަކީ، އެ ސަރުކާރު ބަޣާވާތަކުން ވައްޓާލި ފަހުން، ދެން އުފެދިގެން އައި ސަރުކާރުން
އަނެއްކާ ވެސް މި އިންޝުއަރެންސްގެ ނިޒާމު، ޞިއްޙީ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ، ޞިއްޙީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ނިޒާމު
ބޭނުންކުރީ އަނެއްކާވެސް ސަލާންޖެހުމުގެ އުސޫލަށް ބަދަލުކުރުމަށް. ސިޔާސީ މަންފާތަކެއް ހޯދުމުގެ ބޭނުމުގައި އެ
ނިޒާމު ބޭނުންކުރަމުންދިޔައީ. އެހެން މި ދަންނަވަނީ މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑަށް ގުޅާ،
ބަލިވެގެން ޑޮކްޓަރަށް ދައްކާ ކޮންމެ ފަހަރަކު އަޅުގަނޑަށް ގުޅާ. ކިހިނެއް ކޭ ހަދަންވީ؟ އަޅުގަނޑު އެބަ ބޭނުންވެއޭ
27

އާސަންދަ. ފޯމުލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑަށް ގުޅާ. އާސަންދަ ލިބޭނެތޯ ސުވާލުކުރޭ، އެޕްރޫވްވާނެތޯ ސުވާލު ކުރޭ.
އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރައް ޔިތަކު އެއްވެސް މެންބަރެއް ކައިރީގައި މި
ވާހަކަ މިގޮތަށް ދައްކާކަށްނުޖެހެއޭ. އަޅުގަނޑުމެން ގެނައި ނިޒާމަކީ ސަލާންޖެހުން ހުއްޓާ ލުމޭ. މިހެން މިކަން އޮއްވާ
އަދިވެސް ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑަށް އެބަގުޅާ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ހުރިހާ ރައްޔިތުން ކައިރީގައި ، އަޅުގަނޑަށް ގުޅާކަށް
ތި ބޭފުޅުން ނުޖެހޭނޭ. މި ސަރުކާރުން ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް މިކަން ކަށަވަރުކޮށްދޭނޭ. އާސަންދަ އެންމެ ފުރަތަމަ
ތަޢާރަފުކުރި ގޮތަކަށް ނޫން މިހާރު މި އޮތީކީ. އާސަންދަ މިދަނީ ދުވަހަކަށްވުރެ ދުވަހެއް އިޞްލާޙުތައް ގެނެވެމުން،
ފުރިހަމަކުރަން މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވެމުން. އެ ނިޒާމު ފައްކާކުރަން މަސައްކަތްކުރަމުން މި ގެންދަނީ. އެގޮތުން ،
ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙެއް މިއީ. އެއްވެސް ކަމަކީ ކިތަންމެ ރަނގަޅު ކަމެއް ރައްޔިތުންނަށް ގެނެސްދޭން
މަސައްކަތްކުރި ޔަސް، ގެނެސްދިނަސް، ކިތަންމެ ރަނގަޅު ނިޒާމެއް ތަޢާރަފްކުރިޔަސް ، އެކަން ކުރޭ ބަޔަކު، އެބައެއްގެ
އިޚުލާޞްތެރިކަމެއް ނެތިއްޔާ އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. ކިތަންމެ ރަނގަޅުކަމެއް ރައްޔިތުންނާ ހަމަޔަށް
ގެނެސްދިނަސް، އެކަން ކުރިއަރުވައި ހިންގަން ތިބި ބައެއްގެ އިޚުލާޞްތެރިކަމެއް ނެތިއްޔާ އެއްވެސް ކަމެއް ރަނގަޅެއް
ނުވާނެ. އޭގެ ހެއްކެ އް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދިޔައީ. 2008 ވަނަ އަހަރު ރައްޔިތުންނަށް އިޚުލާޞްތެރި
މަސައްކަތެއް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ކޮށްދިން. އެހެންނަމަވެސް، ދެން އަ އި ސަރުކާރުން ފެނިގެންދިޔައީ ކޯއްޗެއްތޯ؟
އަނެއްކާވެސް ސަލާންޖެހުމުގެ ސަގާފަތް އިޔާދަވެގެންދިޔަ ތަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ރައްޔިތުންނަށް
ޚިދުމަތްކޮށްދޭން ތިބޭ ބައެއްގެ އިޚުލާޞްތެރިކަމެއް ހުރިއްޔާއޭ ރައްޔިތުންނަށް އޭ ގެ ފައިދާ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި
ކުރެވިގެންދާނީ. މި ސަރުކާރަކީ ރައްޔިތުންނަށް އިޚުލާޞްތެރި ސަރުކާރެއް، ތެދުވެރި ސަރުކާރެއް، އަދި ރައްޔިތުންނަށް
އަމާނާތްތެރިކަމާއެކު ރައްޔިތުންނަށް ގެނެސްދޭންވާ ތަރައްޤީ ގެނެސްދޭނެ ސަރުކާރެއް. ޝައްކެއް ނެތް. އަދިވެސް
އެބަހުރި ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ބައިވަރު ކަންތައްތައް. އާސަންދައިގައި ވެސް އެންސްޕާގައި ވެސް އެބަހުރި
ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ބައިވަރު ކަންތައް. އެގޮތުން، ރައްޔިތުންނަށް މިހާރު ދެމުންދާ އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތުގެ ސްޕީޑު
ވެސް ރަނގަ ޅުކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށު ގައި ބަލިވާ މީހަކު ޞިއްޙީ މަރުކަޒަށް ދެއްކީމާ އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް
ލިބިގެން މި ގެންދަނީ ތިނަދޫ ހޮސްޕިޓަލަށް. ތިނަދޫ ހޮސްޕިޓަލަށް ގެންދިއުމާ އެ ދޭތެރޭގައި ޓްރާންސްޕޮޓޭޝަން
ހަމަނުޖެހިގެން ވަރަށް ގިނަ ވަގުތުތަކެއް ހޭދަވޭ. އަނެއްކާ ތިނަދޫ ހޮސްޕިޓަލަށް ގެންދިއުމަށްފަހު، އަނެއްކާވެސް
އާސަންދައަށް އެޕްލައިކުރަން އެބަޖެހޭ. ކޮށްގެން އަނެއްކާވެސް އެޕްރޫވަލް ހޯދައި ގެ ން ދެން އެހެން ތާކަށް މި
ގެންދަންޖެހެނީ. އެގޮތަށް އެކަން ނުކޮށް، އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް ކަންތައްތައް ރަނގަޅު ކުރުމަކީ އަދި ރައްޔިތުން އޭގެ ދަތި
ތަޙައްމަލުކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް ނޫން. ރަށު ޞިއްޙީ މަރުކަޒަށް ދައްކާފައި އެ ހިސާބުން، ބަލިމީހާ ދައްކާ ހިސާބުން
އާސަންދަ ލިބިގެންދާންޖެހޭ. އިރުއިރުކޮޅާ ދާ ކޮންމެ ތާކުން އަނެއްކާ ހަމަ އެ ބައްޔަށް ފޯ މު ފުރާކަށްނުޖެހޭނެ ކަމަށް
28

އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. މިހިރަ ބައެއް ކަންތައްތައް ރަނގަޅުވާން އެބަޖެހޭ. ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ނުތަނަވަސްކަމެއް
އެކަން އެގޮތަށް ހިނގާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފަށް.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔާސިރު ޢަބްދުއްލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ތަންކޮޅެއް ކުރިއަށް
ޖެހިލާއިރުގައި އެހާ ފަރިތަ އެއްޗެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން އޭރުގައި ދިޔައީ އަޅުގަނޑުމެން އަދި ޚާއްޞަކޮށް ހަމަ
އުތުރުގައި ވެސް، ދެކުނު ގައި ވެސް ކުޅުދުއްފުށީގައި ވެސް ބޭސްސިޓީއަށް ސަލާންޖަހަމު ން. މި ވާހަކަތައް މި ނޫން
ގޮތަކަށް ބަދަލުވާންޖެހޭ ކަމަށް، މި ކަންތައްތައް ބަދަލުވާންޖެހޭ ކަމަށް އޭރުގައި ވަކާލާތުކުރައްވަމުންގެންދެވީ އެ ވާހަކަ
ފައްޓަވައިދެއްވީ އެމް.ޑީ.ޕީން، މިއަދުގެ މި މަޖިލީހުގެ އިއް ޒަތްތެރި ރައީސްގެ ޒަޢާމަތުގައި. އަދި ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކުރަން، މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެޗްވީނުކުރެވޭނެ ކަމެއް ކަމުގައި ބައެ އް ބޭފުޅުން ދައްކަމުންދިޔައިރުގައި ވެސް
އެ މަސައްކަތްތައް ކުރައްވަ އި، އެ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކުރެއްވީ 2008 ގައި އުފެދިފައިވާ އެމް.ޑީ.ޕީ ގެ ވެރިކަމުގައިކަން
އަޅުގަނޑު އުފަލާ އެކީ ގައި ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ އިންޝުއަރެންސް ގެ ޤައުމީ
ނިޒާމުގެ މި ގާނޫނު ގެނެވި، މި ނިޒާމު ބައްޓަންކުރެވި، އަޅުގަނޑުމެން މި ނިޒާމު ފައްކާކުރެވެން ދާންވާއިރަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިކަން، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަން ވަނީ ވައްޓަ އިލާފަ. އެއާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވި
ގޮންޖެހުންތައް މިއަދު އަނެއްކާ އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަތައް ދައްކަންވީ. މުޅި ނިޒާމު މިއަދު މި ވަނީ ގަޑުބަޑުކުރެވިފަ.
7 އަހަރު ފަހުން އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ވެރިކަމަށް އާދެވުނުއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކާ އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ
ރައްކާތެރިކަމުގެ ނިޒާމު ، އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަން ބޭނުންވި ނިޒާމު މިއަދު މި ވަނީ އެތައް ގޮތަކުން ގަޑުބަޑުކުރެވިފަ.
ފާއިތުވި 5 އަހަރު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، މި ނިޒާމު ވަނީ ހަމަ ވީރާނާވެފަ. ބޭސްސިޓީއަށް ސަލާންޖެހުން
ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި މި ނިޒާމު ގެނެސްދެއްވާފައި ވީނަވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން، މިދިޔަ 5 އަހަރުގައި އައީ
ސިޔާސީ މީހުންގެ ފަރާތުން އެ ޚިދުމަތްތައް ހޯދަން ސަލާންޖެހުމުގެ ނިޒާމެއް ފެށިގެން. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން،
އާސަންދަ ހޯދަން އެ ދާއިރާގެ މެންބަރަކަށް ގުޅާކަށް ނުޖެހޭނެ. އާސަންދަ އެޕްރޫ ވަލް ހޯދަން އެ ބޭފުޅުން
މެދުވެރިވާކަށްނުޖެހޭނެ. އެއެއް ނޫން އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަން ބޭނުންވި ނިޒާމަކީ. އެހެންނަމަވެސް، ކަންތައްތައް
ވެގެންދިޔައީ ސިޔާސީ މަންފާ ހޯދުމަށް. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަ ށް ފަރިތަ އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއަހަން އެބަ 400 މިލިއަން
29

ހަމައެކަނި 2018 ވަނަ އަހަރު ވެސް އިތުރަށް ސިޔާސީ މަންފާއަށް ޚަރަދުކުރެވިފައިވާކަން. އެގޮތުން ހަމަ
ފާހަގަކޮށްލަން، މުޢިއްޒު ވެފައި އޮތް ޓްރެކެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދައްކަން. އެތަކެއް ވޭސްޓެއް، ސިޔާސީ
މަންފާތައް ހޯދުމަށް. ހަމައެހެންމެ، ފައުންޑޭޝަންތަކުން ޚި ތާނުކުރުމާއި އެހެން ކަންތަ އްތަ ކަށް މުޅި ނިޒާމު މި ވަނީ
ހަލާކުކޮށްލާފަ. ހަމައެއާއެކީގައި ފާހަގަކޮށްލަން، އިސްރާފު ބޮޑުވެގެންގޮސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެތަކެއް ޚަރަދުތަކެއް
އިތުރުވެފައިވާކަން. މިދިޔަ ދައުރުގައި ނިމްސް ކިޔާ ކުންފުންޏަކަށް ކުޅުދުއްފުށީ ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލް ހަވާލުކުރެވުނު.
އަޅުގަނޑުމެން މި އަޅާ އާދައިގެ މިވަރުގެ ބޭސް މަލަންކޮޅެއް 200 ރުފިޔާއަށް ބިލުކުރިކަމީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން
ވެސް ދަންނަ ކަމެއް. މިއީ މި ނޒާމުން އެ ބޭފުޅުން ކުރަމުންދިޔަ ވައްކަން އިނގޭތޯ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ފަރިތަ، ވަރަށް ދަންނަ ކަންތައްތަކެއް . އާދެ! މި ގާނޫނަށް މި އިޞްލާޙު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު
އިއްޒަތްތެރި މެންނަރު ހާރޫނަށް ހަމަ ޝުކުރު އަދާކުރަން. އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަނީ، މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި އިޞްލާޙު ފޮނުއްވާފައިވަނީ މި ނިޒާމަށް އިތުރު ފުރިހަމަކަން ގެނެސްދެއްވައި، އާރޯކަން
ގެނެސްދިނުމުގެ ހެޔޮ ނިޔަތުގައިކަން. އެގޮތުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އެ މަނިކުފާނުގެ ނިޔަތް
މިކަމުގައި މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެން މި ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް މުޅި ނިޒާމު ބައްޓަންކުރެއްވުން.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ، މި އަދު މި ނިޒާމުގައި އަދިވެސް ހަމަ ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް
އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙުކުރަން އެބަޖެހޭ. އޭގެތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން، މިއަދު މި ނިޒާމުގެ ތެރެއިން
އެހީ ލިބެމުންދާ ފަރާތްތަކަށް އެތަކެއް ދަތިތަކެއް އެބަހުރި. ހަ މަސްދުވަސް ވާއިރުގައި އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެން
އެޕްލައިކުރާ ފޯމްތަކަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން އެޕްލައިކުރާ ފޯމްތަކަށް ޖަވާބު ނުލިބި ހުރިކަން
އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އެދިލައްވާ ގޮތަށް މި ކަންތައްތައް އަވަސްކޮށްދެއްވާށޭ. މިނިސްޓްރީތަކުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން މި ކަންތައްތަކައި ގެން
މަސައްކަތުގައި އަވަހަށް ވަޑައިގަންނަވާށޭ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން، މިއަދު ވެސް އެތަކެއް މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރަމުން އެބަ ގެންދަވާ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ، ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ
ކުދިންނަށް ވެސް އެ ކުދީންނަށް އެބަ ބޭނުންވެއޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅުތަކުގައި އެ ޚިދުމަތް ލިބޭނެ ގޮތެއް. އަޅުގަނޑު
ހަމަ އެދެން، އެގޮތަށް މިއަދު ކޮންޓްރޯލްކުރެވިފައިވާ މާކެޓު، އެ ދާއިރާގައި އެ ޚިދުމަތްތައް ލިބޭނެ ގޮތަށް މީހުން ވެސް
ތަމްރީނުކޮށްދެއްވުމަށް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަގީ ގަތުގައި އެ ކަންތައްތަކަށް ޙައްލެއް ލިބިގެންދާނެ
ކަމަކީ. ހަމަ އަންނަ އަހަރަށް ބަޖެޓު އަންނައިރުގައި ވެސް އެ ދާއިރާތަކުން ބޭފުޅުން މި ދާއިރާތަކުގައި ހަމަ
ތަމްރީނުކުރައްވަ އި، އެ ޚިދުމަތްތައް ކުރިއަށް އޮތް ކައިރި މުސްތަޤުބަލެއްގައި ލިބިގެންދާނެ ގޮތް ވުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން
އެންމެން ވެސް އެދޭ ކަމެއް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
30

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މި ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ނިޔާޒަށް.
ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ ނިޒާމުގެ ބެލެނިވެރިފަރާތް ބަދަލުކުރަމަށް ސަރުކާރުން
ހުށަހަޅާފައި މި ވާ ބަދަލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އަދި މި ގާނޫނުއަށް ބަދަލުގެނައުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބު ކަމަށް
މި ބިލުގައި ވަނީ ، ސަރުކާރުން މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ، ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2011)އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ
އިންޝުއަރެންސް ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ގާނޫނު(ގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އޭޖެންސީ
ކަންކަން ޞިއްޙަތާ ބެހޭ ސިޔާސަތުތައް ކަނޑައެޅުމުގެ މަސްޢޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ވުޒާރާއާ ހަވާލުކޮށްފައި
އޮތުމުގެ ބަދަލުގައި، ރައްޔިތުންނަށް އިޖުތިމާޢީ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މަސް އޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައިވާ
ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާ ކަމަށްވާ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސް އަށް ބަދަލުކުރުމަށް
ފެންނަ ކަމަށް ސަރުކާރަށް ގަބޫލުކުރެވޭތީ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރިން މި ކަމަކަށް ސަރުކާރަކުން ވަ ކި
ވުޒާރާއެއް ކަނޑައެޅިފައެއް ނެތް. އެހެންވުމުގެ ، ސަބަބުން ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް މި މެންޑޭޓުދިޔަ ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވުނީ. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން ކުރުމަށްޓަކައި ޖެންޑަރ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސްގެ
ނަމުގައި މިނިސްޓްރީ އެއް އުފައްދައި، އެ މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް މި މެންޑޭޓު ދިއުމަކީ މުހިންމު ބަދަލެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ދެކެން. މިގޮތަށް އަދި ގާނޫނަކުން މެންޑޭޓުތައް ބަދަލުކުރިޔަކަސް އަދި ނުފުދޭ. މެންޑޭޓުގައި ހުރި
ކަންތައްތައްތޯ އެތަނުން ކުރަނީ ބެލުން ވެސް އެއީ މުހިންމު ކަމެއް. އެނގިވަޑަ އިގަންނަވާނެ އެންސްޕާއާ ގުޅޭ ގޮތުން
އިއްޔެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ކަމާ ބެހޭ ކޮމޓީއަށް އެންސްޕާގެ ފަރާތުން ނުވަތަ ދެއްވި މަޢުލޫމާތުތައް. އަދި
ހަމައެހެންމެ، ފަހަރެއްގައި އިއްތިފާޤު ކަމަށް ވެސް ވެދާނެ، މި ބިލު އައުމުގެ ހަމަ އެއް ދުވަސް ކުރިން އާސަންދަ
ކުންފުނިން ވެސް މި ވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކަމާ ބެހޭ ކޮމިޓީތަކަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފަ. މި ކުންފުނިތައް
އުފެދުމުގެ މަޤްޞަދާ އެއްގޮތަށްތޯ ޚަރަދުތައް ކުރެވިފައި ހުރީ؟ މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އިވިގެންދިޔަ އިއްޔެ، އާސަންދަ ކުންފުނިން ޖޮގިންގ ޓްރެކަކަށް 9.5 މިލިޔަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރި ކަމަށް އޮތް ކަމަށް.
އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވަނީ، މި ޚަރަދު ހިސާބުކުރެވިފައި އޮންނާނީ ދައުލަތުގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރުމަށް ކުރެވުނު
ޚަރަދުގެ ތެރޭގައިތޯ؟ އެހެން އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ، މިދިޔަ އަހަރުގެ ހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރުގައި 2018 ވަނަ އަހަރުގެ
ހިސާބުތަކަށް ބަލާއިރުގައި ގާތްގަނޑަކަށް ދެ ބިލިޔަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރެވިފައިވޭ މުޅި ސޯޝަލް ސެކިއުރިޓީގެ
ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ ޔުނިވަރސަލް އިންޝުއަރެންސްގެ ނިޒާމަށް. އެހެންވީމާ، މި 2.1 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޚަރަދުގެ
31

ތެރޭގައި 9.5 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖޮގިންގ ޓްރެކަށް ޚަރަދުކުރި ކުރުން ހިމެނިގެންދާނެތޯ؟ އެހެންކަމަށްވާނަމަ، އެއީ އެކަން
އޮންނަންޖެހޭ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. ސަބަބަކީ، މި ޚިދުމަތް ލިބުނު ކަމަށް ހިސާބުތަކު ން
އެބަ ދައްކާ ، ތިން ލައްކަ ތިރީސް ނުވަ ހާސް ނުވަ ސަތޭކަ ނުވަދިހަ ހަތް މީހުން، މިދިޔަ އަހަރު ޞިއްޙީ
އިންޝުއަރެންސްގެ ނިޒާމު ރާއްޖެއިން ބޭނުންކުރި ކަމަށް. އޭގެތެރޭގައި މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ ފަންސާސް ހަތް ހާސް
ނުވަ ސަތޭކަ ހަތްދިހަ ފަސް މީހުންނާއި، އަދި އަތޮޅުތަކަށް ނިސްބަތްވާ، ދެ ލައްކަ އައްޑިހަ ދެ ހާސް ބާވީސް މީހުން
މި ޞިއްޙީ ޚިދުމަތް ބޭނުންކުރި ކަމަށް ނޭޝަނަލް ސްޓެޓިސްޓިކްސް ބިއުރޯއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި ހުރި
މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބަލާއިރުގައި އެބަ އިނގޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސުވާލަކީ، މި ޚިދުމަތް ރަނގަޅުކުރުމަށް ކުރިއަށް
އޮތް ތަނުގަ އި އަޅުގަނޑުމެން ކުރާނެ މަސައްކަތްތަކަކީ ކޮބައިތޯ؟ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރާނެ އެއް
މަސައްކަތަކީ ، އެންސްޕާއަކީ އާމްދަނީ ލިބޭ ގޮތަށް ހަދާފައި އޮތް ކުންފުންޏެއް ނޫން. އެހެންކަމަށްވާނަމަ، އެންސްޕާގެ
ތެރެއިން އަނެއްކާ ކޯޕަރޭޓް ސޯޝަލް ގަވަރނަންސް ގެ، ސޯޝަލް ކޯޕަރޭޓިވް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީގެ ދަށުން އިތުރު
ޚަރަދުތަކެއް ކަމާ ނުބެހޭ އިތުރު ޚަރަދުތައް އޭގެތެރޭގައި ކުރެވިގެންނުވާނެ. މިސާލަކަށް ހިތާނީ ކޭމްޕުތަކަށް
ޚަރަދުކުރެވިގެންނުވާނެ. އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ކެމްޕޭންތަކަށް ޚަރަދުކުރެވިގެންނު ވާ ނެ. ސީދާ ޞިއްޙީ ނިޒާމު
ހަރުދަނާކުރުމަށްޓަކައި ކަންކަން ކުރެވެންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނޫންކަމަށްވާނަމަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަންނަ އަހަރުގައި ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް ހިސާބުކުރާއިރުގައި ބުނެވިދާނެ، އަރައިގެން ގޮސްފައި
އެބައޮތޭ ތިން ބިލިޔަން ރުފިޔާއަށް. އެހެންނަމަވެސް ، ތިން ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން ހަގީގަތުގައި އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާތެރިކަމަށް ޚަރަދުކުރެވިފައި އޮތް މިންވަރު ފަހަރެއްގައި އެނޫން ގޮތަކަށް ވެސް ވެދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މެންޑޭޓު މިގޮތަށް ބަދަލުކުރު ވުނަސް، އެ މެންޑޭޓުގައި ހުރި ކަންކަމުން ބޭރަށް އެއްވެސް
ހާލެއްގައި ގޮސްގެންނުވާނޭ. އެންސްޕާއަކީ އާމްދަނީ ލިބޭ ތަނެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އެންސްޕާއިން ކުރަންވާނީ
އެންސްޕާއިން އިތުރަށް ޖަމާޢަތަށް ފައިދާހުރި ކަމެއް ކޮށްދިނުމުގެ ނަމުގައި އިތުރު ކަންކަމަކަށް ޚަރަދުކުރެވިގެންނުވާނެ.
އެ ކަންކަން ހުއްޓުވެންވާނެ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އާދަމް ޝަރީފަށް. މާފުކުރައްވާ! އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ އިސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
ޙަމީދަށް.
އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
32

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ނުނަގަން ކަމަށް މި އިންނަނީ އިނގޭތޯ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މަނިކުފާނަށް ގިނަ ފަހަރު އަޅުގަނޑު ނުފެންނަނީ ކަންނޭނގެ ކުޑަވީމަ ތަންކޮޅެއް
ސައިޒުން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ހުށަހެޅިފައި ވާ ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2011
އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ މި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑުވެސް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ
ދަންނަވާލަން. އަދި މިހާރު މި އެންސްޕާއަކީ ، މި ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ޤާއިމުކޮށްފައިވާ ވުޒާރާ އެންސްޕާއަކީ މީގެ ކުރީގައި
ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން ހިންގަމުންގެންދިޔަ ވުޒާރާއެއް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް ، މި އިޞްލާޙުގެ ތެރެއިން ޖެންޑަރ
މިނިސްޓްރީއަށް މި މަސައްކަތުގެ މެންޑޭޓު ބަދަލުވެގެންދާދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ވެސް ދެކޭގޮތުގައި މިއީ ހެޔޮ ބަދަލެއް.
ކޮންމެހެންވެސް ގެންނަންޖެހޭ ރަނގަޅު ނިންމުމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އެހެނީ، ހެލްތު މިނިސްޓްރީއަކީ މި
ސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް މެންޑޭޓު އޮންނަ މިނިސްޓްރީއަށް ވީހިނދުގައި،
އަދި އެ މިނިސްޓްރީއަކީ ހެލްތު ސެކްޓަރ މެނޭޖުކޮށް، ރެގިއުލޭޓުކުރުމުގެ މެންޑޭޓު އޮންނަ މިނިސްޓްރީއަކަށް ވެފައި،
ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭ ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަންގެ ސަރވިސްތައް ރެގިއުލޭޓުކުރުމުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް މާ ބޮޑުތަން
ވެސް ފަސޭހަވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އަދި އެއާއެކީގައި، ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީއަށް ބަދަލުވެގެންދާ
ބަދަލުވުމަކީ އެ މިނިސްޓްރީގެ މެންޑޭޓުގައި ވަރަށް ބޮޑުތަނުން އެބައޮތް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަންގެ މަސައްކަތްތައް
ހިމެނިގެންގޮސްފަ. އެހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުންގެ ތަޖުރިބާއާ އެކީގައި ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭ މި ޚިދުމަތްތައް އިތުރަށް
ތަރައްޤީކުރުމަށް ފުރުޞަތުތަކެއް ހުޅުވިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކޮށް، އަދި އެގޮތަށް ދެކޭކަން ވެސް
ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަންގެ ވާހަކަ ދެކެވެމުންދާއިރުގައި ، އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާތެރުކުރުމުގެ ވާހަކަތައް ދެކެވިގެންދާއިރުގައި، މިއަދު މި މަޖިލީހުގައި އެހެނިހެން ބޭފުޅުން ވެސް ފާހަގަކޮށްލި
ފަދައިން، މި ޚިދުމަތްތަކުގެ އެންމެ ބޮޑު ރަމްޒީ މަސައްކަތްތަކެއް ފެށިފައި ވަނީ، އަދި ފަށައިގަނެފައި ވަނީ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ބެލުމުގެ ދަށުން. އިސްނެންގެވުމުގެ މަތީން. މީގެ އަހަރުތަކެއް ކުރިން ދިވެހި ސަރުކާރާ
ހަވާލުވުމުގެ ވެސް ކުރިން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެނޫން ފަސޭހަ ގޮތްތަކެއް އޮތްކަން މަނިކުފާނު ވަނީ
ދައްކަވައިދެއްވަ އި، އެ ވާހަކަތައް ބުނެދެއްވާފަ. އެ ވާހަކަތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އެ ޚިޔާލުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް
އުފެދިގެން އައިސް ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރަން މި އޮތް ގާނޫނު ވުޖޫދަށް އައުމަށްފަހުގައި މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މި ވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މާ ޒީގައި ހުރި ނުރަނގަޅު އަދާތައް ދޫކޮށްލަން ވަރަށް ބޮޑުތަކުން ފަސޭހަވެފަ. މިއަދު
ރައްޔިތުންނެއް ނުދައްކާ ފޮތްފަންސުރު ހޯދަން ސަލާންޖެހުމުގެ ވާހަކައެއް. ސްކޫލު ފީ ނުދެއްކިގެން މެންބަރުންގެ
އަރިހަށް ދާންޖެހޭ ކަހަލަ ވާހަކަތަކެއް މިއަދަކު އަޑެއް ނީވޭ. ބޭސްފަރުވާގެ ޚިދުމަތަށް އެދި ތީމުގޭ ގޭޓު ކައިރީގައި
ކިއުތައް އޮންނަ ތަނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާކަށެއް ނެތް. ދުވަސްވީ ބޭފުޅުން، އުމުރުން ދުވަސްވެ، ބެލެހެއްޓޭނެ
ގޮތެއް ނެތިގެން އެކަމުގެ ޝަކުވާ ކުރާ އަޑު ވަރަށް ބޮޑުތަނުން މަޑުވެގެން ގޮސްފައި މި ވަނީ. ދުނިޔެވީ ތަކްލީފުތައް،
33

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ތިއްބެވި ޢާ އިލާތަކަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ލުއިތަކެއް، ފަސޭހަތަކެއް ހަމަޖެހިގެންދާ އުސޫލުތަކެއް ގާނޫނީ
ގޮތުން ހަމަޖެހިގެން ގޮއްސަ މި ވަނީ. އަދި އެކަނިވެރި މައިންގެ ގޮތުގައި އެކަނިވެރި ދިރިއުޅުން
ތަހައްމަލްކުރަމުންގެންދާ ޢާއިލާތަކަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ފަސޭހަތަކެއް ލުއިތަކެއް މި ގާނޫނުގެ ތެރެއިން ހަމަޖެހިގެންގޮސްފައި
މި ވަނީ. މިހެން، ކަން މިހެން އޮތްއިރުގައި ، ނަމަވެސް މިއަދު ވެސް އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ނިޒާމު އިތުރަށް
ތަރައްޤީކުރަންޖެހޭ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހުރިކަން އަޅު ގަނޑު މި މަޖިލީހުގައި މިއަދު ފާހަގަކުރަން ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އައިޑީކާޑު ދައްކާލުމުން ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތައް ވަކި ލިމިޓެއް ނެތި ހަމަޖެހިފައި އޮތް ކަމުގައި
ވީނަމަވެސް ، ހަގީގަތަކީ އައިޑީކާޑު ދައްކާލައިގެން އެ ޚިދުމަތް ހޯދުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ އިތުރު ޚަރަދުތަކެއް މިއަދު
ވެސް ހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމު އޮތް ގޮތުން މާލެ ފިޔަވައި
އިތުރު ރާއްޖެތެރޭގެ ރަށްރަށުގައި ޤާއިމުކުރެވިފައި ހުރި ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކަކީ އަދި މިއަދު އައިޑީކާޑު ދައްކާލައިގެން
އެ ޚިދުމަތް ލިބޭނެ ފެންވަރަށް ޤާއިމުކުރެވިފައި ހުރި ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކަށް ނުވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން.
އައިޑީކާޑު ދީނީމާ ހަމައެކަނި ޕެނަޑޯލްއިން މެނޭޖުކުރެވޭވަރެއްގައެއް ނޫން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ ކަންތައްތައް ހުރީކީ.
ވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރަން. 3000 ،2000 މީހުންގެ އާބާދީއެއްގައި
އެންމެ ޑޮކްޓަރަކު ހުރެގެންނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މެނޭޖެއް ނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގެ އިސްދޫ ދާއިރާގެ
އިސްދޫ ކަލަ އިދޫގެ މައްޗަށް ހުންނަނީ އެންމެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެތަނުގައި ހުރީ އެންމެ ޑޮކްޓަރެއް ،
ތިން ހާހެއްހާ މީހުންނަށް ޚިދުމަތްދޭން. މި ކަންކަން ރަނގަޅުވެގެން ނޫނީ މި ޕްރޮޑަކްޝަންގެ ދަށުން ރައްޔިތުންނަށް
ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތަށް ކުރަންޖެހޭ ފައިސާގެ ޚަރަދު ކުޑަކުރެވިދާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް ނުދެކެން. ވީމާ،
އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ނިޒާމު ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި ރާއްޖެއިން ބޭރަށް މީހުން ފޮނުވާއިރުގައި އެންސްޕާގެ ތެރެއިން
އާސަންދަ ލިބުމަށްފަހުގައި އިތުރު ފައިސާގެ އެހީތެރިކަން އެބަދޭ. އެހެންނަމަވެސް، ރާއްޖެތެރެއިން މާލެއަށް، ޑޮކްޓަރު
ރިފަރކުރާ ފަރާތްތައް މާލެ އަންނައިރުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އެއްވެސް ކަހަލަ ފައިސާގެ ނޫނީ އެހީތެރިކަމެއް ލިބޭނޭ
ނިޒާމެއް މީގެތެރޭގައި ނެތް. ވީމާ، މާލެއަށް ރިފަރކުރަންޖެހޭ ޕޭޝަންޓުގެ އަދަދު މަދުކުރުމަށްޓަކައި ރާއްޖެތެރޭގެ މި
ދަންނަވާ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރަން އެ ބަޖެހޭ. ނޫނީ އެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރެވެންދެކަށް މާލެއަށް
ރިފަރެންސް ހަދާ ޕޭޝަންޓުންނަށް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ އެހީތެރިކަމެއް، ފައިސާގެ އެހީތެރިކަމެއް ލިބޭނޭ ގޮތަކަށް މި
ނިޒާމު ބައްޓަންކުރެވިގެންދިއުން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އަދި އެއާއެ ކީގަ އި، ސޯޝަލް
ޕްރޮޓެކްޝަންގެ ތެރެއިން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި ފަރާތްތަކަށް މިހާރު ދެމުންގެންދާ އެހީތެރިކަން އަޅުގަނޑުމެން
އެބަޖެހޭ މާ ބޮޑުތަނުން ވެސް ރަނގަޅުކުރަން. ބައެއް ޢާއިލާތަކުގައި ހަތަރުފަސް ކުދިން ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގައި
ހުންނައިރުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް މިހާރު ލިބޭ އެހީތެރިކަމާ އެކީގައި އެކަން މެނޭޖުކުރަން ދަތި ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލަން. އަދި އެއާއެކީގައި ޑޮކްޓަރަށް ދެއްކުމުގައި ވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް ހުރި ތަ ކުލީފުތަކަށް ލުޔެއް ލިބޭނެ
34

ގޮތަކަށް އާސަންދައިގެ ތެރެއިން ހަމަޖެހިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއް. މިހާރު ކަން އޮތް ގޮތުން
ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އައިޑީކާޑު ދައްކާލައިގެން ޑޮކްޓަރަށް ދެއްކުނު ކަމަށް ވިޔަސް، މިދަންނަވާހެން އެމްބިއުލާންސްގެ
އެހީތެރިކަން ހޯދުމަށްޓަކައި ވެސް އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް ބޮޑެތި ޚަރަދުތަކެއް ކުރަން އެބަޖެހޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވަރަށް ބޮޑަށް މާފުކުރައްވާތި! އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މަޑުއްވަރީ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާ ސަރުކާރުން މެންޑޭޓު ބަދަލުކުރީމާ އަޅުގަނޑަށް ވެސް
ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުން މި ގާނޫނަށް މިހާރު ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތީ ރަނގަޅު ގެންނަންޖެހޭނެ އިޞްލާޙެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ގާނޫނުގައި އިޞްލާޙު ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮންނަ އިބާރާތަށް
ބަލާއިރު މިނިސްޓަރު ކަމުގައި ބުނެވިފައި އެ ވަނީ، ރައްޔިތުންނަށް އިޖުތިމާޢީ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމާ ގުޅޭ
ސިޔާސަތަތުތައް ކަނޑައެޅުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަ ވާލުކުރެވިފައިވާ ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާއެއްގެ ވަޒީރަށޭ. މި އިބާރާތް މި
އޮންނަ ގޮތަށް އޮންނަ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަދިވެސް ހަމަ ހެލްތު މިނިސްޓްރީ މީގެތެރޭގައި ހިމެނޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް
ގަބޫލުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުން މި އިބާރާތުގެ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކަށް ވާނީ، އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާތެރިކަމުގެ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުން. އެ އިބާރާތް އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރޭ.
އެހެންނޫނިއްޔާ އަދި މި ގާނޫނަށް މި އިޞްލާޙު ގެނައި ކަމަށް ވިޔަސް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ
އެންމެ ފުރިހަމަ ބަދަލެއް އަންނާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލެ އް ނުކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި
ހުށަހެޅިގެންދިޔަ މައްސލައިގަ އި އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުން އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތްތައް ރާއްޖޭގައި ހަމައެކަނި
މާލެއިން ލިބުމުގެ ބަދަލުގައި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ހިސާބަކުން ވެސް، ޚާއްޞަކޮށް އަތޮޅުތަކުން މި ޚިދުމަތް ލިބޭނެ ގޮތެއް
ވުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ރައްޔިތުން އިންތިހާއަށް ބޭނުންވާނެ ކަމެއް. ހަރުދަނާ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން މިކަން
ކުރެވުމަކީ ކުރިއަށް އޮތް 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ވެސް މިކަން ކުރެއްވުމަކީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެން. ހަމަގައިމު
ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިކަމެއްގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަތޮޅުތަކުން މި ޚިދުމަތްތައް ލިބޭނެ އިންތިޒާމެއް
ހަމަޖައްސާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، މި ހުށަހެޅުނު ކުޑަކުޑަ ބަދަލަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެ ގަޑިއިރު ހޭދަކުރެވިއްޖެ. 87 މެންބަރުންގެ ވަގުތަށް ބަލައިފި ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ މިއީ
ގާތްގނޑަކަށް 7 ދުވަހުގެ ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހޭދަކުރެވިގެންދިޔައީ، ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ބަދަލެއް ގާނޫނަކަށް
35

ގެނައުމަށްޓަކައި، އަޅުގަނޑު ރޭގައި މި ޖަލްސާގައި އިންއިރު ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . ހަތަރު
ފަހަރެއްގެ މަތިން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނެވޭތޯ މަސައްކަތް ކުރެއްވި ކަމަށް، އަޅުގަނޑަށް
ގަބޫލުކުރެވެނީ، ބޭކަލުންނޭ! ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ބަދަލެއް ގެންނަވަން ވެގެންނޭ މި އުޅެނީ. އެހެންނަމަވެސް ،
ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން ބޭނުންވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތު ދެއްވަމުންގެންދެވީތީވެ، އަދި މިހާހިސާބަށް އައިއިރު ވެސް
މިކަން ނުނިމި މި ދަނީ. މީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން ނަމަވެސް ނުވަތަ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ޙިކުމަތްތެރިކަމާއެކު ނަމަވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތްތައް މިހާރަށްވުރެ
މީގެ ޕްރޮޑަކްޓިވިޓީ އިތުރުކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ވެއްޖެ އްޔާ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވިސްނާލުން މުހިންމު ކަމެންހެން. އެހެން
އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ މިވަރުގެ ކަމެއްގައި، އަޅުގަނޑުމެން ދެ ގަޑިއިރަށްވުރެ ގިނަ ވަގުތު ސީދާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހޭދަކުރެވިއްޖެ. 87 މެންބަރުންގެ ވަގުތަށް ބަލައިފި ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ، އަޅުގަނޑުމެން 87 ދެ
ގަޑިއިރާ ގުނަކޮށްފި ކަމަށް ވެއްޖެ އްޔާ، ގާތްގަނޑަކަށް މީހަކަށް ބިނާކުރަނިވި މަސައްކަތެއް ކުރުމަށް 7 ދުވަސް
ލިބިގެންދާނެ ކަމެއް މީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މިކަމުގެ
މައްޗަށް އިތުރަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާނެ ގޮތަކަށް މަސައްކަތްތައް ބައްޓަންކުރައްވަމުން ގެންދަވާނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ހެނދުނުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަށް ހުއްޓުމާ ދޭތެރޭގައި އޮތީ ވަރަށް
ކުޑަކުޑަ އިރުކޮޅެއް. އަޅުގަނޑު މި ވަގުތު ތި ބޭފުޅުންނަށް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަން އޮތް ދެ
ވާހަކައެއް އެބައޮތް. އެއް ވާހަކަ ގުޅިފަ އި މި އޮތީ، މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެންމެ އެ ދެއްކެވި
ވާހަކަފުޅާ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބިލުގައި މި ވަނީ އެންސްޕާ ހިންގަމުންގެންދާ އެޖެންސީން،
އެއް އެޖެންސީއަކުން އަނެއް އެޖެންސީއަކަށް ބަދަލުކުރުން. މި ބާވަތުގެ، މިފަދަ ދަނޑިވަޅުތަކުގައި އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި މި މަޖިލީހަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެންދަނީ މުޅި އެ ނިޒާމާ ގުޅޭ ގޮތުން ވިސްނާލުމަށް ވެސް. މުޅި މި ކަންތަކާ
ގުޅޭ ގޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރުމަށް ވެސް. ހިނގަމުންދާ ޚަރަދާއި، އެކަން ހިނގަމުންދާ ގޮތާ، އަދި
މިވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުޞަތު މި ލިބެނީ، ދެން އިތުރު އެހެން އިޞްލާޙެއް އަދި މި ބިލަށް ނުވަތަ މި
ނިޒާމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެންނަށް ފެނޭތޯ ބެލުމަށް. ބިލެއް ހުށަހެޅުނީމާ އިބުތިދާއީ ބަހުސްގެ ހަތަރު ގަޑިއިރު އޮވޭ.
އަދި އެ ބިލު މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް ދާނެ. ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ނިމިގެން އައިސް، ތަޅުމަށް އައިސް ވޯޓުދޭ ގަޑީގަ އި
ވޯޓު ދެވިގެން މިކަމެއް ނިމިގެންދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަފެނުމުގައި، މި ބާވަތުގެ ވަގުތުތަކަކީ ލިބޭ
ފުރުޞަތެއް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން؛ މިއަދަކީ ވަރަށް މުހިންމު ދުވަހެއް. މިއަދަކީ 7 އޯ ގަސްޓު 2019 ވީ ދުވަސް.
36

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ހަނދާނުގައި ފަހަރުގައި ހުރެދާނެ، އަޅުގަނޑު ހެނދުނު މި ވާހަކަ ނުދެންނެވީ، 7 އޯގަސްޓު
2008 ވަނަ ދުވަހު ހިނގައިދިޔަ ކަމަކީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރަމުންގެންދާ ޤާނޫނުއަސާސީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތަސްދީގު ކުރެއްވީ. މިއީ މި ފެހި ޤާ ނޫނުއަސާސީ؛ އަޅުގަނޑުމެން ނޫ ޤާނޫނުއަސާސީ ދޫކޮށް މި
ގާނޫނީ އާ ޙުކޫމަތަށް ހަގީގަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުވި ދުވަސް. މި ދުވަހަށް އަޅުގަނޑުމެން އައުމަށް 2008 ވަނަ
އަހަރު އޯ ގަސްޓު މަހުގެ 7 ވަނަ ދުވަހަށް އައުމަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ 2004 ވަނަ އަހަރު ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކުރަން ފެށުނީ. 2004 ވަނަ އަހަރު އިޞްލާޙުކުރެވެން ފެށުނު ޤާނޫނުއަސާސީއަކީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އަލްއުސްތާ ޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް 1979 ވަނަ އަހަރުގައި ވެރިކަމަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހު އޭރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކުރަންޖެހިއްޖެ ކަމަށް ވިދާޅުވެ، އިޞްލާޙުކުރުމަށް ފެއްޓެވި މަސައްކަތް ގޮސް ، އަށާރަ، ފަނަރަ، ސޯޅަ،
ސަތާރަ، އަށާރަ އަހަރުވެގެންދިޔައިރުގައި ވެސް އެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ މަސައްކަތް ނުނިމި، ދިގުލައި ގޮސް، ދެން އެންމެ
ފަހުން އައިސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނޫ ޤާ ނޫނުއަސާސީ ލިބިގެންދިޔައީ. ނޫ ޤާނޫނުއަސާސީ ތަންފީޒުކޮށް، އެ
ޤާނޫނުއަސާސީއަށް މަސައްކަތްކުރަން ފެށިތާ ގިނަ ދުވަހެއް ނުވެ، 2000 ވަނަ އަހަރު، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ސިޔާސީ ޕާޓީ
ހެދުމަށް ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު ޝައުޤު ވެރި ވެއްޖެ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
އިއްޒަތްތެރި ހަތަރު މެންބަރުންނާއި، އަދި އެހެންވެސް ރަށުތެރޭގައި ނަންކިޔާ ، ނަގާކިޔާ މީހުންނާ އެކުގައި 42 ބޭފުޅަކު
ސިޔާސީ ޕާޓީ ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަށް އެދި ސަރުކާރަށް ހުށަހެޅި. ހުށަހެޅުނީމާ، އެކަމުގަ އި ރަޖިސްޓްރީކޮށްދެވެން ނެތް
ކަމަށް ދައްކަވާ ހުއްޖަތަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގަ އި އެކަން ކުރެވެން ނެތް ކަމަށް އޮތް ކަމުން ކަމަށް ވިދާޅުވެ،
ޤާނޫނުއަސާސީ ހަގީގަތުގައި އިޞްލާޙުކުރަން ފެއްޓެވީ. އެއީ ސިޔާސީ ޕާޓީ ހެދުމަށް ހުއްދަނުދިނުމުގެ ހުއްޖަތެއްގެ
ގޮތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފަށައިގެން ކުރިއަށް ގެންދަން ފެށުނީ. ނިޔަތް ނެތް ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން އޭރުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ބުނަމުންދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، 2004 ވަނަ އަހަރު ރައްޔިތުންގެ
ޚާއްޞަ މަޖިލިސް އެއްކުރެވި، އެ ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް ފަށައިގަނެވި، ވަރަށް ބާރު ސްޕީޑުގައި
އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާން ފެށި. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ އޮގަސްޓު މަހުން ބާރަތޭރައާ ޖެހުނީމާ އަނެއްކާވެސް
ޤާނޫނުއަސާސީގެ މަސައްކަތް ދިޔައީ ހުއްޓިގެން ކަޅު ހުކުރާ ގުޅިގެން. އެހެންނަމަވެސް، މި ޤާނޫނުއަސާސީގެ
މަސައްކަތް މުޅިއަކުންނެއް ހުއްޓުވައެއް ނުލެވުނު. ޤާނޫނުއަސާސީގެ މަސައްކަތް ދިޔައީ ކުރެވެމުން. ޚާއްޞަ މަޖިލިސް
ދިޔައީ ބައްދަލުވަމުން. އަނެއްކާ ވެސް އޯ ގަސްޓު ބާރަތޭރައަށް ފަހުގައި ޚާއްޞަ މަޖިލިސް ބައްދަލުވާން ފަށައި، ވަރަށް
ޖޯޝާއި ފޯރީގައި މި ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރެވުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވެމުންދިޔައީ. އެހެން ދަނިކޮށް، ހަގީގަތުގަ އި
ޤާނޫނުއަސާސީ އި ޞްލާޙުކުރަން ފެށި ސަބަބު ގެއްލިހިނގައްޖެ. އެއީ ކުރީގެ ޤާނޫނު އަސާސީ މުރާޖަޢާކުރެއްވީ އޭރުގައި
އަލަށް ވަޑައިގެންނެވި ބަންޑާރަ ނައިބު. މުރާޖަޢާކުރެއްވި ބޮނޑީގައި، ޤާނޫނުއަސާސީ ހުއްދަދޭ ކަމަށްވީ ސިޔާސީ ޕާޓީ
ރަޖިސްޓްރީކުރަން. އެހެންވީމާ، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީ ރަޖިސްޓްރީވެގެންދިޔަ. އެއަށްފަހުގައި
37

ޤާނޫނުއަސާސީ ތަސްދީގުވެގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ލިބުނީ. މިހާރު މި ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ޢަމަލުކުރަމުން ގެންދާތާ،
10 އަހަރަށްވުރެ ގިނަ ދުވަސް މި ވީ. އަޅުގަނޑަށް ޔަ ޤީން މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ އެތައް މެންބަރުންނެއް މި
ޤާނޫނުއަސާސީއާ ގުޅޭ ކިތަންމެ ޚިޔާލެއް ހުންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި މެދުކަނޑައިލަނީ އިންޓޯލްގެ ވަގުތަށް.
}ހުސްވަގުތު ކޮޅު: 10:32 އިން 11:01 އަށް{
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ. ހުސްވަގުތުކޮޅަށް
މެދުކަނޑާލިއިރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދިޔައީ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 7.1، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، މަރަދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙް މަދު ހާރޫނު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ، ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2011، މި ގާނޫނަށް
އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލުގެ ބަހުސް. މި ވަގުތު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، ގަމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ވިސާމަށް.
ގަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވިސާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން އެންސްޕާ، ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީއަށް
ބަދަލުކުރަން ހުށަހަޅާފައި އޮތް އިޞްލާޙަކީ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ އިޞްލާޙެ އް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަން ކުރަން
މިހާރުވެސް މާ ބޮޑަށް ލަސްވެއްޖެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވޭތުވެދިޔަ ތަނުގައި އެންސްޕާއިން އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް
ދިނުމުގެ ނަމުގައި އިންތިހާ ދަރަޖައަށް ކޮރަޕްޝަން ހިން ގާފައި އެބަވޭ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ވިޓަމިން ސީ ގުޅައެއްގެ އަގުގެ ގޮތުގައި އާއްމުކޮށް މި އުޅެނީ 10 ރުފިޔާ. އާސަންދަ ޚިދުމަތްދޭ ކުންފުނިން
ވިޓަމިންސީ ކުންފުނިތަކުން ގަނެފައި އެބަހުރި 66 ރުފިޔާއަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވޭތުވެދިޔަ ތަނުގައި އާސަންދައިން
މިކަން ކުރިއިރު، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކުންފުނިތައް ހަދައިގެން އެގްރިމެންޓުތައް ހަދާފައި އޮތީ، އޭރު ގެ ސަރުކާރުގެ
އިސްވެރިންގެ މަޞްލަޙަތު އޮންނަ ކުންފުނިތަކާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ދަންނަވާލީ އެންމެ ބޭސްގުޅައަކުން ދައުލަތަށް
ވަމުންދާ ގެއްލުން. ދޮޅުރުފިޔާއަށް ގަންނަން ލިބޭ ބޭސްގުޅައެއް 66 ރުފިޔާއަށް ގަތީމާ، ދެން ވާނެ ގެއްލުމުގެ އަދަދު
ވިސްނަވަ އިލައްވާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބޭހުން އެކަނި ވެސް ދައުލަތަށް އެހާ ބޮޑު ގެއްލުމެއް ވަމުންދާއިރު،
އެހެންނަމަވެސް އާސަންދަ ޚި ދުމަތްދޭ ކުންފުނިން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިކަން ވެސް ފާސްކޮށްފައި މި އޮތީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފާހަގަކޮށްލަންޖެހެނީ، ވޭތުވެދިޔަ ތާނގައި އާސަންދަ ހިންގާފައިވަނީ، ސަރުކާރުގެ
38

ކުންފުނިތަކުންނޭ ބުންޏަސް ދޮގަކަށްނުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފެނަކައިގެ އޮފީހުން ވެސް އާސަންދައިގެ ފޯމު
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ނެރެފައި އެބައޮތް. ޞަދަޤާތް ފައުންޑޭޝަންގެ ނަމުގައި ހިންގި ހަރަކާތްތަކުގައި ވެސް
އާސަންދައިން ޚަރަދުކޮށްފައި އެބަހުރި. އެކިއެކި މަޝްރޫޢުތައް ހިންގުމަށާއި އަދި އެނޫންވެސް ގޮތްގޮތުގައި ފައިސާ،
އާސަންދައިގެ ފައިސާ، ބޭނުންކޮށްފައި އެބަހުރި. މި ދަރަޖައަށް އާސަންދައިގެ ކަންތައްތައް ގޮސްފައި މި އޮތީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ ބަލައިގަނެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. އާސަންދައާއެކު ގިނަ ކުންފުނިތަކެއް އެގްރިމެންޓުކުރެވިފައި
ހުރިއިރު ރާއްޖޭން ބޭރުގައި ވެސް މި ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ކުންފުނިތައް އެގްރިމެންޓުކުރެވިފައި އެބަހުރި. މި
ކުންފުނިތަކުން މިކަން ކުރަނީ ކިހިނެއްތޯ އެބަޖެހޭ ބަލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހެލްތު މިނިސްޓަރު ވަރަށް ފާޅުކަން
ބޮޑު ގޮތެއް ގައި އެބަ ވިދާޅުވޭ، އާސަންދައިން ވޭތުވެ ދިޔަތަނުގައި ކަން ހިނގަ އި ގޮސްފައި އޮތީ ރަނގަޅަށް ނޫން ކަމަށް.
އެކަންކަން ތަޙުޤީޤު ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި ގޮވާލަން ހަމަ ވަރަށް ސާފުކޮށް، އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ވޭތުވެދިޔަ ތަނުގައި އާސަންދަ މެދުވެރިކޮށް، ނާޖާއިޒު ފައިދާ އަދި ކޮރަޕްޝަނުގެ ޢަމަލު ހިމެނޭ ގޮތަށް
ކަންކަން ކޮށްފައި ތިބި ބޭފުޅުން ނުވަތަ އެ ކުންފުނިތަކުގެ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކޮށް އެކަންތައްތައް ބެލުމަށް.
އަޅުގަނޑު މިހެން މި ފާހަގަކުރަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، ނިމިދިޔަ އަހަރުގެ ޑިސެންބަރު 29އާ ހަމައަށް އާސަންދައަށް
ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަޖެޓަކީ 750 މިލިއަން. އެހެންނަމަވެސް، ޑިސެންބަރު 29 ގެ ނިޔަލަށް އާސަންދައިން 1.4 ބިލިއަން
ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްފައި އެބަހުރި. މިއީ ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަންތައްތައް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޞަދަޤާތް ފައުންޑޭޝަނުން
އިނގޭތޯ، ޚިތާނީ ކޭމްޕު ބޭއްވުމަށް އާސަންދައިން ޚަރަދުކޮށްފައި، އަދި މުލިއާގޭގައި ބާއްވާ ތަފާތު ކޭމްޕުތަކާ އަދި
އެނޫންވެސް ކަންތައްތަކުގައި ވޭތުވެދިޔަ ދުވަސްވަރުގައި އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް ދިނުމުގެ ފޯމު ފުރައިދީފައި އެބަހުރި
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 18 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ނިސްބަތްވާ ބައެއް މެންބަރުންގެ
މަޞްލަޙަތު ހިމެނޭ ކުންފުނިތަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާސަންދައިން މިހާރުވެސް ބޭސް އެތެރެކޮށް ، ބޭސް ވިއް ކުމުގެ
ކަންތައްތައް ކުރަމުންދަނީ. އެހެންވީމާ، މި ބަދަލާއެކު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، މިހެން މިހާރު ހެދިފައި ހުރި
އެގްރިމެންޓުތައް ވެސް ބާތިލުކޮށް، ރަނގަޅު އަގުގައި ބޭސް ވެސް އެތެރެކޮށް، އަދި މި ރަނގަޅު ކުންފުނިތަކާ އެކު
އެގްރިމެންޓްކޮށް، ރައްޔިތުންނަ ށް ބޭނުންވެގެން މި އުޅޭ ޚިދުމަތް ދެވޭނެ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ބައްޓަންކުރަން.
އެހެންނޫނީ މިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭކަށެއް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމުގެ ދަށުން
މިކަން ކުރެވޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ކުރިންވެސް ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ މަރުކަޒުތައް
އަދި މި ވަގުތު އެ ފެންވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ތަރައްޤީކުރެވިފައެއް ނެތް. މި ވަގުތު ، ރައީސް އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ސަރުކާރުން؛ އާދެ! ދިވެހިރާއްޖޭގެ 5 ސަރަހައްދެއްގައި 5 ހޮސްޕިޓަލެއް ތަރައްޤީކުރުމަށް މި ވަނީ
ނިންމާފަ. މިއާ އެއްކޮށް ވެސް ރަނގަޅު ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ. އެހެންކަމުން،
އަދިވެސް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، ވޭތުވެދިޔަ ތާނގައި އާސަންދައާއި އަދި މި ކުންފުނި؛ އެންސްޕާއާއެކު
39

އެގްރިމެންޓުކޮށްފައި ހުރި ކުންފުނިތަކާ، އަދި އެ ބޭފުޅުން ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް އެއްވެސް ޢަމަލެއް
ހިންގާފައި ހުރި ނަމަ، މިހާރު މި ބަދަލާ އެއްކޮށް މިކަން ތަޙުޤީޤުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވައިލަނީ ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިން ޤާސިމަށް.
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޤާސިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބޭސްސިޓީއަށް ސަލާންޖެހުން މި ޤައުމުން ނައްތާލަދެއްވީތީވެ، ރައީސް މުޙައްމަދު
ނަޝީދަށް އަޅުގަނޑު އިޚުލާ ޞްތެރި ބޮޑު ޝުކުރެއް އަރިސްކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ
އިންޝުއަރެންސް ގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
ހާރޫނު ހުށަހެޅުއްވީތީވެ ހަމަ އެ މެންބަރަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. މިއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް
މުހިންމު ބަދަލެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު މި ދެކެނީ. އެއީ ސަބަބެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ގަބޫލުކުރަނީ، ރާއްޖެތެރޭގެ
ޚާއްޞަކޮށް، ހޮސްޕިޓަލްތަކާއި ޞިއްޙީ މަރުކަޒުތަކުގެ ހާލަތު އަދިވެސް ހުރީ ވަރަށް ދަށު ދަރަޖައިގައި. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެހެންކަމުން ރާއްޖޭގެ ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން ގިނަ ތަންތަން ބަދަލުކޮށް، ރާއްޖޭގެ، ރާއްޖެތެރޭގައި ހުރި
ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ތަންތަން ވަރުގަދަ ކުރުމުގެ ނިޒާމެއް އެބަ އެކުލަވަ އިލައްވަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދިވެސް މި
ރާއްޖޭގަ އި އަދިވެސް އޮތީ ހެލްތު ސެކްޓަރ ފުދޭވަރަކަށް ދަށު ދަރައިޖައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވ. އަތޮޅު
ހޮސްޕިޓަލުގެ އެމްބިއުލަންސް މީގެ 1 އަހަރު ކުރިން ހަލާކުވެގެން ގެންދިޔަ ގޮތަށް އަދި ވީ ތަނެއް އެނގިފައެ އް ނެތް.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހޮސްޕިޓަލުގެ، އެމްބިއުލަންސް މި އޮންނަނީ ހޮސްޕިޓަލް އޮންނަ ރަށުގައި. އަޅުގަނޑަކަށް
އެނގިފައެއް ނެތް، ހޮސްޕިޓަލް އޮންނަ ރަށުގައި އޮންނަ އެމްބިއުލަންސުން އެ ރަށުގައި ހުންނަ ހޮސްޕިޓަލަށް މީހުން
އުފުލަންޖެހޭނެ ސަބަބެއް. އެއަށްވުރެ މާ ދުރުގައި ހުރި ރަށްރަށް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، މިއީ ވެސް އަންނަންޖެހޭ
ބަދަލެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. ކިތަންމެ ރަނގަޅު ގާނޫނެއް ހަދައިގެން އަދި ބަދަލުތަކެއް ގެނައެއް ކަމަކު،
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހިންގަން ތިބި ފަރާތްތަކުގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު އެ ދާއިރާތައް ރަނގަޅަށް
ޒިންމާދާރުކަމާއެކު ހިންގިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ، މި ގާނޫނުތައް އޮތީ ހެދިފައޭ އަޅުގަނޑަށް ދެންނެވޭނީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެހެންކަމެއް އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. ފުރިހަމަ ނަމަކަށް ކިޔަނީ، ރަސްފަންނު ދުވާ ޓްރެކު. އައިޑީކާޑު
ނަންބަރެއް ނެތް. ޚަރަދުކޮށްފައި އެބައޮތް 9.5 މިލިއަން ރުފިޔާ. ޚަރަދުކޮށްފައި މި އޮންނަނީ ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީގެ
ބެލުމުގެ ދަށުން، އެންސްޕާގެ ބަޖެޓުން. މި ވާ ގޮތެއް ނޭނގެ. އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. މިދެންނެވީ، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ
40

ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް އޮވޭ އައި.ޑީކާޑެއް. އެ އައި.ޑީ ކާޑު ދެއްކީމާ، އެންސްޕާ ވެސް، އާސަންދައި ގެ ޚިދުމަތް ވެ ސް
ލިބެނީ. މިދެންނެވި ދުވާ ޓްރެކުގެ އައި.ޑީކާޑު ނަންބަރެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ޚަރަދުކޮށްފައި އެބައޮތް 9.5 މިލިއަން
ރުފިޔާ. މިއީ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު އަޖައިބެކޭ އަޅުގަނޑަށް ދެންނެވޭނީ. އަނެއްކޮޅުން ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީން
ޚަރަދުކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް ވެސް ހަމަ އެނގޭކަށް ނެތް. މީގެކުރިން މި ތަނުގައި ވާހަކަދެއްކެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު
ވިދާޅުވި، މިހާރު މާ ދިގު ވެއްޖޯ މި މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރާތާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދަންނަވަންތޯ!
ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު މި ތަނުގައި ރައްޔިތުންނަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ކަމަކަށް ބަހުސްކުރަންޏާ ވެސް އެ
ބޭފުޅުންނަށް ހިތްހަމައެއް ނުޖެހޭނެ އިނގޭތޯ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކުގައި ހުރި
މައްސަލަތައް މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެންނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދާދި ފަހަކުން އަޅުގަނޑުގެ
ދާއިރާގެ ރައްޔިތަކު ވަރަށް ބޮޑަށް ބަލިވެ، ރާއްޖެއިން ކުރެވެން ނެތް އޮޕަރޭޝަނެއް ކުރަން ދާން، ރާއްޖޭން ބޭރަށް
ދާން ބަލިމީހާއަށް އެކަނި ޓިކެޓު ލިބުނީ. އޭނަ ގޮސް ކުރަންޖެހެނީ އޮޕަރޭޝަން. އޮންނަންޖެހެނީ ހޮސްޕިޓަލުގައި. މިއީ
މިހާރު އާސަންދައިގެ އެންސްޕާގެ ހުރި ހާލަތު. މި ތަނުން ވާހަކަދެއްކިއިރު ވަރަށް ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ފާހަގަކުރައްވައިފި ، ކަމާ ނުގުޅޭ އެތައް ބައިވަރު ދިމާތަކަކަށް އެންސްޕާއިންނާއި އާސަންދައިންނާ އަދި ބަޖެޓުގައި އޮތް
ވަރަށްވުރެ ވެސް މާ ބޮޑަށް ޚަރަދުތަކެއް ކޮށްފައި އޮތް ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މި ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑުމެން މިތާނގައި
ދައްކަންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންސްޕާ ނޫނީ އާސަންދަ މިއީ މީހެއްގެ ކުންފުންޏެއް ނޫން އިނގޭތޯ .މިއީ ދިވެހި
ރައްޔިތުން، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ކުންފުނި. މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ހަދައިގެން މިދިޔަ ދައުރުގައި ހުރިހާ
ތަނަކުން އަމިއްލަ އެކައުންޓަށް ލާރިތައް ޖަމާކޮށްގެން ޚަރަދުކުރަމުންދިޔައީ. މިއަކީ ނޫން، މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ
މާލިއްޔަތު، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ މާލިއްޔަތުން ޚަރަދުކުރާނީ މިތަނުން ފާސްކުރާ ގާނޫނާއި
ގަވާއިދާ، މާލިއްޔާތު ގަވާއިދާ އެއްގޮތަށް، ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނޫނިއްޔާ އެއީ ކުށްވެރި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު.
ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިޖުތިމާއީ ޞި އްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ގާނޫނު؛ 15/2011. މި
ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތީ ވަރަށް މުހި ންމު މަޤްސަދެއްގައި ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.
ހުށަހެޅިފައި އޮތް އި ޞްލާޙަކީ ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް
ސޯޝަލް ސަރވިސަސްގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް މި ޒިންމާ ބަދަލުކުރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބޭސްސިޓީއަށް ސަލާންޖެހުން
41

ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި އެ މަސައްކަތް ފަށައި، އެ މަސައްކަތް ކާމިޔާބު ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ޚިދުމަތްދޭން ފެށީ
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން. މިއަދު އަނެއްކާވެސް އަޅުގަނޑުމެން ނިކުތީ ޖަޒީރާ ރާ އްޖެ މެނިފެސްޓޯ ކިޔާ މެނިފެސްޓޯއެއް
ހިފައިގެން. އެއީ ހިސާބުޖަހައި، ބަލައި އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ޚިދުމަތް
އާ ރަނގަޅު ގޮތްތަކެއްގެ ތެރެއިން ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިން ގެނެސްދިނުމަށްޓަކައި ވަޢުދުވެގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މީގައި ލިޔެވިފައި މި އޮތީ ރައްޔިތުންނަށް ތަކުލީފަކަށް ނުވާނެ އަދި ޝަކުވާއެއް ނެތް ޚިދުމަތަކަށް އާސަންދަ
ބަދަލުކުރެވިގެންދާނެ. ރާއްޖެ ތަރައްޤީކޮށް ކުރިއެރުވުމަށްޓަކައި ބޭނުންވަނީ ދުޅަހެޔޮ ރައްޔިތެކޭ. ދުޅަހެޔޮ ރައްޔިތެއް
އުފެދެނީ ދުޅަހެޔޮ ޢާއިލާތަކަކުންނޭ. ކޮންމެ ޢާއިލާއެއްގެ ކޮންމެ މީހަކީ ދުޅަހެޔޮ ޞިއްޙަ ތެއްގައި ދެމިހުންނަ މީހަކަށް
ވުމަށްޓަކައި ފުރިހަމަ ޞިއްޙީ ނިޒާމެއް ބޭނުންވެ އޭ. ރަނގަޅު ބޭސްފަރުވާ ލިބޭން ހުންނާންޖެހޭ. އަދި އެންމެންނަށް
އަތްފޯރާ ފަށަށް ބޭސްފަރުވާ ލިބިދެވެންޖެހޭ. އިޖުތިމާޢީ ޞިއް ޙީ ޚިދުމަތުގެ ނިޒާމު؛ މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތީ
ޖަޒީރާ ރާއްޖެ މެނިފެސްޓޯގައި ލިޔެފައި އިނގޭތޯ. އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ނިޒާމު، އާސަންދަ ތަޢާރަފުކުރެވުނު
މަޤްޞަދު ކަމަށްވާ، ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ހިލޭ ޞިއްޙީ ފަރުވާ ފޯރުކޮށްދެވޭނޭ. މި ޚިދުމަތް
ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ރައްޔިތުންނަށް ތަކުލީފަކަށް ނުވާނެ، އަދި ޝަކުވާއެއް ނެތް ޚިދުމަތަކަށް އާސަންދަ
ބަދަލުކުރެވިގެންދާނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މެނިފެސްޓޯއަކާއިގެން ނިކުންނަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަން
ކުރެވޭނެ ކަން ކަށަވަރުވާތީވެ . ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ގޮސްގެން މަޢުލޫމާތުތައް ހޯދައިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި
ކަންތައްތަކާއިގެން މި ނިކުންނަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދިވެސް ހަމަ މި މެނިފެސްޓޯގައި ލިޔެފައި އެބަވޭ. ބޮޑެތި
ބަލިތައް ތަހައްމަލްކުރަމުންދާ ފަރާތްތަކަށް މާ ބޮޑަށް އަޅައި ލެވޭނޭ ނިޒާމެއް އުފެއްދޭނޭ. އަދި އެފަދަ ފަރާތްތަކުގެ
ބޭސްފަރުވާއަށް ސަލާންޖަހައި ފަންޑްރެއިޒްކުރާންނުޖެހޭ ގޮތަށް ދައުލަތުން ފުރިހަމައަށް ޒިންމާނަގަން ފަށާނޭ. ދައުލަތުން
ބަލަހައްޓާ ކުޑަކުދިން ތިބޭ މަރުކަޒުތަކަކީ ޖަލުތަކެއް ނޫނޭ. މިހެންގޮސް މި ވާހަކަތައް މިހިރީ ވަރަށް ފުރިހަމައަށް
ލިޔެވިފައި ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ މަސައްކަތްތަކަކީ، މި ގެންނަ ގާނޫނީ އިޞްލާޙުތަކަކީ
މި ދެންންވި ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށްޓަކައި މަސައްކަތް ފަށައިގެން
ކުރިއަށްގެންދާ މަސައްކަތްތަ ކެއް . އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާސަންދަ އޮފީހުގެ ފަރާތުން މިހާރުވެސް ދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ހުރިހާ ޞިއްޙީ ހިދުމަތްދޭ ތަންތަނުގައި ޕޯޓަލްތައް ޤާ އިމުކޮށް، އެ ޕޯޓަލްތައް މެދުވެރިކޮށް އާސަންދަ އޮފީހާ ހަމައަށް އެ
އެޕްލިކޭޝަންސްތައް ފޮނުވައިގެން ވެސް، ދާއިރާގައި ތިބެގެން ވެސް އާސަންދަ ފަސޭހައިން ލިބޭނެ އިންތިޒާމުތައް
ޤާއިމުކުރަން. މިހާރު ވަނީ 8 އަތޮޅުގައި ޕޯޓަލް ތައާރަފުކުރެވިފަ. މިއަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ރާއްޖޭގައި ހުރިހާ
ރަށެއްގައި އިރާދަކުރެއްވީތީ މިކަން ވެގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ރައްޔިތުންނަށް އަޅައިލާ އޯގާތެރި
ސަރުކާރަކުން ކަންތައް ކުރާ ގޮތަކީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނުނީ މި ފާއިތުވި 8 އަހަރު، ފާއިތުވި 5 އަހަރުދުވަހުގެ
ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް، ރައްޔިތުން ބޭސްފަރުވާ ކުރުމަށްޓަކައި އާސަންދައާ ހަވާލުކުރާ ބޭސްފިހާރައަށް ފައިސާ
42

ދައްކަންޖެހޭ ބިލަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާކޮޅު ކާލައިގެން، މަކަރުހަދައިގެން ތިބި ތަން ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބައްލަވާ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް! މިއަދު މި ވަނީ ދުވާ ޓްރެކެއް މު ޢިއްޒު ވެފަ. އެ މިނިސްޓްރީން އެންސްޕާއަށް އަންގައިގެން
އެންސްޕާއިން އާސަންދައިން އަމުރު ނެރިގެން 9 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ދުވާ ޓްރެކެއް އަ ޅާފަ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
އަޑުއިވިފައި އޮންނާނީ، އެ ދުވަސްވަރު އޭރުގައި މިއަދު ވިސްނައިލީމަ އިނގޭނެ ބޭސްފިރާތަކަށް ފައިސާ ނުދީގެން،
ބިޑުތަކަށް ފައިސާ ނުދެވިގެން އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތްތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖެއިން ބޭރުން ވެސް ލިބެން ދަތިތަކަކާ
ކުރިމަތިވި ދުވަސްތަކެއްގެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . 9 މިލިއަން ރުފިޔާއަކީ ކުޑަ އެއްޗެއް ނޫން. މި
މަސައްކަތްކުރުމަށްޓަކައި އެ ވުޒާރާއިން ކުރެހިކުރެހުން ވެސް ދިމަލެއް ނުވި. އެހެންވެގެން، ދެ ފަހަރަށް، ތިން ފަހަރަށް
ޕްރޮޖެކްޓް ބަދަލުކުރުމުގެ ސަބަބުން އައިސް 9 މިލިއަން ރުފިޔާ ގެއްލިގެންދިޔައީ. އެކަންތައް ވެސް ކޮށްފައި ވަނީ
ފައިސާތަކެއް ކާލުމުގެ މަޤްޞަދުގައި ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . މިއަދު މި ކަންތައްތައް
މިހެން ހުރިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ނިކުމެ މިތިބީ މިކަން އިޞްލާޙުކުރާށޭ. ޚިތާނީ
ކޭމްޕުގެ ނަމުގައި ހަދިޔާ ބަހަން އެއް ލައްކަ ނުވަދިހަ އެއް ހާސް ރުފިޔާ މެޑަމް ފައުންޑޭޝަނަށް ޚަރަދުކުރި ވާހަކަ.
މިއީ ވެސް އާސަންދަ އޮފީސް ތެރެއިން ކުރި ބޮޑު ވައްކަމެއް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ގޮވަ އިލަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމާ
ބެހޭ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކަށް ކޮށްފައިވާ ވައްކަން ދިރާސާކޮށް، ތަޙުޤީޤުކޮށް، މިއަދުން މިއަދަށް މެޑަމް ފާތުމަ ވެސް
ބަންދުކޮށްގެން ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ގެއްލިފައިވާ ފައިސާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޯދައިދިނުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ، މިހާރު އެކި ޕާޓީތަކަށް ބާކީ އޮތް ވަގުތު އަޅުގަނޑު ދަންނަވަ އިލާނަން.
އެގޮތުން އެމްޑީ.ޕީއަށް މި އޮތީ ، 50 މިނެޓު 34 ސިކުންތު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 14 މިނެޓު 24 ސިކުންތު. ޕީ.ޕީއެމަށް
14 މިނެޓު 58 ސިކުންތު. ޕީ.އެން.ސީއަށް 12 މިނެޓާއި 59 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.އޭއަށް 9 މިނެޓާއި 19 ސިކުންތު.
އަދި ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 18 މިނެޓާއި 15 ސިކުންތު. އާދެ!
ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި މެންބަރުންގެ އަދަދަށް ބަލާއިރު، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން 23 މެންބަރަކު ވާހަކަފުޅުދައްކަވައިފި.
ޖުމްހޫރީ ޕާޓީން 1 ބޭފުޅަކު ، ޕީ.ޕީ.އެމުން 1 ބޭފުޅަކު ، ޕީ.އެން.ސީން 1 ބޭފުޅަކު. އެމް.ޑީ.އޭއިން 1. އަދި ވަކި
ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ދެ ބޭފުޅަކު ވާހަކަފުޅުދައްކަވައިފި. އާދެ،
މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، ޕީ.އެން.ސީގެ ފަރާތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދަށް.
43

މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފު މި
މަޖިލީހުގައި ޤާއިމުކޮށްދޭން ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓަވާ ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާތޯ؟ އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން
ކޮމިޓީތަކުގައި ވެސް، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ޤައުމީ ސަލާމަތާ ބެހޭ ކޮމިޓީގައި އެގޮތަށް އެ މަސައްކަތް ދާނެ ކަމަށް.
އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ގާ ނޫނު ބަހުސްކުރަމުން މި ދަނީ ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު ން
ޖެންޑަރއަށް ބަދަލުކުރުމަށް. އެކަމަށް ހަމަ އަޅުގަނޑު ތާއީދު. އެއީ އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް ގޮތުގައި، ސަރުކާރުން
ސިޔާސަތަށް ގެންނަ ބަދަލެއްގެ ތެރެއިން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް ފެނިވަޑަ އިގަތީމާ އެކަން ކުރަންވާނެ. ވެލިދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަޅުގަނޑުގެ އަޚް މުޙައްމަދު ޢަބްދުاله ޝަފީޤް ރޭގައި ވިދާޅުވި އެއްޗަކަށް އަޅުގަނޑު އެއްޗެއް
ދަންނަވައިލާނަން. އެ މަނިކުފާނު އެ ވިދާޅުވި ދުވަސްވަރު އަޅުގަނޑާ ވަރަށް ގާތް ރައްޓެއްސެއް ވީމަ މިދަންނަވާލަނީ.
އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް ގިނައިން މިހެން ހަމަ މޭޒުގައި ބަހުސްކުރެވޭ ވާހަކަތަކުގައި ދެކެވޭ ވާހަކައެއް އެއީ،
ތެދުފުޅެއް. އާސަންދަ ނަން އަދި ބަދަލުވަމުން އަޔަސް ހަގީގަތު ގައި މި ނިޒާމު ރައީސް އަމީންގެ ދައުރުގައި ވެސް
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ފެށިފައި އޮތީ. އެއީ ދޮޅަހެޔޮ ރައްޔިތެއް ވުޖޫދުކުރުމަށްޓަކައި، ދުނިޔޭގައި އުޅޭނެ
އިންތިޒާމަކަށްޓަކައި އެ މަނިކުފާނު ކުޅިވަރާއި މުނިފޫހިފިލުވުން، ކުޅިވަރު ޚާއްޞަކޮށް ތަޢާރުފުކުރި.
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ރައީސް މައުމޫނުގެ ސަރުކާރުގައި ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުންގެ ވާހަކަފުޅުގައި
ވިދާޅުވި ، އޭރު މުލިއާގެއަށޭ ސިޓީ ހިފައިގެން ދާންޖެހެނީ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ، ރައީސް މައުމޫނު ސަރުކާރުގައި
ޢަމަލުކުރަމުންގެންދެވީ އޭރު އޮތް ނޫ ޤާނޫނުއަސާސީއަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރައީސްގެ އިތުރަށް އެ
މަނިކުފާނަކީ ސެންޓްރަލް ބޭންކުގެ ގަވަރުނަރު. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު. ޗްފީ ޖަޖު އަދި މިހެންގޮސް އެތައް ވަޒީފާއެއް.
އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އޭރު އަސަންދައިގެ ވެސް ބޮޑު މީހަކީ ހަމަ ރައީސް މައުމޫނު. އެހެންވީމާ، އެ
މަނިކުފާނުގެ އަރިހަށް ރައްޔިތުންނަށް ދެވޭ އިންތިޒާމު؛ އޭރު ދެން ގާނޫނާއި ގަވާއިދުތައް ބައްޓަންވެފައި ހުރި ގޮތުން
ހުރީ. އަޅުގަނޑަށް އެއަކު އެ މަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރުގެ ވާހަކައެއް ދައްކާކަށް ނޫން. ދެން ހަމަ މިނިސްޓަރު، އޭރު އެ
މަނިކުފާނުގެ މިނިސްޓަރުކަމުގައި އަނީސާ ހުންނެވިއިރު ވެސް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެއްވި ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު
ލިބެނީ. އަދި ފަހުން ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓަރަކަށް ރައީސް ޔާމީން ހުންނެވިއިރު ވެސް މި މަސައްކަތް ވަރަށް
އުސްމިނަކަށް އެ މަނިކުފާނު ގެންނަވާފައި ވަނީ. އަދި 2009ގެ ސަރުކާރުގަ އި ރައީސް ނަޝީދު އާސަންދައިގެ ނަމުގައި
ފެއްޓެވި މަސައްކަތްޕުޅު ތި ބޭފުޅުން ތި ފާހަގަކުރައްވަނީ. ދެން އެއަށްފަހު ތިން އަހަރަށް ދިޔަ މާ ބޮޑު މަސައްކަތެއް
ނުހިނގާ. 2013 އިން 2018 އަށް ހުސްނުވާ އާސަންދައިގެ ގޮތުގައި މި މަސައްކަތް އިންތިޒާމުވެގެން ފައްކާވެގެން
އައިސްފައިވަނީ. އިއްޒަތްތެރ ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ބައިވެރިވަން ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތި
ގޮވަ އިލާގޮވަ އިލުމަށް. ވައްކަމެއް ނުވަތަ ނާއިންސާފުން ކަމެއް ވެފައި އޮވެއްޖެއްޔާ ވަރަށް އަވަހަށް އެ ކަމެއް ވާނެ
44

ތަޙުޤީޤުކުރަން. އަދި އެ ކަމަކަށް ޙައްޤުވާ އަދަބު އެ މީހަކަށް ދޭންވާނެ. މިކަން އަވަސްކުރަންވީ ނޫންތޯ.
އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް މައްސަލައަކީ މިނިސްޓްރީ ބަދަލުކުރަން ކަމަށް ވާތީ ، މިއީ ވަރަށް
ފަސޭހައިން ނިންމާލެވިދާނެ ކަމެއް. އެއީ ރޭގަނޑު ވެސް ޖަލްސާތައް ބާއްވާތީ މިހެން މިދެންނެވީ. ދެން މިހާ ދިގު
ބަހުސްތަކެއް މި ކަމަށް ނުކޮށް، މިކަން ނިންމާފައި ކުރިއަށްދާ ވާހަކައެއް ދެންނެވީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަމަށް
ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީން ދެވޭނެ ހުރިހާ ސަޕޯޓެއް ދޭނަން. އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ވަ އްކަމެއް ކޮށްފައި އޮވެއްޖެ އްޔާ
އެކަމެއް ބެލުމުގައި ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުން އެއްބާރުލުންދޭ ގޮތަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ
ޕާޓީތަކުން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ ހަމަ އެއްބާރުލުންދޭނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މީގެ އޯނަރޝިޕް ނުވަތަ މީގެ ބްލޭމް
ވަކި ބަޔަކަށް ޕާސްކޮށް ، ވަކި ބަޔަކު މީގެ އޯނަރޝިޕް ނަގައި މެޑަލްޖެހުމުގެ ބަދަލުގައި އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު މިކަން
ކުރުން. ހަގީގަތުގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ދިމާވެފައި އޮތް ހުރިހާ މައްސަލައަކީ ވެސް އިޤްތިޞާދީ ނާއިންސާފެއް
ސަރުކާރުތަކަކުން ގެނެސްފައި އޮތް މައްސަލަ. މި މައްސަލަ ޙައްލުކޮށްގެން ނޫނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް
ރާއްޖެތެރޭގެ އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންނަކަށް ލިބިގެނެއް ނުދާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މި
މައުޟޫޢުގައި އެއްޗެކޭ ބުނެލަން މި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންހިފީ. އަދިވެސް އެއްފަހަރު ވަރަށް ގިނަ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން
އަޅުގަނޑަށް ފުރުޞަތު ދިނީމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝުކުރު ދަންނަވައި އިށީނދެލާނަން މި ވަގުތު. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޝިޔާން .
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޝިޔާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ، ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2011 އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ
އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ގާނޫނަށް ހުށަހާފައިވާ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން.
އަދި މި އިޞްލާޙު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށްޓަކައި މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ހާރޫނަށް ވެސް
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީ ސް. ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ
ދަށަށް އާސަންދައާއި އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތްތައް ބަދަލުކުރުމަކީ މިއަދު ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް
ދެކެން. އެހެން ދެކެންޖެހޭ ވަރަށް ބައިވަރު ސަބަބުތައް އެބަހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ
2008 ވަނަ އަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ޤާއިމުކުރި މި ނިޒާމުގެ ސަބަބުން މި ނިޒާމު ފައްކާވުމަށްޓަކައި އޭރުގައި
ފެށި ވަރަށް މުހިންމު އެއް މަސައްކަތެއް އެއީ، ބޭސް ސިޓީއަށް ސަލާންޖެހުން ނައްތާލުން. އެގޮތުން ބަލާއިރުގައި
45

2011ވަނަ އަހަރު މި މަސަ އްކަތް ފެށިގެން އައިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަވި ، އޭރުގެ އިދިކޮ ޅު
ފަރާތްތަކުން؛ ޚާއްޞަކޮށް ޑީ.އާރު.ޕީގެ ފަރާތުން އޭރުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޕްރޮމޯޓްކުރަމުންދިޔަ ބަލިނުވިޔަސް ޑޮކްޓަރަށް
ދައްކައި ގެން ބޭސް ނަގައި، އެ ބޭސް އުކަ އިލާފައި އަނެއް ކާވެސް ބޭސް ނެގުމަށް. މިއީ ސަގާފަތެއްގެ ގޮތުގައި އޭރުގައި
ވަރަށް ބޮޑަށް މާކެޓުކޮށް ، އިޝްތިހާރުކޮށްގެން ހިންގި ވަރަށް ބޮޑު ޖަރީމާތަކެއްގެ ގޮތު ގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރު އޭރު ބަޣާވާތާކުން ވައްޓާލައިގެ ން އައިސް ދެން އުފެދުނު
ސަރުކާރާއި، އަދި އެއަށްފަހު 2013 ވަނަ އަހަރު އުފެދުނު ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން މިއަދާ ހަމަޔަށް އައިއިރުގައި މި
މުޅި ނިޒާމަށް އައިސްފައި އޮތް ހީނަރުކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ފާހަގަކޮށްލަން. މި ނިޒާމު ފުނޑާލުމަށްޓަކައި ކުރި
ބޮޑެތި މަސައްކަތްތަ ކާއި ، އަދި އެއިން ފެންނަން ހުރި ނަތީޖާތައް އެބަޖެހޭ ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގައި، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ އޭރުގެ މަޖިލިސް މެންބަރުން އެބަ ތިއްބެވި ވަރަށް
ފާޅުކަންބޮޑު ގޮތެއްގައި އެކި އެކި މީސްމީހުންގެ ނަންނަމުގައި އައި.ޑީ ކާޑު ގެނެސްގެން، އެންސްޕާއާއި އާސަންދައަށް މި
އެއްޗެހި، އެ މީހުންގެ ނަމުގައި މި ސިޓީތައް ލައިގެން އެހީ ހޯދާފަ. އެ ބޭފުޅުން ޤައުމުޤައުމަށް ޗުއްޓީއަށް
ޖައްސާލަންވީމަ އެބަހުރި މީސްމީހުންގެ ނަމުގައި އައި.ޑީކާޑު ގެނެސްގެން އެ ބޭފުޅުންގެ ނަމުގައި ސިޓީ ލިޔެ، އެހީ
ހޯދުމަށްޓަކައި މި ކަންކަން ހިންގާ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން އެބަހުރި، ފައިސާ ހޯދާފައި އެބަހުރި. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިއީ ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް، ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ އަނެއް ނުކުތާއަކީ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެސް.އޯ.އީ ކޮމިޓީއަށް ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތައް ހާޒިރުކޮށް އެއްކުރެވުނު މަޢުލޫމާތުތަކުން އެބަ
ސާފުވޭ، ވަރަށް ބޮޑަށް ވޭތު ވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި ވަރަށް ފާޅުގައި ކޮރަޕްޝަނާ އަދި ބޮޑެތި ޖަރީމާތައް، ބޮޑެތި
ޚިޔާނާތްތައް ވެފައިވާކަން. އެގޮތުން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަނޑުމެން އިއްޔެގައި އާސަންދަ، އެސް.އޯ.އީ
ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކުރިއިރުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަވެގެންދިޔަ، 9 މިލިއަން ރުފިޔާއެ އް އާސަންދައިގެ އެކައުންޓުން
ހޭދަކޮށްފައިވާ ކަމަށް. މިއީ ކީއްކުރަން ކުރި ހޭދައެއްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ސާފުވޭ. ހަމައެއާއެކީ ގަ އި
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ވަގުތު މި މަޖިލީ ހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ވެސް މަޞްލަޙަތު
އޮންނަ ކުންފުނިތަކަށް އެބަހުރި އޭރުގައި މި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގުމަށްޓަކައި އޭރުގެ ސަރުކާރުން އެބަހުރި ފައިސާ
ދޫކޮށްފަ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައި، ތަޙުޤީޤު ކޮށް މިއީ ކިހިނެއް ގޮސްފައި ހުރި ކަންތައްތަކެއްތޯ ވެސް އެބަޖެހޭ
ސާފުކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރަ އީސް. ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އޭރުގައި މެޑަމް ފާތުމާގެ ފަންޑުން، މި ދަންނަވާހެން
ޞަދަޤާތު ފައުންޑޭޝަނުން ހިންގި ވަރަށް ބައިވަރު މަސައްކަތްތަކެ އް ގެ ވާހަކަ އެބަ ދައްކާ. ޚިތާނުކުރުމާއި، އަދި
މިވެނިމިވެނި ކަންތައްތަކަށް އާސަންދަ، އެންސްޕާއިން މި ހުރީ އެތަކެއް ހޭދަތަކެއް ކޮށްފަ. މި ހޭދަތައް ކުރުމުގެ
ތެރޭގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އާސަންދައަށް ބިލުކޮށްފައި އެބަހުރި ޚިތާނުކުރި ކުދިންގެ
އައި.ޑީކާޑުން ވެސް. އެ މީހުން އަތުން އެބަހުރި އެއަށް ޗާޖުކޮށްފަ. ހަމައެއާއެކީގައި ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުން
46

އެބަހުރި ޑަބަލްކޮށް މިކަމަށް ޚަރަދުކޮށްފަ. މިސާލަކަށް ދަންނަވާނަމަ، އެސް.ޓީ.އޯ މެޑިކަލްސްގެ ފަރާތުން އެބަހުރި
ޚިތާނީ ކޭމްޕަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ޚަރަދެއް؛ ފޮއްޗަ ކަސް، ޓިޝޫއަކަސް ، ކޮންމެ އެއްޗަކީ އެސް.ޓީ.އޯގެ ފަންޑުން
ޚަރަދުކޮށްފައި ހުރި އެއްޗެހި. އެސް.ޓީ.އޯގެ މާކެޓް ބަޖެޓުން ޚަރަދުކޮށްފައި ހުރި އެއްޗެހި ރައީސް. ހަމައެއާއެކީގައި
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އާސަންދައިން ވެސް ހަމަ މި ހުންނަނީ ހަމަ މި ޚަރަދު ކުރި ކަމަށް ބިލުކޮށްފަ. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ބަލައި ތަޙުޤީޤުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މިއީ މި ދަންނަވާ ޞަދަޤާތު ފައުންޑޭޝަ ނުން ފާއިތުވެދިޔަ 5 އަހަރު
މި ކަންކަން ހިންގާފައިވާ ގޮތް. އަޅުގަނޑުގެ އަޚް މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް މިކަން
އެނގޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަނެއް ކަމަކަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝިޔާންގެ ވާހަކަފުޅުތައް ހަމަޔަކަށް އަޅުވާލަދެއްވާ! މި މަޖި ލީހުގައި މިގޮތަށް ތަޙުޤީޤީ
އިދާރާއަކަށް ހަދައިގެން ވާހަކަދައްކަންވެއްޖެއްޔާ ދެން މި މައްސަލަތައް ކުރިއަކަށްނުގެންދެވޭނެ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ މަޞްލަޙަތު ހިމެނޭ ކުންފުންޏަކުން ދުވާ ޓްރެކް އެޅި ވާހަކައަކީ ، ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭ ހަގީގަތެއް. އެހެންވީމާ ، އެ ވާހަކަ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
47

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތިއީ ނިޒާމީ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭކަށް ނެތް. ނިޒާމީ ނުކުތާއެއް ނަންގަވާއިރުގައި
މަޖލީހުގެ ގަވާއިދު ނޫނިއް ޔާ ގާނޫނަކާ ޚިލާފުވާ ގޮތަކަށް މިތާ ކަމެއް ހިނގަމުންދާ ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވަންޖެހެނީ. އާދެ!
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރިއަށްގެންދެވުމަށް.
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޝިޔާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަ ކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އެންސްޕާގެ
ތެރެއިން މިހާރު ދެމުންގެންދާ ޚިދުމަތްތައް އެބަޖެހެއޭ ވަރަށް ބޮޑަށް ބަދަލުވާން. މި ދެންނެވި ގޮތަށް ޖެންޑަރ
މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް މަސައްކަތްތައް އައިސް މި ދެންނެވި ގޮތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ސްޕީޗު ތެރަޕީ ދެމުންދާ ކުދިންނަށް މި ވަގުތު މި ވަނީ މި
ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވެފަ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަނޑު ގެ ދާއިރާގައި
ވެސް އެބަތިބި މި ޚިދުމަތަށް ބޭނުންވެފައި ތިބި ވަރަށް ގިނަ ޢާއިލާތައް. އެ ޢާއިލާތަކުން އެބަ ބޭނުންވޭ މިކަމަށް
އަވަސް ޙައްލެއް އައުމަށް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މުޅި މި ނިޒާމު މި ދެންނެވި ގޮތަށް ޖެންޑަރ
މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް ބަދަލުވެގެން ދިޔައިމާ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން ވީ ވަޢުދުތައް ، އެ ވަޢުދުތަކާ އެއްގޮތަށް މި
ދެންނެވި ގޮތަށް މި މުޅި ނިޒާމަށް މިގެންނަ ބޮޑު ބަދަލުގެ ފައިދާ ރައްޔިތުންނަށް ފެނިގެންދާނެ ކަމަށް. ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު.
ވައިކަރަދޫ ދާއރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ހާރޫން
ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް ހުށަހެޅުއްވުމަށް، އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން މި
ދައްކަނީ ސަރުކާރުގެ އެއް ވުޒާރާއިން އަނެއް ވުޒާރާއަށް ޚިދުމަތެއް ބަދަލުކުރާ ވާހަކަ. މާވަށު ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި
މެންބަރު އެ ވިދާޅު ވިހެން މިއީ ވަރަށް ފަސޭހައިން ، ވަރަށް އާދައިގެ ގޮތަކަށް ކޮށްލެވެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮތް
މަސައްކަތެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މީގައި ކަންބޮޑުވާންދާ ހިސާބަކީ، އަޅުގަނޑުމެން މިހާ އާދައިގެ
ކަމެއްގައި ވާހަކަދައްކާ އިރު ވެސް ފުރަތަމަ ކަމަކަށް 7.5 މިލިއަން އޭގެ އެންމެ ކަމެއްގެ އެންމެ ކަމަކަށް ކޮށްފައި ހުރި
ޚަރަދުގެ ވާހަކަ ކަމާ ނުގުޅޭ އެންސްޕާއިން. އެހެންވީމާ ، މިކަހަލަ ކޮންމެ ކަމެއްގައި މިކަހަލަ އާދައިގެ ވާހަކައެއް
48

ދައްކާއިރު ވެސް މިހާ ބޮޑެތި އަދަދުތައް ކިޔަންޖެހޭތީ އަޅުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް ކަންބޮޑުވޭ، ދެރަ ވެސް ވޭ. އެ
ވާހަކަ ނުދައްކާ ވޭތޯ ވެސް ބެލޭ. ވީހާވެސް މަދުކުރެވޭތޯ އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަނީ. އެހެންނަމަވެސް، ނުދައްކާ
ދޫކޮށްލެވޭކަށް ނެތް. އަޅުގަނޑަ ކީ ވެސް ދާއިރާއަކުން އިންތިޚާބުކުރެވި ގެން މި ހިސާބަށް އައިސްފ ހުރި މީހަކަށް ވާތީ،
އަޅުގަނޑު ވެސް ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކަތަކެއް ހުންނާތީވެ، އެ ވާހަކަ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ދެއްކެނީ. އަޅުގަނޑުމެން މި
ދައްކާ ވާހަކަ އަކީ ، އެންސްޕާއާއި އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް؛ މިލްކުވެރިކަމާ ދޭތެރޭގައި ވެ ސް މިހާރު ބައެއް ބޭފުޅުން އެބަ
ސުވާލުކުރޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ސާފު. އެކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑަ ކަށް ހިއެއްނުވޭ
އިތުރަކަށް ވާހަކައެއް ދައްކަންޖެހޭނެހެނެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވެސް ދައްކަންޖެހޭ އެއް ވާހަކަ އެބައޮތް. މި
ޚިދުމަތްތައް ތަޢާރަފުވެގެން އަ އިމާ އަބަދުވެސް ކޮންމެ ވެރިކަމެއްގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަންޖެހެނީ އާސަންދަ
އަޕްގްރޭޑްކުރާ ވާހަކަ. އެންސްޕާ އަޕްގްރޭ ޑްކުރަންޖެހޭ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ކަންބޮ ޑުވަނީ ފަހަ ރެއްގަ އި ވެސް މިއީ އަލަތު
ކައިވެންޏަށް ދޭ ފުލެޓް އިތުރުކުރާ ވާހަކަ، ބެޔަސް ނުބެޔަސް ދޭ ދިހަ ހާސް، ވިއްސަށް ބަދަލުކުރާ ވާހަކަ، ކޮންމެ
ޢާއިލާއަކަށް ހުރި ޑޮކްޓަރުގެ ބަދަލުގައި ނަރުސް ކުއްޖެއް ލާ ވާހަކަ. މިކަހަލަ ވާހަކަތައް ނާންނާތީ އަޅުގަނޑުމެން
ކަންބޮޑުވޭ އަސްލުގައި ވެސް. އަޅުގަނޑުގެ އަނެއް ވާހަކައަކީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހުރިހާ ކަމެއް ބައްޓަންކުރެވިފައި
މިހިރީ. ޚާއްޞަކޮށް ވޭތުވެދިޔަ 5 އަހަރު ބައްޓަންކުރެވި ފައި ހުރީ، މާލެއަށް ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކެއް ޖަމާކޮށްފައި
އޮންނައޮތުން، މިއީ އަޅުގަނޑު އެންމެ ކަންބޮޑު ވާ އެއް މައްސަލައަކީ. އެ ބޭފުޅާ ވިދާޅުވިހެން، ބައެއް އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން ވިދާޅުވާ ފަދައިން، ވަރަށް ރީތި ، ވަރަށް ފުރިހަމަ 25 ބުރީގެ ހޮސްޕިޓަލެއް މި ވަގުތު މާލޭގަ އި އެޅިފައި
އެބަހުރި. އެ އިމާރާތް ކުރެހުމަށް ދިޔަ ޚަރަދު، ހދ. ކުޅުފުއްފުށީ ހޮސްޕިޓަލަށް ހޭދަކޮށްލި ނަމަ، ހަމަގައިމު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއިން އަންނަ މީހުން މަދުވާނެ. މި ބުނާ 9.5 މިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ
ހޮސްޕިޓަލަށް ޚަރަދުކޮށްލި ނަމަ ، ވައިކަރަދޫ ދާއިރާއިން މާލެއަށް އައިސް މިތާ ބޭސްފަރުވާ ކުރަންޖެހޭ މީހުންގެ އަދަދު
ތަންކޮޅެއް މަދުވާނެ. އާސަންދައިން ހެދި ފުރަތަމަ ހޮސްޕިޓަލުގައި ހެދި ފެންގަނޑު ނަހަދައި ދިއްދޫ ހޮސްޕިޓަލަށް
ޚަރަދުކުރި ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން އަންނަންޖެހޭނެ މީހުންގެ އަދަދު މަދުވާނެ. ހުރިހާ ޚިދުމަތެއް ހޯދަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އައިޑީކާޑަށް ބޭސްކޮށްލެވޭތީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އުފަލުން މި ތިބީ. ހިތާމަޔަކީ ބޭސްކޮށްލަން
އަޅުގަނޑުމެން އަންނަންޖެހެނީ މާލެއަށް. މާލެއިން 250 އަށް ، 300 އަށް، 500 ރުފިޔާއަށް ކޮޓަރި ކުއްޔަށް ހިފައިގެން
އަޅުގަނޑުމެން ޑޮކްޓަރަކަށް އެޕޮއިންޓުމަންޓު ހަދައިގެން އެބަތިބެން. މީގެ އެއް ކަމެއް ؛ އަޅުގަނޑު އެމް.އާރު.އައި އެއް
ހަދަންވެގެން 2015 ވަނަ އަހަރު، އޭރުގަ އި މަސައްކަތްކުރިން މާލޭގެ އެއްވެސް ހިސާބަކުން ނުވެގެން ރާއްޖޭން ބޭރުން
ހެދީ. އޭގެފަހުން އައި.ޖީ.އެމް.އެޗުން ހެދޭތީ އަޅުގަނޑު ނަން ނޯޓުކުރިން. އޭގެ ހަތް މަސް ފަހުން އަޅުގަނޑަށް ގުޅާލި
އައި.ޖީ.އެމް.އެޗުން. ހަމަޖެހުނު ވާހަކަ، އެޕޮއިންޓުމަންޓު. އޭ ރު އަނެއް ފައި ހަދަންވެފައި ހުރީ. ކުރީ ފައި ރަނގަޅުވެފަ.
މި ހާލަތުގައި އައި.ޖީ.އެމް.އެޗް އޮއްވާ 25 ބުރީގެ ހޮސްޕިޓަލެއް އަޅާފައި، މާލޭގެ މަލަމަތި ރީތިކުރީމާ؛
49

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޮސްޕިޓަލް ހަޑިވެގެންނެއް ނޫން މި އުޅެނީކީ. އެ 25 ބުރި 10 ބުރިއަށް މަދުކޮށްފައި، ކޮންމެ
އަތޮޅެއްގަ ބުރިއެއް ހަދާލި ނަމަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މާލެއަށް ތޮއްޖެހުން ވަރަށް ބޮޑުތަން ކުޑަވާނެ. އަޅުގަނޑު
ކަންބޮޑުވާ އަނެއް މައްސަލައަކީ، މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކީ އޭރުގެ އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓަރު ވީމާ، ދެން
ފަހަރުގައި ވެސް އެ ބޭފުޅާއަށް ރައްދުދިނުމުގެ ގޮތަކުންނެއް ނޫން. އާސަންދަ، އެންސްޕާއިން އެއް ފަހަރެއްގައި،
އެންސްޕާއަކުން ނޫން ހަގީގަތުގައި ، ޞަދަޤާތު ފައުންޑޭޝަނުން ހުޅުމާލޭގައި ޚިތާނީ ކޭމްޕުތަކެއް ހިންގަމުންދިޔަ. އެންމެ
ފަހުން ހިންގެވި ކޭމްޕުގައި ޓެބު ދޭން ވެގެން ހުޅުމާލޭ ރެހެންދި ސްކޫލްއާ ޖެހިގެން އޮތް ބިލުގައި ހަތަރު ލައްކައެ އްހާ
ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްފައި، ރެޔާ އި ދުވާލު ހޭލާތިބެގެން އެޗް.ޑީ.ސީ މުވައްޒަފުން ބޮޑު ހަރުގެއެއް އެޅީ. ހަމަ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެތާނގައި ޓެބު ހަވާލުކޮށްލަން. އެތާނގައި ތޮއްޖެހިފައި ތިބި ކުދިން އަތުރާފައި ތިބި ގޮތުން
ފަހަރުގައި އަޅުގަނޑަށް މަ ޢުލޫމާތު ލިބުނު ގޮތުގައި، ސެކިއުރިޓީ ސަބަބުތަކަށްޓަކައި، އެތާ އެތެރެއަށް
ވަދެވަޑައިގަންނަވަން ނުކެރުނީތީ ބޭރުގައި ހަރުގެއެއް އަޅައިގެން އެ ކުދިންނަށް ޓެބު ހަވާލުކޮށްލީ. އިކޮނޮމިކް
މިނިސްޓަރާ މި ސުވާލުކޮށްލަނީ މީ އިކޮނޮމިކް ކަމެއް. މިއަށްވުރެން ޚަރަދު ކުޑަ ގޮތަކަށް މިކަން ކުރެވެން އޮތީމަ. މި
ބޭފުޅުން އަސްލު މި ލަފާ އޭރުގަ އި ދެއްވި ނަމަ ވަރަށް ރަނގަޅުވާނެ. އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ ހޮސްޕިޓަލް
ހަޑިވެގެންނެއް ނޫން. ބްރިޖު ވެސް ވަރަށް ރީތި، ވަރަށް ފުރިހަމަ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ޚިދުމަތް ނުލިބޭތީ
އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ރާއްޖެއަކީ ޖަޒީރާ ރާއްޖެއަކަށް ވެފަ އި، ކޮންމެ ޚިދުމަތެއް ހޯދަންވީމަ އަޅުގަނޑުމެން މާލެ
އަންނަންޖެހޭޖެހުމަކީ މީ ވަރަށް ހިތްދަތި ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގައި ހުރިހާ ބާރެއް ހަގީގަތުގައި މި ހުރިހާ
ފުރިހަމަ ނިޒާމުތަކެއް އޮންނައިރުގަ އި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޖެހެނީ މެންބަރުން ފަހަތުން ދުވެގެން އަދިވެސް
ކަންކަން ކުރަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި ބަދަލާއެކު ޖެންޑާ މިނިސްޓަރަކީ ވެސް ޤާބިލު ބޭފުޅަކަށް ވާތީ،
ކަމަނާގެ ވިސްނުންފުޅާއެކު އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއިން ފަސޭހައިން މި ޚިދުމަތް ލިބޭނެ އިންތިޒާމުތަކެއް
ހަމަޖެހިގެންދިއުން އެއީ އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ. މި ކޮންމެ ޚިދުމަތެއް ފުޅާކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާއިރު ހުރިހާ
ކަމެއްގަ އި ހުރިހާ ވިސްނުމެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހިރީ މާލެއާ ދިމާއަށް. މި ނޫން ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
މިކަން އެބަޖެހޭހެން ވާން. އަޅުގަނޑު އެދެން އަދި މީގެތެރެއިން ފަހުން ވާހަކަދައްކާ ކޮންމެވެސް ބޭފުޅަކު ނަމަވެސް ،
ޢާއިލާގެ ޑޮކްޓަރުގެ ބަދަލުގައި ނަރުސްކުއްޖަކު ކޮންމެ ގެއަކަށް ހަމަޖައްސާލަދެވޭނެ ގޮތެއް އޮތިއްޔާ އެގޮތެ އް
ހަމަޖައްސާލަދިނުން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ޙަލީމަށް.
50

ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޙަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ހާރޫން
އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު
ވެސް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ 2008 ވަނަ އަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ސަރުކާރުން ވުޖޫދުކުރި މި މުހިންމު ޚިދުމަތް ފުރިހަމަ ނުވެ އޮއްވާ މިކަން ނިމިދިޔައީ، 7 ފެބުރުވަރީގައި ގެނައި ވަރަށް
ނުރައްކާތެރި ބަޣާވާތަކުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީ ސް. އަޅުގަނޑުމެން ހަމައެކަނި އާސަންދައެއް ނޫން އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާތެރިކަމެއް އެކަންޏެއް ނޫން. ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވެފައި ހުރި ވަރަށް މުހިންމު ކަންތައްތަކެއް
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ވުޖޫދުކުރި. އެހެންނަމަވެސް، އެކަންކަން ފުރިހަމަނުވެ އުޅެނިކޮށް ފެބުރުވަރީ 7 ގައި ،
2012ވަނަ އަހަރު ބަޣާވާތަކަށްފަހު ސަރުކާރު ބަދަލުކުރީމާ އަޅުގަނޑުމެން ގެނައި މުހިންމު ބަދަލުތައް އޭގެ އެންމެ
އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ނުގޮސް އޮއްވާ ސަރުކާރު ވެއްޓިގެންދިޔައީ. އޭގެ ސަބަބުން ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް މި ވަނީ އިޔާދަ ނުކުރެވޭ ވަރުގެ ބޮޑު ގެއްލުމެއް ލިބިފަ. އެއް މިނިސްޓްރީއަކުން އަނެއް މިނިސްޓްރީއަކަށް
ބާރު ހަގީގަތުގައި އަދި ނުލިބިގެނެއް ނޫން އާސަންދަ ވެސް އަދި އެހެން އެއްޗެހި ވެސް ފުރިހަމަނުވެގެން މި އުޅެނީ.
ކަންކަން ފުރިހަމަނުވެގެން މި އުޅެނީ 7 ފެބުރުއަރީ ގައި ބަޣާވާތްކުރި ފަހުން ދިވެހިރާއްޖެ މި އޮތީ ވަރަށް ފުން
ވަޅުގަނޑަކަށް ވެއްޓިފަ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުޅި ފޭރާން ވީދި ކުދިކުދިވެގެންދިޔައީ. ރާއްޖޭގައި ބަޣާވާތަށް ފަހު، ނިޒާމުތައް
އެކި ގޮތްގޮތަށް ފުނޑުފުނޑުވެގެންދިއުމުގެ ސަބަބުން މި ވަނީ ހައްދުފަހަނައަޅާފައިވާ ވަރަށް ވައްކަން އިތުރުވެ، އަދި
ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ނޫނީ އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވި. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވެގެން މި
އުޅޭ ހުރިހާ ވެސް މައްސަލައިގެ އަސްލު ފެށުމަކީ 7 ފެބުރު ވަރީގައި ގެނައި ބަޣާވާތް. ދެން އަޅުގަނޑަކަށް ޔަޤީންކަމާ
އެކީގައި ބުނާކަށް ނޭނގެ. އެހެންނަމަވެސް، އެންމެ ފަހުން މި ތަނަށް ކުއްލި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި މާވަށު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވިއިރު އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވުނު ، ބަޣާވާތުގެ ބައިވެރިއެއްގެ
ހައިސިއްޔަތަކުން ކަމެއް އަޅުގަނޑަކަށް ސީދާ އެހެން ބުނާކަން ނޭނގެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ މެންބަރު ވިދާޅުވި ،
ޢިމްރާނަކީ ވެސް 7 ފެބުރު ވަރީގައި ބަޣާވާތްކުރި ބޭފުޅެކޭ. ދެން އަޅުގަނޑަކަށް ކުރިއަކު އެހާ ބޮޑަކަށް ޔަޤީންކަމެއް ނެތް
އެކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް ، މިހާރު ދެން އަޅުގަނޑަށް ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެބަ ޔަޤީންވޭ. ބަޣާވާތެއް 7
ފެބުރުވަރީގައި ކުރިކަން އެ ބޭފުޅުން ވެސް އެބަ ގަބޫލުކުރައްވާކަން. އެހެންވީމާ، މީގެ އަސްލު މައްސަލައަކީ އަ ޅުގަނޑު
މި ދަންނަވާހެން ހަމަ ބަޣާވާތަކުން މި ރާއްޖެއަށް ލިބުނު ގެއްލުން. އަޅުގަނޑުމެން ފަށާފަ އި އެބައޮތް ވަރަށް މުހިންމު
މަސައްކަތްތަކެއް. އޭގެތެރޭގައި ބޭސްސިޓީއަށް ސަލާންޖެހުން ނައްތާލުމަށްޓަކައި އާސަންދަ އުފެދިގެން އައީ. ރަށު
ބަންދުން ސަލާމަތްވުމަށްޓަކައި ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމެއް އުފެދިގެން އައީ. ހަމަ އެކަނިވެރިމައިންނަށް ވެސް ހަމަ އެގޮތަށް
51

އަޅުގަނޑުމެން އިނާޔަތެއް ދެމުން އައީ ވަރަށް ދެރަ ހާލަތެއްގައި އެ މީހުން ދިރިއުޅެންޖެހިފައިވާތީ. އެގޮތުން، ނުކުޅެދޭ
ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ނުކުޅެދޭ ފަރާތްތަކަށް ވެސް އިނާޔަތްތަކެއް ކަނޑައެޅިގެން އައީ. އެހެންވީމާ،
ޤައުމެއްގެ ސިފަ ޖައްސައި، ޤައުމެއްގެ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން ފެށިގެން އައީ 2008 ވަނަ އަހަރު. އޭރު މި ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަކީ އެއްގޮތަކަށްވެސް އެކަހަލަ ރައްކާތެރިކަމެއް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އިހުސާސް ވެސް ނުކުރެވޭ. އާދެ،
އަޅުގަނޑުމެންނާ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ބުނަމުންދިޔައީ، ކިހިނެއްތޯ ސަރުކާރުން އެވަރުގެ ބޮޑު ޚަރަދެއް ކުރަމުންދާނީ.
އެހެންނަމަވެސް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ގަބޫލުކުރެވޭ ސަރުކާރެއް އިޚުލާޞްތެރި ވެއްޖެއްޔާ މިކަންކަން ކުރެވިދާނެ
ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މިހާ އުނދަގުލުން މިވަރަށް ވައްކަންކުރަމުން އައި ދުވަސްވަރެއްގައި ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް
އެންސްޕާއިން ރައްޔިތުންނަށް ޚަރަދުތަކެއް ކުރެވިފައި އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް ހިތާމަޔަކީ ، އަދި އެންސްޕާއިން ވެސް
އަދި އާސަންދައިން ވެސް ކުރަން ނުޖެހޭ އެތަން ޚަރަދުތަކެއް؛ އިއްޔެގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދިޔައީ ވަރަށް ބޮޑަށް
އެކަން ހާމަވެގެން. އިއްޔެގަ އި އަޅުގަނޑުމެން އާސަންދައާ ބައްދަލުކޮށް، އާސަންދަ ކުންފުންޏާ ބައްދަލުކުރިއިރުގައި
އާސަންދައިން ކުރަންނުޖެހޭ ބައެއް މަސައްކަތްތައް ކޮށްފަ އި އެބަހުރި. އޭގެތެރެއިން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް
ފާހަގަކުރަން، އިއްޔެ އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވި ކޮންމެވެސް ތަނެއްގަ އި ޓްރެކެއް އަޅާފަ އި އޮތް ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު އަދި
ޓްރެކެއް ނުވެސް ދެކެން. ޚަބަރުތަކުން އިވެނީ ޓްރެކެއްގެ ވާހަކަ. އެއަށް ވެސް ނުވަ މިލިއަން ރުފިޔާ ދިޔަ ވާހަކަ.
ދެންމެގައި އަޅުގަނޑަށް މި އެނގުނީ އެ ކުންފުންޏަކީ ވެސް ކޮބައިކަން. މިހާރު ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގިއްޖެ އެ
ކުންފުންޏަކީ ކޮން ފަރާތެއްގެ، ކޮން ކުންފުންޏެއްކަން ވެސް ނިޒާމީ ނުކުތާއާ އެކީގައި. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔަކީ
މިހިރަ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުޞަތު ލި ބިގެން، ހިތުހުރިހާ ގޮތަކަށް ވައްކަންކުރަން ފުރުޞަތު
ލިބިގެންދިޔައީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހަމަ ބަޣާވާތެއް ކުރީމަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ހިތާމަޔަކީ، ބަޣާވާތްކޮށްގެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނު ފައިދާއަކަށްވުރެ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެއްލުން ވެގެންދިޔައީ. ރާއްޖޭގެ އެތައް
ރައްޔިތުންގެ އެތައް ޙަ އްޤެ އް ގެއްލިގެންހިނގައްޖެ. އޭގެތެރޭގަ އި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ކުދިކުދި ކަންތައްތައް ވެސް
މި ފެންނަނީ ވައްކަމެއްގެ ސިފައިގަ އި. އެހެންވީމާ ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިހެން މިނިސްޓްރީއަކުން، އަނެއް
މިނިސްޓްރީއަކަށް މިކަންކަން ބަދަލުކުރުމުގެ މުހިންމު ކަމަށްވުރެ އަޅުގަނޑަށް މާ މުހިންމުވެގެން އެބަދޭ ބަޣާވާތްކުރި
ބޭފުޅުން ދެން މި ތަންތަނުގައި ވާހަކަދައްކަވާއިރު ރައްޔިތުންނަށް އެބަ ޔަޤީންކަން ދޭން ޖެހޭ، އިތުރު ބަޣާވާތެއް އެ
ބޭފުޅުން ނުކުރައްވާނެ ކަމަށް. އެއީ މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާވާ ގިނަ މީހުންގެ ވާހަކައަކީ، ކޮންއިރަކުންތޯ
ބަޣާވާތަށް އިންސާފު ހޯދާނީ. އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ އެއަށް އިންސާފު ހޯދަން ވަރަށް ދަތިވެ ފަ. އެހެންކަމުން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން. އެކަނިވެރި މައިންނަށް ދޭ ފައިސާގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑާ މިހާރު ދިމާވޭ މާލޭގައި
ވަރަށް ގިނަ 45 އަހަރާއި 55 އަހަރާ ދޭތެރޭގެ އަންހެނުން. އަޅުގަނޑާއި އަދި ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙުސައިން ޝަހީމަށް ވެސް މިކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިލައްވާނެ. އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް ބޮޑަށް ރަނގަޅަށް
52

ޝަހީމާ އެ ވާހަކަ ދައްކަވާ. އެ ބޭފުޅުންނަށް މި ވާ ގޮތަކީ ތިބީ ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ވަރިކޮށްފަ. ދެން
އެހެންނަމަވެސް އެ މީހުންނަކަށެއް އެއްގޮތަކަށްވެސް އެ ބޭފުޅުންނަކަށެއް ފްލެޓަކަށް ވެސް ހަމައެއް ނުވޭ އެ ބޭފުޅުންގެ
ޝަރުތެއް. އަދި އެ ބޭފުޅުންނަކަށް ވަޒީފާއެއް ވެސް މިހާރު ހޯދަން ވަރަށް އުނދަގޫ ފަންސާހުން މައްޗަށް ދިޔައިމަ.
އެހެންނަމަވެސް، ރާއްޖޭގައި ވަރަށް ގިނަކޮށް އެބަ އުޅުއްވާ މި ބުނާ އުމުރުގެ ވަރަށް ގިނަ އެކަނިވެރިމައިން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް އިސްކަން އެބަ ދޭންޖެހޭ 45 އަހަރާއި 55 އަހަރާ ދޭތެރޭގައި މިތިބަ
އަންހެންވެރިންނަށް ކޮންމެވެސް ގޮތެއް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދައިދޭން އެބަޖެހޭ. ހަގީގަތުގައިވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އެ ބޭފުޅުންގެ ޝަރުތެއް ހަމައެއްނުވޭ. އެއީ އެ ބޭފުޅުންގެ ދަރިން ކުޑަނޫންވީމަ. މިހާރު
އެނގިލައްވާނެ 50 އަހަރު ވެފައި ހުންނަ މީހެއްގެ ދަރިއަކަށް މިހާރު ހުންނާނީ 18 އަހަރުން މައްޗަށް ގޮއްސަ. ދެން
ވާ ގޮތަކީ، އެ ބޭފުޅުންނަކަށް ފުރުޞަތެއް ނެތް ފްލެޓެއް ހޯދާކަށް ވެސް. ޝަރުތު ހަމައެއް ނުވޭ. ދެން އެކަނިވެރި
މައިންގެ ތެރެއަކު ވެސް ލައްވައެއްނުލާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދެވަނަ ފުރުޞަތަކަށް މި އެދުނީ، ހަމަ ކުޑަކުޑަ ކަމެއް ސާފުކޮށްލަން
އިނގޭތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ސާފުކޮށްދިނުމަށް. އެއީ ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙު، ބިލު ހުށަހަޅާ ސަބަބު ވެސް
ބަޔާންކޮށްފައި އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އިދިކޮޅުން ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަނޑުމެން މިހާ ކުޑަކުޑަ ކަމެއް މިހާ
ބޮޑުކޮށްގެން ލަސްކުރަނީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ އުފެދޭ ސުވާލަކީ. ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އިޞްލާޙެއް. އިޞްލާޙަކީ ؛
ސަރުކާރުން މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2011)އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޚީ އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ
ނިޒާމުގެ ގާނޫނު(ގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ނެޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީގެ ކަންކަން ؛ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، މިއީ އަންނަ ހިސާބަކީ، މައްސަލަޖެހޭ ހިސާބު. ނެޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ، އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާތެރިކަން ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދޭ. ހެލްތު އިންޝުއަރެންސާއި އަދި މިއާ ވެސް ތަފާތުކޮށް، ތަފާތު ދެ
ފަހަރާތަކުން ދެމުންދާ ޚިދުމަތް . އެ ފަރާތުން ދޭ ޚިދުމަތަކީ އެންސްޕާއިން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބޭސްފަރުވާގެ އެހީ.
ފަގީރު ހާލަތްތަކުގައި ދިރިއުޅޭ އެކަނި ދަރިން ބަލަހައްޓާ މައިން ނުވަތަ ބަފައިންނަށް ދެވޭ މާލީ އެހީއަށް އެދި ހުށަހަޅާ
ފޯމުތައް ވެސް ބަލައިގަންނަނީ . މާލީ އެހީ ވެސް ފޯރުކޮށްދޭ. އަދި ފަގީރު ހާލަތުގައި ދިރިއުޅޭ މައިންބަފައިންގެ
އެހީތެރިކަމެއް ނެތި އެހެން މީހަކު ބަލަހައްޓާ ކުދިންނާއި އެ ކުދިންނަށް ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތަކަށް ދެވޭ މާލީ އެހީ ވެސް
53

ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތެއް އެންސްޕާއަކީ. އަދި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ދެވޭ އެހީތަކެއް ވެސް އެބައޮތް.
ބެޔަސް ނުބެޔަސް، މިއީ އަންނަ ހިސާބަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންސްޕާ ތެރެއަށް ބެޔަސް ނުބެޔަސް ވައްދާފައި
އޮތީ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ތެރެއަށް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގެ ބެޔަސް ނުބެޔަސް ކިހާވަރެއް ކަމަށް
ހޭދަކޮށްފައި އޮތީ. އެހެންވެ ، ހަތްތަހާވެސް ދިގިލައިގެން މި ދަނީ ފާއިތުވި ވެރިކަމެއްގައި އިސްރާފުކޮށްފައި އޮތުމުގެ
ސަބަބުން، ވަރަށް ބޮޑަށް. ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުން 2.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިސްރާފު ކޮށްފަ. ގިނަ ފައިސާތައް
އިސްރާފުކޮށްފައި އޮތުމުގެ ސަބަބުން. ހަމަ މިދިޔަ ވެރިކަމުގައި ހުސްނުވާ އާސަންދަ ކިޔާފަ އި، އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ
އޭގެ ބިލުތަކަށް ވީ ގޮތެއް ވެސް. ހުސްނުވާ އާސަންދައިގެ އަންލިމިޓެޑް އިނގޭތޯ. ދެން އަނެއް މައްސަލަ އަންނަ
ހިސާބަކީ، އެންމެ ބޮޑު މައްސަލަ އަންނަ ހިސާބަކީ މިއީ. ބަހުސް ދިގުވެގެންދާ ހިސާބު. ފަގީރު ހާލަތުގައި ދިރިއުޅޭ
ފަރާތްތަކަށް ކާބޯތަކެތި ގަތުމަށް ދެވޭ މާލީ އެހީ. މިއީ އަންނަ ހިސާބަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަހުސް
ދިގުލައި ގެންދާ ހިސާބަކީ މިއީ. މިއީ ޗޮކްލެޓު ބަންދުކުރި ހިސާބަކީ. ކަރަންޓުބިލު ގޭގެއަށް ދައްކައިދޭނަމޭ ބުނެ، ރުފިޔާ
ހިފައިގެން ގޭގެއަށް ގޮސް ބެހި ހިސާބަކީ. މި ހިސާބުން މި އަންނަނީ މައްސަލަ. މި ގާނޫނުތައް ހަދާފައިވަނީ އިޖުތިމާޢީ
ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސް ނިޒާމުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ނުލިބޭ ބާރުތަކެއް އަމިއްލައަށް ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ، ގާނޫނު
ނަންބަރު 2/2014 އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ގާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނެޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން
އެޖެންސީއަށް ލިބިދޭ އިޚްތިޔާރެއް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނެޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީއަށް ލިބިދޭ
އިޚްތިޔާރެއްގެ ދަށުން ހަދަނީ އަނެއްކާވެސް ގަވާއިދެއް. ގެޒެޓެއްގައި ވެސް ނޯވޭ. އެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން އެހީއަށް އެދޭ
ފަރާތްތައް، ގޭބިސީގައި ދިރިއުޅޭ ފަރާތްތައް އައިޑީކާޑު ކޮޕީ ހިފައިގެން ދިއުމުން ކަރަންޓުބިލު ދައްކައިދޭނެ ކަމަށް ބުނެ
ފައިސާ އެބަހުރި ޚަރަދުކޮށްފަ. ކާބޯތަކެތި ގަނެދޭނެ ކަމަށް ބުނެ ފައިސާ އެބަހުރި ޚަރަދުކޮށްފަ. ދުވާ ޓްރެކެއް ރަބަރު
ގަންނަންހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ 9.5 މިލިއަން ރުފިޔާ، އެއީ އަސްލު އެންސްޕާގެ ބަޖެޓަކުން ޚަރަދުކޮށްފައި އޮތް. މި
ވައް ކަންތައް އަޅުގަނޑުގެ މައްސަލައަކީ. 2.6 ބިލިއަނޭ ބުނާއިރު ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ދިވެހި ދައުލަތަށް ލިބެނީ 16 ބިލިއަން ރުފިޔާ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި. އެހެންނަމަވެސް، އަހަރު ނިމޭއިރުގައި 32 ބިލި އަން
ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ޚަރަދުކުރޭ. ސުވާލަކީ ކޮންތާކުންތޯ މި ޤައުމު ދަރަނިވެގެންދާއިރު މިކަން ފޫބައްދަނީ. ކޮންތާކުން
ހޯދާ ލާރިއަކުންތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ މައްސަލައަކީ ބަހުސް ދިގުވާ ހިސާބަކީ. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ވާހަކަ
ނުދައްކާ ބަހުސްކުރުކޮށްލާފައި މި އޮތީ އެއް މޭޒުން އަނެއް މޭޒަށް އިދާރީ ކަންކަން ބަދަލުކުރަން، ސަރުކާރަށް ނުވަތަ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބޭ އިޚްތިޔާރެއްގެ ދަށުން ބަދަލުނުކޮށް، ސަރުކާރުން ފޮނުވާފައިވަނީ ގާނޫނެ އްގެ ތެރެއިން
މިކަން ބަދަލުކުރުމަށް. މިއީ މި ބަހުސް ދިގުވެގެންދާ ސަބަބަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބަލަންޖެހޭ
ކަރަންޓުބިލު ދައްކަން، ބެޔަސް ނުބެޔަސް މިހެން ގޮސް އެތައް ބައިވަރު ފައިސާ އެބަހުރި، ލިބިދޭ އިޚްތިޔާރެއްގެ
ދަށުން ފާއިތުވި ވެރިކަމުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ޚިޔާނާތްތައް ވެފަ. އަޅުގަނޑަށް އިއްޔެ އާސަންދައިން ހާމަވެގެންދިޔަ ބައެއް
54

ކަންތައްތައް. އެހެންނަމަވެސް، އެންސްޕާގައި ހުރި މައްސަލަތަކަކީ އެއީ ވަރަށް ބޮޑެތި މައްސަލަތަކެއް. އެ ކަންތައްތައް
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށް، އެއީ ކޮންކަމެއްތޯ ހިނގާފައި އޮތް ޚިޔާނާތާއި ފަސާދައެއް އޮތިއްޔާ އަޅުގަނޑު ބަލާފައި ހާމަ
ވެސް ކުރަންޖެހޭ. އެއީ މަސްއޫލިއްޔަތެ އް ކަމަށް ދެކިގެން މި ވާހަކަ، މި ބަހުސް ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް އެދި
ރިޢާޔަތްކޮށްލުމަށް އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތަށް އެދުނީ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މިވަގުތު އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލަނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދަށް.
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ތާރީޚީ ގޮތުން ބަލައިލާއިރު ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ނުވަތަ އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާތެރިކަން ދައުލަތްތަކުން ފޯރުކޮށްދިނުން ފެށިފައި މި ވަނީ، ޔޫރަޕިއަން ވެލްފެ އަރ ސްޓޭޓުތަކުން މިކަން ކުރަން
ފެށީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ތާރީޚު ޓްރޭސްކޮށްލާއިރު ، ފުރަތަމަ މިސާލެއް، ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ނިޒާމެއް ދައުލަތުން
ޤާއިމުކުރިކަމުގެ ފުރަތަމަ މިސާލެއް ފެންނަން މި އޮންނަނީ ރޯމް އެމްޕަރަރ ޓްރާ ޒަންގެ ޒަމާނުގައި އިނގޭތޯ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން އުފެދޭ ސުވާލަކީ، ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ނިޒާމެއްގެ ބޭނުމަކީ ކޮބައިހެއްޔޭ؟ ސޯޝަލް
ޕްރޮޓެކްޝަން ނުވަތަ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ނިޒާމު ގެ އެންމެ ބޮޑު ބޭނުމަކީ، ފަގީރުކަން ނައްތާލައި، ފަގީރުކަމުން
ރައްޔިތުން ސަލާމަތްކުރުމަށް ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި މަސައްކަތްކުރުން. ދެވަނަ ކަމަކީ، ތަފާތު ކުރުންތައް ނައްތާލުން.
މުޖުތަމަޢުގައިވާ ތަފާތުތައް؛ އިންއީކުއަރލިޓީޒް ނައްތާލުން. ތިންވަނަ ކަމަކީ، އާ އްމު ހާލަތަށްވުރެ ނިކަމެތި ނުވަތަ ދަށް
ހާލަތެއްގައި އުޅޭ މީހުން ބާރުވެރިކުރުވުން. މާނައަކީ ވަ ރްނަލަބަލް ގްރޫޕުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބާރުވެރިކުރެވޭނެ
ގޮތްތަކެއް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހަމަޖައްސައިދިނުމޭ. މި ތިން މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި ހަގީގަތުގައި
އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ސިޔާސަތެއް އެކުލަވަ އިލެވެނީ. އިޖުތިމާޢީ ރައކާތެރިކަމުގެ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށް ދޭންޖެހެނީ.
މިފަދަ ޚިދުމަތަކީ ހަރުދަނާ ޚިދުމަތަކަށް ވާންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެވަނަ ކަމަކަށް، މިއީ މާލީ ގޮތުން
ސަސްޓެއިނަބަލް، މާލީ ގޮތުން ދެމެހެއްޓެނިވި ޚިދުމަތަކަށް ވާންޖެހޭ. މިހެން މިކަން އޮތްއިރު ރައީސް، ހެލްތު
މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް؛ ފަގީރުކަން ނައްތާލުމަށާއި އާ އްމު
ހާލަތަށްވުރެ ދަށް ހާލަތުގައި ދިރިއުޅޭ ފަރާތައް ބާރުވެރިކުރުމާއި، ތަފާތުތައް ނައްތާލުމުގެ މެންޑޭޓް ހަގީގަތުގައި މި
އޮންނަނީކީ އެއްވެސް ޤައުމެއްގައި ހެލްތު މިނިސްޓްރީއަކަށް ނޫން. ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ވެސް ދައުރެއް އޮވޭ.
އެހެންނަމަވެސް، ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ނިޒާމު އާ އްމު ގޮތެއްގައި އައިސްފައި މި ވަނީ ވަކި ތަފާތު ވުޒާރާތަކަށް.
55

މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރު ބައްޓަންކުރެވިފައި ވާ ގޮތުން ސޯޝަލް ސަރވިސަސް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ޒިންމާ މިހާރު
މި އޮތީ، ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސްގެ މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް ގޮސްފަ. އެހެންވީމާ، މިއަދު
ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ސަބަބަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއީ މިހާރު ސޯޝަލް
ސަރވިސަސް ނުވަތަ އިޖުތިމާޢީ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމުގެ ޒިންމާ މި ވަނީ ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީއާ މަތިކުރެވިފައޭ.
އެހެންވީމާ، މުޅި ވިއުގައަށް ބަލާއިރު، އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ވިއުގައަށް ބަލާއިރު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޚިދުމަތް
ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ފޯރުކޮށްދެވެން މި އަންނަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ގެނެސްފައިވާ ބަދަލާ އެއްގޮތަށް އިއް ޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތައް ބައްޓަންކޮށްގެން. މާނައަކީ، މި ގާނޫނުގެ ބެލެނެވެރިކަން އަޅުގަނޑުމެން
އެކަމަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ ވުޒާރާއާ ހަވާލުކޮށްގެންނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކަން މިހެން އޮތްއިރު، ސޯޝަލް
ޕްރޮޓެކްޝަން ނިޒާމުގެ، އެއީ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ނިޒާމަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. މި ވަގުތު
ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަކީ، ހަމައެކަނި ބެލެނިވެރިކަން ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީ އޮފް
ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސްއަށް ބަދަލުކުރުންކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީން މި
ދެން ދާ ކޮމިޓީއަކުން ދިރާސާކުރާއިރު އަޅުގަނޑުމެން މާޒީގައި ވެފައި ހުރި ކަންކަމަށް އެބަ ބަލައިލަންޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ނިޒާމުގައި ދިމާވެދާ ދަތިތަކަށް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ނިޒާމަށް ބަލައިލާއިރު ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ
މީހުންގެ ޕްރިވަލެންސް ނުވަތަ އަދަދަކީ ހަގީގަތުގައި އެންމެ ފަހުން ކުރެވުނު ދިރާސާއިން ދައުލަތުގެ ދިރާސާއިން ދައްކާ
ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގެ 6.7%. މީގެތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޚިދުމަތް މި ފޯރުކޮށްދެވެނީ، މާނައަކީ
ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އެލަވަންސެއް ވިޔަސް އަދި އެހެން ޚިދުމަތެއް ނަމަވެސް މި ދެވެނީ
ހަމައެކަނި 25% އަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ތެރެއިން އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާތެރިކަމުގެ ނަޒަރިއްޔާތްތަކުން ނުބަލައި، އަޅުގަނޑުމެން މި ސިޔާސަތާއިގެން ކުރިއަށްދިޔުމުގެ ސަބަބުން މީގެ
އެހީތެރިކަން ރައްދުވާންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް ޙައްޤުވެރިންނަށް ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ރައްދުވެފައެއް ނެތް. ސޯޝަލް
ޕްރޮޓެކްޝަން ނިޒާމެއްގެ މި އޮންނަނީ މައި ދެ ތަބު. އެއީ ސޯޝަލް އެސިސްޓެންސާއި ސޯޝަލް އިންޝުއަރެންސާ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސޯޝަލް އިންޝުއަރެންސްގެ ނިޒާމު ހަރުދަނާކޮށް، އޭގައި ހުރި ލީކޭޖުތަކާއި، ވޭސްޓޭޖާ؛
އެއީ ޚާއްޞަ ގޮތެ އްގައި ކޮރަޕްޝަން އަޅުގަނޑުމެން ހުއްޓުވަން އެބަޖެހޭ މަސައްކަތް ކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި
ވޭތުވެދިޔަ ތާނގައި ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއިން އަޅުގަނޑަށް ދިމާވެފައި އެބަހުރި ކެންސަރ
ޓްރީޓްމަންޓަށް ފަރުވާއަށް އެދުމުން، އެންސްޕާއަށް އެހީއަށް އެދުމުން ޕާޓީ ބަދަލުކުރީމާ ނޫނީ މިދިޔަ، ވޭތުވެދި
ސަރުކާރުގައި ޕާޓީ ބަދަލުކުރީމަ ނޫނީ، ޕާޓީ ބަދަލުނުކޮށްގެން އެ ޚިދުމަތް އެ ޢާއިލާއަށް، އެ މީހާއަށް
ހަމަނުޖައްސައިދިން ހާލަތް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮރަޕްޝަނުން ސަލާމަތްކޮށްގެން މެނުވީ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
56

އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޖުތިމާޢީ ޚިދުމަތުގެ ނިޒާމު ހަރުދަނާކުރެވޭކަށް ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ގާނޫނަށް
އިޞްލާޙުގެންނައިރު ކޮމިޓީ ލެވެލްގައި އަޅުގަނޑު އެދެނީ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި މި ޚިދުމަތް އޭގެ ޒާތުގައި ފޯރުކޮށްދެވޭނެ
ހުރިހާ ގޮތަކަށް އަލުން ރިޢާޔަތްކޮށްދެއްވުމަށް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ގާނޫނު ނަންބަފު 15/2011 އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ
އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމަށް ހުށަހެޅިފައި މި ވާ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި
ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ހުށަހެޅި މައިގަނޑު މަޤްޞަދެއް ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައި މި ވަނީ، އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ
އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ނެޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީގެ ކަންތައްތައް
ޞިއްޙަތާ ބެހޭ ސިޔާސަތު ކަނޑައެޅުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ވުޒާރާއާ ހަވާލުކޮށްފައި އޮތުމުގެ
ބަދަލުގައި، ރައްޔިތުންނަށް އިޖުތިމާޢީ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށްފައިވާ ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާ
ކަމަށްވާ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ ފެމެލީ އެންޑް ސޯ ޝަލް ސަރވިސްއަށް ބަދަލުކުރުން. އާދެ! ކުރު ގޮތަ ކަށް
ދަންނަވާ ނަމަ، ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން، ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް ބަދަލުވެގެންދި އުން. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން
ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ ރާއްޖޭގަ އި އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން މިހާތަނަށް ދެވެމުން އައީ ކިހިނެއްތޯ؟ އަދި އޭގެ ހިސްޓްރީއަށް
ކުޑަކޮށް ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރަތަމަ ފެނިގެންދިޔައީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، ކުރީ ގެ ރައީސް
އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމުގެ ދުވަސްވަރު ތީމުގެއަށް ނުވަތަ މުލިއާގެއަށް ސިޓީލައިގެން 200 ޑޮލަރާއި
ދެކޮޅު ޓިކެޓް ހަމަޖެހިގެންދިޔަ ތަން. އެއީ ވެސް ބައެއް ފަހަރު. ގިނަ ފަހަރު ހަމަޖެހި ގެންދަނީ އޭރުގެ މަޖިލިސް
މެންބަރުން ތްރޫކޮށް އެކަން ކުރައްވާ ބޭފުޅުންނަށް. އެހެންނޫނީ ސަރުކާރުގެ ކޮންމެވެސް ވަޒީރަކަށް. ނޫނީ ކޮންމެވެސް
ނުފޫޒުގަދަ ބޭފުޅެއް މެދުވެރިކޮށް އެކަން ކުރެވެމުން އޭރު ދިޔައީ. ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، އޭގެތެރޭގައި
މާމިގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް ރާއްޖޭގެ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުން ގިނަ ބޭފުޅުންނަށް
އެކަން ފޯރުކޮށްދެމުންދިޔަކަން. އެއަށްފަހު 2008 ވަނަ އަހަރު ރައީސް ނަޝީދުގެ ކެމްޕެއިންގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެނިގެން ދިޔައީ ބޭސްފަރުވާއަށް ސަލާންޖެހުން ހުއްޓުވަން އެމަނިކުފާނެ ވެވަޑައިގެން ވަޢުދު. އެ ވަޢުދުފުޅާ އެއްގޮތަށް
2011 ވަނަ އަހަރު މަދަނަ ތަ ޢާރަފުކުރެވިގެންދިޔަ. އެއަށްފަހު 2012 ވަނަ އަހަރު އާސަންދައަށް ބަދަލުކުރެވިގެންދިޔަ.
އެއީ 1 ލައްކަ ރުފިޔާގެ ބޭސްފަރުވާގެ ؛ ކޮންމެ އައި.ޑީ ކާޑަކަށް 1 ލައްކަ ރުފިޔާއަށް ބޭސްކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް.
57

އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ 2014 ވަނަ އަހަރު ހުސްނުވާ އާސަންދައަށް މި ނިޒާމު ބަދަލުވެގެންދިޔަ
ތަން. އާދެ! އެގޮތުން ބަދަލުވަމުންބަދަލުވަމުން އައިސް 2017 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރުގެ ހިސާބުތަކުން
ދައްކާ ގޮތުގައި 1.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދައުލަތުގެ މާލިއްޔާއިން އާސަންދައަށް ޚަރަދުކުރެވެމުން، ނޫނީ އިޖުތިމާ ޢީ
ރައްކާތެރިކަމަށް ޚަރަދުކުރެވެމުން އެބަދޭ. އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން ދެވެމުން މި
ދަނީ އެންމެ އިންސާފުވެރި ކޮށްތޯ ނޫނީ އެންމެ ރަނގަޅަށްތޯ؟ މި ނިޒާމު ކުރިއަށްދަނީ ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތަކަށް މިކަން
ކުރެވޭނެ ގޮތަ ކަށްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިބި އެންމެ
ބޮޑެތި މަހުޖަނުންނާއި، މުއްސަނދިންނާއި، އެންމެ ފަގީރު މީހާއާ އެއް ހަމައެއްގައި އައި.ޑީ ކާޑު ދައްކާލީމަ މި ކަންތައް
ކުރެވިގެންދާ ގޮތަށް އޮންނައޮތުން އެއީ އެންމެ އިންސާފުވެރި ގޮތެއް ކަމަށް. ހަގީގަތުގައި ފުދުންތެރިކަން ނެތް މީހާއަށް
ދައުލަތުން އެހީތެރިކަން ދޭންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ކުރަނީ. އެހެންނޫންނަމަ، ގިނަ ރައްޔިތުން ބޭނުމެއް ނުވޭ
ހަގީގަތު ގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން 200 ރުފިޔާ އައި.ޑީކާޑު ދައްކާފައި ޑޮ ކްޓަރަށް އެޕޮއިންޓްމަންޓް ހަދަން
ބައެއް ބޭފުޅުން ބޭނުންނުވެދާނެ. ބައެއް ބޭފުޅުން ބޭނުންނުވެދާނެ ބޭސްސިޓީއަށް ބޭސް ނަގަން. އެއީ އެ ބޭފުޅުންގެ
ފުދުންތެރިކަން އެވަރަށް ހުންނާތީ. އެހެންނަމަވެސް، ގިނަ ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ އެ ބަޔަކަށް ނުކުރެވޭވަރުގެ ބޮޑެތި
ކަންތައްތަކާއި ދިމާވީމާ އެ ފަރުވާ ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ހަމަޖެހޭނެ ގޮތްތަކެއް ފަހިވެފައި އޮތުން. އާދެ! އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލާނަން، މިހާރު އާސަންދަ ދެމެންދާއިރު ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ، ޚާއްޞަކޮށް އިންޑިއާގައި އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް
ދެމުންދަނީ ތަރޑް ޕާޓީއެއް މެދުވެރިކޮށް. އާދެ! އިންޑިއާގެ އަބީޖާ ކިޔާ ކުންފުންޏެއް މެދުވެރިކޮށް މި ޚިދުމަތް
ދެމުންދިޔުމުގެ ސަބަބުން ދައުލަތަށް ނުވަތަ އާސަންދަ ކުންފުންޏަށް އެތައް ބޮޑު ގެއްލުމެއް ވަމުންދޭ. އާދެ! މި ޚިދުމަތް
ހޯދާ ފަރާތްތަކަށް އަބީޖާއިން ބިލުކުރަމުންދަނީ އެތައް ގުނައެއް ބޮޑުކޮށްކަން އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އަބީޖާ
ކުންފުންޏަކީ ކޮންކުންފުންޏެއްތޯ ބަލައިލިއިރު މިއީ އިން ޑިއާގެ ކޮންސްޓްރަކްޝަން؛ އާދެ! ކޮންސްޓްރަކްޝަން
މަސައްކަތްކުރާ ކުންފުންޏެއް ކަމަށް ވަނީ. އަޅުގަނޑު ދަން ނަވާނީ މިއީ އާސަންދައިގައި އޭރު ތިބި ވެރިންނާއި އަބީޖާއާ
ގުޅިގެން ހިންގާ ވަރަށް ބޮޑު ޖަރީމާއެއް ކަމަށް. މި ކަންތައްތައް މިހާރުން މިހާރަށް ހުއްޓާލަން އެބަޖެހޭ. އޭގެއިތުރަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވެމުން ދަނީ، އާސަންދައިން 700 މީޓަރުގެ ދުވާ ޓްރެކެއް އެޅުމަށް ޓަކައި 9.5 މިލިއަން ރުފިޔާ
ޚަރަދުވެގެންދިޔަ ކަމަށް ބުނާ އަޑު. އާދެ! މިއީ މީޓަރަކަށް ގާތްގަނޑަކަށް 13 ހާސް 500 ރުފިޔާއަށްވުރެ ބޮޑު
އަދަދެއް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެން މި ދަނީ ޞަދަޤާތް ފައުންޑޭޝަންގެ ނަމުގައި ޚިތާނުކުރުމަށް އެތައް
މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ޚަރަދުވެގެންދިޔަ ތަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
58

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މި ވަގުތު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ ފަރާތުން، ކެންދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިނަށް.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވާހަކަދައްކަމުން މި ދަނީ، އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ
އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ދެތިން ޓެކްނިކަލް ކަމެއް
ފާހަގަކޮށްލާނަން. ޖުޑީޝަލް ސަރވިސަސް ކޮމިޝަނާ ބެހޭ ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙުގެނައި އިރު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ފާހަގަކޮ ށްފައިވާނެ. އެއީ މި ރާއްޖޭގައި ގާނޫނުތަކުގެ ނަން ލިޔާއިރުގައި އަދި މި މަޖިލީހަށް ވެސް
ގާނޫނުތައް އިޞްލާޙުކުރަން ހުށަހަޅާއިރުގައި ގާނޫނުގެ ނަންބަރާއި އަދި ނަން ލިޔާ ގޮތަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ބަދަލުގެންނަން އެބަ ޖެހޭހެން. ގާނޫނުގެ ނަން އޮންނަންޖެހޭނީ ބޭރުގައި. ބްރެކެޓުތެރޭގައި އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ގާނޫނުގެ ނަންބަރު. އެއީ ދިވެހި ބަހުގެ ގަވާއިދާއި އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރުގައި ވެސް
ބްރެކެޓަކީ ލިޔާ އެއްޗަކަށް އިތުރު ތަފްޞީލު ދިނުމަށްޓަ ކައި ބޭނުން ކުރާ އެއްޗެއް. އަދި ދުނިޔޭގެ ތަހުޒީބު
މުޖުތަމަޢުތަކުގައި ވެސް ގާނޫނުގައި ލި ޔާނީ ގާނޫނުގެ ނަން. ދެން އެ ގާނޫނުގެ ރިފަރެންސް އޮންނަންޖެހޭނީ ބްރެކެޓުގެ
ތެރޭގައި. އެހެންވީމާ، ހަގީގަތުގައި އޮންނަން ވެސް ޖެހޭނީ މި އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ ނިޒާމުގެ ގާނޫނު.
ދެން ބްރެކެޓުގެ ތެރޭގައި ގާނޫނުގެ ނަންބަރު އޮންނަންޖެހޭނީ. އެ ބަދަލުތައް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އެގޮތަށް ގެންނަވާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ގަބޫލުކުރަން. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ގިނަ އިޞްލާޙުތަކެއް ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ ވޭތުވެދިޔަ ފަސް އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވެސް އަދި މީގެކުރިން ވެސް އެ ގާނޫނެއްގެ
ނަންބަރުތައް، ގެނެވޭ އި ޞްލާޙުތަކާ އެއްގޮތަށް ބަދަލުކުރުން. ދެން ވާ ގޮތަކީ ޒަމާންތަކެއް ފަހުން، ޒަމާންތަކެއް ނޫން.
ދެތިން އަހަރު ފަހުން ވެސް އަނެއްކާ އަލުން އެ ގާނޫނަކަށް އިޞްލާޙު ގެންނަން ބަލާއިރުގައި ނަންބަރު ތަރުތީބުން
ހުންނަނީ އެގޮތްމިގޮތަށްވެ އޮޅިފައި ހުންނަނީ. ހަގީގަތު ގައި ވާނުވާއެއް ނޭނގެ. އެއީ އެއްތަނެއްގައި އެއްގޮތަކަށް
މިކަންތައްތައް ކުރާ ބަޔަކު ނެތް ހަގީގަތުގައި. އެހެންވީމާ، ގާނޫނުގެ ނަންބަރުތަކަށް ބަދަލުގެނެސް އުވަ އިލެވޭ މާއްދާއެއް
ކަމަށް ވަންޏާ ކައިރީގައި އުވަ އިލެވިފައިވާ މާއްދާއެއްކަން އިނގޭ ގޮތަށް، އެކަމަކު ކުރީގައި އޮތް މާއްދާއަކީ
އުވަ އިލެވިފައި އޮތް މާއްދާއެއްކަން އިނގޭ ގޮތަށް އޮންނަންޖެހޭނީ. އެ މާއްދާ އުވަ އިލެވުނީމާ މިސާލަކަށް 30 ވަނަ
މާއްދާ އުވަ އިލެވުނީމާ، 31 ވަނަ މާއްދާ 30 ވަނަ މާއްދާއަށް ވެގެންނުވާނެ. 30 ވަނަ މާއްދާ ކައިރީގައި ޖެހިފައި
އޮންނަންޖެހޭނެ، މިއީ އުވައި ލެވިފައިވާ މާއްދާއެކޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ ހަގީގަތުގައި
ތަނެއްގެ މެންޑޭޓް ބަދަލުކުރާ ވާހަކަ. މި މެންޑޭޓް ބަދަލު ކުރާއިރުގައި އަޅު ގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ސަރުކާރުގައި މެންޑޭޓް
އޮތް ގޮތަށް ބަލާއިރުގައި ގާނޫނުގައިވާ ގޮތާއި އަދި ކަންތައްތައް އެތުރިފައިވާ ގޮތުން އުނދަގޫތަކަކާ އި ދިމާވާތީ މި
59

ބަދަލު ގެންނަންޖެހެނީ. ހަމައެއާއެކީގައި އިއްޔެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސޯޝަލް މީޑިއާއިން ފެނިގެންދިޔަ ކަމެއް އެއީ
ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން އޭގެ ކުއްޖެއްގެ މަންމައެއްގެ ޕޯސްޓެއް މި ފެންނަނީ ސޯޝަލް
މީޑިއާގައި. ހަގީގަތުގައި ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތައް ނުކުރެވިގެން، ދިރިއުޅުމަށް ދަތިވެގެން، އަމިއްލައަށް ވަޒީފާ ދޫކޮށްލާފައި
ދަރިފުޅު ބަލަން ގޭގައި ހުރެގެން ވެސް، ދެންވެސް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ނުކުރެވިގެން، އެ ހާލަތު ގޯސްވެގެންގޮސް
އަމިއްލަ ދެ ކިޑްނީން އެއް ކިޑްނީ ވިއްކަ އިލާ ހިސާބަށް، ރައްޔިތުންގެ ނުވަތަ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ
ބެލެނިވެރިންގެ ހާލަތަށް ދިޔައިމާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވަރަށް ފުންކޮށް މިކަމާ މެދު ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. ސޯޝަލް
ޕްރޮޓެކްޝަންގެ ނިޒާމަކީ ދެންމެ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް، އެ މުޖުތަމަޢުގައި
ތިބޭ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ މުޖުތަމަޢުގެ އެންމެންގެ އެހީތެރިކަމާ ނުލާ ބައެއް މީހުންގެ ހާލަތުތައް
ރަނގަޅުނުކުރެވެނެތީވެ، މުޅި ޖަމާޢަތުން، މުޅި މުޖުތަމަޢުން އެފަދަ ހާލަތުގައި ތިބޭ މީހުންނަށް ރައްކާތެރިކަމާއި
އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭން މި ޖެހެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އު އްމީދުކުރަނީ ވަރަށް އަވަސް ފުރުޞަތެއްގެ ތެރޭގައި ،
ވަރަށް އަވަސް މުސްތަޤުބަލެއްގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތައް ކެޓަގަރައިޒް ކުރެވިގެން އެ ފަރާތަށް ދެވޭ
އުޖޫރައާއި އަދި ދެވޭ ރައްކާތެރިކަމާއި، އިނާޔަތް ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި ވެސް ކުރެވޭ އުސޫލުގެ ގޮތުން
ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމެއް ހަމަޖެހިގެންދިއުން. އަޅުގަނޑުމެން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހަގީގަތުގައި ޤައުމެއްގެ ނިސްބަތުން
ޤައުމެއްގެ ރައްޔިތުންނާ ދޭތެރޭގައި އަޅަ އިލާ މިންވަރު ނުވަތަ ކެއަރ ފެކްޓަރ އޮންނަ މިންވަރު ހަގީގަތުގައި
ވަޒަންކުރެވޭނީ އެ ޤައުމެއްގައި އުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ނުވަތަ ޚާއްޞަ އެހީތެރިކަމަށް ބޭނުންވާ މީހުންނާ މެދު
ކަންކުރެވޭ ގޮތަށް އަޅާކިޔައިގެން. ޤައުމެއްގައި އުޅޭ ސިޔާސީ މީހުން ނުވަތަ ބާރުގަދަ ފަރާތްތަކަށް ނުވަތަ
މުއްސަނދިންނަށް ލިބޭ ރައްކާތެރިކަމާއި އިނާޔަތްތަކަށްވުރެ މާ ބޮޑު ރައްކާތެރިކަމެއް ހަގިގަތުގައި އެ މުޖުތަމަޢެއްގަ އި
ދިރިއުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ޚާއްޞަ އެހީތެރިކަމަށް ބޭނުންވާ މީހުންނަށް ލިބެންޖެހޭ . އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން
ހަމަ ކޮންމެ މީހަކީ ވެސް އެފަދަ ދުވަހެއް އައިސްދާނެ މީހެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ. ހަޔާތުގެ
ކޮން ދުވަހަކު ކޮން ވަގުތަކު ކަމެއް ނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެފަދަ ކަމެއް ދިމާވާނީ. އެހެ ންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ހެޔޮ
ހާލުގައި ތިބިއިރު ، މި މަޖިލީހުގައި ތިބެގެން މަސައްކަތްކުރާއިރު ސަރުކާރުގައި ތިބެ މަސައްކަތްކުރާއިރު ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އަޅު ގަނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޓެހި ންނަށް ވެސް މިފަދަ ކަމެއް
ދިމާވެދާނެ ކަމަށް ބަލައިގެން އަދި މިފަދަ ހާލަތުގައި ތިބި ކުދިންނަކީ އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާތް މީހުން ކަމަށް
ބަލައިގެން މި ބަދަލުތައް ވަރަށް އަވަހަށް އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަން އެބަޖެހޭ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
60

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ
ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އަދި މި އިޞްލާޙު އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް
ގެނެސްދެއްވި ކަމަށްޓަކައި މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ހާރޫނަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމަކީ އިޤްތި ޞާދީ ގޮތުންނާއި އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން މުޖުތަމަޢަށް އަންނަ
ލޮޅުންތަކުގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުން ނިކަމެތިވިޔަނުދިނުމުގެ ގޮތުން އަޅާ އެންމެހައި ފިޔަވަޅުތައް . ބައިނަލްއަގު ވާމީ
މިންގަނޑުތަކަށް ބަލާއިރު އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ތެރޭގައި މައިގަނޑު ތިން ބައެއްގެ ދަށުން ޚިދުމަތް
ފޯރުކޮށްދެވިދާނެ. ފުރަތަމަ ބަޔަކީ، ވަޒީފާގެ ބާޒާރު ހަރުދަނާކޮށް އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދޭންޖެހޭ
ރައްކާތެރިކަން ހޯދައިދިނުމަށް މަސައްކަތްކުރުން. މީގެ ތެރެއިން އެންސްޕާ މެދުވެރިކޮށް ވަޒީފާގެ ދަފްތަރެއް ޤާ އިމުކޮށް،
އެންމެ ބޮޑަށް ވަޒީފާގެ ބޭނުންޖެހިފައި ތިބި މީހުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ އެންސްޕާއަށް ކުރެވިދާނެ
ކަމެއް ކަމުގައި އަޅު ގަނޑު ގަ ބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެވަނަ ބަޔަކީ، އިޖުތިމާޢީ އިންޝުއަރެންސްގެ ނިޒާމު
މެދުވެރިކޮށް އިޖުތިމާޢީ ލޮޅުންތަކުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢު ބިކަވެނުދިއުމުގެ ގޮ ތުން. މީގެތެރެއިން ހެލްތު
އިންޝުއަރެންސްގެ ނިޒާމާއި، އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނަށް ޢިނާޔަތްތައް ފޯރުކޮށްދެ ވޭނެ ނިޒާމުތަކެއް ހިމެނޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . 2008 ވަނަ އަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އައި.ޑީކާޑު ދެއްކުމުން މި
ހުރިހާ ފުރުޞަތުތަކެއް، ބޭސްފަރުވާގެ ފުރުޞަތުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަހިވެގެންދިޔަ. ޑޮކްޓަރަށް ދައްކަން
ސަލާންޖަހަންނުޖެހި، ބޭހަށް ސަލާންޖަހަންނުޖެހި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަގުފަހިވެގެންދިޔަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ތިންވަނަ ބަޔަކަށް އަޅު ގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، މުޖުތަމަޢުގައި ހާލުގައި ޖެހިފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ފޯރުކޮށްދޭ މާލީ ނުވަތަ
ތަކެތީގެ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ބައި. މީގެތެރޭގައި އެކަނިވެރި މައިންނާއި، އެކަނިވެރި މައިންނަށް ދެވޭ އެހީއާއި،
ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ދެވޭ އެހީ ހިމެނޭ. އޭގެތެރޭގައި ޔަތީމު ކުދިންނާއި، ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ
މީހުން ވެސް މީގެތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރއަކީ، ރައްޔިތުން ނިކަމެތިވެ
ދަތިހާލުގައި ޖެހުމަށް ދިމާވާ އެކިއެކި މައްސަލަތައް، އިޖުތިމާޢީ ޚިދުމަތް، ސޯޝަލް ސަރވިސް ފޯރުކޮށްދެއްވައި ، އެފަދަ
ފަރާތްތަކަށް އަލުން އަނބުރާ މުޖުތަމަޢަށް ނެރެދިނުމަށް މަސައްކަތްކޮށްދެވޭނެ އަންނަނިވި މުހިންމު އިދާރާއެއް.
މީގެއިތުރުން ރައްޔިތުން ނިކަމެތިވެ މުޖުތަޢުން އެކަހެރިވިޔަނުދިނުމަށް ތަފާތު އެތައް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވަމުން
އަންނަ އިދާރާއެއްކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މުޖުތަމަޢުގައި ހާ ލުގައި ޖެހިފައިވާ ފަރާތްތަކަކީ
އިޖުތިމާޢީ ޚިދުމަތުގެ އިތުރުން، މާލީ ގޮތުން ވެސް އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތައް. އެންސްޕާއިން ފޯރުކޮށްދެނީ
61

މިފަދަ ފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާ މާލީ ރައްކާތެރިކަމާއި، އެންސްޕާއިން ފޯރުކޮށްދެމުންގެންދާ މާލީ އެހީތެރިކަން ވާންޖެހޭނީ
ރައްޔިތުމީހާއަށް ދިމާވެފައިވާ އިޖުތިމާޢީ ދަތިކަމުން އަރައިގަތުމަށް ވެވޭ އެހީއަކަށް. އޭނާ އެނބުރި މުޖުތަމަޢަށް
ނެރެދިނުމަށް ވެވޭ އެހީއަކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތު ގައި މި ދެ އިދާރާއަކީ، ޖެންޑަރ
މިނިސްޓްރީއާއި އެންސްޕާއަކީ އެއް އަމާޒަކަށް ވާސިލުވުމަށް ތަފާތު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން އަންނަ ދެ އިދާރާއެއް.
ވަރަށް ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ ދެ އިދާރާ. ނިންމާލުމުގެ ކުރިންވެސް މި ހުށަހަޅުއްވާފަ އިވާ އިޞްލާޙަށް
އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްރި މެންބަރު. ބާރަށު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله.
ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުންދާ މަރުޙަލާގައި އަދި ބަހުސްކުރަމުންދާ
އިޞްލާޙާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުގެ ވެސް ހަމަ ޚިޔާލު ހުށަހަޅާލަން ބޭނުންވޭ. އިއްޒަތް ތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން
އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތްތައް މިހާރު ބަލަހައްޓަމުންގެންދާ މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން އެހެން މިނިސްޓްރީއެއްގެ ދަށަށް
ބަދަލުކުރަނީ ކީއްކުރަންތޯ ނޫ ނީ އެއީ ކޮން މަޤްޞަދެއްގައި ތޯ އެބަ ވިސްނާލަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތު ގައި އަބަދުވެސް މަޤްޞަދަކަށް ވާނީ ނޫނީ ނިޔަތަކަށް ވާނީ ކުރަމުންދާ ކަންތައް މިހާރު ކުރާ ވަރަށްވުރެ
ރަނގަޅަށް ކުރުން، ފުރިހަމަކޮށް ކުރުން. އަދި ރައްޔިތުންނަ ށް ލިބޭ ޚިދުމަތުގައި ފަސޭހަކަމާއި ލުއިކަން އިތުރުކުރުން،
ނޫނީ ބޮޑުކުރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ދެންނެވި ގޮތަށް މިއަދު ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަށް
ބަލައިލާއިރުގައި ހަމައެކަނި އެ އަކުރު ބަދަލުކޮށްލުމަކުންނެއް އަޅުގަނޑަކަށް މި ބޭނުންވާ ނަތީޖާ ނެރެވޭ ކަމަކަށް
ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އޭރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމައެކަނި މިނިސްޓްރީ އެއީ ނޫނީ މިނިސްޓަރު ހަމައެކަނި
ބުނެލަދިނުމަކުންނެއް އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި ގާނޫނަށް ގެންނަ އިޞްލާޙުން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ މަޤްޞަދު
ހާސިލުކުރެވުނީކަމުގައި އަދި ބެލެވޭކަށް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބިލަށް
އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙު ގެންނައިރު އަދި މި ގާނޫނަށް ގެނެވޭ ބަދަލަކީ ، އޭގެ ޙަޤީޤީ މާނައިގައި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު
ގެންނަންޖެހޭ ނޫނީ މިއަދު ބޭނުންވާ އިޞްލާޙުތައް ނޫނީ އެއިން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ މަ ޤްޞަދު ހާސިލުވާ ބަދަލަކަށް
ހެދޭތޯ މަސައްކަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތަށް ބޭނުންވާ މީހުން އަޅުގަނޑުމެން ގެ
މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ކެ ޓެގަރައިޒްކޮށް ، އެ މީހުންނަށް ދޭ ޚިދުމަތް ނޫނީ ވެއްޖެއްޔާ އިނާޔަތްތައް ގިންތިކުރުމުގެ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވެމުންދާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތް ހޯދާ ފަރާތްތަކުގެ
62

ތެރޭގައި ވަރަށް ހާލު ދަށްކޮށް ތިބި މީހުންނާއި، އަދި އެއަށްވުރެ ރަނގަޅު މީހުންނާއި، އަދި އަމިއްލަ ހާލައިގެން ނޫޅެވޭ
ހާލުގައި، އެ މީހާގެ ކަންތައްތަކުގައި އެހެން މީހުން ބައިވެރިވެގެން ކަންކަން ކޮށްދޭ ، ނޫނީ ވެއްޖެއްޔާ އުފުލައި ގެންގުޅޭ
ހާލަތުގައި ތިބި މީހުންނާ މިކަހަލަ ބައިވަރު މީސްމީހުން އެބަތިބި. އަދި އެ ކަންކަން ގިންތިކުރުމާއި މި ކަންކަން ވެސް
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ގާނޫނަށް އެބަ ގެންނަންޖެހޭހެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އެފަދަ ފަރާތްތަކަށް ދޭ އިނާޔަތްތަކާއި
ކަންކަން ކަނޑައެޅޭއިރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އިނާޔަތުގައި ވެސް ފަރަގުތަކެއް އަދި ތަފާތުތަކެއް
ހުންނަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ ވަރަށް އާދައިގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއް ހުންނަ މީހަކާއި، އެއަށްވުރެ
ބޮޑުކޮށް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުރި މީހަކާއި، ދެން އެންމެ ބޮޑުކޮށް އެހެން މީހުންނާ ނުލައި، ނޫނީ އެހެން މީހެއް، ނޫނީ
ދެ މީހެއްގެ އެހީތެރިކަމާ އެއްކޮށް ނޫނީ ނޫޅެވޭވަރު މީހުންގެ ހާލަތާއި، މިއީ ތަފާތު ހާލަތްތަ ކެއް ގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅި ،
ދެވޭ އިނާޔަތްތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގިންތިކުރެވި، ދަރަޖަކުރެވެން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ ދެ
މީހަކު ވެގެން ނޫނީ މަންމައާއި ބައްޕައާ ވެގެން ހަމަ ހުރިހާ ވަގުތެއް ހުސްކޮށް ދަރިފުޅު ބެލުމަށްޓަކައި މުޅި ދުވަސް
ނޫނީ މުޅި ހުރިހާ ދުވަސްތަކެއް ހޭދަކުރަމުންދާ ތަން. އެފަދަ ކަންތައްތަކަށް ފަރުވާލިބޭނެ ގޮތަކަށް ގެނެވޭ ބަދަލުގެ
ތެރެއިން ވެ ގެންދިއުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެންމެ އިންސާފުވެރި އަދި ހަމަހަމަ ގޮތް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ޔަތީމު ކުދިން ގިންތިކުރާއިރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިއަދު ވިސްނާލަން. މިފަދަ ފަރާތްތަކަށް ދެވޭ
އެހީގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެބަ ތަފާތުތަކެއް ގެންގުޅެންޖެހޭ. ބޭނުމާ އެއްގޮތަށް ދެވޭ އަދަދުތައް
ކަނޑައަޅަން އެބަޖެހޭ. މިސާލަކަށް ކުޑަކުޑަ 3 ކުދިންނާ އެއް ކޮށް ހުންނަ އެކަކާއި، ނޫނީ އެއް ކުއްޖަކު ގެންގުޅޭ
އެކަކާ އި، ނޫނީ ހަތަރުފަސް ކުދިން ގޮވައިގެން އުޅޭ މީހަކާ ހުންނަ ތަފާތުތަކެއް ވެސް އެބަހުރޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން މި ކަންކަން ރަނގަޅު ގޮތުގައި ގެންދާއިރު، އަދި އިންތިޒާމުތައް ރަނގަޅަށް ރާވައި މި ކަންކަމުގެ
ތެރެއިން ފަރުވާދޭން މަސައްކަތްކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިދެންނެވި ކަންކަމަށް އެޑްރެސްކުރެއްވުމަކީ
ނޫނީ އުސޫލުތަކެއް ހަމަޖެހިގެންދިއުމަކީ އެއީ ފުރިހަމަވެގެންދާނެ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މިފަދަ ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭ ވިސްނާއިރުގައި ތަންކޮޅެއް ދުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހިލަން
އެބަޖެހޭ. މި ހާލަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ތަޖުރިބާތަކާއި އަދި މި ގާނޫނުން ފަރުވާދޭން ފެށި، ނޫނީ ގާނޫނު ހިންގަން
ފެށީއްސުރެ މިއަދާ ހަމައަށް އަ އިއިރުގައި ދިމާވެފައި ހުރި މައްސަލަތަކާއި އެ މައްސަލަތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވެން
އޮތީ، ހޯދައިދެވެން އޮތީ ކޮންކަހަލަ ޙައްލެއްތޯ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި އިޞްލާޙުވެގެން ދާންޖެހެނީ މިފަދަ ކަންކަމަށް ރަނގަޅަށް ބެލި، އަދި ރަނގަޅަށް
ގިންތިކުރެވި، އެންމެ އިންސާފުވެރި ރަނގަޅު ގޮތުގައި އެފަދަ ފަރާތްކަށް އެހީތެރިކަމާއި މާލީ ތަނަވަސްކަން ހޯދައިދެވޭ
ނޫނީ ވެއްޖެއްޔާ މާލީ އެހީތެރިކަން އެ ފަރާތްތަކަށް އެންމެ ބޭނުންތެރި ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފޯރުކޮށްދެވޭ އިޞްލާޙުތަކަކަށް.
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
63

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މިވަގުތު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދިއްގަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިކްރާމް ޙަސަނަށް.
ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިކްރާމް ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު މި ފްލޯއަށް ހުށަހެޅިގެންދާ ބިލަށް ނުވަތަ ބަދަލުގެނެވޭ ބިލަށް
އަޅުގަނޑު ވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ވިސްނީ މިއީ މުހި ންމު ބިލަކަށް ވާތީވެ. މިއީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ޞިއްޙީ
ޚިދުމަތާ ގުޅޭ ކަމަކަށް ވާތީވެ. މި ބަދަލަކީ ހެލްތު މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން މި ވަގުތު ފޯރުކޮށްދެވެމުންދާ ނުވަތަ ހެލްތު
މިނިސްޓްރީގެ ދަށުން ބެލެހެއްޓޭ އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތް ހެލްތު މިނިސްޓްރީން ނެގި، އިޖުތިމާޢީ ކަންކަމާ ގުޅޭ
މިނިސްޓްރީއާ ހަވާލުކުރެވިގެންދާ ބަދަލު. މިއީ ވަރަށް މުހިން މު ޚިދުމަތެއް ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދެމުންދާ. މި
ޚިދުމަތް މިހާރަށްވުރެ ރަނގަޅު ވެގެންދިއުމަކީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ބޭނުންވާނެ ގޮތް. މި
ޚިދުމަތް ރަނގަޅުކުރުމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނާއިރުގައި، މީގައި އެބައުޅޭ ދެ ބައެއް. އެއް ބަޔަކީ ހެލްތު މިނިސްޓްރީން
ފޯރުކޮށްދޭ ޚިދުމަތް. އަނެއް ބަޔަކީ، އެންސްޕާ އިން ނުވަތަ އާސަންދައިގެ ދަށުން ފޯރުކޮށްދޭ ޚިދުމަތް. ހެލްތު
މިނިސްޓްރީން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރަށްވުރެ ރަނގަޅު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވެންޖެހޭ. ހެލްތު
މިނިސްޓްރީން، ހޮސްޕިޓަލްތަކުން، ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި ވާ ހޮސްޕިޓަލްތަކުން ދޭ ޚިދުމަތްތައް މިހާރަށްވުރެ ރަނގަޅު
ކުރެވެންޖެހޭ. އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައެއް ގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވެނީ، ރާއްޖޭގައި ޑޮކްޓަރުން ؛ ތަޖުރިބާ
ހުރި ޑޮކްޓަރުން ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށަށް ގޮސް ޚިދުމަތްދިނުމުގައި ޖެހިލުންވާޖެހިލުއްވުން. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ވަރަށް
މަދު އަދަދަކަށް ޕޭޝަންޓުން ހޮސްޕިޓަލްތަކުން ޚިދުމަތް ހޯދު މަށް ދާތީވެ، އެ ޑޮކްޓަރުންނަށް އެންމެ އެދޭވޭ ގޮތެއްގައި
ތަޖުރިބާ ނުލިބޭތީވެ ޑޮކްޓަރުން ދިއުމަށް ޖެހިލުންވާޖެހިލުންވުން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި
ވެސް މި މައްސަލަ ދިމާވަމުންދާނެ. އަދި ރާއްޖޭގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުން ހަމަ މާލެއަށް ޚިދުމަތް ހޯދުމަށްޓަކައި އަންނާނެ.
އަދި ޚިދުމަތް ހޯދުމަށްޓަކައި ހަމަ ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ވެސް ދަތުރުކުރާނެ. މާލެއަށް އަންނައިރުގައި އެ ރައް ޔިތުންނަށް
ޚަރަދު ކުޑަކޮށް މި ޚިދުމަތް ދެވޭނެ ގޮތެ އް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭ ވިސްނަން. އާސަންދައިގެ ދަށުން މި ޚިދުމަތް
ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑުގެ މަޢުލޫމާތު ގޯސް ނޫން ކަމަށް ވާނަމަ، އަތޮޅު
ފިހާރަތަކެއް އެބަހުރި މި މާލޭގައި. އަތޮޅު ފިހާރަތަކުން ލިބޭ އާމްދަނީ މިވަގުތު އަތޮޅަށް ފޯރުކޮށްދެމުން މި ދަނީ. އެ
ފިހާރަތައް، ފަނަރަ ބުރީގެ އިމާރާތްތަކަކަށް ހެދި، ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ޑޯމެޓްރީސް ސްޓައިލްގެ އެކޮމަޑޭޝަން ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް ދެވޭނެ ގޮތް ހަމަޖެހިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގަ އި ތަންކޮޅެއް ޚަރަދު ކުޑަކޮށް
64

މާލެއަށް އައިސް ރައްޔިތުންނަށް ތިބެވޭނެ ގޮތް ހަމަޖެހިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވާ ގޮތުގައި މިކަން
ކުރެވިއްޖެއްޔާ މި އީ ހަމަގައިމު ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް ބޮޑު ފަސޭހައަކަށް ވާނެ. މިހާރުވެސް އައިސް
ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތުގައި ގޭގައި ރައްޔިތުން ތިބޭ ތަން އެބަފެނޭ. ހަމަ ބިންމަތީގައި ކުނާ އަޅާލައިގެން ނޫނިއްޔާ އެހެން
ގޮތްގޮތުގައި ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލުގައި ތިބޭ ތަން އެބަފެނޭ. މި ކަމަށް ހަމަގައިމު ވެސް ރަނގަޅު. އަޅުގަނޑަށް
މިދެންނެވި ވައްތަރުގެ ޑޯމެޓްރީ ، ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ޑޯމެޓްރީ ސްޓައިލްގެ ތަންތަން އެބަހުރި ރާއްޖެއިން
ބޭރުގައި ވެސް ޤާއިމުކުރެވިފަ. އެގޮތަށް އެކަން ކޮށްދެއްވިއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ލިބޭނެ ކުރިއެރުމެއްހެން.
ދެން ރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުގެ ރައީސް ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތުގައި 1.7 ބިލި އަން 2017 ވަނަ އަހަރުގައި
ވެސް އެބައޮތް ޚަރަދުކުރެވިފަ. އެއީ 144 މިލިއަން ރުފިޔާ ކޮންމެ މަހަކު ޚަރަދުކުރެވެނީ މިއަށް. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ގެންދާ ކަމަށް ވާނަމަ، ވިސްނުންތަކެއް މީގެތެރެއަށް ގެނެސްގެން،
ރަނގަޅު މަސައްކަތްތަކެއް ސަރުކާރަށް ކުރެވިގެން މިކަން ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތެއްގައި ގެންދެވޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން
ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ މުހި ންމު ޚިދުމަތެއް، ރައްޔިތުންނަށް ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ ޚިދުމަތެއް މި ޚިދުމަތަކީ. އެހެންވީމާ، އެކަން
ކޮށްދޭންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން ދެންމެ މިދެންނެވި ހެލްތު މިނިސްޓްރީން ކޮށްދޭ ޚިދުމަތްތަކުގެ
ތެރޭގައި ނުވަތަ ހެލްތު މިނިސްޓްރީން މިކަން ކުރުމުގައި ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް އެބައޮވޭ. އެއީ ތަޖުރިބާހުރި ޑޮކްޓަރުން
ހޮސްޕިޓަލުތަކުގައި ޚިދުމަތްދިނުމަށްޓަކައި ދާން ޖެހިލުންވާޖެހިލުންވުމަށް ޙައްލެއް ގެނެވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަން، ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ޓެލެމެޑިސިން ތަޢާރުފުކޮށްގެން ޓެލެމެޑިސިންއަކީ ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ޑޮކްޓަރުން
ތިއްބަވައިގެން ހޮސްޕިޓަލްތަކުން އެ ބޭފުޅުން ފިޒިކަލީ އެ ތަންތަނަށް އަދި ނުދިޔަ ކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް އެ
ތަންތަނުގައި ތިއްބަވައިގެން ޕޭޝަންޓުން ބެލޭނެ ގޮތް ހެދިގެންދިއުން. މިކަން ކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ ވެސް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ ރަށްރަށުގައި ތިއްބަވާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ތަކްލީފުތަކެއް
ނުޖައްސައި ތަޖުރިބާހުރި ޑޮކްޓަރުންނަށް ދެއްކޭނެ ގޮތް ހަމަޖެހިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، މިކަމާ ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ހަމަ ވިސްނާލުން ހަމަ ރަނގަޅު ކަމެއްހެން މިއީ. ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ބިލެކޭ. ވަރަށް
މުހިންމު ބަދަލެކޭ. މި ބަދަލު ގެ ބޭނުމެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ، އިޖުތިމާޢީ އަދި ފެމިލީ ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަނާއި،
ސޯޝަލް ސަރވިސަސް މިނިސްޓްރީއަށް ބަދަލުވެގެންދިއުން. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ މުހިންމު ބަދަލެއް.
ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ގެމަނަފުށީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަޢީދު.
65

ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް މިތާނގައި ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި، އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި، މިތާނގައި ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިގެންދަނީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުސްނުވާ އާސަންދައާއި
އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތްތައް ލިބޭ ވާހަކަ. އެކަމަކު ވެސް މިއީ ހަގީގަތެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެން މި
ޚިދުމަތަށް ބޭނުންވާ މީހުންނަށް މި ޚިދުމަތެއް ނުލިބެއޭ. ސަލާންޖެހުމުގައޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ
ގިނަ ދާއިރާތަކުގެ މީހުން މި ތިބީ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން އިއްޔެގައި މޯލްޑިވިއަން ތެލަސީމިއާ ސޮސައިޓީން ނެރުނު
ނޫސްބަޔާނެއް. އެ ނޫސްބަޔާނުގައި ވެސް މި އޮންނަނީ ތެލަސީމިއާ ކުދިންނަށް ލިބެންޖެހޭ އެހީ ނުލިބޭ ވާހަކަ. މިކަމަށް
ބޭނުންވާ ޕްރޮފެޝަނަލް ޑޮކްޓަރުން ރާއްޖޭގައި ނެތް ވާހަކަ. ޚިދުމަތްދޭން ދަތި ވާހަކަ. ތެލަސީމިއާ ކުދިންނަކީ ޚާއްޞަ
އެހީއަށް ބޭނުންވާ ބޮޑު އާބާދީއެއް ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅޭ އެއް ބައި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މާލެއިން ލިބޭ ޚިދުމަތް
އަތޮޅުތެރެއިން އެއްވެސް ގޮތަކަށް ނުލިބޭކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މަހުން މަހަށް ލޭއަޅަންޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް،
މި ކުދިންނަށް ލިބެންވާ އެހީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުދެވޭ. އިއްޔެގައި ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އީވާ ޢަބްދު اله ފާހަގަކުރެއްވީ ، ހަމަ ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ބެލެނިވެރިއެއްގެ އިހުސާސްތައް. ހަމަ
ސަލާންޖަހަނީ. ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ؛ އެކަމަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ، ހުސްނުވާ އާސަންދައޭ
އަޅުގަނޑުމެން މި ދެނީ. 2008ގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަން ފެށިގެން އައިސް 15/2011)އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ
އިންޝުއަރެންސް ޤާއިމުކުރުމުގެ ނިޒާމުގެ ގާނޫނު(ފާސްވެގެން ގޮސް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ޚިދުމަތް ދެވެމުންދިޔައީ.
އެހެންނަމަވެސް، 7 ފެބުރު ވަރީގައި ގެނައި ބަޣާވާތަ ކުން ގިނަ ނިޒާމުތައް ހުއްޓި، ބޮއްސުންލައިގެން ދިއުމުގެ ސަބަބުން
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ތިބެން މި ޖެހެނީ އަނެއްކާވެސް މި ޚިދުމަތްތަކަށް ވާނުވާ ނޭނގި ތިބޭ ހާލުގައި. އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ، މިހާރު ހިނގަމުންދާ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ވެރިކަމުގައި އަނެއްކާވެސް ކުރިން ހަމަ
އެމް.ޑީ.ޕީން މަސައްކަތްކުރަމުންދިޔަ އުސޫލުން ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ޙަޤީޤީ ފަރުވާ އެ
މީހުންނަށް ލިބޭނެ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް. މިއަދު މިތާނގައި ވާހަކަދައްކަވަމުން، ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު ވިދާޅުވެއްޖެ، އާބާދީގެ 6.7% މީހުންނަކީ ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ މީހުންނޭ.
އޭގެތެރެއިން ފަރުވާ ލިބެމުން މި ދަނީ 25% މީހުންނަށޭ. ކޮބައިތޯ އަނެއް 75% މީހުންނަކީ؟ ކީއްވެތޯ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ 75% މީހުންނަށް ބޭނުންވާ ފަރުވާ ލިބުމުގައި ދަތިތައް
ޙައްލުނުކުރެވިގެން މި އުޅެނީ؟ މިހެން ހުރި ކަންތައްތައް ދެނެގަތުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑު ގަ ބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވެއްޖެއްޔާ
އެންސްޕާއާއި އާސަންދައިން ވެސް ތަފާތު ދިރާސާކޮށް، މި ޚިދުމަތްތައް އޭގެ އެންމެ ޙައްޤުވެރިންނަށް، އެންމެ ޙައްޤު
ޚިދުމަތް ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި ކުރެވެން ހުރި ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން 1.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ
66

މިދިޔަ އަހަރު ޚަރަދުކޮށްފައިވާއިރުގައި ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މީގެ ބޮޑު ބައެއް މި ކަމަށް ޙަޤީޤީ ބޭނުންވާ
މީހުންނަށް ލިބިގެންދިޔަ ނަމަ، އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި ސަލާންޖެހުން، ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ މީހުން ސަލާންޖެހުން
ހުއްޓެވުމަކަށް ގެނައުމަށް ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވުނީހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މިއަދު ވެސް ޙަޤީޤީ
ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ މީހުން ހަމަ ސަލާންޖެހުމުގައޭ ދަނީ. މިކަން އަޅުގަނޑުމެން ނިމުމަކަށް ގެންނަން އެބަޖެހެއޭ.
މި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިސްނަގައިގެން މިކަމަށް، މިއަދު މި ގާނޫނަށް ގެންނަން
ބަހުސްކުރަމުންދާ މައްސަލައިގައި ފުންކޮށް ދިރާސާކޮށް ، އަދި ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ވެސް މިކަމަށް ގެނެވެންޖެހޭ
ބަދަލުތައް ގެނެސް، ޙަޤީޤީ މަންފާ ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިންނަށް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
އުއްމީދުކުރަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ވަގުތު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ޕީ.އެން.ސީގެ ފަރާތުން، ފެލިދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޟުލް ރަޝީދަށް.
ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަޟުލް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ކުޑަކުޑަ އިބާރާތަކަށް ބަދަލުގެންނަން މި ހުށަހެޅި ބިލާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑު
ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ދެތިންހަތަރު ވާހަކައެއް. އިބާރާތް ބަދަލުކޮށްގެން ވިޔަސް، ރައްޔިތުންނަށް ހަގީގަތުގައި
ޚިދުމަތްތަކެއް އެބަ ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ. އާސަންދައާއި އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތްތަކަކީ ރައްޔިތުން އޭގައި އަބަދުވެސް އެކަމަށް
ކެނޑިނޭޅި ބޭނުންވާ ޚިދުމަތެއްކަން ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް ހަމަ ދެނަހުރި. މި ދޭތެރެއިން މި ދިޔައީ، އެންސްޕާގެ
ޚިދުމަތް ނޫނީ އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދިމާލަކުން ނޫނީ ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ހުރިހާ ދިމާލަކުން
ކެނޑިގެން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިފަދަ ބަދަލެއް ގެންނައިރުގައި ހަގީގަތުގައި މި އިޞްލާޙު
ފާސްވުމުގެ ކުރިން ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތައް ވާހަކަދައްކައިގެން މި ބަދަލު އައުމުގެ ކުރިން ޚިދުމަތް ނުކެނޑޭނެ ގޮތަށް
ކަންކަން ރޭވުމަކީ މުހިންމު ކަމެކޭ. މިހެން މިދެންނެވީ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ކުޑަކުޑަ ކުއްޖެއް، ކެންސަރަށް ފަރުވާ
ހޯދަމުންދިޔަ ކުއްޖެއް ޚިދުމަތް ނުލިބިގެން އިންޑިއާގައި އެތަކެއް ދުވަހެއް ، ހަފުތާއެއްހާ ދުވަހެއް ހޭދަކުރަންޖެހުނު
ޚިދުމަތް މިދޭތެރެއިން ބަދަލުވެގެންދިޔައީތީވެ. އިއްޔެ އަޅުގަނޑުމެން އާސަންދަ ކުންފުނީގެ ބޭފުޅުންނާ އަޅުގަނޑުމެން
ބައްދަލުކުރީމު. ބައްދަލުކުރިއިރުގައި އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވީ، ޓީ .ޕީ.އޭގެ އިޝޫއެއް އަދި އެ ބޭފުޅުންނަށް ނޯޓިސް ފޮނުވި
ވާހަކަ. އެ އީ ތާޑު ޕާޓީއެއް އެގްރިމެންޓެއް ބާތިލުކުރުމަށްޓަކައި އެ ބޭފުޅުންނަށް 60 ދުވަހުގެ ނޯޓިސް ދިންއިރުގައި
މިފަދަ ކަމެއް ދިމާވެދާނެ ކަމަކަށް މި ބޭފުޅުންނެއް ގަބޫލު ނޫނިއްޔާ ހިތަކު ނެތް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ކަމެއް
67

ކުރާއިރުގައި މިފަދަ މެންޑޭޓެއް އެހެން މިނިސްޓްރީއަކަށް ބަދަލުކުރިކަމުގައި ވިޔަސް، އަދި ޚިދުމަތްތައް އެއްތަނުން
އަނެއް ތަނަކަށް ބަދަކުރިކަމުގައި ވިޔަސް، ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ޚިދުމަތްތައް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި މެދުނުކެނޑި
އެބަ ލިބެންޖެހޭ. ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އަދި ފަސޭހަކަމާ އެކީގައި އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް ރައްޔިތުންނަށް
ރާއްޖެއިން ބޭރުން ލިބޭނެ ފުރުޞަތުތައް ވެސް ހަމަ ތަނަވަސްކޮށްދޭންޖެހޭ. އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭއިރުގައި
ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އެންސްޕާގެ މި ސްކީމުގެ މި ކު ރެވޭ މަސައްކަތްތަކަކީ ވެސް ހަގީގަތުގައި ހުސްއެކަނި މުޅި
އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން ނޫނިއްޔާ ބޭސްފަރުވާއަށް އެހީތެރިވެދޭ ސިސްޓަމަކަށް އަދި ވެގެންނެއް ނުދޭ. މިއަދު
އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް ރާއްޖެއިން ބޭރުން ހަގީގަތުގައި ހޯއްދަމުންދާއިރުގަ އި ވެސް ހުރުމާއި، ބުއިމާއި، ކެއުމުގެ
މަސައްކަތްތައް އެންސްޕާ އިން ކުޑަކުޑަ ފައިސާކޮޅެއް ދިންކަމުގައި ވިޔަސް، ހަގީގަތުގައި ބޮޑު ބައެއް އަދިވެސް ހަމަ
ހޭދަކުރަނީ ރައްޔިތު މީހާގެ ޖީބުން. މި ކަންކަން އިޞްލާޙުވާން އެބަޖެހޭ. މި ކަންކަން ރަނގަޅުވާން އެބަޖެހޭ. އަދި
އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތްތައް އަތޮޅުތެރޭގަޔާއި އަދި ރަށްރަށުގައި ވެސް ހަމަ ލިބެންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ މި
ފުރުޞަތުގައި ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ދާދި ފަހުން މިދިޔަ ގާތްގަނޑަކަށް މަސްދުވަސް ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުލުފުލުގައި މި އައީ އެކިއެކި ވަރަށް ދެރަވަރުގެ ޚަބަރުތަކެއް. ތެލަސީމިއާގެ 8 ކުދިން،
ގާތްގަނޑަކަށް 8 ކުދިން ކައި ރީގައި ފުލުފުލުގަ އި ނިޔާ ވެގެން ދިޔަކަން މިއީ ހަގީގަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ
މައްސަލައެއް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ގޮވާލަން މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތަށް އަދި އާސަންދައަށް އަދި އެންސްޕާގެ ބޭފުޅުންނަށް
މިކަމާ ގުޅިގެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް އަދި ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން މިކަމުގެ ތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ އިހުމާލެއް އޮތްކަމުގައި ވާނަމަ ، މި ކަންކަން ބަލައި އިތުރަށް ރަނގަޅުކުރަން ހުރި
ކަންތައްތައް އެބަ ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ. ފާހަގަކުރައްވައިފި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، ތެލަސީމިއާ ކުދިންނަށް ދެވޭ
ޚިދުމަތްތަކެއް މި ދިވެހިރާއްޖެއިން ނުލިބޭ ވާހަކަ. އެއަށް ބޭނުންވާ ޑޮކްޓަރުން ނެތް ވާހަކަ. އަޅު ގަނޑުމެން އެތަކެއް
ރިސޯޓުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ފަސްގަނޑުގައި އޮތްއިރުގައި މިފަދަ ޚިދުމަތްތަކެއް މިއަދު މި ޤައުމުގައި ނެތުމަކީ ،
ނޫނީ ޑޮކްޓަރުންތަކެއް ނެތުމަކީ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި ލަދުގަންނަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދާއިރާގައި، ވ. ފެލިދޫގައި މިދޭތެރެއިން ވެސް ގައިނީ ޑޮކްޓަރެއް ނެތިގެން ބަނޑަށް ކުއްޖަކު ނިޔާވެގެންހިނގައްޖެ. އެ
ކުއްޖާ އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހުނީ މާލެއަށް. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތައް ހުރި
ފެންވަރަކީ. މިކަން ހަރުދަނާކުރުމަށްޓަކައި، ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ކުރެވޭ މަސައްކަތްތައް އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރަންޖެހޭނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. ހަމައެއާއެއްކޮށް ، ފުލިދޫގައި ވެސް މިއަދާ ހަމައަށް
އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ފެންވަރެއްގެ ޑޮކްޓަރެއް ނެތް. މީގެ ކޮންމެ ދިމާލެއްގަ އި، ވ. އަތޮޅުގަ އި ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި
ދަންނަވާލަން ބޭނުން. ވ. އަތޮޅުގެ ކޮންމެ ރަށެއްގައި އަދި ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ކޮންމެ ރަށެއްގައި
ސަރުކާރުން؛ އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން އަޅާލަންޖެހޭ ފެންވަރުގެ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދެވިފައިނުވާކަން ހިތާމަޔާ
68

އެކީގައި އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. މިކަންކަން އިޞްލާޙު ވާންޖެހޭ. ރައްޔިތުންނަށް އެދެވޭ
ޚިދުމަތްތަކެއް އެބަ ލިބެންޖެހޭ. ހެލްތު ސްކީމުގެ ދަށުން މި ފޯރުކޮށްދޭ ޚިދުމަތްތައް ވެސް ހަމަހަމަ އުސޫލުން ހުރިހާ
ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ލިބިދޭންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މި ގެނެވޭ ކޮންމެ ބަދަލަކާ ގުޅިގެން ހަގީގަތުގަ އި ދެވޭ ޚިދުމަތްތަކަށް ބުރޫނާރާނެ
ގޮތަކަށް ކަންކަން ބައްޓަން ކުރުމަކީ އެދެވޭ ކަމެއް ކަމުގައި ވާތީވެ، މިކަހަލަ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާނެ ކަމަށް
އުއްމީދުކުރާ ވާހަކަ. އަދި މިކަންކަން ޙައްލުކުރާނެކަމުގެ އިތުބާރު އަޅުގަނޑަށް އޮތީތީވެ އެ ވާހަކަ ވެސް މި
ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަމުން އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ކުރުކޮށްލަން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށްޓަކައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަތިވެރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2011)އިޖުތިމާޢީ ޞިއްޙީ އިންޝުއަރެންސް ގެ ޤައުމީ
ނިޒާމުގެ ގާނޫނު(އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުން މިފަދަ އިޞްލާޙެއް މިތަނަށް ހުށަހެޅީތީ އަޅުގަނޑު
ސަރުކާރަށް، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަމުން އެބަ އިނގޭ. މި ސަރުކާރުން އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމަށްޓަކައި، ޞިއްޙީ
ނިޒާމަށް ހެޔޮ އިޞްލާހީ ބަދަލުތައް ގެނައުމަށްޓަކައި، ކުރަމުންދާ އަވަސް މަސައްކަތް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބެޔަސް
ނުބެޔަސް ދިހަ ހާސް ރުފިޔާ. ކޮންމެ ޢާއިލާއަކަށް ޑޮކްޓަރެއް، ކޮންމެ ދެމަފިރިއަކަށް ފްލެޓެއް، މިގޮތަށް ވަޢުދުވެ
ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން ހަގީގަތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އާސަންދަ ވެސް ވަނީ ދަވައިލާފަ. އެންސްޕާ ވެސް ވަނީ ދަވައިލާފަ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އާސަންދަ ވެސް އެންސްޕާ ވެސް އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންކުރަމުންދިޔައީ ވިޔަފާރީގަ އި އެ މީހުންގެ
ރިސޯސެއްގެ ގޮތުގައި. އާދެ، ކްލިނިކުތައް، ސަރުކާރުގެ ޒިންމާދާރު މަޤާމުގައި ތިބި ވެރިން، މިނިސްޓަރުން އެ މީހުން
އަމިއްލަ ކުންފުނިތައް އުފައްދަ އި، ފޭކް ޑޮކްޓަރުން އިންޑި އާ އިން ގެނެސް، ޗައިނާއިން ފޭކު އިކިއުޕްމަންޓު ގެނެސް،
އެތަންތަނުގައި ދިޔައީ ފޭކް ބިލުތައް ހަދަމުން. މިލިއަނުން، ބިލިއަނުން ލާރި ނަގަމުން. ހަގީގަތުގައި އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާތެރިކަން ؛ އާދެ، ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ބޭސްވެރިކަން ނުދެވެނީ މިފަދަ ބޮޑެތި ވައްކަންތައް
ރާއްޖޭގައި ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން ހިންގާފައި އޮތީމަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެތައް މިލިއަން ރުފިޔާ އެބަހުއްޓޭ އިނގޭތޯ
ނަގާފަ. ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުގައި 2018 އަށް ބަޖެޓުގައި ޞިއްޙީ ނިޒާމަށް ތިން ބިލިއަން ރުފިޔާ ޖަހާފައި
އޮތްއިރު، 6.8 ނުވަތަ ހަތް ބިލިއަން ރުފިޔާ އެބަހުރި ޞިއްޙީ ނިޒާމަށް، އާސަންދައަށް ޚަރަދުކުރެވިފަ. މިއީ ވަރަށް
69

ބޮޑު އަދަދެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތަށް ނުވަންނަ އާމްދަނީއެއް، ލިބޭ އެއްޗަކަށްވުރެ ބޮޑު އެއްޗެއް ހަގީގަތުގައި
އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ބޭސްފަރުވާއަށް ޚަރަދުކުރަން. މިހެން މިކަން ވާންޖެހެނީ މިކަމުގައި މި ނިޒާމުގައި ހުރި
ކޮރަޕްޝަނުގެ ބޮޑުކަމުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުން ޞިއްޙީ ނިޒާމަށް ބޮޑު އިންޤިލާބެއް އެބަ
ގެންނަމޭ ކިޔާފައި ، ވަރަށް އަޑުއަރުވާފައި އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް އުސް އިމާރާތެއް އެޅި. ރަނގަޅު އެ އިމާރާތް ބަލައިލަން
ވަރަށް ރީތި، ވަރަށް އުސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މާލޭގެ މަލަމަތި ފެންނައިރު އެންމެ ފުރަތަމަ ފެންނަނީ އެ އިމާރާތް.
އެހެންނަމަވެސް، އެ އިމާރާތް އަޅާފައި ހުރީ ހައްދުން ނެއްޓިފައިދާ ފަދަ ބޮޑު ކޮރަޕްޝަނަކުން. ހަމައެކަނި ކުރެހުމަށް
ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެބައޮތޭ އިނގޭތޯ 25.8 މިލިއަން ޑޮލަރު ކޮރަޕްޝަނަށް، ކަޓަން ނަގާފަ. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ދެރަވާ ކަމެއް. 1.2 މިލިއަން ޑޮލަރު ޚަރަދުކުރެވެން ހުރި އިމާރާތް، ދަންނަވަންތޯ! ކުރެހުމަށް
ޚަރަދުކުރަން ހުރި އިމާރާތް އެއަށް އެބައޮތް 27 މިލިއަން ޑޮލަރު ޚަރަދުކޮށްފަ. މިއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަށުގެ ؛ އަޅުގަނޑުމެން ރަށްތަކުގެ ކިތައް ރަށުގައި ޞިއްޙީ ނިޒާމު ރަނގަޅުކޮށް ، ތަރައްޤީކުރެވޭނެ
ފައިސާތޯ؟ އާދެ، ޚާއްޞަކޮށް މަތިވެރި ދާއިރާއަކީ ދައުލަތަށް ވަރަށް ބޮޑު އާމްދަނީ އެއް ދައްކަމުންދާ އަތޮޅެއް. އާދެ،
ވަރަށް ގިނަ ރިސޯޓުތައް އެބަހުރި. ވަރަށް ގިނަ ރިސޯސްތައް އެބަހުރި. ކުލީގެ ގޮތުގައި އަދި އެހެނިހެން ވެސް
ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ވެސް މިހާ ބޮޑު އާމްދަނީއެއް ދައުލަތަށް އަޅުގަނޑުމެން ފެށުނީއް ސުރެ ދައްކަމުންދާއިރުގައި،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމު އޮތީ ވަރަށް ފަހަތުގައި. ޚާއްޞަކޮށް ނިމި ދިޔަ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ
ދާއިރާގެ އެއްވެސް ރަށެއްގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމަށް ނެތް، ހަމަ އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްފައިނެތޭ ބުންޏަސް މިއީ
ދޮގަކަށްނުވާނެ. އާދެ، އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާއިރުގައި އެންމެ ރަށެއްގައި ނޫނީ ލެބޯޓްރީއެއް ޤާ އިމުކޮށްފައެއް
ނެތް. ހިމަންދޫގެ ޞިއްޙީ ނިޒާމު ވެސް ހަމަ އޮތީ އެ ހާލުގައި. އަދި ފެރިދޫ އޮތީ ވަކިން ފަހަތުގައި. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ފޮޅުދޫ ވެސް އޮތީ އެ ހާލުގައި. މަތިވެރި ވެސް އޮތީ އެ ހާލުގައި. މާޅޮސް ވެސް އޮތީ މި ހާލުގައި. އެއްވެސް
ރަށެއްގަ އި ރަނގަޅު ޑޮކްޓަރެއް ނެތް. ލެބޯޓްރީއެއް ހެދިފައި ނެތް. ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ނަރުހުންގެ ޚިދުމަތެއް ވެސް
ނުލިބޭ. އާދެ، މިކަމުގެ ސަބަބުން ހަމަ ކުޑަކުޑަކަމެއް ވާއިރަށް އަޅުގަނޑުމެން އަންނަންޖެހެނީ މާލެއަށް. މާލެ އައިސް
ލިބޭ ހުރިހާ މުސާރައެއް މި ޖެހެނީ މިކަމަށް ޚަރަދުކުރަން. ދެން އެ ބޭފުޅުންގެ ޝަކުވާތައް އިންތިހާއަށް ބޮޑު. މި
ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްލުކުރެވޭނީ މި ޤައުމުން ކޮރަޕްޝަން ނައްތައިލެވިގެން. މި ޤައުމުގައި މޫލާފައިވާ
ކޮރަޕްޝަން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން މުލުން ލުހެލަން. މިކަން ކޮށްގެން ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ރައްޔިތުންނަކަށް
ޚިދުމަތެއް ނުދެވޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައި.ޖީ.އެމް.އެޗު ގެ އިމާރާތުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި 53 މިލިއަން ޑޮލަރަށް
ހެދެން އޮތް އިމާރާތަށް 140 ބިލިއަން ޑޮލަރު ޚަރަދުކޮށްފަ އި އަދިވެސް މި ދައްކަނީ ތިމަންނަމެން މި އޮތީ ޞިއްޙީ
ނިޒާމަށް އިންޤިލާބެއް ގެނެއްސައޭ. 87 މިލިއަން ޑޮލަރު މި އޮތީ ޖީބަށް ކަޓަށް ލާފަ. މިހާ ބޮޑު އަދަދެއް ނަގާފައި
އަދިވެސް އެ ބޭފުޅުން ތިމަންނަމެން ޞިއްޙީ ނިޒާމަށް އިންޤިލާބެއް ގެނެއްސައޭ ބުނާތީ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ
70

ކޮންގޮތަކަށް އިކޮނޮމިސްޓު ކިޔަވައިގެން އައިއްސަ ހުރި ބޭފުޅެއް ބާވައޭ. މިއީ ވައްކަން އިނގޭތޯ. މިއީ ބޮޑެތި
ޖަރީމާތައް. މި ލާރިއަކީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ؛ ދުއިސައްތަ އެތައް ރަށެއްގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒަށް ލެބޯޓްރީގެ ޚިދުމަތް
ދޭހާ ލާރި. ޑޮކްޓަރުން ލާހާ ލާރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ އެ ވާހަކަ. އާދެ، އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާތެރިކަމާއި އާސަންދައަކީ، އަދި އެންސްޕާއަކީ ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން، އާދެ، 2008 ގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ސަރުކާރުން ގެނައި ނިޒާމެއް. މި ނިޒާމު ވެސް ފުނޑާލީ ރައީސް ޔާމީން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް މިފަދަ ބިލަކަށް
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. މާމިގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އޮނަރަބަލް
ޤާސިމް އިބްރާހީމް އެ މަނިކުފާނު އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމަށްޓަކައި؛ އާދެ! މި އިޖުތިމާޢީ ކަންތައްތަކަށް ، ޚާ އްޞަކޮށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ދެއްވާ އެހީތެރިކަމަށް އެ މަނިކުފާނަށް ހަމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ އިޚުލާޞްތެރި
ޝުކުރެއް ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މި ވަގުތު ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވާނަން. ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު ޖަލްސާ ފެށޭނީ
1:00 ގައި.
}ހުސްވަގުތު ކޮޅު: 12:30 އިން 13:03 އަށް{
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު)
8. ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން ޖަލްސާ ކުރިއަށްގެންދާނަން. އާދެ! އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން މި
ދަނީ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 8.4. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް މެންބަރުން ޢައްޔަންކުރުމަށްޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ފޮނުވާފައިވާ ނަންފުޅުތައް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓު
މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު، އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް. ރޮޒައިނާ އާދަމް.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
71

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީން އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް
ޢައްޔަންކުރުމަށްޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ނަންފުޅުތައް އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކުރުމުގައި އެންމެ
ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ވެސް ވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓާއި ރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު ، ކްރިމިނަލް ކޯޓު، އިލެކްޝަންސް
ކޮމިޝަން، މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިން ހުށަހެޅިފައިވާ ނަންތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އެއްވެސް މައްސަލައެއް
އޮތްތޯ ސާފުކުރެވިފަ. އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީގައި އާ އްމުކޮށް މާކްސްދޭން ގެންގުޅޭ މިންގަނޑަށް ބައެއް
ބަދަލުތައް މި ފަހަރު ވެސް ގެނެވިފައިވާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އެގޮތުން، މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި 4 ބަޔަކަށް ބަލާހައިގެން
މާކްސްދެވިފައި މި ވަނީ. އެއީ ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނަށް 25%، މަސައްކަތުގެ ތަޖުރިބާއަށް 25%،
އިންޓަރވިއުއަށް 25%، އަދި ނަޒާހާތްތެރިކަމަށް 25%، މި އުސޫލުން ބަހާލައިގެން. މި ގޮތުން، ތަޢުލީމުގެ ފެންވަރު
ބެލުމުގައި 5% މި އޮންނަނީ ތަޢުލީމާއި ކުރިމަތިލާފައި އޮތް މަޤާމުގެ މަސައްކަތާ ހުރި ގުޅުމަށް. ދެން އަނެއް 20%
ބަހައިލެވިފައި މި ވަނީ އެ ބޭފުޅަކު ހާސިލުކޮށްފައިވަނީ ފުރަތަމަ ޑިގުރީއަށް ވެއްޖެއްޔާ 5% އާ ހަމައަށް މާކްސް،
މާސްޓަރސް ޑިގުރީއެއް ކަމަށް ވަންޏާ 10-5އާ ދޭތެރޭގައި. ޕީ.އެޗް.ޑީ ކަމަށް ވަންޏާ 15-10 އާ ދޭތެރޭގައި. ދެން
އެހެނިހެން ފަންނީ ތަޢުލީމާއި ތަމްރީނު ހޯދާފައި ހުރި ކަމަށް ވަންޏާ، އެ ހޯދާފައި ހުރި ތަޢުލީމަކަށާއި ތަމްރީނަކަށް
އިތުރު 5%. އަދި ކިޔެވުމުގެ ބައިގައި މާކްސްދިންއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލާފައިވާނެ، މިސާލަކަށް ޑިގްރީއެއް
ނުހައްދަވައި މާސްޓަރސް ހައްދަވާފައި ހުންނަ ބޭފުޅަކާއި ޑިގްރީއެއް ހައްދަވައިގެން މާސްޓަރސް ހައްދަވާފައިވާ ބޭފުޅަކާ
ވެސް ތަފާތުތަކެއް ހުންނާނެ. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ހާސިލުކޮށްފައިވާ ޔުނިވަރސިޓީއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބެލިން .
ދުނިޔޭގެ ނަން މަޝްހޫރު ޔުނިވަރސިޓީތަކުން ހާސިލުކޮށްފައި ހުރި ޑިގްރީތަކާ ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ކުޑަ ތަފާތެއް
ހުންނާނެ އެހެންތަންތަނުން ހާސިލުކޮށްފައި ހުރި ޑިގްރީއާ . އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ މިންގަނޑެއްގެ ތެރެއިން އެބައި
އަޅުގަނޑުމެން ބެލީ. ދެން މަސައްކަތުގެ ތަޖުރިބާގެ ބައިގައި 10% ހަމަޖެހިފައި މި ވަނީ އެ މީހަކު މަސައްކަތުގެ
ދާއިރާގައި އުޅެފައި ހުރ އަހަރުތަކަށް ބަލާފަ. އެގޮތުން، 5 އަހަރަށްވުރެ މަދުން އުޅެފައި ހުރި ބޭފުޅަކަށް ވެއްޖެއްޔާ
2%އާ ހަމައަށް. ސުމަކުން 2 އަށް. ސުމެއް އެއީ އެއްވެސް ތަޖުރިބާއެއް ނެތުން. ދެން 5 އިން 10 އަށް މި އޮތީ، 5
އަހާރާއި 10 އަހަރާ ދޭތެރޭގައި ކަމަށް ވަންޏާ، 2 އިން 4 ޕަސެންޓާ ހަމައަށް. އަދި 10އަހަރުން 15 އަހަރަށް 4 އިން
7 ޕަސެންޓާ ދޭތެރޭގައި. 15އަހަރާއި 20 އަހަރަށް ވެއްޖެއްޔާ 6 އިން 8އާ ދޭތެރޭގައި. 20 އަހަރުން މަތީގެ ތަޖުރިބާ
ހުރި ކަމަށް ވަންޏާ 8 އިން 10އާ ދޭތެރޭގައި. ހަމަ އޭގައިވެސް އެބައުޅޭ އިތުރު ދެ ބައެއް. އެއީ ނަތީޖާ
ހާސިލުކުރެވިފައިވާ މިންވަރު. އަދާކުރެއްވި ވަޒީފާތަކުގައި އެ މީހަކަށް ނަތީޖާ ހާސިލުކުރެވިފައިވާ މިންވަރަށް 10%.
އަދި ހަމަ ލިބިފައިވާ ތަޖުރިބާއާއި ކުރިމަތިލާފައި ހުރި މަޤާމާ ހުރި ގުޅުމަށް 5%. ދެން އިންޓަރވިއު ޕްރޮސެސްގެ
ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލާފައިވާ ބައެއް ކަންތައްތަކަކީ، 15% މިއޮންނަނީ، އެއް 5%، ހާލަތެއް ވަޒަންކުރުމުގައި
ރަނގަޅު ގޮތް ނިންމުމުގެ ޤާބިލުކަން ހުރި މިންވަރު. 5% މި އޮތީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަ އް ލިއްބައިދިނުމާ ދޭތެރޭގައި
72

ދެކޭގޮތް. ދެން އަނެއް 5% މި އޮތީ ނަތީޖާ ނެރުން އަދި އުފެއްދުންތެރިކަމަށް. މިކަންކަން ބެލުމަށްޓަކައި
އަޅުގަނޑުމެން ސްޓޭންޑަޑް ސުވާލުތަކެއް ވެސް ތައްޔާރުކުރެވިފައި، އެކި ހާލްތަތަކުގައި އެ ބޭފުޅަކު ޢަމަލުކޮށްފައި ހުރި
ގޮތާއި ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތާ ގުޅޭ ގޮތުން ސުވާލުކުރެވިފައިވާނެ. ދެން މަޤާމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް މަޢުލޫމާތު
ލިބިފައިވާ މިންވަރަށް އޮތް 5%. އެ 5% އަ ކީ އެއީ މި ތަނަށް އައިސް އެ ބޭފުޅުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހުނު
ޓެސްޓުޕޭޕަރެއް ކަހަލަ ޕޭޕަރެއް. އެ ޕޭޕަރު އެއީ ހަމަ ހުރިހާ ކެނޑިޑޭޓުންނަށް ވެސް ހަމަ އެއް ޕޭޕަރެއް ދެވުނު. އޭގައި
އޮންނާނީ، މިކަމާ ގުޅުންހުރި ގާނޫނުތަކުގެ މަޢުލޫމާތުތަކާއި އެއްޗެހި އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބިފައިވާ މިންވަރަކަށް. މި 5%
ހަމަ އޮންނާނީ ހަމަ އެ ޕޭޕަރު ހަދާފައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އެ ލިބުނު މާކްސްއަށް ބަލާފަ. ދެން ޕާސަނައިލިޓީއަށް އޮތް
5%. ދެން ނަޒާހާތްތެރިކަމަށް 25% އޮތް އިރުގައި މި 25%ގެ މާކްސް ދެވިފައިވަނީ ކުރެވުނު ސުވާލުތަކުންނާއި އަދި
ހަމަ އޭގެއިތުރުން އެބޭފުޅުންގެ ސޯޝަލް މީޑިއާ އެކައުންޓުތަކާ އެއްޗެހީގައި އެ ބޭފުޅުން ކޮށްފައި ހުރި ޕޯސްޓުތަކާއި
މިކަހަލަ އެއްޗެހި ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބަލަ އިލެވުނު. އަދި ހަމަ އޭގެ އިތުރުން އާ އްމު ރައްޔިތުން ކޮމިޓީއަށް
ފޮނުވާފައި އެކި ބޭފުޅުންނާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސިޓީތަކާ އެއްޗެހި ލިބިފައިވޭ. އެ ސިޓީތަކުގައި ހުރި
މަޢުލޫމާތުތަކުގެ ތެދުދޮގު ބެލުމަށް ވެސް ކޮމިޓީން ވަނީ މަސައްކަތްކޮށްފަ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ލިބުނު މަޢުލޫމާތުތަކަށާއި ބަލައި އަދި އިންޓަރވިއުގައި ކުރެވުނު ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބުތަކަށް ބަލައިގެން އެއަށް މާކްސް
ދެވިފައި މި ވަނީ. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މާކްސް ދިންއިރުގައި ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަތް ގޮތަށް މާކްސް
ދީ ނިމުނުއިރުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ 5 ނަން ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. އެ 12 ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން ކޮމިޓީން
ނިންމާފައިވަނީ 75% އިން މަތި ލިބިފައިވާ ބޭފުޅުންނަކީ މިކަމަށް އެންމެ ޤާބިލު ބޭފުޅުންގެ ގޮތުގައި. އެގޮތުން، އެންމެ
މަތިން މާކްސް ލިބިފައިވަނީ ، އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ޝަކީލަށް އެއީ 77.71. އަލްއުސްތާޛު އާދަމް ޝާމިލަށް 77.28،
އަލްއުސްތާޛާ ފާޠިމަތު އަނޫލާ؛ 77.26. އަލްފާޟިލާ މަރިޔަމް ޝިއުނާ؛ 76.97. އަލްފާޟިލާ ޢާއިޝަތު ޢަބްދުاله؛
75.14. އެއީ 75% އިން މަތިން ލިބިފައިވާ ބޭފުޅުންނަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން އެދެނީ
މަޖިލީހުން މިކަމަށް ރި ޢާޔަތްކޮށް، ގޮތެއް ނިންމައިދެއްވުމަށް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މި ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ ޖުމުލަ 30 މިނެޓު. މި
ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރުމުގައި މަޖިލިސް ތަމްސީލުކުރާ ކޮންމެ ސިޔާސީ ޕާޓީއެއްގެ އެއް މެންބަރަކަށާއި އަދި ސިޔާސީ
ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ އެއް މެންބަރަކަށް ކޮންމެ މެންބަރަކަށް 5 މިނެޓު ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. މެދު
ހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާޡި މް.
73

މެދު ހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާޠިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ ބޯޑަށް، ކޮ މިޝަނަށް ޢައްޔަންކުރުމަށް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުވި ނަންފުޅުތައް ދިރާސާކޮށް، ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުވެސް އެއްޗެއް
ދަންނަވާލަން ބޭނުން. ހަގީގަތުގައި އެ ކޮމިޓީން އެ ކުރެއްވީ ވަރަށް ބުރަ ބޮޑު މަސައްކަތެއް. އެހެންކަމަށްޓަކައި
އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑު އެ ކޮމިޓީގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ފަށްފަށުން ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެ ބޭފުޅުން ކުރީކީ މާ
ފަސޭހަ ކަމެއް ނޫން. ވަރަށް އުނދަގޫ މަސައްކަތެއް، އެ ބޭފުޅުން އެ ކުރެއްވީ. އެހެންވެގެން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެ
ބޭފުޅުންނަށް މި ޝުކުރު އަދާކޮށްލަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރިޕޯޓު މި ތަޅުމަށް އައުން ލަސްވުމާއި ، އަދި
އިންފޮމޭޝަން ކޮމިޝަނަރެއް ހޮވުން ލަސްވުމާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުގެ އިހުމާލެއް، ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑު އެކަން
މަޑުޖައްސާލުމަށް ބުނެފައިވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރަކާ ހަވާލާދީ ނޫސްތަކުގައި އޮތީމާ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއެރީ އެ
ވާހަކަ ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ތަފްސީލުކޮށްލަދޭންޖެހޭނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާ ކަމަކީ
ހަގީގަތުގައި 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ވެސް، 18 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ވެސް، 19 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ވެސް އެއް
މަސައްކަތެއް. ފެއިލްވެފައިވާ މަސައްކަތެއް ހަގީގަތަކީ. އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފު ގެނެސްދޭންޖެހޭ ކަމަށް
ވަކާލާތުކުރާ މީހުން. އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަކީ ވެސް ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފު،
ހަމަހަމަކަން ވަކި އުސޫލެއް، ވަކި ގޮތްތަކެއް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް ވަކާލާތުކުރާ މީހުން. އެހެންނަމަވެސް، އެކަން
ފެށިގެން އަންނަނީ އޭގެ އިދިކޮޅަށް. ކަންކަން ފެށިގެން އަންނަ ހިސާބަކީ މިއީ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލަނީ. އަޅުގަނޑު
މި ބުނަނީކީ މިއަދުގެ ކޮމިޓީގަ އި، އިއްޔެގެ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ ވާހަކައެއް ނޫން. މިއީ ފެއިލްވެފައިވާ ސިސްޓަމެކޭ
އަޅުގަނޑު ދަންނަވަންޖެހޭ ބައިވަރުބައިވަރު ސަބަބުތައް އެބަހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނިކަން ގަބޫލުކުރައްވާ!
އަޅުގަނޑުމެން 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި، 18 ވަނަ މަޖިލީހުގައި މިކަންކަން ޕްރެކްޓިސްކޮށްފިން. އޭގެ ކޮންމެ؛ އަޅުގަނޑު
މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ އޭގެ ކޮންމެ މުއައްސަސާއެއް ، އަޅުގަނޑުމެން ހޮވާފައި ހުރި ކޮންމެ މުއައްސަސާއެއް ކިހިނެއްތޯ
ވެފައި އޮތީ؟ އެ މީހުން ފެއިލްވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ބުނަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ސިސްޓަމް، ކަންކުރާ ގޮތް ގޯހޭ.
އެހެންވީމާ، މި އުސޫލު ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް އެބަ ބަދަލުކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޝަންތަކަށް، ބޯޑުތަކަށް
މެންބަރުން ޢައްޔަންކުރާ ގޮތް ބަދަލުކުރަންޖެހޭކަން މި އިނގެނީ މީގެ ކޮންމެ ބޯޑެއް، މީގެ ކޮންމެ ކޮމިޝަނެއް މިއަދާ
ހިސާބަށް އޮތީ ފެއިލްވެފަ. އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ ފެއިލްވެގެން އެ މީހުން ވަކިކޮށްފައި، ބަދަލުކޮށްފައި އަނެއްކާ
އެހެން ބަޔަކު ލާން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނާލަން. އެހެންނޫނިއްޔާ، އަޅުގަނޑު
ގަބޫލެއް ނުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ހަމަޖެހޭ އުސޫލަކުން މިކަން ކުރެވިދާނެ ކަމަކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން ހަމަ ކުޑަކުޑަ ދެ މިސާލެއް. ހަގީގަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދޭ މާކްސްދީގެން ރަނގަޅަށްތޯ މި
ދަނީ، ނޫނިއްޔާ މާކްސް ދޭ ގޮ ތްތޯ މައްސަލައަކީ، ޕޮއިންޓު ދޭ ގޮތްތޯ މައްސަލައަކީ. ކޮބައިތޯ މައްސަލައަކީ. އަޅުގަނޑު
74

މިދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންވެގެން އެހެން ކަމެއް، އެހެން އުސޫލެއް، އެހެން ގޮތްތަކެއް އެބަ ހޯދަންޖެހޭ
ކޮމިޝަންތަކަށް މީހުން ހޮވާ. އެއީ އަޅުގަނޑު ކުރިން މިދަންނަވާހެން، ތަކުރާރުކޮށް ކޮމިޝަންތައް، ބޯޑުތައް
ފެއިލްވެފައި އޮތީމަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މާކްސްދޭއިރުގައި ހަމަ ކުޑަކުޑަ މިސާލެއް. މިސާލަކަށް
ދެންމެ މުޤައްރިރު ވިދާޅުވެއްޖެ، އެބަހުއްޓޭ ކޮމިޓީއަށް އަންނައިރުގައި ތަޢުލީމަށް. މިސާލަކަށް މާސްޓަރސްއެއް ހަދާފައި
އޮތް މީހަކަށް. މި އަންނަނީ ފުނަދޫ ފަތަށްސީލާގޭ ޢަބްދުއްރަޙީމް، ޑިގްރީ ؛ ހަމަ އޮސްޓްރޭލިއާގެ ޔުނިވަރސިޓީއަކުން
މާސްޓަރސް ހައްދަވައިގެން. އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގައި މި ތިބެނީ. ކޮމިޓީގެ އެއް މެންބަރަކު އޭނައަށް، އެބަ އޮވޭ
މާރސްޓަރސް ހެދީމާ 5އާއި 10އާ ދޭތެރޭ ޕޮއިންޓުދޭން. އޭނަ ޑިގްރީ ހެދީމާ، އެއް މެންބަރަކު މި ދެނީ އޭނައަށް 5
މާކްސް، އަނެއް މެންބަރަކު މި ދެނީ 10 މާކްސް. އެހެންވީމާ، އެބައުޅޭ މައްސަލައެއް ދެއްތޯ. ޔުނިވަރސިޓީއަކުން އޭނަ
ނިމިގެން އެ އިނީ. ދެ މެންބަރަކަށް ތަފާތު މާކްސް ދެވޭނެ ގޮތެއް ވެގެންނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އެބަ ބަލައިލަންޖެހޭ
މީގައި މައްސަލައެ އް. ދެން ހިނގާ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަމާ ހަމަ އޭގެ އަނެއް މިސާލު، ނަޒާހާތްތެރިކަމަށް. ލ. ފުނަދޫ
ފަތަށްސީލާގޭ ޢަބްދުއްރަޙީމް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީއަށް ނޫނީ ކޮމިޝަނަކަށް ކުރިމަތިލައިގެން މި ގެނައީ
އަޅުގަނޑުމެން. ގެނެސް ބައިންދާފައި އަޅުގަނޑުމެން މީނަ ކައިރީގައި ކުރާ ސުވާލަކުން އެބައޮވޭ 25% ނޫނީ 25
މާކްސް ދެވެން ނަޒާހާތްތެރިކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން އަހާ ސުވާލަކުން، އަޅުގަނޑުމެން ބަލައި ލާ އެއްޗަކުން، އަދި މިކަމެއް
ނިންމައިލެވޭކަށް ނެތް. އެއް މެންބަރަކު ހަމަ އޭނައަށް މި ދެނީ 2 މާކްސް. އަނެއް މެންބަރަކު 25. ހަމަ އެކަކަށް.
އެހެންވީމާ، އެ ބަދަލު އަންނަންޏާ އެބައުޅޭ މީގައި މައްސަލަތަކެއް. އެހެންވީމާ، އެ މައްސަލަތައް ޙައްލުވާނޭ
ކޮންމެވެސް ގޮތްތަކެއް، އާ ގޮތްތަކެއް ހޯދަންޖެހޭ. މި ބުނަނީ، މި މަޖިލީހުން، އަދި މިހާހިސާބަށް މި މަޖިލީހުން
މިކަހަލަ ކަމެއް ނުކުރެއޭ. ވަރަށް ރަނގަޅު ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން އެއްކަލަ ކުރިން
ހުރިހާ ކޮމިޝަންތަކަކާއި ބޯޑުތަކެއް މުޅިން ބޮއްސުންލާ ގޯސްވެގެންގޮސް ބަދަލުކުރަ ންޖެހޭތީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އިނގެނީ މިއީ ފެއިލްވެފައި އޮތް ނިޒާމެއްކަން. މިކަން ބަދަލުކުރަންޖެހޭކަން މި އެނގެނީ އެހިސާބުން. އަޅުގަނޑު
އެއްގޮތަކަށްވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރުންނާ ދޭތެރޭގައި އެއްޗެއް ދަންނަވަނީކީ ނޫން. މެންބަރުން ކުރީ ބުރަ
މަސައްކަތެއް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް މިދަންނަވަނީ ، މި ބަދަލުކުރަން އެހެން ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
އެންމެންގެ ވިސްނުން އެބަ ގެންގުޅެންޖެހޭ. އެއީ ކޮން ގޮތެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެންވެގެން ނިންމަންޖެހޭނީ. ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެ ވަޑައިނުގަންނަވާ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން، ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރަށް.
75

ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުކަމަށް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރު ދެންމެ އިއްވެވި ރިޕޯޓުގައި 75 މާކްސްގެ މައްޗަށް ލިބުނު ބޭފުޅުންނަށް މަރުޙަބާއާއި ތަހުނިޔާއާއި
މުބާރިކުބާދު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަބަދުވެސް ކޮރަޕްޝަނަކީ އޮންނަ އެއްޗެއް ދުނިޔޭގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތަކުރާރުކޮށް ވިދާޅުވަމުން އެ ވަޑައިގަންނަވަނީ ޒީރޯ ޓޮލަރެންސޭ ކޮރަޕްޝަން އޮންނާނީ.
އެހެންވީމާ، އެ މަގަށް ދެން ކަންތައް ދާނީ. ކުރީގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވަނީ، ކޮރަޕްޝަނަކީ މައްސަލައެއް ނޫން
ކަމަށް. އެއާއި މިއާ ކުޑަކުޑަ ތަފާތެއް އެބަހުރި. އޭރުގައި ދެން ކޮރަޕްޝަނަކީ މައްސަލައެއް ނޫން. އޭރުގައި ވަގަށް
ލާރިނެގުން ވެސް މައްސަލައެއް ނޫން. އޭރު ލާރި ގެންނަ ތަން ބަލާކަށް ވެސް ނުޖެހޭނެ. މިހާރު އެހެނެއް ނުވާނެ.
މިހާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަބަދުވެސް ބައްލަވާނެ، ކޮރަޕްޝަނެއް ނެތި؛ އެހެންވެގެން އެ މަނިކުފާނަށް މި ޤައުމު
ހިންގަން ދަތިފުޅުވެގެން އެ އުޅެނީ. އެއީ ކޮރަޕްޓުވެފައި އޮތް ޤައުމެއްގައި ކޮރަޕްޝަން ޒީރޯ ޓޮލަރެންސް ވެއްޖެއްޔާ
ވަރަށް އުނދަގޫވާނެ ނޫންތޯ އެކަން އަލުން ފިޔަވަޅުތަކުގެ ތެރޭގައި ދާން. އެހެން ވީމާ ކަންނޭނގެ ތާއްޓެއް އަރައިގެން
މި އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، ދެން އަލުން ދެން ހަމަޖެހިގެންދާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން އެތަން
ވާންވާނީ ނަޒާހާތްތެރި ތަނަކަށް. އެއީ ސިޔާސީ ތަނަކަށް ވެގެންނުވާނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުގެއަށް އަޅުގަނޑުމެން
މިހާރު މިތިބީ އިތުރު ފަނޑިޔާރުން ނަގާ ގޮތަށް ހަމަޖައްސާފަ. އެއީ ސުޕްރީމް ކޯޓް. ނަޒާހާތްތެރި ބޭފުޅުން ލާށޭ.
ކިޔަވައިގެން ތިބި މޮޅު މީހުންނާއި ނަޒާހާތްތެރި މީހުން މި ޤައުމުގަ އި އެބަތިއްބޭ. ސެލެކްޝަން ޕްރޮސެސް ވަރަށް
ސްމޫތް ވާންވާނޭ. ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު، އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ވިދާޅުވީ
ތިމަންނާމެންގެ ސެލެކްޝަންސް ވަރަށް ބަރާބަރަށޭ ގެންދިޔައީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އެ ވާހަކަ. ދެންމެ ޑީ.އާރު.ޕީގެ
ޕީ.ޖީ ލީޑަރު އެ ވިދާޅުވީ ހަމަ ރަނގަޅު ވާހަކަފުޅުތަކެއް. މާކްސްދޭއިރު ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ސިސްޓަމެއް
އޮންނަންޖެހޭނެ. ޑީ.އާރު.ޕީގެއޭ އަޅުގަނޑަށް މިދެންނެވުނީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ލީޑަރު. ދެން ޑީ.އާރު.ޕީއޭ ކިޔޭނެ ދެއްތޯ
އާކޮޅުމަތިވީމަ. އަމިއްލައަށް ވެސް ލީޑަރު ކިޔުނީ ކަންނޭނގެ . ދެން އެކަމަށްޓަކައި މަޖިލިސް މެންބަރުންގެ ފަރާތުން
އަޅުގަނޑު ހިނިތުންވުން ބޭނުންވަނީ. އެ އީ އުފާވެރިކަންނޫންތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީއައިގެން ހުރިވަރު ނޫންތޯ އެއިން
އެނގެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާފަށް އެދުމާ އެކުގައި ދަންނަވަންޖެހެނީ، މި ރާއްޖޭގެ ކަންކަން ރަނގަޅުކުރުމުގެ
ހުރިހާ އާރާއި ބާރު މާތްاެلهގ އިރާދަފުޅާއި މިންވަރުފުޅުން މި އޮތީ މި މަޖިލީހަށް ދީފައޭ. މި މަޖިލީހުން ކަންތައް
ކުރާނީ ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. މި މަޖިލީހުގައި ނުހުންނާނެ ގޯސް މެންބަރެއް.
ރައްޔިތުން ނުހޮވާ މެންބަރަކު ވެސް ނާދޭ. އަޅުގަނޑަށް ފެނި ގެން މި ދަނީ ޤައުމުގައި ތިބި ރިސޯސްފުލް މީސްމީހުންނާ
ދޭތެރޭގައި މާ ނިކަމެތިކޮށް މި މަޖިލީހުން ބައެއް ފަހަރު މުޚާތަބުކުރެވެމުންދާ ތަން. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ނުކުރާންޖެހޭ
76

ކަންތަކެއް މި މަޖިލީހުން ނުކުރޭ. ހުރިހާ ކަމެއްވެސް ކުރެވޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، މި ރާއްޖޭގެ
ކަންކަން ބަރާބަރު އޯޑަރަށް އަޅުވަމުން މި ދަނީ. 14 ވަރަކަށް އަހަރު ދުވަސްތެރޭ ޤާނޫނުއަސާސީ އުފަންވި ފަހުން މި
ވީ. ދުނިޔޭގެ ތަހުޒީބު ޤައުމުތަކުގައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނާއި، ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނާއި އަދި
ޖުޑިޝަރީ އިންޑިޕެންޑެންޓް ފަދަ ޕާލިމަންޓް ނިޒާމުތަކާއި ހުރިހާ އެއްޗެއް ބަރާބަރަށް ވޯކް ކުރަމުންދާތާ ހަންޑްރެޑްސް
އޮފް ޔެއަރޒް ވެއްޖެ އިނގޭތޯ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ޅަފަތުގައި މި ތިބީ. އެކަންވެސް އަންޑަސްޓޭންޑް ވާންޖެހޭ.
ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސާލީޙް 26 އަހަރު ވަންދެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އުޅުއްވި . ވަރަށް ޤަދަރުވެރި
ބޭފުޅެއް އެއީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުގައި ވަރަށް ބަރަކާތްތެރި ބޭފުޅެއް އެއީ. އެހެންވީމާ، ޒީރޯ ޓޮލަރެންސް
ކޮރަޕްޝަންގަ އި ދާއިރުގައި މި ރާއްޖޭގެ ހުރި ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކެއްގައި ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ހަމަ
އެކަން ތަންފީޒުކުރައްވާނެކަން. އެކަން ކުރުމުގައި މި މަޖިލީހުގެ އެއްބާރުލުން ސަރުކާރަށް އޮންނާނެ. އޮޕޮޒިޝަން
ލީޑަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑުގެ ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުން އޮންނާނެ. ކީއްވެގެންތޯ ތި ބޭފުޅުން ހެނީ އަޅުގަނޑު
އޮބޮޒިޝަން ލީޑަރޭ ދެންނެވީމަ؟ ދެން ކާކުތޯ މިތާ ހުރީ އަނެއްކާ؟ އެފަދަ މީހަކު ނެތީމަ ދެން އަޅުގަނޑު މިހާރު އެ
މަސައްކަތައިގެން މި ދަނީ ކުރިއަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހިތާމަޔަކީ މަކަރުވެރި ހީލަތްތެރި ގޮތަކަށް މަޤާމުތައް
އަތުލައިގެން، މަޤާމުތަކަށް ދިއުމަށްފަހުގައި މީހާ އެހެން މީހަކަށް ބަދަލުވެގެންދިއުން. އެކަން ނުވާންވީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ތެރޭގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ސީދާސާދާ މަސައްކަތްތަކެއް ހިނގަންޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން އެބަޖެހޭ
އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ، 19 ވަނަ މަޖިލީހުން ރެޔާއި ދު ވާލު މި ކުރާ މަސައްކަތުގައި ނަފާ، ފާގަތިކަން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުން. ދިވެހިރާއްޖެއަކީ އެއްވެސް މީހެއްގެ، އެއްވެސް އައުލާދެއް، އެއްވެސް
ފެމިލީއެއްގެ ޤައުމެއް ނޫން. ދިވެހިރާއްޖެއަކީ މިނިވަން ޤައުމެއް. އަބަދުވެސް މިނިވަން ޤައުމެއް ދިވެހިރާއްޖެއަކީ.
އަޅުގަނޑަކަށް އަންޑަސްޓޭން ޑެއް ނުވޭ ކީއްވެގެންތޯ ޖުލައި 26 މި އަންނަނީ. ދިވެހިރާއްޖެ ޕްރޮޓެކްޓް ރޭޓުގައި އޮތީ.
ދިވެހިރާއްޖެއަކީ މިނިވަން ޤައުމެއް. ދިވެހިރާއްޖެ އެއްވެސް ބައެއްގެ ދަށުގައި ނެތް އުޅެފައެއް. ތާރީޚުތައް އެހެރީ
ފެންނާން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އެހެންވީމާ، މި ރާއްޖޭގައި މިނިވަންވާންޖެހޭނީ. 3 ބާރު ވަކިވެފައި އޮތް ނިޒާމެއް އެބަ
ހިންގަންޖެހޭ. ޖުޑީޝަރީ މިނިވަންވާން އެބަޖެހޭ. ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަން ކޮމްޕޮޒިޝަން ބަދަލުވާން އެބަޖެހޭ.
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުންނަ އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ ވެރިޔާ އެއީ ޕަދުމާޕަތީ ބަލާފައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ފަނޑިޔާރުގެއަށް ނުވަތަ ޙުކުމް ނުކުރާން އަންގާ މީހަކަށް ވެގެންނުވާނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގަ އި އަޅުގަނޑު މިއަދު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ވެއްޖެ އްޔާ ބިޝާމް އެބަޖެހޭ މަޤާމުން ދުރުކުރަން. ރައީސް ޔާމީނާ އި އޭނާ ގުޅިގެން، އޭނާއާ ގުޅިގެން ރައީސް
ޔާމީނަށް އޭނަ ވަކީލުކަން ކު ރަމުންދަނީ ރައީސް ޔާމީނަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ތުހުމަތުކުރަން. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް މަޤާމުން ދުރުކުރުމުގެ މައްސަލަ މި މަޖިލީހުން ކުރިއަށް ގެންދަން އެބަޖެހޭ.
77

އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އިތުބާރެއް ނެތް އޭނާގެ މައްޗަކަށެއް. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ މަސައްކަތްކުރުމަށްޓަކައި މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަނޑު މައްސަލަ ހުށަހަޅާނަން ވަރަށް އަވަހަށް ބިޝާމް ވަކިކުރަންޖެހޭ އެބަ.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަހީމް ޢަބްދުލްޙަކީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދެންމެ ރިޔާސަތުން މުޚާތަބުކުރެއްވިއިރު، ކާށިދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން މެންބަރުންގެ ނިސްބަތުން ބަލާއިރު އެންމެ ބޮޑު ސިޔާސީ
ޕާޓީގެ ލީޑަރުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތީ. އަދި އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނަރ ވެސް ހަމަ
ލީޑަރުގެ ހައިސިއްޔަތުން ބައްދަލުކުރެއްވި. އެހެންވީމާ، އަދިވެސް އަމިއްލަ މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައިތޯ އެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިންނެވީ؟ އެއެއް ސާފުކޮށްލަދެއްވުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ސާފުކުރައްވަން އެދިވަޑައިގެންނެވި ކަންތައް މި މަޖިލީހަށް އަދި ލިޔެކިޔުމަކުންނެއް އެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެއީ ޑީ.އާރު.ޕީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްކަން ނުވަތަ ލީޑަރު ކަމެއް އަދި ހުށަހެއް ނާޅުއްވާ.
އެއަށްފަހު މިތަނުން އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެއީ ޑީ.އާރު.ޕީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކަމަށް ނިންމާނީ. އާދެ!
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ރިޕޯޓަށް އިތުރު ޕާޓީއަކުން މި ވަގުތު މިތާނގައި ވަޑައިގެން ނެތް އެއްވެސް ބޭފުޅަކު.
އެހެންވީމާ މި ހިސާބުން މި ރިޕޯޓުގެ ބަހުސް ނިމުނީ. ދެން މި ރިޕޯޓަށް ވޯޓަށް އެހުން 1:30 ގައި އޮންނާނެ. އާދެ!
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ބަހުސްކުރަމުންދިޔަ؛ އެއީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2011 މި ޤާނޫނުގެ ބަހުސް އަދި އެއް ބޭފުޅަކަށް ފުރުޞަތު އެރުވިދާނެ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
ރިޟާއަށް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ،
އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ބިލު، 15/2011 އަށް ބެލެނިވެރިކަން؛ އެންސްޕާ ގެ ބެލެނިވެރިކަން އެހެން ވުޒާރާއަކަށް
ބަދަލުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިޞްލާޙާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މި އިޞްލާޙަށް އަޅުގަނޑުމެން
ތާއީދުކުރަމޭ. އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ، އެކަނިވެރި މައިންނާއި، ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދީންނާއި،
78

ޔަތީމު ކުދިންނާއި އަދި މިހެންގޮސް އުމުރުން ދުވަސްވީ ބޭފުޅުންގެ އެހީތެރިކަމާއި ، މިފަދަ ވަރަށް މުހިންމު، ވަރަށް
އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ކޮންމެހެން އަޅާލަންޖެހޭ ފަރާތްތަކުގެ އަޅާލުމަށް ބޭނުންވާ އެކިއެކި ކަންކަން، އެކިއެކި މަސައްކަތްތައް
އެބަ ހިމެނޭ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ގެންނަ ބަދަލަކީ މިހާރަށްވުރެ ވެސް ބޮޑަށް މި
މުއައްސަސާ ނުވަތަ އާސަންދައިގެ ހަރަކާތްތައް އިތުރަށް މަގުފަހިވެ، އިތުރަށް ރައްޔިތުންނާ ގާތުން ޚިދުމަތް ދެވޭނެ
ގޮތްތަކެއް ވުމަށް ގެންނަ ބަދަލެއްހެން. އެންސްޕާގެ ކަންތައް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ، ފާއިތުވެދިޔަ 5
އަހަރު އެންސްޕާއަށް ހަމައެކަނި ނަމެއް، ހުސްނުވާ އާސަންދަ؛ ހަމައެކަނި ނަމެއް ނުވަތަ ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް
ޕްރޮޓެކްޝަން، އޭގެތެރެއިން ވެސް ހަމައެކަނި ނަމަކަށް، ހުސްނުވާ އާސަންދަށް އެކަނި، އެ ނަން އެކަނި
ބަދަލުކޮށްލިކަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ހެކިވޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފެހި ޤާނޫނުއާސާސީއާ އެކީގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ވެރިކަން 2008 ވަނަ އަހަރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ރައީސް، ރައީސް ނަޝީދު ވަޑައިގެންނެވި ހިސާބުން ރައީސް ނަޝީދު
ނެންގެވީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 23 ވަނަ މާއްދާކަން. 23 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމުގެ ހުރިހާ
ކަންކަމެއް؛ އޭގެތެރޭގައި ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމާއި، ބޯހިޔާވަހިކަމާއި އަދި ބޭސްފަރުވާގެ ޚިދުމަތާއި، މިހެންގޮސް
އެކަނިވެރި މައިންނާއި، ޔަތީމު ކުދިންނާއި، މިހެންގޮސް މިފަދަ އެތައް ކަމެއްގައި، ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި މައްސަލަ
ބޮޑުވެފައި ހުރި އެތައް ކަމަކަށް ޙައްލު ގެނައުމުގެ މަސައްކަތް ފަށައިގެން ދިޔައީ . އެ މަސައްކަތާ އެކީގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެކަމުން ރަނގަޅު ނަތީޖާތަކެއް ލިބި، ރައްޔިތުންނަށް އެތައް
ކަމަކުން ލުއިފަސޭހަ މަގުތައް ފެނިގެންދިޔަކަން. އާދެ! ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާލަން، ބަލައިލަން
އެބަޖެހޭ، އެންސްޕާގެ ޚިދުމަތާއި އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް ދެވޭއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ރާއްޖޭގައި
ހުރި އަދިވެސް މިފަދަ ކަންކަމަށް ބޭނުންވާ އިތުރު ޚިދުމަތްތަކުގެ ދޮރުތައް އެބަޖެހޭ ފުޅާކުރަން. މިސާލަކަށް
ދަންނަވާނަމަ، މިއަދު ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ދަތި ހާލު ތަޙައްމަލްކުރަމުން އެބަދޭ، ޚާއްޞަކޮށް ދާއިމީ
ބަލިތަކުގައި ތިބި ފަރާތްތައް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވާނަމަ، ކެންސަރުގެ ބަލި. އެ
ބައްޔަށް ފަރުވާ ހޯދާ މީހާ؛ އޭނާ އިންޑިއާގެ ކޮންމެވެސް ހޮސްޕިޓަލަކުން ބޭސްފަރުވާކޮށްގެން އެތަނުން ޑޮކްޓަރު އެބަދޭ
އިރުޝާދު އަލުން ތިން މަސްދުވަސް ފަހުން ޓެސްޓް ހަދަން އަންނަން. އައިމާ އަނެއްކާވެސް މި ޖެހެނީ އެ ފަރާތުން
ހަމަ ކުރިން ފުރިހަމަކުރި ހުރިހާ އިޖުރާއަތުތަކެއް ފުރިހަމަކޮށްގެން އަނެއްކާވެސް އެހީތެރިކަމަށް އެދިގެން އެންސްޕާއަށް
ހުށަހަޅައިގެން، އާސަންދަ އަށް ހުށަހަޅައިގެން ވަރަށް އުނދަގޫ ހާލަތެއް ތަހައްމަލްކުރަންޖެހެނީ. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި
ވެއްޖެއްޔާ މިފަދަ ދާއިމީ ބަލިތައް ހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ދަފްތަރުތަކެއް އެބަޖެހޭ އެކުލަ ވައިލަން. ދާއިމީކޮށް ބޭސް
ކާންޖެހޭ ފަރާތްތައް ނުވަތަ ދާއިމީކޮށް ފަރުވާކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތަކުގެ ދަފްތަރެއް އެކުލަވައިލައި، އެ ބޭފުޅުންނަށް
ފަސޭހައިން މި ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ބޭސްފަރުވާކުރެވޭނެ އިންތިޒާމުތަކެއް ހަމަޖެހިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
މިހާރު މި ގެންނަ ބަދަލުތަކަށް އިތުރު ލުއިފަސޭހަކަމެއް، ރައްޔިތުންނަށް އިތުރު ޚިދުމަތްތަކެއް، ނުވަތަ އިތުރު
79

އުނދަގޫތަކަ ކުން ސަލާމަތްކުރެވޭނެހެން. މިދެންނެވި ކަންކަމުގެ މުހިންމު ކަމަކީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ ކިޑްނީގެ
ބަލީގައި ނުވަތަ ކެންސަރު ބަލީގައި ނުވަތަ އެހެނިހެން މިފަދަ ދާއިމީ ބަލިތައް ކޮންމެ ތިން މަހުން އެއް މަހު ބޭރަށް
ދާންޖެހޭއިރުގައި އަނެއްކާވެސް އައިސް އެ ހުށަހަޅައިގެން އެ ބޭފުޅުން މިތާނގައި އެތައް ދުވަހެއް ވާންދެން މިތަނުން
ޑޮކްޓަރެއްގެ ސިޓީ އެއް ނުލިބެގެން، ކުރިން އިންޑިއާއިން ދީފައި އޮންނަ ސިޓީއަކީ އެއީ ބަލައިނުގަނެވޭ އެއްޗަކަށް
ވެގެން ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތަކާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ކުރިމަތިލާންޖެހިފައި ހުރީމަ މި ވާހަކަ މިދެންނެވީ.
އަޅުގަނޑު ހަނދާން އެބަހުރި، 2013ވަނަ އަހަރުގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ނ. އަތޮޅުގެ ، އޭރުގެ އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި
ނ. އަތޮޅު ހޮޅުދޫގައި އޭރުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ކެންޑިޑޭޓާ އެކީގައި ދައްކަމުންދިޔަ ވާހަކައެއްގައި
އާސަންދައިން ލިމިޓެއް ނެތި އައި.ޑީ ކާޑުން ބޭސްކުރެވޭނޭ އިންތިޒާމުތަކެއް ހަމަޖެހިގެންދާނެ ވާހަކަ، އެފަދަ
އިބާރާތަކުން ވިދާޅުވި ބަސްފުޅު އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް ހަނދާން އެބަހުރި. އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން މި ސަރުކާރުން މި
ގެންދަނީ އެ އަމާޒަށް ވާސިލުވުމުގެ މަސައްކަތް ބާރަށް ކުރަމުންކަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރުވެސް ޚަބަރުތަކުން
އެބަފެނޭ އިންޑިއާ ގޮ އްސަ ވެސް، އަދި މާލެއަށް އައިއްސަ ވެސް އެ ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންވާ އިތުރު ޚަރަދުތަކާ އެކީގައި
ބަލިމީހާއަށް ހަމަޖެއްސޭނެ އިންތިޒާމުތަކަކަށް މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ވާހަކަ. މިއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ރަނގަޅު
ބަދަލުތަކެކޭ. އާސަންދައަކީ ކޯއްޗެއް ކަމާއި، ބޭސްފަރުވާއަށް ސަލާންޖެހުން ނައްތާލުމަށްޓަކައި 2008 ވަނަ އަހަރު
ވަޑައިގެންނެވި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މުޙައްމަދު ނަޝީދު އެ ކުރެއްވި މަސައްކަތްޕުޅުތަކަކީ ހަމަ ޔަޤީނުން
ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ބަލައިގަންނާނެ ކަންތައްތައް. ހަމައެއާއެކީގައި...
(މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އީވާ ޢަބްދުاله ރިޔާސަތާ ހަވާލުވެވަޑައިގަތުން)
9. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްލަދެއްވާނަ ން؟ މިއަދު އަޅު ގަނޑުމެން 4 ވޯޓެއް އެބަލަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
80

ފުރަތަމަ ވޯޓު؛ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދުގެ 142ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ގަރާރު؛ ގަރާރު ނަންބަރު /19/2019ޤ9- މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާ މެދު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެ ނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 79
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 07
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 57
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 01
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 64
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 33
ޖުމްލަ: 64
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 79. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 7. ނުފެންނަ ކަމަށް
ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 57. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 1.
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 64. ފާސްވުމަށް ބޭ ނުންވާ އަދަދު؛ 33. ޖުމުލަ؛ 64. ފާހެއްނުވި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު ވޯޓަށް މި އަހަނީ ދައުލަތުގެ ވިޔަފާރި ތަންތަން ޕްރައިވެޓައިޒް ކުރުމާއި، ކޯޕްރެޓައިޒްކުރުމާއި، އަދި
މޮނިޓަރކޮށް، އިވެލުއޭޓް ކުރުމާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ ދަށުން އުފެދިފައިވާ ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން އެންޑް ކޯޕްރެޓައިޒޭޝަން ބޯޑުގެ
81

މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރެވިފައިވާ މިންވަރު މުރާޖަޢާކޮށް، ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަޕްރައިސަސް ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމި
ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު ހުށަހަޅުއްވައި، ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިޒު ތާއީދުކުރައްވާފައިވާ ހުށަހެޅުމުގެ އިޞްލާޙެއް. އެ ރިޕޯޓުގެ އިޞްލާޙަށް ފުރަތަމަ ވޯޓަށް
މި އަހަނީ. އިޞްލާޙު އިއްވަވާލަދެއްވުން އެދެން.
އިދާރީ މޭޒުން އިއްވެވުން:
ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު ހުށަހަޅުއްވައި، ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ނާޝިޒު ތާއީދުކުރައްވާ ފައިވާ ހުށަހެޅުން. ރިޕޯޓުގެ 5.0 ކޮމިޓީގެ ނިންމުމުގެ ދަށުގައި ހިމެނޭ އެއްވަނަ
ނަންބަރު އަންނަނިވި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2013)ދައުލަތުގެ ވިޔަފާރި ތަންތަން
ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމާއި ކޯޕްރެޓައިޒްކުރުމާއި އަދި މޮނިޓަރކޮށް ، އިވެލުއޭޓްކުރުމުގެ ގާނޫނުގެ ތިންވަނަ މާއްދާ ގެ (ހ)ގެ
ދަށުން އުފައްދަވާފައިވާ ، ޕްރައިވްޓައިޒޭޝަން އެންޑް ކޯޕްރެ ޓައިޒޭޝަން ބޯޑަށް 29 ޖަނަވަރީ 2019 ވަނަ ދުވަހު
ޢައްޔަންކުރައްވާފައިވާ ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން، މި ވަގުތު ބޯޑުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން، އެ ގާނޫނުގެ 7ވަނަ މާއްދާގެ
(ރ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، ބޯޑު މެންބަރުކަމުން ވަކިކުރުމަށްފަހު، އެ ގާނޫނުގެ ހަތަރުވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާއި، ނުވަވަނަ
މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެ ބޯޑަށް އަލުން މެންބަރުން
ޢައްޔަންކުރައްވަ އި، އެ ގާނޫނުގެ ހަތަރުވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން
ހޯދުމަށް މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވުމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ދެންނެވުމަށެވެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން
ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު ހުށަހަޅުއްވައި، ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ނާޝިޒު ތާއީދުކުރައްވާ ފައިވާ ހުށަހެޅުން ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު
ތާއީދުކުރެއްވި މެންބަރު: ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިޒު
82

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 73
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 68
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެ އްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރި ވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 68
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 35
ޖުމްލަ: 68
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 73. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 68. ނުފެންނަ ކަމަށް
ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ ސުމެއް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ ސުމެއް. ވޯޓު ގައި
ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 68. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 35. ޖުމުލަ؛ 68. ފާސްވެއްޖެ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު ވޯޓަށް މި އަހަނީ މުޅި ރިޕޯޓަށް. ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2013)ދައުލަތުގެ ވިޔަފާރި ތަންތަން
ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމާއި ކޯޕްރެޓައިޒްކުރުމާއި އަދި މޮނިޓަރކޮށް، އިވެލުއޭޓްކުރުމުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން އުފެދިފައިވާ
ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން އެންޑް ކޯޕްރެޓައިޒޭޝަން ބޯޑުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރެވިފައިވާ މިންވަރު މުރާޖަޢާކޮށް، ސްޓޭޓް
އޯންޑް އެންޓަޕްރައިސަ ސް ކޮ މިޓީއިން ދިރާސާކޮށް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް މަޖިލީހަށް ގެންނަށްވީ އިޞްލާޙާ އެކު
ފާސްކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވެވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
83

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 73
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 70
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައި ވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 70
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 36
ޖުމްލަ: 70
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 73. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 70. ނުފެންނަ ކަމަށް
ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ ސުމެއް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛
ސުމެއް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 70. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 36. ޖުމުލަ؛ 70. ފާސްވެއްޖެ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިހާރު ވޯޓަށް މި އަހަނީ، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުން ޢައްޔަންކުރުމަށް. އަޅުގަނޑު ވޯޓަށް
އަހާނީ، އެ ދިރާސާކުރި ކޮމިޓީ؛ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ލިސްޓުގެ ތަރުތީބުން
އަޅުގަނޑު ވޯޓަށް އަހާނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 200ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން،
އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުކަމުގެ މަޤާމަށް ދަފްތަރު ނަންބަރު 3654، އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ޝަކީލް
ޢައްޔަންކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވެވުން އެދެން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ބައެއް މެންބަރުންގެ މެޝިންގައި މައްސަލައެއް އުޅޭ ކަމަށް އެބަ އިޝާރާތްކުރައް ވާ! އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން މެޝިންތައް މި ޗެކުކޮށްލަނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މެޝިންގައި މައްސަލަ އުޅޭ މެންބަރުން އަދި
އެއްފަހަރު އިޝާރާތްކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒަ އިނާ
އާދަމްގެ މެޝިންގައި މައްސަލައެއް އުޅޭ ކަމަށް މެންބަރު ވިދާޅުވަނީ. އެހެންވީމާ، ރޯލްކޯލަކުން އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުގެ ވޯޓު ނަގާނަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެދިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ތެދުވެވަޑައިގެން ވިދާޅުވެދެއްވުން އެދެން.
84

އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފެންނަ ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 73
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 69
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 69
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 35
ޖުމްލަ: 69
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 73. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 69. ނުފެންނަ ކަމަށް
ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ ސުމެއް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު ؛
ސުމެއް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 69. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 35. ޖުމުލަ؛ 69. މި ނަން
ފާސްވެއްޖެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
85

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 200 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ
މެންބަރުކަމުގެ މަޤާމަށް ރަތްވިލާގޭ ތ. ވުލުފުށީ އަލްއުސްތާޛް އާދަމް ޝާމިލް ޢައްޔަންކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 73
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 04
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 63
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 67
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 37
ޖުމްލަ: 67
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސްނުވޭ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 73. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 4. ނުފެންނަ ކަމަށް
ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 63. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛
ސުމެއް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 67. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 37. ޖުމުލަ؛ 67. މި ނަން
ފާހެއްނުވި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
86

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 200 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ
މެންބަރުކަމުގެ މަޤާމަށް ގ. ވަޑިނޮޅުގޭ އަލްއުސްތާޛާ ފާޠިމަތު އަނޫލާ ޢައްޔަންކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 73
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 69
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 69
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 35
ޖުމްލަ: 69
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 73. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 69. ނުފެންނަ ކަމަށް
ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ ސުމެއް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛
ސުމެއް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 69. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 35. ޖުމުލަ؛ 69. މި ނަން
ފާސްވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
87

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 200 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަންގެ
މެންބަރުކަމުގެ މަޤާމަށް ނެދުންގެ، ސ.ހިތަދޫ، އަލްފާޟިލާ މަރިޔަމް ޝިއުނާ ޢައްޔަންކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 73
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 69
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 69
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 35
ޖުމްލަ: 69
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 73. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 69. ނުފެންނަ ކަމަށް
ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ ސުމެއް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛
ސުމެއް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 69. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 35. ޖުމުލަ؛ 69. މި ނަން
ފާސްވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
88

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 200 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ
މެންބަރުކަމުގެ މަޤާމަށް ރޯލްގޯލްގޭ ޅ. ހިންނަވަރު، އަލްފާޟިލާ ޢާއިޝަތު ޢަބްދުاله ޢައްޔަންކުރެއްވުމާ މެދު
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 73
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 68
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަ ރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 68
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 35
ޖުމްލަ: 68
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 73. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 68. ނުފެންނަ ކަމަށް
ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ ސުމެއް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛
ސުމެއް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 68. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 35. ޖުމުލަ؛ 68. މި ނަން
ފާސްވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
89

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 200 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ
މެންބަރުކަމުގެ މަޤާމަށް ބްރޫމް ، ގދ. ތިނަދޫ އަލްފާޟިލް ނިޔާޒް އިބްރާހީމް ޢައްޔަން ކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 73
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 06
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 61
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 02
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 67
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 34
ޖުމްލަ: 67
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސްނުވޭ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 73. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 6. ނުފެންނަ ކަމަށް
ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 61. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 2.
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 67. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 34. ޖުމުލަ؛ 68. މި ނަން ފާހެއްނުވި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 200 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ
މެންބަރުކަމުގެ މަޤާމަށް ދަފްތަރު ނަންބަރު 3366، އަލްފާޟިލް ޢަލީ އަޝްރަފްގެ ޢައްޔަންކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
90

[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 73
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 70
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 70
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 36
ޖުމްލަ: 70
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 73. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 70. ނުފެންނަ ކަމަށް
ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ ސުމެއް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓު ދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛
ސުމެއް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 70. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 36. ޖުމުލަ؛ 70. މި ނަން
ފާސްވެއްޖެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ 12 ނަމުގެ ތެރެއިން މިހާރު 5 ނަމެއް ފާސްވެއްޖެ. ދެން ބާކީ ހުރި ނަންތަކަކަށް ވޯޓަށް
އެހުމުގެ ބޭނުމެއް އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ. އެހެންކަމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ
200 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ މަޤާމަށް އައްޔަން ކުރުމަށް އަޅު ގަނޑުމެންނަށް
5 ބޭފުޅަކު ޢައްޔަންކުރެވިއްޖެ. އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުކަމުގެ މަޤާމަށް ޢައްޔަންކުރުމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް 5 ނަމެއް ފާސްކުރެވިއްޖެ. އެއީ ދަފްތަރު ނަންބަރު 3654، އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ޝަކީލް. -2
91

ގ. ވަޑިނޮޅު ގޭ އަލްއުސްތާޛާ ފާޠިމަތު އަނޫލާ. -3 ނެދުންގޭ ސ.ހިތަދޫ، އަލްފާޟިލާ މަރިޔަމް ޝިއުނާ. -4 ރޯލްގޯލްގޭ
ޅ. ހިންނަވަރު އަލްފާޟިލާ ޢާއިޝަތު ޢަބްދުاله. -5 ދަފްތަރު ނަންބަރު 3566، އަލްފާޟިލް ޢަލީ އަޝްރަފްގެ
ނަންފުޅު މަޖިލީހުން ފާސްވީ. މިއަދުގެ ވޯޓަށް އަހަން ހުރި ކަންތައްތައް ވޯޓަށް އަހައި މި ނިމުނީ.
8. ކޮމިޓީ ތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ދެން މަސައްކަތް މި ފަށަނީ 2 ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަކުން. އެއީ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތީރިޓީން ކައުންސިލަރުން
ސަސްޕެންޑްކުރުމުގަ ޔާއި ކައުންސިލަރުންނާ މެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި ޢަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތައް
ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. އެ ބަހުސަށް އަޅުގަނޑުމެން ޖުމުލަ 1 ގަޑިއިރު ހޭދަކުރުމަށް
އެބައޮތް. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް 36 މިނެޓާއި 7 ސިކުންތު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 5 މިނެޓާއި 5 ސިކުންތު. ޕީ.ޕީ.އެމަށް 5
މިނެޓާއި 5 ސިކުންތު. ޕީ.އެ ން.ސީއަށް 4 މިނެޓާއި 3 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.އޭ އަށް 3 މިނެޓާއި 32 ސިކުންތު. ވަކި
ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތް ވެ ވަޑައިނުގަންނުވާ ކޮންމެ މެންބަރަކަށް 52 ސިކުންތު ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. މި ރިޕޯޓު ބަހުސް
ކުރެއްވުމަށް މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވާ ދެއްވާނީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު، ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
ނިޔާޒް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ރިޕޯޓަށް ބަހުސް ފެށުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. މި ރިޕޯޓުގެ
ބަހުސް ނިމިއްޖެކަމުގައި؛ އަދި 2:30ގެ ކުރިން ވަގުތު އޮތް ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ދެން އޮތް ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު، އެޖެންޑާ
ނަންބަރު 8.3ގެ މަސައްކަތް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފަށާނެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު
ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުން އެދެން.
ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޔާޒް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މުޅިން އަލަށް 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އުފެދުނު ލާމަރުކަޒީ
ކޮމިޓީން އަޅުގަނޑުމެން ކުރި މަސައްކަތުން އެކުލަވަ އިލެވުނު ރިޕޯޓެއް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ އެއް
ބާބު އެބައޮތް ކަނޑައެޅިގެން ބުނެފައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާ ރީ ދާއިރާތައް ހިންގަންވާނީ ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ކަމަށް.
ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ މުހިންމުކަން މި މަޖިލީހުން ދެނެގަނެ، އެކަމަށް ވަކިން ޚާއްޞަ ކޮމިޓީއެއް އުފެއްދި
ކަމަށްޓަކައި މަޖިލީހުގެ އެންމެހައި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރު އަދާކުރަން. އާދެ! މި ރިޕޯޓަކީ ލޯކަލް
ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑްކުރުމުގަޔާއި ކައުންސިލަރުންނާ މެދު ފިޔަވަޅުއެޅުމުގައި
އަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތައް ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. އާދެ! މިކަމަށް
92

އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ފެށީ 24 ޖޫން 2024 ގައި. އެ ކޮމިޓީގައި އެގޮތަށް މަޝްވަރާކޮށް، ފާސްކޮށްގެން
އަޅުގަނޑުމެން ގަސްތުކުރީ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން ކައުންސިލަރުންނާ ދޭތެރޭގައި ޢަމަލުކޮށްފައި ހުރީ
ކޮންގޮތަކަށްތޯ ބެލުމަށް. އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ޝަކުވާއެއް މިދިޔަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބުގައި ވެސް އަދި
ހަމައެހެންމެ އޭގެ ކުރިން ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ވެސް ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން ކައުންސިލަރުންނާ މެދު
އެއްވެސް އުސޫލެއް، ހަމައެއް ނެތި ފިޔަވަޅުއަޅަމުންދިޔަކަމުގެ ޝަކުވާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެމުންދިޔަ. އެގޮތުން،
އަޅުގަނޑުމެން 24 ޖޫންގައި ލިޔުމުން ލޯކަލް ގަވރމަންޓް އޮތޯރިޓީއަށް މިކަމާ މެދު އެ ބޭފުޅުން ގެންގުޅުނު އުސޫލާ
އަދި އެ ބޭފުޅުން ފާސްކޮށްފައިވާ ފާސްކުރުންތަކެއް ހުރި ނަމަ، އެކަންކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެ
އޮތޯރިޓީއަށް ލިޔުމުން އެންގިން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަވާބު ލިބުނީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މައި ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީން ތިން
މެންބަރުންގެ މައްޗަށް އެކުލެވޭ ކުޑަ ކޮމިޓީއެއް ނެގުނު. އެ ކޮމިޓީގައި ތިއްބަވަނީ ، ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން. އެއީ މުޤައްރިރެއްގެ ގޮތުގައި އެ ކޮމިޓީގެ. އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ވަޙީދު. އެ ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުޤައްރިރުގެ ގޮތުގައި. އަދި މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ރަޝީދު، އެ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ. އެ ކޮމިޓީން މި ބުނި ލިޔުންތައް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު،
އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާވެސް މިކަމުގައި ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ، ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކޮށްގެން ނުވަތަ އެ
ބޭފުޅުންނަށް ދަޢުވަތުދީގެން އަޅުގަނޑުމެން ގެނެސް، މިކަމުގައި އެ ބޭފުޅުން ޢަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަޢުލޫމާތު
އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ 8 ޖުލައި 2019 ގައި ހޯދާފަ. އެއަށްފަހު 6 އޯގަސްޓު 2019 ގައި ބޭއްވުނު ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ
11 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010)ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން
ހިންގުމުގެ ގާނޫނު(ގައި ކައުންސިލަރުން ސުލޫކީ ކަންކަމާއި ކައުންސިލުން ވަ ޒީފާއަށް ޒިންމާދާރުކުރެވޭނެ އުސޫލެއް
ނެތްކަން ކޮމިޓީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވޭ. ސަބް ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދެވި ގޮތް. މި މަސައްކަތް
ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ސަބް ކޮމިޓީގެ ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުން ބާއްވާފައިވަނީ 19 ޖުލައި 2019 ގައި. މި ބައްދަލުވުމުގައި
ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ކަމަށް، ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން އަދި ނައިބު މުޤައްރިރުކަމަށް
މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު، ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑަ އިގަންނަވާ މެންބަރުންގެ
އިއްތިފާޤުން ހޮއްވަވަ އި، އަދި މި ބައްދަލުވުމުގައި ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ން ކޮމޓީއަށް ފޮނުވާފައިވާ
އުސޫލުތަކާއި، މިންގަނޑުތަކާއި ، ގަވާއިދު އެ އޮތޯރިޓީން ހަދާފައިވަނީ ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 ގާނޫނުން ބާރު
ލިބިގެންތޯ އިތުރަށް ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ކޮމިޓީން ނިންމެވި. 21 ޖުލައި 2019 ގައި ބޭއްވި ކޮމިޓީގެ ދެވަނަ
ބައްދަލުވުމުގައި ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ، އެލް.ޖީ.އޭ އިން ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ސާ ކިއުލަރތަ ކާއި
ކައުންސިލަރުންނާ މެދު ފިޔަވަޅު އެޅުއްވުމަށް ބާރުއަޅާފައިވާ އެ އޮތޯރިޓީގެ ބޯޑު ބައްދަލުވުންތަކުގެ ޔައުމިއްޔާތައް
ދިރާސާކުރެއްވުމަށްފަހު، ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. -1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ
93

ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ބާރުތައް
ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު ، އެލް.ޖީ.އޭއިން ޢަމަލުކޮށްފައިވަނީ ގާނޫނުން ލިބިދީފައިވާ ބާރުތަކުގެ ބޭރުންކަން އެ ބޭފުޅުން
ފާހަގަކުރައްވާފައިވޭ. ދެން އެލް.ޖީ.އޭއިން ގާނޫނުން ލިބިދީފައިނުވާ ބާރު ބޭނުންކޮށް، އުސޫލުތަކާއި ސާކިއުލަރތައް
ހަދާފައިވާ ކަމާއި، އަދި ވަކި ހާދިސާއަކާއި ނުވަތަ ކަމަކާ ގުޅިގެން ވަކި ބަޔަކަށް އަމާޒުކޮށް އުސޫލުތައް ހަދާފައިވާކަން
ފާހަގަކުރެވިފައިވޭ. ކައުންސިލުތަކަށް މެންބަރުން އިންތިޚާބުކުރެވެނީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޓިކެޓުގައި ކަމަށް ވިޔަސް،
އެލް.ޖީ.އޭ އިން ޢަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތުން ވާދަވެރި ސިޔާސީ ނިޒާމު ނައްތާލުމަށް އެ ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރައްވާފައި އޮތް
ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާފައިވޭ. ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑްކުރުމުގެ ބައެއް މައްސަލަތައް ސީދާ އޭރުގެ ހޯމް މިނިސްޓަރު
އެޖެންޑާކުރައްވާފައިވާކަމުގައި، މިކަމުގައި އެލް.ޖީ.އޭއިން އެގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްފައިވަނީ ސިޔާސީ ސަބަބުތަކަށް ޓަ ކައިކަން
ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ އެއްވުންތަކުން ހައްޔަރުކުރެވޭ ކައުންސިލަރުން އެލް.ޖީ.އޭގެ އަމިއްލަ އިސްނެ ގުމަށް
ސަސްޕެންޑުކޮށްފައިވާކަން ، އަދި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ސަސްޕެންޑްކުރެވިފައިވަނީ އޭރުގެ ސަރުކާރާ އިދިކޮޅު
ފަރާތްތައްކަން ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. 18 މޭ 2014 އިން 21 ޖޫން 2018ގެ ނިޔަލަށް ޖުމުލަ 106 ފަހަރު މަތީން
ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑްކޮށްފައިވާ ކަމާއި އަދި މިއީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ކައުންސިލަރުންގެ ނިސްބަތުން ބޮޑު އަދަދެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވޭ. އެ ކޮމިޓީން ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. އެލް.ޖީ.އޭއިން ޢަމަލުކުރަމުންގޮސްފައިވަނީ ލާމަރުކަޒީ
ނިޒާމުގެ މަފްހޫމާ ޚިލާފަށް ކުރީގެ މަރުކަޒީ ސަގާފަތާ އެއްގޮތްވާ ގޮތަށް ކަމަށާއި ކައުންސިލަރުންނަށް ފިއްތުންތައް
ކުރިމަތިކުރުވަ އި، އެ މީހުންނަށް އަދަބުދީ، އެ މީހުންނަކީ އެލް.ޖީ.އޭގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ އެލް.ޖީ.އޭގެ އަންގާ
ގޮތަށް ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ބައެއްގެ ގޮތުގައި ނި ޒާމު ބައްޓަންކުރަން އެލް.ޖީ.އޭއިން މަސައްކަތްކޮށްފައި ވާކަން
ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ސިޔާސީ ވަކި ހަރަކާތްތަކާ ގުޅިގެން އެކަމަށް ޓާގެޓްކޮށް ވަގުތުން އުސޫލު ފާސްކޮށް، އެ އުސޫލުގެ
ދަށުން ކައުންސިލަރުންނާ މެދު ފިޔަވަޅުއަޅާފައި ވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ކައުންސިލުތަކުގެ ޕާފޯމަންސަށް ވަނަދީ،
ސިޔާސީ ގޮތުން އެލް.ޖީ.އޭއާ ޚިޔާލުތަފާތުވާ ކައުންސިލުތައް ދަށްކޮށްލާ ގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ.
ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑްކުރުމަށް އެޖެންޑާކުރާ އުސޫލެއް އަދި ޝަކުވާ ހުށަހެޅި ފަރާތެއް ލިޔެކި ޔުމުން އެނގެން
ނެތްކަން އަދި ކައުންސިލަރުންނާ މެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ކުރިން އެލް.ޖީ.އޭގެ ފަރާތުން ކަން ހިނގަ އިދިޔަ ގޮތް
ތަޙުޤީޤުކޮށް، ކައުންސިލަރުންނާ ސުވާލުކޮށް ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތު ދީފައިނުވާ ކަމާއި ، އަދި ސަސްޕެންޑްކުރެވުނު
އެއްވެސް ކަ އުންސިލެއްގެ މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤީ ރިޕޯޓެއް ތައްޔާރުކޮށް ބޯޑުގައި މަޝްވަރާކުރެވިފައިވާކަން
ޔައުމިއްޔާއިން އެނގެން ނެތްކަމަށް ފާހަގަވެފައިވޭ. އެލް.ޖީ.އޭއިން ބައެއް ރަށްރަށުގައި ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީގެ
މަޝްރޫޢުތައް ހިންގާފައިވާއިރު، މިއީ އެލް.ޖީ.އޭގެ މެންޑޭޓުގެ މަޤްޞަދުތަކާ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވޭ.
ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދިއުމަށް ކައުންސިލަރުންނަށް ލިބޭ ފުރުޞަތުތައް އެލް.ޖީ.އޭގެ ފަރާތުން ކައުންސިލުތަކަށް ދިނުމުގައި
ވަކި އުސޫލެއް ކަނޑައެޅިފައި ނުވާކަން. އަދި ކައުންސިލުތަކަށް ތަމްރީނު ޕްރޮގްރާމުތައް ހޯދައިދިނުމުގައި އެކަށީގެންވާ
94

ގޮތަށް މަސައްކަތްކޮށްފައިނު ވުމާއި، އޭގެ ބަދަލުގަ އި ކައުންސިލުތަކަށް ފިޔަވަޅުއެޅުމުގައި މަސްއޫލުވެފައިވާކަން
ފާހަގަކޮށްފައި ވޭ. ކައުންސިލުތަކުގެ މަޞްލަޙަތުގެ ބަދަލުގައި ސަރުކާރުގެ މަޞްލަޙަތު އިސްކަންދީގެން އެލް.ޖީ.އޭއިން
މަސައްކަތްކޮށްފައިވާ ކަމަށް ބެލެވޭކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި ބައެއް ކައުންސިލުތައް އެއްކޮށް ސަސްޕެންޑްކޮށްފައިވާ
ކަމާއި، ބައެއް ކައުންސިލުތަކުގެ ކޯރަމް ހަމަނުވާވަރަށް މެންބަރުން ސަސްޕެންޑްކޮށްފައިވާ ކަމާއި ، ކައުންސިލުތައް
ހިންގުމަށް ގާނޫނާ ޚިލާފަށް އެލް.ޖީ.އޭއިން މީހުން ޢައްޔަންކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑުގެ
ބައްދަލުވުންތަކުގައި ކޯރަމް ހަމަނުކޮށް ބޯޑުގެ ނިންމުންތައް ނިންމާފައިވާ ކަމާއި، އެގޮތުން ބައެއް ޖަލްސާތަކުގައި
އެންމެ ދެ މެންބަރުން ބައިވެރިވެގެން ނިންމުންތައް ނިންމާފައިވާކަން ފާހަގަވޭ. އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑުގެ އަޣްލަބިއް ޔަތު
ނުލިބި، ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑްކުރަން ނިންމައި، އެ ނިންމުންތަކަށް ޢަމަލުކޮށްފައިވާ ކަމާއި، ކައުންސިލަރުން
ސަސްޕެންޑުކުރަން ނިންމާފައި ހުރި ބައެއް ނިންމުންތަކުގައި ބޯޑުގެ އެއްވެސް މެންބަރަކު ސޮއިކޮށްފައިނުވާކަން ވެސް
ފާހަގަވޭ. 22 ޖުލައި 2019 ގައި ބޭއްވުނު ސަބް ކޮމިޓީގެ 3 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި އިސްވެދެންނެވި ނުކުތާތަކުގެ
މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ސަބް ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓް ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުނު. ކޮމިޓީން ފާސްކުރެވުނު ނިންމުންތައް
އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. 6 އޯ ގަސްޓު 2019 ގައި ބޭއްވި ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 11 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި
އަންނަނިވި ކަންކަން ކޮމިޓީން ނިންމާފައިވޭ. -1 ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރާ ކައުންސިލަރު ން ޒިންމާދާރުކުރުމަކީ ގާނޫނު
ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު)ގެ ތެރެއިން ކުރަންޖެހޭ
ކަމެއް ކަމަށާއި، މިކަން ތަފްސީލުކޮށް އެ ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެނޫން ގޮތަކަށް
ކައުންސިލަރުންނާ ދޭތެރޭގައި ފިޔަވަޅު އެޅި ގެންނުވާނެ ކަމަށް. އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑުގައި މެންބަރުން އެކުލެވިގެންވާ ގޮތް،
ކައުންސިލަރުންގެ ދައުރު ހިމެނޭ ގޮތަށް ބަދަލުކުރުން. މިހާރު އޮތް އެލް.ޖީ.އޭގެ ކޮމްޕޮޒިޝަން ބަދަލުކުރުމަށް
އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާފައިވޭ. އަދި އެގޮތަށް ގާނޫނަށް އިޞްލާޙުކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލަފާ އެބަދެވޭ. އެއީ މިހާރު
އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑުގައި ، އެންމެ ފުރަތަމަ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނު އުފެދިގެން އައިއިރުގައި ކައުން ސިލަރުންގެ ތެރެއިން ބަޔަކު
އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑުގައި ހިމެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، ފަހުން ގާނޫނަށް ގެނެވުނު އިޞްލާޙުތަކުގެ އަލީގައި ބަދަލުގެނެސް
ހަމައެކަނި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވާ ނަންތަކެއްގެ މައްޗަށް އެކުލެވިގެން މެންބަރުން
ހޮވާފައިވާ ކަމަށް އަޅު ގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވޭ. އެލް.ޖީ.އޭގެ ބާރުތަކާއި މަސްއޫލި އްޔަތުތައް ، ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010
(ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު)ގައި ތަފްސީލުކުރުން، އަދި މިއަށްވުރެ ވެސް
ބޮޑަށް. އަޅު ގަނޑުމެންނަށް އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑު ކޮމިޓީއަށް ގެނެސް ކުރެވުނު ސުވާލުތަކުގެ އަލީގައި ، އެލް.ޖީ.އޭއަށް ނުލިބި
އޮތް ބާރެއް ބޭނުންކުރައްވައިގެން ކައުންސިލަރުންނާ ދޭތެރޭގައި ފިޔަވަޅުއެޅިއެޅުމާ ބެހޭ ގޮތުން އެ ބޭފުޅުން ދެއްވާ
ޖަވާބަކީ، ތިމަންނާމެން އެކަން ކުރީ ގާނޫނީ ލަފާ ހޯދައިގެންނޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާހަކައަކީ، ގާނޫނުގައި ނެތް ކަމެއް
ކުރުމަކަށް ގާނޫނީ އެއްވެސް ލަފައެއް އެއްވެސް ބޭފުޅަކަށް ނުދެވޭނޭ. އެހެން ފާހަގަކުރަން މި ޖެހެނީ، މިދިޔަ 4
95

އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެއް ގާނޫނަކަށް އެންމެ ގިނަ އިޞްލާޙު ގެނެވުނު ގާނޫނަކީ މި ގާނޫނު. މި ގާނޫނު
ގެނައިއިރުގައި، އިޞްލާޙުތައް ގެނައިއިރުގައި މި ވާހަކަ އެއްވެސް އިރެއްގައި އައިސްފައެއް ނެތް. އަޅު ގަނޑުމެން
ދެކޭގޮތުގައި ގާނޫނުގައި ނެތް ކަމެއް ކުރުމަކަށް އެލް.ޖީ.އޭ އަކަށް ވެސް އަދި އެހެން އެއް ވެސް ފަރާތަކަށް ބާރެއް
ލިބިގެންނެއް ނުވޭ. އަދި ގާނޫނީ ލަފައެއް ދިނުމުގެ ބާރެއް ވެސް އެއްވެސް މީހަކަށް ލިބިގެނެއް ނުވޭ. އެލް.ޖީ.އޭއިން
ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު)ން ލިބިފައިނުވާ
ބާރުގެ ބޭނުންކޮށްގެން ކޮށްފައިވާ ކަންކަމާއި ، ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމުގެ މަފްހޫމާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ކަންކަން އަޅު ގަނޑުމެން
ބަލަންޖެހޭ ކަމަށް މި ކޮމިޓީން ނިންމާފައިވޭ. ވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ނިންމުންތައް؛ މަޖިލީހުގެ ފްލޯއަށް މި
ހިއްސާކުރީ. ތި ބޭފުޅުން މިކަމުގައި ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ބަހުސްކުރައް ވައި ގޮތެއް ނިންމެވުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް
އެދެން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު މި މަސައް ކަތުގައި ކޮމިޓީގެ އެންމެހައި މެންބަރުންނަށް، އަދި ވަކިން
ޚާއްޞަކޮށް މި މަސައްކަތް ކޮ ށްދެއްވި ކުޑަ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށް ބަ ހުސްކުރެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުން ފުރުޞަތަށް
އެދިވަ ޑައިގެންނެވުން އެދެން. މުލަކު ދާއިރާގެ އި އް ޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަޞީރު.
މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަޞީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެންމެ ހުށަހެޅިގެން އެދިޔަ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށް ބަލައިލާއިރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ
ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާތަކަކީ ވަރަށް ވެސް ޚައްސާސީ ނުކުތާ ތަކެއްގެ ގޮތުގައި އަ ޅުގަނޑު ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ފާއިތުވެދިޔަ ސަރުކާރުން ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީއަށް ދެއްވާފައިނުވާ ބާރެއްގެ ތެރެއިން ކައުންސިލަރުންނަށް
ފިޔަވަޅު އެޅިގެންދިޔަކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ރިޕޯޓުން ފާހަގަވެގެންދިޔަ. ހަމައެއާ އެއް ކޮށް ސަސްޕެންޑްކުރަންނުޖެހޭ
އެތައް ކައުންސިލަރުންނެއް ސަސްޕެންޑްކޮށްފައި ވާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ
ކައުންސިލަރުންނަށް ލިބިގެންދިޔަ މާލީ ގެއްލުން، އެއީ އެ ކޮމިޝަނުން ފުރިހަމައަށް ނަގަންޖަހޭ ގޮތަށް އެ ގަރާރުގައި
ފާހަގަކޮށްފައިވާތީ އަޅުގަނޑު އުފާކުރަން. ޖަވާބުދާރީކުރުވަން އެބަޖެހޭ. މިފަދަ ނޭއްގާނީ ޢަމަލުތައް ދައުލަތުގެ ތެރެއިން
ހިންގާ ފަރާތްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން އެޅެންހުރި އެންމެ މަތީ ދަރަޖައަކަށް އެ ފަރާތްތަކާ މެދު
ފިޔަވަޅު އަޅަންޖެހޭކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރަށެއްގައި ކައުންސިލަރުން އެ ރަށެއްގެ ކަންކަން
ހިންގުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވަނީ ރައްޔިތުންގެ ލަފަޔާއި މަޝްވަރާގެ މަތީން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް
96

ފެންނަމުން މި ދަނީ، އޮންނަ ސަރުކާރަކުން ނުވަތަ އެ އޮންނަ ބޯޑަކުން ނުވަތަ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން
ފެނިއްޖެ ހާލަތެއްގައި އެ ރައްޔިތެއްގެ ބަސް ނުހޯދާ ފިޔަވަޅުއަޅާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ. ބައެއްފަހަރަށް
އެބަފެނޭ ކައުންސިލަރުންގެ އަދަދު އެ ބޯޑެއްގެ އަދަދު ނުވަތަ ކައުންސިލަރުންގެ ކޯރަމް ގެއް ލުވައިލާފައިވާ ފަދަ ގޮތަކަށް
ކަންކަން ފާހަގަކުރެވިގެން އެބަދޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންހިނގައްޖެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާއިން
ވެސް މިފަދަ ކަންތައްތަކެއް. އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވޭ، ހަމަ ދެ މެންބަރަކު ވެގެން ދެން ހުރި މެންބަރާ
މެދު ފިޔަވަޅުއަޅައި، އޭނަގެ ވަޒީފާއިން އޭނަ އެކަހެރިކޮށް، އެތައް މަހެއް ވަންދެން ބަހައްޓާފައި ހުރިކަން. އެހެން
ހުއްޓާ ކައުންސިލަރުންގެ މުއްދަތު ވެސް ހަމަވެގެންދިޔައީ. އެ ކައުންސިލަރަށް ލިބުނު ޙަ އްޤެއް، ހޯދުނު ބަދަލެއް އަދި
މިހާތަނަށް ވަނީ ނުލިބިފަ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކޮމިޓީ ރިޕޯޓުގައި އެ
ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން މިކަން ޒިންމާދާރުކަމާ އެކީ ބައްލަވާނެ ކަމަށް. އަދި
ހަމައެއާއެއްކޮށް ފާހަގކުރެވޭ، ބައެއް ކައުންސިލަރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މުސާރަ ނަންގަވައިގެން އެ ކައުންސިލުގެ
ވަޒީފާއާ ދުރުގައި ހުންނަވާ އެތައް ދުވަހެއްގައި މުސާރަ ނަންގަވާކަން. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް މި ދައްކަނީ
ޒިންމާދާރު މަޤާމެއްގައި ހުންނަވާ ބޭފުޅަކު، އެ މަޤާމު އަދާނުކުރެވޭ ކަމަށް ވާނަމަ، އަވަހަށް އެންމެ ރަނގަޅީ
އިސްތިއުފާދިނުންކަން. އެހެންނަމަވެސް، އެހެނެއް ނޫން މި ވަނީކީ. ދައުލަތަށް ބުރަ ބޮޑުކުރުމުގެ ގޮތުން މިދަންނަވާ
ފަރާތްތަކުން މުސާރަ ނަންގަވައިގެން، ފިއްލަވަ އިގެން، ޤައުމުން ބޭރުގައި ނުވަތަ އެހެން ތަނެއްގައި ވެސް އުޅެމުން މި
ދަނީ. މިފަދަ ޢަމަލުތައް ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އެޖެންޑާ 19ގައި ވެސް މި ވަނީ ކަންތައްތަކެއް ހިމަނާފަ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ޒިންމާދާރުކަމާއެކީ ހިންގުމަށްޓަކައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ސަރުކާރުން ކަންތައްތަކެއް
ކުރާނެ. ފުރިހަމަ ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅާނެ. މިކަމުގެ ތެރޭން އަޅު ގަނޑުމެން ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން މި ޤައުމު ހިންގަން ކުރާ
ހަރުދަނާ މަސައްކަތްތަކަށް ރަނގަޅު ޙަ އްލެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ގަޑީގައި ހިނގާ ކޮމިޓީތައް؛ މިނިވަން މު އައްސަސާތަކު ގެ ކޮމިޓީ، ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީ،
ޤައުމީ ތަރައްޤީއާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީގެ އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގެންފައި ވާ
ނަމަ، އިޝާރާތްކޮށްދެއްވުން އެދެން. ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭ އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު؛ ވިލުފުށީ
ދާއިރާގެ އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
97

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅު ގަނޑުމެން މި ފެހި ޤާނޫނުއަސާސީ ޑްރާފްޓުކޮށް، މި ޤާނޫނުއަސާސީގެ
މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދިޔައިރު، ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން އިދާރީ ދާއިރާތައް ހިންގުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ޗެޕްޓަރެއް
އިތުރުކޮށް ގެނައީ ވަރަށް މުހިންމު މަޤްޞަދެއްގައި. އާދެ، އެއީ ވެރިކަން ރައްޔިތުންނާ ގާތުން ހިންގުމަށް. އެގޮތުން،
ކުރީގައި ތިބި ކަތީބުން، އެ މީހުންގެ ބަދަލުގައި އެ މަޤާމަށް ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ބަޔަކު
އިންތިޚާބުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެން އޭގެތެރެއިން ހުޅުވައިލީ. އާދެ، ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އެ ގެނެވުނު
ބަދަލާއެކު، ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން އިދާރީ ދާއިރާތައް ހިން ގުމަށް ނޫނީ ކައުންސިލުތަކު ގެ މެންބަރުން އިންތިޚާބުކުރުމަށާއި،
އަދި އެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ވަކި ގާނޫނެއް ހެދި، އެ ގާނޫނުގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގެ އެކި
ރަށްރަށުގަޔާއި، އަދި މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލާއި އައްޑޫ ސިޓީ ކައުންސިލް އިންތިޚާބުކުރެވިގެ ންދިޔައީ. އަދި އޭގެއިތުރުން
އަތޮޅު ކައުންސިލުތައް ވެސް އިންތިޚާބުކުރެވިގެންދިޔައީ. އާދެ، މި ކައުންސިލުތަކު ގެ މަ ސައްކަތްތައް ވިލަރެސްކުރުމަށް
މި ގާނޫނުގައި މަތިކޮށްފައިވާ ފަރާތަކީ، ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ. ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީއަކީ، އެ
ކައުންސިލުތަކުން ކުރާ މަސައްކަތަށް އެހީތެރިވެ، އެ މީހުންނަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުމުގެ މަޤްޞަދުގައި އުފައްދާފައިވާ،
އޮތޯރިޓީއެއް. އެއްވެސް ހާލެއްގައި އެއީ ވެރިކަން ހިންގާ ފަރާތުން ކައުންސިލުތައް މުށުތެރެއަށް ލައި، އެ
ކައުންސިލުތަކުގެ ބާރުތައް ނަގައި، ކައުންސިލުތަކަށް މަސަ އްކަތްނުކުރެވޭ ގޮތް ހެދުމަށް އުފައްދާފައިވާ އޮތޯރިޓީ އެއް
ނޫން. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި މިދެންނެވި އުސޫލުތައް ބަދަލުކޮށް،
އެލް.ޖީ.އޭއަށް ޢައްޔަންކުރާ ބޯޑު މެންބަރުންނަކީ ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބޭނުންފުޅުވާ ބައެއްގެ ގޮތުގައި
ހެދިގެންދިޔަ ތަން. ގާނޫނަށް އެ ބަދަލު ގެނައި ތަން. އާދެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުރަތަމަ ކައުންސިލުތައް
އިންތިޚާބުވެގެންދިޔައިރު އެ މަސައްކަތު ގައި ވަރަށް ގާތުން އުޅުނު މީހެއް އަޅުގަނޑަކީ ވެސް. އޭރުވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގޮންޖެހުންތަކެއް އައި ކައުންސިލުތަކުން . އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރިއްޔަކީ
އެއްވެސް ހާލެއްގައި ކައުންސިލުތަކުގެ ބާރުތައް އަތުލައި ، ކައުންސިލުތަ އް ސަރުކާރުގެ މުށުތެރެއަށް ލާކަށް ނޫން.
ކައުންސިލުތަކަށް ފުރިހަމަ މިނިވަންކަން ދީ، ކައުންސިލުތަކުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ރަށްރަށުގެ ކަންތަކާއި އަދި އަތޮޅުގެ
ކަންތައްތައް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ފެނިގެން މި ދިޔައީ
އެޔާ ޚިލާފަށް ކައުންސިލުތަކު ގެ ބާރު ކަނޑުވާލައި، އަދި އެ ކައުންސިލުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރަން ތިބި އޭރުގެ
ސަރުކާރާ ޚިޔާލު ތަފާތުވި އެތައް ކައުންސިލަރުންނެއް، ކައުންސިލުތަކު ގެ މެންބަރުން އެކި ގޮތްގޮތަށް ، އެކި
ނަންނަމުގައި އެ މީހުން ސަސްޕެންޑުކޮށް، އެ މީހުންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް ހުރަސްއެޅި ތަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިއަކީ ނޫން އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން ބޭނުންވާ ކަމަކީ. އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން ބޭނުންވަނީ މި ކައުންސިލުތައް
ރަނގަޅަށް މަސައްކަތް ކޮށް، އެ ކައުންސިލުތަކަކީ ރައްޔިތުންނަށް ތަރައްޤީ ގެނެސް، ރަށުގައި ކުރަން ހުރި
މަސައްކަތްތަކާއި އަދި އަތޮޅުގައި ކުރަން ހުރި މަސައްކަތްތަކާއި، އަދި އަޅުގަނޑުމެން އުފައްދާފައިވާ މި ސިޓީތަކުގައި
98

ކުރަން ހުރި މަސައްކަތްތައް ފުރިހަމަ ގޮތުގައި، ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް އެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށްގެންދާ
ކައުންސިލުތަކަކަށް ހެދުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުރަތަމަ އެލް.ޖީ.އޭ އުފެދިގެން އައިއިރު އެއްވެސް ހާލެއްގައި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢައްޔަން ކުރާ ވަޒީރަކު ނޫނިއްޔާ އެ ކައުންސިލުގައި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެއްވެސް މެންބަރަކު
ތަމްސީލެއް ނުކުރާނެ. ކައުން ސިލުތަކުގެ؛ އާދެ، އެއީ ސިޓީ ކައުންސިލުންނާއި، އަދި އަތޮޅު ކައުންސިލުތަކުން އެ
ތަނަށް ޢައްޔަންކުރާ މެންބަރުންތަކެއް ނޫނީ އިންތިޚާބުކުރާ މެންބަރުންތަކެއް އެތާ ތިބޭނީ. އެލް.ޖީ.އޭގެ މަސަ އްކަތް
ކުރިއަށްގެންދަނީ، އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑުގެ މަޝްވަރާގެ މަތީން. އަދި އެލް.ޖީ.އޭގެ އިދާރީ ހިންގުމުގެ އިސްވެރިޔަކަށް
ހުންނަ، ސީ.އީ.އޯ ނުވަތަ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ބޯޑު މެންބަރެއް ނޫން. އެއީ އިދާރީ
ކަންތައްތައް ހިން ގަން ހުންނަ ބޭފުޅެއް. ނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ، އެ ފަރާތަކީ ވެސް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބޭނުންވާ ގޮތަށް އެ ބޯޑުގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހެއް ގޮތަށް ހަމަޖެހިގެންދިޔަ ތަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން ބޭނުންވަނީ، މި ކައުންސިލުތައް ފުރިހަމަ ގޮތުގައި، މިނިވަންކަމާއެކު، އެ
ކައުންސިލުތައް އުފައްދާފައިވާ މަޤްޞަދުތައް ހާސިލުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ތަން ދެކެން. އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުންވަނީ އެ ކައުންސިލުތަކުން އެ ކައުންސިލުތައް ތަމްސީލުކުރާ ރައްޔިތުންނަށް އެ ކައުންސިލުތަކުން ފައިދާތަކެ އް
ވަމުންދާ ތަން ދެކުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ، މި ކައުންސިލުތައް އަނެއްކާވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ބޭނުންވާ ގޮތަށް ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގައި ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ ލަނޑުދަނޑިތައް ހާސިލުކުރެވޭ ގޮތަށް މި ކަންތައްތައް
ބައްޓަންވެގެންދިއުން. އަދި އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑަށް ވެސް ބަދަލުތަކެއް އައިސް، އަދި ކައުންސިލުތަކުގެ މެންބަރުންނާ މެދު
ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ފިޔަވަޅުތައް އެޅި ފަރާތްތައް، އެ މީހުންނަށް ގާނޫނީ ގޮތުން އެ މީހުންނަށް ދޭންޖެހޭ ނޫނީ އަޅަންޖެހޭ
ފިޔަވަޅުތަކެއް ވެސް އެޅިގެންދާ ތަން ފެނުން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިފަދަ ކަންތައްތައް މުސްތަޤްބަލުގައި ވެސް
ހުއްޓުވެން އޮތް ގޮތަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙް.
މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 7/2010)ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ
ގާނޫނު(އިން އުފެދިފައިވާ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި ކަންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ ރިޕޯޓު
ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީތީ ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ޢަލީ ނިޔާޒަށް ހަމަ ވަރަށް ޝުކު ރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމަކީ ކޮންމެހެންވެސް ބޭނުންތެރިކަމެއް ކަމަށް
99

ދެކި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ލިޔެވި، 2010 ވަނަ އަހަރު ގާނޫނެއްގެ ދަށުން އުފެދި، ކައުންސިލުތައް
އުފެދިގެންގޮސް މިހާތަނަށް އައިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވޭތުވެދިޔަ ފަސް އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދެކިގެން މި ދިޔައީ މި
ކައުންސިލުތަކާ ދޭތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުފެދިފައިވާ ސަރުކާރަކުން ކަންކަން ކުރި ގޮތުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި
ދައްކަމުން މި ގެންދަނީ. ވޭތިވެދިޔަ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި އެއްވެސް އުސޫލެއް، ހަމައެއް ނެތި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ
ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމަށް ހޮވާފައިވާ ކައުންސިލުތަކުގެ 106 ކައުންސިލަރަކަށް ވަނީ މިދިޔަ
ދުވަސްތަކުގެ ތެރޭގައި ފިޔަވަޅުއަޅާފަ. އިއްޒަތްތެރި މިއީ ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން
ފެނިގެންގޮސްފައި މި ވަނީ ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވާ މެންބަރަކު ވިއްޔާ ، ހަމަ ހިތުހުރި ގޮތަކަށް ކަންކޮށް،
ފިޔަވަޅު އަޅަނީ. އެ ހަމަ ކުއްލިއަކަށް މިނިސްޓަރު އޮފީހުގައި އިންނަވަނިކޮށް މިވެނި ކައުންސިލަރަކަށް ފިޔަވަޅުއަޅަންވީއޭ
ކިޔާފައި ގޮސް ފިޔަވަޅުއެޅި ތަން ފެނިގެން މި ދަނީ. އެ ކައުންސިލަރަކަށް ފިޔަވަޅު އެޅުމާ ދޭތެރޭގައި ކަންކޮށްފައި އޮތް
ގޮތުގެ ލި ޔުމެއް ވެސް ނެތް. އަދި އެކަން ކުރުމަށްފަހު ތަޙްޤީޤެއް ހިންގާފައި ، އެ ތަޙްޤީޤު ހިންގި ގޮތުގެ ރިޕޯޓެއް ވެސް
ނެތް. އެއާ ބެހޭ ގޮތުން ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑުގައި ވާހަކަދެއްކި ޔައުމިއްޔާއެއްގަ އި ވެސް ނެތް. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިއީ ކަންކުރެވިފައިވާ ގޮތަކީ. ވަކި ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވާ މީހުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަނދާން އެބަހުރި
މޯލްޑިވިއަން ޑޮމޮކްރެޓިކު ޕާޓީގެ ޕްރައިމަރީއަކަށް ބައިވެރިވީތީ ކައުންސިލަރުންނަށް ފިޔަވަޅުއެޅި ތަން. އެ ޕްރައިމަރީގައި
ބައިވެރިވެ، ވޯޓުލީތީ އެ ކައުންސިލަރުންނަށް ފިޔަވަޅުއެޅިގެންގޮސްފައި އެބައޮތް. އަދި ހަމަ އަޅުގަނޑު މިއާއެކު ،
ދަންނަވާލަން ބޭނުން. މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލަށް ވެގެންދިޔަ ގޮތް. މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލް ހިނގަމުންދިޔަ އިމާރާތް
އެއްވެސް ކޯޓު އަމުރެއް ވެސް ނެތި ފުލުހުން ވައްދައިގެން މުޅި އެ ބޭފުޅުން ގެންގުޅުއްވި ހުރިހާ ސާމާނެއް
މަގުމަށްޗަށް އުކާލުމަށްފަހު، އެ ބޭފުޅުން މަގުމަތިކޮށްލައިގެން ދިޔައީ އެއްވެސް ގާނޫނަކަށް ބެލުމެއް ނެތި. އެހެންވީމާ،
މިއީ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ އެއްވެސް ބަހެއް މިއިން ކަމެއްގައި ލިބިފައިނުވާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނަށް
ބަދަލުގެންނައިރުގައި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން މިކަން ކޮށްފައި ތިބި މީހުންނަށް ފިޔަވަޅުއެޅެންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަން. މިއީ ރާއްޖޭގެ ރަ އްޔިތުން ހޮވާފައި ތިބި ބައެއް. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ތިމަންމެންނަށް ކަންކުރާނެ ގޮތް މި
މީހުންނަށޭ އެނގޭނީ ކިޔާފައި އެ މީހުންނާ ހަވާލުކޮށްފައި ތިބި ބައެއް. އާދެ! އެހެންވީމާ، ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ
ހިންގުމާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ކޮމްޕޮޒިޝަނަށް ބަދަލުގެންނައިރުގަ އި މިހާރު އޮތް ގޮތުގެ ބަދަލުގައި ކުރިންވެސް ތިބި ގޮތަށް
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ރާއްޖޭގައި އަތޮޅު ކައުންސިލުގެ ތެރެއިން ހިމެނޭ މީސްމީހުން ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ
ތެރޭގައި ހިމެނިގެންދިއުމަކީ އެއީ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކައުންސިލުތައް
ހިނގަމުންދާ ގޮތް އެންމެ ބޮޑަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މީހުންނަކީ އެއީ ކަމަށް ވާތީ. ރާއްޖޭގައި، މާލޭގައި
ވުޒާރާއެއްގެ އެ ތެރޭގައި އިންނަ މިނިސްޓަރަކަށް މާކަ ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިނުގެންފާނެ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ
ހިނގަމުންދާ ގޮތް. އެ މީހުންނަށް ދިމާވާ މައްސަލަ. އެހެންވީމާ، އެ ބޭބޭފުޅުންނަށް ދިމާވާ މައްސަލަ އެ އޮތޯރިޓީއަށް
100

ގެނެވޭނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އެލް.ޖީ.އޭ ކޮންޕޮޒިޝަން ބަދަލުވެގެންދިއުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެން.
ހަމައެއާއެއްކޮށް، އަދި އަޅުގަނޑުމެން ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީއާ ވާހަކަ؛ ބައްދަލުކޮށް ވާހަކަދައްކަމުންދިޔައިރު އެ
ބޭފުޅުން ވިދާޅުވި ، ބައެއް ކައުންސިލަރުން އެ މީހުންގެ ޒިންމާ އަދާނުކުރާ ވާހަކަ. ލޯކަ ލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ
ގާނޫނަށް، 7/2010ގެ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެންނަންއިރުގައި މި ކަންކަން، އެ މީހުންގެ ޒިންމާ ކައުންސިލަރުންގެ
ޒިންމާ އަދާނުކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އެއަށްވެސް ކޮންމެވެސް ޙައްލެއް އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ.
އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނުގައި ދިމާވެފައި ހުރި ކަންކަން؛ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތީރިޓީގެ މިކަން ކޮށްފައިވާ ގޮތަށް މި
އިޞްލާޙު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށްޓަކައި އަދިވެސް އެއްފަހަރު ޢަލީ ނިޔާޒަށް ޝުކުރު ދަންނަވަމުން އަޅުގަނޑުގެ
ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަހީމް ޢަބްދުލްޙަކީމް.
ކަނޑިތީމު ދާއިރާ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝަހީމް ޢަބްދުލްޙަކީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާފައިވާ މި ރިޕޯޓަށް، ރިޕޯޓު އަޅުގަނޑު
ވެސް ބަލަ އިލައިފިން. ވަރަށް ފުރިހަމަ އިނގޭތޯ. އެ ކޮމިޓީގައި ތިއްބެވި އެންމެހައި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ
ފަށްފަށުން ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ދައްކަން އުޅޭ ވާހަކައަކީ، މި ރިޕޯޓަށް ބަލައިލީމާ އެބަ
އެނގޭ ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއް ކައުންސިލަރުންތަކެއް
ސަސްޕެންޑުކުރި މައްސަލައެއް މި އުޅެނީ. މީގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި މިކަން ހިނގާފައި މި އޮންނަނީ
ޚުދުމުޚްތާރު ވެރިއެއްގެ އަތް ދަށަށް މުޅި ޤައުމު ގެނައުމަށް ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ފަދަ އަތޮޅުތަކުގައި ދިރިއުޅޭ، އަދި އަތޮޅުތަކަށް ނިސްބަތްވާ ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙައްޤުތައް ހިފެހެއްޓުމަށްޓަކައި، ކޮށްފައި އޮތް މަސައްކަތެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ.
އެހެންނަމަވެސް، މި ހަގީގަތް އެބަ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. މި ރާއްޖޭގައި ޚުދުމުޚްތާރު ވެރިކަމެއް އެއްވެސް ބޭފުޅަކަށް
ނުކުރެވޭނެކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެންމެ ފަހުން މި ނިމިދިޔަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި
ބުނެދީފި. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް ބުނާ ވާހަކައެއް، ވަރަށް
ގިނަ ބޭފުޅުން އެބަ ފާހަގަކުރައްވާ ، ކީއްވެހޭ އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ވާހަކަ ދައްކަނީ؟ އަޅުގަނޑުމެން
ހަގީގަތުގައި ވެސް މިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ވާހަކަ ދައްކަނީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވޭތުވެދިޔަ ތަނުގައި މި ޤައުމަށް
ޚިޔާނާތްތެރިވެފައި ، މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ގެ ންގޮސް އަމިއްލަ އެކައުންޓަށް އަޅައި، އަމިއްލަ ގޭގައި
101

ފޮރުވާފައި ބެހެއްޓީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ނުދެވުނީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެ ލާރި އަނބުރާ
އެބަ ގެންނަންޖެހޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެ ޚިދުމަތް ދިނުމަށްޓަކައި. އެ ހުރި ގޮތަށް ބަހައްޓައިގެން ކިހިނެއްތޯ
އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމު ނަގަ އި ކޮޅަށްޖަހާނީ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުން ގެންގޮއްސަ ހުރި ފައިސާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ
ހޯދަންޖެހޭ. އެކަން ނުކޮށްފި ކަމަށް ވާނަމަ، ދެން އަންނަ ކޮންމެ ސަރުކާރަކީ ވެސް އެ ސަރުކާރަކަށް އެކަން ކުރަންދޭ
ފުރުޞަތެއް އެއީ. ހަގީގަތުގަ އި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވޭތުވެދިޔަ ތަނުގައި ގޯސްކޮށް ކޮށްފައި ހުރި ކަންކަން
ރަނގަޅުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ބާރުއަޅައި، އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ އެ ކަން ތަކުރާރުނުވުމަށްޓަކައި.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މިދިޔައީ ކޮންކަމެއްތޯ ނުކުރާނީ. މައިންބަފައިންގެ ނަމުގައި މިސްކިތް
އަޅާފައި އެބަހުރި ދިވެހި ދައުލަތުގެ ފައިސާގަ އި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ލެވަލަށް ދެން ކަންކަން ދިޔައިމާ މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަންޖެހޭ ކަންކަން. މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހޭ. މި ވާހަކަ ދައްކަނީ އަންނަން ތިބި
މީހުން މިކަންކަން ކުރުން މަނާކުރުމަށްޓަކައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ގަބޫލުކުރަނީ ، މި
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ޤައުމުގަ އި ހަމަޖެހިގެން ދިރިއުޅެވެންޖެހޭނެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރާ ވެރިންނަށް، އެ ބޭފުޅުންނަށް މިނިވަންކަމާއި އަމާންކަމާ އެކީގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް
މަސައްކަތްކުރެވޭނެ މާޙައުލެއް އޮންނަންޖެހޭނެ. އެ ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތައް ނިގުޅައިގަނެވިގެންނުވާނެ. މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެން އުފާވަނީ ނާއިންސާފުން ކޮށްފައި އޮތް ކަމެއް، އެއީ ނާއިންސާފުންކަން ކަނޑައަޅަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފުރުޞަތު ލިބިގެންދާތީ. އެ ޙައްޤުތައް ގެއްލިފައި ތިބި ފަރާތްތަކަށް އެ ޙައްޤުތައް އިޔާދަކޮށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
ގެއްލިފައިވާ ޙައްޤުތައްކަން އެ ބޭފުޅުންނަށް ޔަޤީންކުރެވޭތީ. މި ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާނަން. އަޅުގަނޑުމެން
ދައްކާނަން ރައީސް ޔާމީން މި ޤައުމުގައި ކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާނަން. މެޑަމް ފާތުމަ
ކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާނަން. އަޅުގަނޑަށް އިންޒާރު އެބައާދޭ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަށް
ބިރު ވެސް އެބަދައްކާ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވަރަށް ސާފުކޮށް ބުނަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑު ރައީސް ޔާމީން
ވައްކަންކޮށްފައި އޮތިއްޔާ އެ ވައްކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކާނަން. މެޑަމް ފާތުމަ ވައްކަންކޮށްފައި އޮތިއްޔާ އެ ވާހަކަ
ދައްކާނަށް. މިއަށްވުރެ މާ އަނިޔާވެރި ދުވަސްތަކުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދެ އަތު ގައި ބިޑިއަޅުވައިގެން ގެންގޮސް
ކުޑަގޮޅިއަށް ލީއިރުގަ އި ވެސް އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ދެއްކިން. ހަމަ ނެރުނީ ދެއްކީ. އަދި މިއަދު ކީއްވެގެންތޯ
އަޅުގަނޑުމެން ނުދައްކަންވީ؟ އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން އިންސާފަށް ވާހަކަދައްކަނީ.
އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖޭގައި ހަމަހަމަ އުސޫލެއް ޤާއިމުކޮށް، މި ރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފު
ހޯދައިދޭން މަސައްކަތްކުރާތީވެ، މިއަދު އަޅުގަނޑަށް އައިސް މި ގޮނޑީގައި އިނުމުގެ ފުރުޞަތު ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން، ޚާއްޞަކޮށް ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑަށް ދެއްވީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުގެ އަގައެއް
ނުހުއްޓުވޭނެ. އަޅުގަނޑު ދައްކާނަން. އެކަމަކު އެ ވާހަކަ ދައްކަނީ އެއްވެސް ބޭފުޅަކާ ޒާތީ ވެގެންނެއް ނޫން. އަންނަން
102

އޮތް ޖީލަށްޓަކައި. އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރުމަށްޓަކައި. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން އެމް.ޑީ.ޕީ ގެ
ކައުންސިލަރުން އެ ދުވަހު ދިމާވި ކަންތަކުގަ އި ވެސް އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް ސާބިތުކަމާ އެއްކޮށް ތިއްބެވިތިއްބެވުމަށް
އަޅުގަނޑު އެ ކުދިންނަށް ހަމަ ވަރަށް ފަށްފަށުން ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެންމެހައި ބޭފުޅުންނަށް
ވެސް ދަންނަވާލަން. ސާބިތުކޮށް ތިއްބަވާށޭ! އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ރާއްޖެ އަމާން މަގަށް އަޅުގަނޑުމެން
ގެންގޮސްދޭނަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނާ އެކީގަ އި. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް.
ނިން މު ން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިއަދުގެ ޖަލްސާ މި ނިމުނީ. މާދަމާ 2:45 ގައި، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބާއްވަން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ހަފްލާއެއް. އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަ ޖިލީހުގެ ރަސްމީ ޖަލްސާއެއް ނޫން. އެއީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ހަފްލާއެއް. ހަޔަރ ރެޕްރެޒެންޓިޓިވް އޮފް ދަ ޔޫނިއަން ފޯ ފޮރިން އެފެއާޒް އެންޑް ސެކިއުރިޓީ ޕޮލިސީ،
ވައިސް ޕްރެޒިޑެންޓް އޮފް ދަ ޔޫރަޕިއަން ކޮމިޝަން، ހަރ އެކްސިލެންސީ ފެޑްރިކާ މޮގްރިނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މި މާލަމުގައި މާދަމާ ވާހަކަފުޅުދައްކަވާނެ. އެހެންވީމާ މާދަމާގެ ހަފްލާއަށް އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް
ވާނީ ދަޢުވަތު އެރުވިފަ. ދެން މަޖިލީހުގެ ރަސްމީ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 19 އޯ ގަސްޓު 2019 ވާ ހޯމަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު
9 ޖަހާއިރު.
والحمد هل ر ب العالمين. މަ ޖިލިސް ނިމުނީ.
____
103